Bir Rus Gezgincinin Anıları

Yazar: Çeviren: Dominik Pamir

Kitaptaki olaylar 1853 ile 1861 yılları arasında geçiyor. Bu kitap, elinde asası, omzunda ekmek torbası, sırtında lime lime olmuş giysisiyle Rusya'yı baştanbaşa yaya olarak dolaşan bir gezgincinin anılarını ve yaptığı görüşmeleri anlatıyor.

ÖNSÖZ

Bu kitabın birinci bölümü ilk kez 1870 yılında Kazan'da yayınlandı. Kitabın yazarı belli değildir. Kazan yakınlarında bulunan Mikail manastırı başrahibi Paisiy bu kitabı Athos Dağı'ndaki bir Rus rahibinden alıp kopya etmiş; o rahibin kimliği de bilinmiyor. Bu elyazması kitap 1860 yıllarında Optina manastırı staretsi Amvrosiy'in geride bıraktığı eşyalar arasından çıkmış. Bu arada kitabın ikinci bölümü de aynı yerde bulunmuş. Bu ikinci bölüm 1911'de yayınlanmıştır. Starets Amvrosiy ünlü Rus yazarı Dostoyevski'nin "Karamazof Kardeşler"inde geçen starets Zossima'nın prototipidir. Episkopos Tamboflu Theophanes'in (1815-1894), bu elyazması kitabı düzeltme işini yüklenmiş olduğu anlaşılıyor. Aslında ikinci bölümün de yazarı belli değil, ama kitabın didaktik bir plana göre düzenlendiği ve kitabın uzman bir kimsenin elinden geçtiği de açık. Kim bilir belki de ikinci bölümün yazarı Theophanes'dir.

Kitaptaki olaylar 1853 ile 1861 yılları arasında geçiyor. Anlatılan olayların gerçek olduğu kuşku götürmez. Olayları anlatan bir ya da birkaç gezginci olabilir. Aslında bunun hiç önemi yok.

Önemli olan kitabın içeriği ve vermek istediği mesajdır. Bu kitap çeşitli dillere çevrilerek batıda yayınlanınca epey yankılar uyandırmış, bu arada Hıristiyan dinsel kitaplar arasında da kendine önemli bir yer etmiştir. Bu kitabın değerli bir kitap olduğu konusunda Hintliler ve Hıristiyan olmayan uluslar da aynı düşüncededirler.

Bu kitap, elinde asası, omzunda ekmek torbası, sırtında lime lime olmuş giysisiyle Rusya'yı baştanbaşa yaya olarak dolaşan bir gezgincinin anılarını ve yaptığı görüşmeleri anlatıyor. Gezginci anlatısında yoksulundan soylusuna, memurundan köy papazlarına kadar karşılaştığı çeşitli Rus tiplerini çiziyor ve betimlemeye çalışıyor. Sibirya'nın orta kısımlarını, balta girmemiş bakir ormanlarını, küçük köylü yerleşimlerini, yol boyundaki hanları kısaca betimleyip başından geçen olayları anlatıyor. Çalışmayan, başıboş dolaşan, halkın sadakası ile geçinen bu gezginciyi serserilikle suçlamamak gerekir. Çünkü gezginci gerçekte yetkin olma arayışı içindedir. Bu yetkinliğe ulaşabilmek için kendisine yol gösterebilecek yalnızca iki kitabı vardır: Kutsal Kitap ve Philokalia. "Philokalia"nın varlığını ilk kez halka duyuran şu elinizdeki kitap olmuştur. "Philokalia"nın sözcük anlamı "güzelliği sevme"dir.

Bu kitap 3.-15. yüzyıllar arasında yaşamış 30 Kilise Babalarının eserlerinden derlenmiş birçok ciltten oluşmuş dev bir yapıttır. 'Philokalia 'ilk kez 1782 yılında Yunanca olarak Venedik'te yayınlandı. 1793'te starets Paisiy Veliçkovski (1722-1794) bu kitabı kilise dili olan Slavcaya çevirdi ve "Dobrotolubiye" adıyla Petersburg'da yayınlandı. Gezgincinin bütün parası olan iki rubleyi vererek satın aldığı kitap bu kitaptır. Slavca çevirisi Yunanca aslına oldukça sadık kalınarak yapılmıştır. Daha sonraları 1877'de Tamboflu Theophanes bu kitabı Rusçaya çevirmiştir. Beş kalın ciltten oluşan bu kitapta eskisinde olmayan birçok yeni bölümler eklenmiş olduğu gibi birçok bölümler de çıkarılmıştır. Theophanes kitabında özellikle soluk alma-verme tekniği ile ilgili bölümlerin hepsini sansür etmiştir. "Philokalia" batı dünyasında da çeşitli dillere ama iyice kısaltılmış bir biçimde çevrilmiştir.

"Philokalia" çok önemli bir kitaptır. Gezginci doğru yolda olup olmadığını onunla saptamaktadır. Sürekli olarak nasıl dua edileceğini ondan öğrenmektedir. Bu kitabın öğretmeye çalıştığı "Yürek duası" ya da "İsa duası" ya da "İçsel dua" nedir? İsa duası belirli birkaç sözcükten oluşan bir tümce, bir formüldür diyebiliriz.

Bu sözcükleri, aklı yüreğe soktuktan (bu işin püf noktası, en önemli kısmı aklı yüreğe sokabilmektir. Nasıl? Ara, bulursun) sonra, teker teker ağızla ya da zihinle söylerken yürek atışlarına uydurmak gerekir, yani bir çeşit senkronize etme durumu söz konusudur. Tabi bu ara amacı, dikkati bir noktada toplayabilmeye yardımcı olan soluk alma, tutma ve verme tekniği ile birlikte. Ayrıca, bu duayı içimizde Tanrı'nın varlığını hissederek ve yüksek tinsel seviyeli bir duygulanma içinde söylemeliyiz. Ve nihayet bu İsa duasını her yerde, her zaman ve her durumda sürekli olarak söylemek gerekir. Amaç Tanrı'yı bulmaktır.

İsa'nın Tabor dağındaki Transfigürasyonu sırasında Tanrılığını gösterirken "yüzü güneş gibi patladı ve giysisi ışık gibi ak oldu. . ."

Gibi nurlanma durumuna erişmektir, yani yüce maddesel olmayan Işık'ı görebilmektir, yani bir çeşit Tanrı olabilmektir. On dokuzuncu yüzyıl Rusya'sında hastaları iyi etme ve gelecekten haber verme kudretine sahip staretsler, gezginciler, pustinikler oldukça boldu. Köylüler bu kimselere saygı ve sevgi gösterirlerdi. Bu kimselerin hastaları iyi edebilmelerinin, kötürümleri yürüyebilecek duruma getirebilmelerinin sırrı acaba "İsa duası"nda gizli olmasın,

"Pustinia" adlı kitabın yazarı C. de Hueck Duherty, Sovyetler Birliği'nden gelen yüksek rütbeli din adamlarına "Sovyetler Birliğinde pustiniklere, gezgincilere, staretslere hâlâ rastlanıyor mu" diye sorduğunda aldığı yanıt oldukça şaşırtıcı olmuş: din adamları bu tür kimselerin sık bakir ormanlarda, Sibirya içlerinde yaşadıklarına ilişkin söylentilerin oldukça yaygın olduğunu belirtmişler.

İsa duasının Rusya'da yayılmasına staretsler neden olmuştur. Dostoyevski, Karamazof Kardeşler romanında starets'leri şöyle tanımlıyor:"Starets denen adam, ruhunu ve iradeni elinden alan kişidir. Onun karşısında iradenden uzaklaşır, kendini onun ellerine bırakırsın. Ona tamamen boyun eğer, kendi arzularınmış gibi onun arzularını yerine getirir, sana hükmetmesine katlanırsın. Bu boyun eğiş sonunda da tam bir huzura, özgürlüğe ve sağlığa kavuşursun." Staretslerin en parlak devri geçen yüzyılda olmuştur. Optina manastırına gelerek starets'leri ziyaret eden Dostoyevski, Nikolay Leskov, Vladimir Soloviev, Gogol, İvan Kirevski ve Lev Tolstoy gibi birçok ünlü Rus yazarı olmuştur. Tolstoy 1910 yılında evini, ailesini temelli terk edip dördüncü kez Optina manastırına giderken manastıra yakın bir istasyonda ölmüştür.

İsa duasını uygulamak için hiç kuşkusuz bir tinsel rehbere, bir yöneticiye gereksinme vardır.

Bu kitaptan yarar sağlamak isteyenler ilk önce kitabı baştanbaşa bir okusunlar.

Dominik Pamir

BİRİNCİ ANLATI

Tanrı'nın izniyle Hıristiyan'ım. Tutumumla ise büyük bir günahkârım. Mesleğim, mevkilerin en aşağısı sayılan Gezginciliktir. Evim barkım yok. Hep oradan oraya başıboş dolaşırım. İçinde kuru ekmek bulunan sırtımdaki torbadan ve gömleğimin altında duran İncil'den başka bir şeyim yok. Varım yoğum budur. Kutsal Üçlük yortusunu izleyen yirmi dördüncü pazara rastlayan bir günde ayine katılmak üzere kiliseye gitmiştim. Pavlus'un Selaniklilere mektubundan "durmadan dua edin" (1. Sel. 5,17) cümlesinin bulunduğu bölüm okunuyordu. Bu sözler derin bir şekilde aklıma takıldı. Geçimini sağlamak için birçok işle uğraşmak zorunda olan insanın durmadan dua etmesi nasıl mümkün olabilirdi. Bu soruyu kendime çok sordum. İncil'i karıştırdım. Duyduklarımı tam tamına orada buldum ve kendi gözlerimle okudum. "Durmadan dua etmeli", "her durumda Ruh'ta dua edin" (Efes. 6,18) "her yerde yakaran ellerinizi kaldırın" (1. Tim, 2, 8). Çok düşündüm, neye karar vereceğimi şaşırmıştım.

Ne yapmalı diye düşünüyordum. Bu sözleri bana açıklayabilecek birini nereden bulmalı? Ünlü vaizlerin vazettikleri kiliselere gidecek, belki de orada bulacaktım aradığımı. Böylelikle yola koyuldum. Dua üstüne birçok eşsiz vaiz dinledim. Ama hepsi de genel olarak dua ile ilgili açıklayıcı bilgilerdi: dua nedir, neden dua etmek gerekir, dua etmenin yararları nelerdir. Ancak gerçekten nasıl dua edilir konusunda tek söz etmiyorlardı. Sürekli dua üstüne ve içten dua üstüne vaiz dinledim; ama böyle dua etmeye nasıl ulaşılacağı belirtilmiyordu. Vaiz, dinlemek istediğim şeyi bana veremedi. Ben de vaiz dinlemekten vazgeçtim. Tanrı'nın yardımıyla bana bu gizi açıklayabilecek bilgili ve deneyimli birini aramaya karar verdim, çünkü aklım karşı konamaz bir biçimde buna takılmıştı.

Uzun süre yol aldım; İncil'i okuyor ve acaba bir yerlerde deneyimli, bilge bir yol gösterici ya da tinsel bir öğretmen bulunamaz mıydı diye kendime soruyordum. Bir defasında bana bir köyde bir beyefendinin kendi kurtuluşu için uzun süre dua ettiğini söylediler: evindeki küçük ibadethanesine çekilmiş, hiç hareket etmeden, durmaksızın Tanrı'ya dua edip dinsel kitaplar okuyormuş.

Bunları duyunca yürümeyi bırakıp o köye doğru koşmaya başladım; köye vararak beyefendinin yanına çıktım.

-Benden ne istiyorsun? - diye sordu.

- Dindar ve de bilge bir kişi olduğunuzu duydum; sizden havarinin "durmadan dua edin" sözüyle ne demek istediğini, bu biçimde dua etmenin nasıl mümkün olabileceğini açıklamanızı Tanrı aşkına rica ediyorum. Kavramaya çalıştığım ama bir türlü aklımın almadığı mesele işte budur.

Beyefendi bir süre konuşmadı, sonra bana dikkatle bakarak şöyle dedi:
- Sürekli iç dua insan aklının Tanrı'ya ulaşmak için yaptığı devamlı bir çabadan başka bir şey değildir. Bu yararlı uygulamayı başarabilmek amacıyla devamlı nasıl dua edileceğini öğretmesi için sık sık Rabbe başvurmak uygun bir davranış olur. Daha büyük bir çaba harcayarak daha sık dua etmeye bak. Duanın kendisi sana duanın nasıl sürekli olacağını gösterecektir; bunun için uzun zamana gerek var.
Bu sözlerden sonra bana yemek ikram etti, yolluk bir şeyler de vererek beni salıverdi. Ne var ki bana hiçbir şey açıklamış olmadı.

Yeniden yola koyuldum. Beyefendinin dediği gibi elimden geldiğince okumaya, düşünmeye, akıl yürütmeye çabaladım ama bir türlü kavrayamıyordum. Oysa bu sorunu çözebilmeyi ne kadar da istiyordum. Öyle ki gecelerim bile uykusuz geçiyordu. İki yüz verstlik bir yol kat ettikten sonra il merkezine vardım. Orada bir manastır gözüme çarptı. Handakiler bu manastırda dindar, sevecen aynı zamanda konuksever bir başrahibin bulunduğunu söylediler. Ona gittim. Beni iyi karşıladı, oturttu ve yemek ikram etti.

- Çok saygıdeğer peder! Benim yemeğe ihtiyacım yok. Sizden sadece tinsel bir konuda beni aydınlatmanızı rica edeceğim: Sonsuz yaşama kavuşabilmek için ne yapmalıyım? - dedim.

- Sonsuz yaşama kavuşmak için ne mi yapmalısın! Peki, öyleyse, Tanrı yasalarına uy, Tanrı'ya dua et o zaman kurtulursun!

- Durmadan dua etmek gerektiğini öğrendim, ama nasıl durmadan dua edileceğini bilmiyorum ve sürekli dua etmenin de ne anlama geldiğini bir türlü anlayamıyorum. Pederim, sizden ricam, bana bunu bir açıklasanız.

- Daha iyi bir biçimde nasıl açıklamalıyım, bilemeyeceğim, kardeşim! Ama bekle! Bende bu konudan söz eden bir kitap var.

Ve aziz Dimitri'nin yazdığı "İçe dönük insanın tinsel yönergeleri" adlı kitabını çıkarttı.

- İşte şu sayfayı oku.

Aşağıya aktardığım satırları okumaya başladım:

"Havarinin 'durmadan dua etmek gerekir' sözleri akılla yapılan dua biçimine uygun düşmektedir, gerçekten de akıl hep Tanrı'ya dalmış bir halde kalabilir ve dua edebilir."

- Aklın kendini dağıtmadan hep Tanrı'ya dalmış bir halde nasıl kalabileceğini ve durmadan nasıl dua edebileceğini bana açıklar mısınız?
- Tanrı'nın kendisi bu lütfü vermemişse, bunu açıklamak çok zor - dedi başrahip. Fakat hiç bir şey de açıklamış olmadı. Geceyi orada geçirdim. Sabahleyin sıcak konukseverliğinden dolayı şükran hislerimi belirttikten sonra nereye doğru gideceğimi bilemeden yeniden yola koyuldum.

Anlayışımın kıtlığından üzüntü duyuyor ve kendimi avutmak için Kutsal Kitaba başvuruyordum. Böylece ana yolda beş gün süre ile yürüdüm; sonunda, bir gece rahibi andıran ufak tefek yaşlı bir adama rastladım. Rahip olduğunu, birkaç rahiple birlikte yolun on verstlik ötesinde yaşadıklarını söyledi. Beni kaldıkları yere davet etti.

-Biz gezgincileri kabul eder, gerekirse onları tedavi eder yemekhanemizde onlara yemek veririz - dedi.

Oraya gitmeye hiç niyetim yoktu. Bu yüzden şöyle dedim:
- Bir yerde konaklamaktan çok tinsel bakımdan açıklayıcı bir bilgi beni rahata kavuşturabilir. Ben yiyecek aramıyorum. Zaten torbam kuru ekmek dolu.

- Ne tür bir açıklayıcı bilgi arıyorsun? Neyi daha iyi anlamak istiyorsun? Sevgili kardeşim, gel, bize gel. Tinsel bakımdan sana yön verebilecek, Tanrı Sözü ve Kilise Babalarının öğretileri ışığında sana gerçek yolu gösterebilecek deneyim sahibi staretslerimiz var.

- Bundan aşağı yukarı bir yıl önce bir ayin sırasında havarinin 'durmadan dua edin' sözünü vazettiklerini duydum. Bu sözü nasıl yorumlamam gerektiğini bilmediğimden Kutsal Kitabı karıştırmaya başladım.

Kitapta da hem de birçok yerinde durmadan, daima, her fırsatta, her yerde, yalnız günlük işlerimizde değil de, yalnız uyanıkken değil de uykuda bile "uyuyorum ama yüreğim uyanık" (Neş. Neş. 5, 2) dua etmemiz gerektiği ile ilgili Tanrı buyruklarına rastladım. Bu beni oldukça şaşırttı. Bir insanın böyle bir şeyi nasıl becerebileceğini bir türlü anlayamıyordum. Acaba buna ulaşabilmenin yolları nelerdi? İçimde şiddetli bir istek ve merak uyanmıştı. Bu düşünceler gece gündüz aklımdan çıkmıyordu. Bu nedenle kiliselere gitmeye başladım. Dua üstüne verilen vaizleri dinledim, ama ne kadar çok vaiz dinledimse de nasıl devamlı dua edileceğini bir türlü öğrenemedim. Vaizlerde hep dua etmek için önceden ne gibi hazırlıklar yapmak gerektiğinden ya da duanın yararlarından söz ediliyordu. Nasıl devamlı dua edileceği ve böyle bir duanın ne anlama geldiği öğretilmiyordu. Kutsal Kitabı sık sık okudum. İşittiklerime orada rastladım ama bununla birlikte istediğim şeyi bulamadım. O zamandan beri kararsız ve kaygılıyım.

Starets haç çıkararak konuşmaya başladı:

- Sevgili kardeşim, sürekli iç duaya karşı sende böylesine karşı konulmaz bir ilgi uyandırdığı için Tanrı'ya şükretmelisin. Bunda Tanrı'nın çağrısı olduğunu kabul et. Senin iradenle Tanrısal sözün böylelikle uyum sağladığını düşünerek sakinleşmelisin. Bu dünya bilgeliğinin ve bilgi edinme ile ilgili boş isteğin değil de

yürek sadeliğinde etkin deneyimin ve akıl yoksulluğunun insanı yüce ışığa yani sürekli iç duaya götürdüğünü anlamak sana verilmiş. Dua eylemi üstüne derin bir şeyler duymuş olmaman, bu sürekli çalışma durumuna bu yüzden nasıl ulaşabileceğini öğrenememiş olman şaşılacak bir durum değildir. Gerçekte dua üstüne birçok vaizler veriliyor, bu konuya değinen yeni çıkmış birçok kitap var. Ne var ki yazarlarının düşünceleri eylemle beslenen deneyime değil de zihinsel spekülasyona, doğal aklın kavramlarına dayanmış: Bu yüzden duanın özünden değil de sadece özelliklerinden söz ediyorlar. İçlerinden biri neden dua etmek gerektiğini çok iyi bir biçimde açıklıyor; bir başkası duanın gücünden ve yararlı etkilerinden söz ediyor; bir üçüncüsü iyi bir şekilde dua etmek için gerekli koşullardan, yani büyük çabadan, dikkatten, yürek sıcaklığından, aklın temizliğinden, alçakgönüllülükten, duaya başlamadan önce gerekli olan pişmanlıktan söz ediyor. Ancak dua nedir ve dua etmek nasıl öğrenilir gibi temel ve zorunlu sorulara zamanımızda pek az vaizcinin yanıt verebildiğini görürüz. Buna neden de bu soruların onların bütün açıklamalarından çok daha zor olduğu ve okul bilgisini değil de mistik bir tanımı gerektirmesidir. Ve daha üzücü olanı da bu ilkel ve boş bilgeliğin, Tanrı'yı insani bir ölçüyle ölçmeye kadar götürmesidir. Hazırlayıcı çarelerin ve iyi davranışların duayı doğurduğunu düşünen kimseler büyük bir hata işliyorlar. Oysa gerçekte dua, erdemlerin ve iyi yapıtların kaynağıdır. Duaya ulaşma çareleri yerine haksız olarak meyvelerini ya da sonuçlarını ele almakla onun esas gücünü azaltmış oluyorlar. Bu tamamen Kutsal Kitaba karşı bir görüştür: Çünkü havari Pavlus dua hakkında şöyle demektedir: 'Sizden her şeyden önce dua etmenizi istiyorum' (1. Tim. 2, 1).
Dua etmeyi böylelikle havari her şeyin üstünde tuttuğunu gösteriyor: "Her şeyden önce dua etmenizi istiyorum." Bir Hıristiyan'dan birçok iyi şeyler yapması istenmiştir ama dua etmek bunların hepsinden üstündür. Çünkü onsuz hiçbir iyi şey gerçekleştirilemez. Tanrı'ya götüren yol sık sık dua etmeden bulunamaz, gerçek tanınamaz, bedenin tutkuları ve arzuları öldürülemez, İsa'nın nuru aracılığı ile yürek aydınlanamaz ve onunla esenlikte birleşilemez. Sık sık diyorum, çünkü doğru dürüst ve yetkin bir biçimde dua edebilmemiz bize bağlı değildir. Havari Pavlus'un dediği gibi: "Ne dilememiz gerektiğini bilmiyoruz" (Rom. 8, 26). Her türlü iyiliğin ana kaynağı olan arı duaya erişebilmek için elimizden sadece sık sık dua etmek gelir. "Anneyi fethet, soyun sopun olur" diyor Suriyeli ermiş İsaak. Bununla, erdemleri uygulayabilmek için ilk önce dua etmesini öğrenmek gerektiğini anlatmak istiyor. Kilise Babalarının gizem dolu öğretileriyle ve uygulamalarıyla haşır neşir olmamış olanlar bu gibi sorunları iyi bilemezler ve bundan pek söz etmezler.

Konuşmaya öylesine dalmıştık ki manastıra geldiğimizin farkına bile varmamıştık. Bu yaşlı adamdan ayrılmamak için, daha doğrusu içimi kemiren sorunuma bir yanıt bulabilmek umuduyla kendisine sabırsızlıkla şöyle dedim:

- Çok saygıdeğer pederim, sizden bir ricam var. Ne olur sürekli iç duanın ne olduğunu ve böyle nasıl dua edilebileceğini bana öğretin. Bu konuda derin ve güvenilir bir deneyiminiz var olduğunu görüyorum.
Starets ricamı hoş karşıladı ve beni oturduğu yere davet etti:

- Gel bize gidelim, sana Kilise Babalarının bir kitabını vereceğim. O kitap sana Tanrı'nın yardımıyla duanın ne olduğunu açıkça anlayabilmeni sağlayacak ve nasıl dua etmen gerektiğini öğretecek.

Staretsin hücresine birlikte girdik. Orada bana şu sözleri söyledi:
- İçsel ve sürekli dua, İsa'nın mevcudiyeti izlenimi içinde her yerde, her zaman hatta uykuda bile durmadan ve sürekli olarak dudaklar, yürek ve akıl aracılığıyla İsa adının yakarılmasından ibarettir. Bu dua şu sözcüklerle ifade edilir: "Gospodi Isuse Hriste, pamilyu mya!" "Rab Mesih İsa, acı bana!" Böyle yakarmaya kendisini alıştıran kimse büyük bir avuntuya kavuşur ve bu duayı sürekli olarak söylemek isteğini içinde duyar. Bir süre sonra bu duayı söylemeden edemez duruma gelir, duanın kendisi de onda kendiliğinden akar gider. Şimdi sürekli duanın ne demek olduğunu anladın mı?

- Çok iyi anladım, peder! Şimdi de bana böyle dua etmek için ne yapmam gerektiğini söyleyin - diyerek sevinç içinde haykırdım.

- Nasıl dua etmesini şu kitaptan öğreneceğiz. Bu kitabın adı Philokalia (Dobrotolubiye) dir. Bu kitap yirmi beş Evliya'nın eserlerinden derlenmiştir. Sürekli içsel duanın ayrıntıları ve tam bir bilgisini içermektedir. Bu kitap öylesine yararlı ve öylesine kusursuz bir kitaptır ki, ruh gözüyle seyrediş yaşamına kendilerini adayanların en önemli kılavuzu olarak kabul edilmiştir. Çok mutlu Nikephoros'un dediği gibi bu kitap "zorluksuz ve acısız esenliğe" götürüyor.

- Kutsal Kitaptan daha yüce bir kitap mı? - diye sordum.

- Hayır, Kutsal Kitaptan ne daha yüce ne de daha kutsal, ama sınırlı aklımızla seviyesine ulaşamadığımız Kutsal Kitabın gizemli yanlarını, aydınlatıcı bir biçimde açıklamaktadır. Bunu bir karşılaştırma yaparak anlatayım. Güneş görkemli, gösterişli, ışıl ışıl parlayan bir gök cismidir; ne var ki ona çıplak gözle bakamayız. Bu yıldızların şahını seyredebilmek, alev alev yanan ışınlarını karşılayabilmek için güneşten son derece küçük ve donuk bir cam parçası kullanmamız gerekiyor. Kutsal Kitap ışıldayan bu güneş, Philokalia da bu cam parçasıdır. Şimdi iyi dinle, sana sürekli içsel duanın nasıl yapılacağını anlatan kısmı okuyacağım.

Starets Philokalia'yı açtı, aziz Simeon, Yeni Tanrı bilimcinin yazılarından bir bölümü seçti ve okumaya başladı.

"Yalnız başına, sessizlik içinde otur, başını önüne eğ, gözlerini kapa; daha yavaşça soluk almaya çalış; hayal gücünle yüreğinin içine bak, aklını yani düşünceni başından yüreğine doğru topla. Soluk alırken hafif bir sesle, ya da sadece akıldan "Rab Mesih İsa, bana acı" de. Kafana üşüşen düşünceleri kovmaya çabala, sabırlı olmaya çalış. Bunu sık sık tekrar et."

Starets daha sonra bütün bu okuduklarını örnekler vererek bana açıkladı. Philokalia'dan aziz Sinaitli Gregorios çok mutlu Kallistos ve İgnatios'un yazdıklarını okuduk. Starets okuduğumuz her şeyi kendine özgü terimlerle açıklıyordu. Pür dikkat kesilmiş, söylediklerini hayranlıkla dinliyor ve ağzından çıkan bir tek sözcüğü bile kaçırmamaya ve hepsini büyük bir titizlikle belleğime iyice yerleştirmeye çalışıyordum. Bütün geceyi böyle geçirdik, sabah duasına da uyumamış olarak gittik.

Starets beni uğurlarken beni kutsadı ve kendisine dürüst bir biçimde ve yürek sadeliğiyle günah çıkartmam için uğramamı söyledi. Gerekçe olarak da "tinsel bir işe kılavuzsuz girişmek boşuna olur" dedi.
Kilisede iken içimde beni sürekli içsel dua konusunu incelemeye iten şiddetli bir istek hissettim ve Tanrı'dan bana bu konuda yardımcı olmasını diledim. Sonra da, günah çıkartmak ya da öğüt almak için staretsi görmeye gitmenin bana zor geleceğini düşündüm. Beni handa üç günden fazla tutmazlardı. Keşişlerin yaşadığı ıssız yerin yakınlarında da ev filan yoktu. İyi ki dört verstlik yolda bir köyün bulunduğunu öğrendim. Kalabilecek bir yer bulabilmek umudu ile oraya gittim. Şansım yaver gitti. Bir köylünün yanına bekçi olarak girdim.

Bütün yaz bir bostan kulübesinde kalacaktım. Allah'a şükür, kendime bir yer bulabilmiştim. İşte böylelikle, gösterilen yollar aracılığıyla içsel duayı incelemeye ve uygulamaya başladım. Tabi sık sık staretsi görmeye gidiyordum. Bir hafta boyunca, bahçemde yalnız başıma, staretsin öğütlerine tamı tamına uyarak içsel duayı incelemeye çalıştım. Başlangıçta, her şey sanki çok iyi gidiyordu. Ama sonra kendimde bir hantallık, bir tembellik, can sıkıntısı hissettim. Önünü alamayacağım bir uyku hali bastırdı. Aynı zamanda düşünceler üstüme bulutlar gibi üşüştüler. Staretsin yanına üzgün bir halde vararak durumumu kendisine açtım. Beni iyi karşıladı.

Bana:
- Sevgili kardeşim, bu, karanlık dünyanın sana karşı sürdürdüğü savaştan başka bir şey değildir. Çünkü şeytan, yürekten yapılan duadan çekindiği kadar başka bir şeyden çekinmez. Seni rahatsız ederek duaya karşı isteksizlik duymanı istiyor. Ne var ki, düşman ancak bize gerekli olduğu ölçüde ve Tanrı'nın izni ve iradesiyle hareket eder. Kuşkusuz alçakgönüllülüğün de denemeye tabi tutulması gerekmektedir. Aşırı bir çaba göstererek yüreğin eşiğine ulaşmak için daha çok erken. Çünkü tinsel cimriliğe düşebilirsin.

Bu konuda Philokalia'da neler yazıldığını sana okuyayım.

Starets rahip Nikephoros'un öğretileri arasından bir bölüm bularak okudu:

"Bütün çabalarına karşın, kardeşim, yüreğinin bulunduğu bölgeye salık verdiğim biçimde giremiyorsan, sana söylediğimi yap ve Tanrı'nın yardımıyla aradığını bulacaksın."

"İnsanların aklının (Rusça çevirisi ters anlamda yapılmış. Burada "to logistikon" (konuşma yetisi) olan bu sözcük "akıl" olarak çevrilmiş.) göğüslerinde olduğunu biliyorsun... Bu nedenle kafandan her türlü düşünceyi çıkaracak (bunu istersen yapabilirsin), yerine de 'Rab Mesih İsa, acı bana' düşüncesini koyacaksın. Bu içsel yakarışı başka her türlü düşüncenin yerine koymaya çabala, zamanla bu eylem sana yüreğinin eşiğini açacaktır. Kuşkun olmasın, bu, denemeyle sabit olmuş bir olgudur.

Starets bana:

- Kilise Babalarının bu konuda neler öğrettiklerini görüyorsun. Onun için, bu buyruğa güven duyarak uymalısın ve İsa duasını elinden geldiğince söylemelisin. İşte sana, başlangıç olarak günde üç bin kez duayı tekrar edebileceğin bir tespih. Ayaktayken, otururken, yatarken ya da yürürken durmadan, yavaşça ve acele etmeden: 'Rab Mesih İsa, acı bana' de. Bunu günde tam üç bin kez tekrarla, ne eksik ne fazla. Sürekli yürek faaliyetine ancak bu şekilde ulaşabilirsin.

Staretsin bu söylediklerini sevinçle karşıladım. Daha sonra kulübeme döndüm. Aynen bana öğrettiği gibi yaptım. İlk iki günde bazı zorluklarım oldu, ama sonra öylesine kolay oldu ki, duayı söylemediğim zamanlar yeniden dua etmek gereksinimini duyuyordum. Dua kolaylıkla kendiliğinden akıyordu, başlangıçtaki rahatsızlıklardan eser kalmamıştı.
Bunu Staretse anlattım. Bana bunu günde altı bin kez söylememi söyledi.

- Huzursuzluğa kapılma, yalnızca sana buyrulan sayıda kalmaya dikkat ederek dua etmeye çalış: Tanrı sana acıyacaktır.

Bir hafta boyunca başka hiçbir şeyi kendime dert etmeden, düşüncelerime karşı savaşmak zorunda kalmadan, kulübemde kalarak her gün altı bin kez o duayı söyledim.

Sadece staretsin buyruğunu tamı tamına yerine getirmeye çalışıyordum. Sonuçta ne oldu? Dua etmeye kendimi öylesine alıştırmış oldum ki, kısa bir süre için duaya ara verirsem, sanki bir şeyler yitirmiş gibi içimde bir boşluk hissediyordum. Dua etmeye koyulduğumda yeniden kendimi hafif ve mutlu hissediyordum. Birine rastladığımda içimden konuşmak gelmiyordu, sadece yalnız kalmak ve duamı okumak istiyordum. Bir haftada dua etmeye bayağı alıştım.

Beni on gündür görmemiş olan Starets haberlerimi almak için beni görmeye geldi. Başıma gelenleri ona anlattım. Beni dinledikten sonra şöyle dedi:

- Dua etmeye alıştın. Görüyorsun. Şimdi de bu alışkanlığını korumak ve güçlendirmek gerekiyor: Vakit yitirmeden, bu duayı Tanrı'nın yardımıyla on iki bin kez söyleme kararı al. Yalnız başına ol, sabahları biraz daha erken kalk, gece biraz daha geç yat, bir de beni ayda iki kez görmeye gel.
Staretsin dediklerine uydum ve ilk gün duayı on iki bin kez zorlukla tekrarlayabildim. Ancak gece geç saatlerde bitirebildim. Ertesi gün ise daha bir kolaylıkla ve zevkle söyledim.

İlk önceleri bir yorgunluk, dilimde bir tür sertleşme, çenemde gerginlik hissettim, ama rahatsız edici bir durum söz konusu değildi. Daha sonra damağımda hafif bir ağrı hissettim. Sonra tespihi çeken sol elimin başparmağında bir sızı oldu. Oysa elimin dirseğe kadar olan kısmı hoş bir duygu uyandırarak ısınıyordu. Bu da duayı daha da iyi okumak için beni isteklendiriyordu. Böylece beş gün süre ile duayı on iki bin kez söyleyerek buyruğu tam olarak yerine getirdim. Bunu kendime alışkanlık edinmişim gibi dua etmekten hem zevk duymaya hem de tat almaya başladım.

Bir sabah erkenden duanın kendisi tarafından uyandırıldım sanki. Sabahki duamı henüz söylemeye başlamamıştım ki dilim dolanmaya başladı. Oysa içimde İsa duasını söylemekten başka bir istek yoktu. Yeniden dua eder hale geldiğimde mutluluğuma diyecek yoktu. Dudaklarım kendiliklerinden, çaba göstermeme gerek kalmadan kımıldıyorlardı. Adeta her şeyden kopmuş gibiydim. Kendimi başka bir alemde yaşıyor gibi hissediyordum. Duayı on iki bin kez daha gün sona ermeden zorlamadan söyledim. Daha devam etmeyi çok arzuluyordum ama staretsin koyduğu sınırı aşmaya cesaret edemedim. Sonraki günlerde de İsa'nın adını kolay bir şekilde ve hiç bıkmadan yakarmaya devam ettim.

Staretsi görmeye gidiyor bütün bunları kendisine ayrıntılı biçimde anlatıyordum. Sözümü bitirdiğimde bana şöyle dedi:

- Tanrı sana dua etme isteği ve bu isteği zorluksuz yerine getirebilme olanağını vermiş. Bu aynen, bir makinenin düzentekerini yavaş yavaş döndürdükten sonra kendiliğinden dönmeye devam ettiği gibi, değişmez bir uygulama ve alıştırmanın doğal bir sonucudur. Ne var ki, devinim halinde kalabilmesi için, onu yağlamalı, arada bir de hız vermeli. İnsanların yakın dostu Tanrı'nın duygulu insan tabiatımızı kendisini nasıl eşsiz yeteneklerle istidatlı kılmış olduğunu görüyorsun; hatta henüz nurun aydınlatmamış olduğu murdar insan tabiatında, günahkâr ruhta bile olağanüstü duygulanmaların doğabileceğini hissettin. Rab bir insana kendiliğinden olan tinsel duayı açınladığında ve ruhunu tutkulardan arıttığında, o insanın duyacağı sevinç ve kendinden geçiş, erişeceği olgunluk derecesi ne büyük olacaktır! Bu, sözle açıklanamayacak bir durumdur. Bu gizin Tanrısal esin yoluyla açınlanması da yüce mutluluğu önceden tatma halidir. Aşkla dolup taşan yüreklerinin sadeliğinde arayanlar almaktadırlar bu armağanı! Bundan böyle, benden sana izin, bu duayı istediğin kadar tekrarlayabilirsin.

Gece nöbetinin tüm vaktini bu duaya adamaya çalış ve İsa'nın adını artık saymadan yakar, alçak gönüllülük içinde Tanrı'nın iradesine boyun eğerek ve onun yardımına güvenerek. . . Tanrı seni terk etmeyecek ve senin yolunu çizecektir.

Bütün yazı bu kurala uyup İsa'nın adını yakararak geçirdim. Tamamen sakinleşmiştim. Uykumda bazen dua ettiğimi düşlüyordum. Gündüzleri ise insanlarla karşılaştığım olursa, o insanlar sanki kendi akrabalarım gibi bana hoş görünüyorlardı. Ama onlarla birlikte olmuyordum. Düşünceler dinmişti, yalnızca duayla yaşıyordum. Aklımı onu dinlemeye yönlendirmeye başlamıştım. Yüreğimde bazen kendiliğinden gelen bir sıcaklık, büyük bir sevinç hissetmeye başlamıştım sanki. Kilisedeki uzun ayinler artık bana kısa görünmeye ve beni eskisi gibi sıkmamaya başladı. Çıplak kulübem bana görkemli bir saray gibi görünüyordu. Benim gibi zavallı bir günahkârın yardımına böylesine bilgili bir starets gönderdiği için Tanrı'ya şükranlarımı nasıl sunacağımı bilemiyordum.

Ne var ki, bilge ve sevgili staretsin yönetiminden uzun süre yararlanamadım. Kendisi yaz sonunda vefat etti. Babaca öğütlerinden ötürü kendisine teşekkür ettim.

Dua etmek için kullandığı tespihini hayır duası olarak bana vermesini isteyerek kendisiyle gözyaşları içinde, vedalaştım. Böylelikle yalnız başıma kaldım. Yaz sona erdi, bostanın meyvelerini topladılar. Artık kalacak yerim yoktu. Bostancı ücret olarak bana iki ruble verdi, yol için torbamı ekmekle doldurdu. Böylece, başıboş yaşantıma yeniden başlamış oldum ama eskisi gibi gereksinim içinde değildim. Bütün yol boyunca İsa'nın adını yakarmak beni neşelendiriyordu. Herkes de bana çok iyi davranıyordu; sanki herkes beni sevmeye başlamıştı.

Günün birinde bostancının bana vermiş olduğu rubleleri ne yapmam gerektiğini düşünmeye koyuldum. Ne işime yararlardı ki! Starets olmadığına göre, bana yol gösterecek kimse de yoktu. Gidip içsel duanın nasıl yapılacağını onun sayesinde öğrenecektim. Haç çıkardım ve dua ederek yoluma devam ettim. Bir ilçe merkezine vardım. "Philokalia"adlı kitabı aramaya koyuldum. En sonunda bir tane bulabildim ama ne kadar pazarlık ettimse fiyatını üç rubleden iki rubleye indiremedim. Satıcı sonunda bana:

- Şu kiliseye git, ayin eşyaları bakıcısından sor. Onda bu kitaptan olacak. Onunki eski olduğu için belki sana iki rubleye verir -dedi.

Kiliseye girdim ve gerçekten de iki rubleye, oldukça yıpranmış ve eskimiş bir "Philokalia"satın aldım. Kitabı almış olduğuma çok sevinmiştim. Kitabı kumaşla elimden geldiğince tamir edip torbama, Kutsal Kitabın yanına koydum.

Dünyada benim için her şeyden daha değerli ve her şeyden daha tatlı olan İsa duasını sürekli olarak söylediğimden beri ne durumdayım onu anlatayım. Bazen günde yetmiş verstlik yol kat etmeme karşın yürüdüğümün bile farkında olmuyorum. Yalnızca dua ettiğimi hissediyorum. Dondurucu soğuklarla karşılaştığımda duayı daha bir dikkatle söylüyorum, kısa süre sonra yeniden tamamen ısınmış oluyorum. Açlık duygusu içimi kemirdiğinde İsa duasını daha sık yakarmaya başlıyorum, böylelikle açlığımı duymaz oluyorum. Kendimi hasta hissettiğimde, sırtım, bacaklarım ağrıdığında bütün dikkatimi dua üstüne

yoğunlaştırıyorum ve acıyı duymaz oluyorum. Hakarete uğradığımda bu onduran duayı düşünüyorum; öfkem ve üzüntüm anında yok oluyor, her şeyi unutuyorum. Biraz garipleştim. Hiçbir şeyi kendime dert etmiyorum. Hiçbir şey ilgimi çekmiyor. Dıştan olan hiçbir şey beni bağlamıyor. Daima yalnız kalmak istiyorum. Alışkanlıktan dolayı bir tek gereksinmem var: durmadan dua etmek.

Bunu yaptığımda da tamamen neşeli biri oluyorum. Bende olanları yalnız Allah bilir. Bunlar, tabii duyarlı izlenimlerdir ya da doğanın bir sonucudur. Ama henüz yürekten yapılan tinsel duanın incelemesine giremeyecek kadar bilgisizim ve bu çalışmaya henüz kendimi layık bulmuyorum. Tanrı'nın belirteceği saati bekliyorum ve merhum staretsin hayır duasına güveniyorum. Demek oluyor ki, henüz tinsel duayı yürekten, otomatik olarak (kendiliğinden) ve sürekli olarak söyleyecek duruma erişmemiştim. Ama Allah'a şükürler olsun, çok önceleri işitmiş olduğum, havarinin "durmadan dua edin" sözünün ne anlama geldiğini artık açıkça anlayabiliyordum.

İKİNCİ ANLATI

İsa duası eşliğinde uzun süre oradan oraya dolaşıp durdum. İsa duası, her türlü yolda, her türlü durumda, her türlü karşılaşmada bana güç veriyor ve beni avutuyordu. Sonunda "Philokalia"yı incelemek ve daha büyük bir yalnızlığa kavuşmak için belirli bir yerde durmanın iyi olacağını düşündüm. Kitabı öğleleri mola verdiğimde, akşamları da yere uzandığımda okuyabiliyordum. Kitabı uzun uzadıya derinlemesine incelemek ve kitaptan inanarak yürek duası aracılığıyla ruhu esenliğe götüren gerçek öğretiyi almak için içimde büyük bir istek vardı. Bu arzumu yerine getirebilmek yüzünden ne yazık ki herhangi bir ağır işte çalışamazdım, çünkü sol kolumu küçüklüğümden beri kullanamıyordum. Bu nedenle sürekli bir işe sahip olamıyor ve bir yere yerleşemediğimden Sibirya'daki ülkelere doğru, ermiş İrkutsklu İnnokentios'a doğru yöneldim. Sibirya'nın ormanlarında, ovalarında daha büyük sessizlik bulacağımı, kendimi daha bir rahatlıkla duaya ve kitabı okumaya verebileceğimi düşündüm. Böylece sürekli dua ederek yoluma devam ettim. Bir süre geçtikten sonra duanın yüreğimde kendiliğinden akmakta olduğunu hissettim. Başka bir deyişle yüreğim düzenli atarken her atışta kutsal sözleri sanki kendiliğinden söylüyordu. Örneğin: 1. Rab, 2. Mesih, 3. İsa vesaire. Dudaklarımı kımıldatmayı keserek dikkatle yüreğimin dediklerini dinlemeye başladım. Yüreğimin içine bakmaya çalışırken merhum staretsin bana açıklamış olduğu bu şeyin ne kadar hoş bir şey olduğunu anımsadım. Daha sonra yüreğimde hafif bir sızı, ruhumda da Mesih İsa'ya karşı öyle bir sevgi hissettim ki, İsa'yı o anda görmüş olsaydım ayaklarına kapanır ve onları kucaklar, öper, gözyaşlarımla yıkar ve kendisine, layık olmadığı halde bana, günahkâr yaratığına, sırf sevgisinden ve iyiliğinden adı aracılığıyla böylesine bir mutluluk bağışladığı için şükranlarımı sunardım.

Ondan sonra yüreğimde göğsümün her yanına yayılan iyi etkili bir sıcaklık belirdi. Bu beni özellikle hissettiklerimi inceleyip gerçekliğini saptamak ve içsel yürek duasının gelişimini incelemek üzere Philokalia'yı daha bir dikkatle okumaya yöneltti. Bu denetleme olmasaydı korkarım merhum staretsin öğrettiklerine uygun olarak çok çabuk elde ettiğim dua etme yeteneğimden dolayı gurura kapılır ve doğal etkileri nurun etkileri sanarak yanılgıya düşerdim. Bu nedenle özellikle geceleri yürüyor, gündüzlerimi de ormanda ağaçların altında Philokalia'yı okumakla geçiriyordum. Bu okuma sayesinde ne çok yeni şey, bilmediğim ne derin şeyler öğrendim! Bu uğraşla o zamana dek hayal edebileceğimin çok üstünde bir mutluluk tattım. Kuşkusuz kitabın bazı bölümlerini sınırlı aklım alınıyordu. Ne var ki yürek duası etkileriyle adamadığımı aydınlığa kavuşturuyordu. Üstelik kimi zaman düşümde merhum staretsi görüyordum. O da bana birçok şeyi açıklıyor ve anlaşılması güç ruhumu daima daha çok alçakgönüllülüğe eğiyordu. Koca iki yaz ayını böyle bir mutluluk içinde geçirdim. Genellikle ormanlar içinde dolaşıyordum. Tarlalar arasından geçen herhangi bir yol beni bir köye ulaştırdığında bir torba kuru ekmek, bir tutam tuz dileniyor, mataramı suyla doldurduktan sonra yüz verst sürecek yeni bir yola çıkıyordum.

Alçak ruhumun günahları yüzünden mi yoksa ruhsal yaşam böyle gerektirdiği için mi, yoksa daha iyi bir şeyler öğrenmem için mi, nedendi bilmem yazın sonlarına doğru birtakım denemelerle karşılaştım. Şöyle ki, bir akşam üzeri ana yola henüz çıkmıştım ki askere benzeyen iki adam yolumu kesti(4). Paralarımı sökülmemi istediler.

Kendilerine beş param olmadığım söylediğimde bana inanmadılar, sertçe şöyle bağırdılar
- Yalan söylüyorsun! Gezginciler çok para toplarlar! İçlerinden biri:
- Sözle vakit kaybetmeyelim! - dedikten sonra elindeki sopayla kafama vurdu; bayılmışım.

Ne kadar baygın yatmışım bilmiyorum. Kendime geldiğimde yola yakın bir yerde ormanın içindeydim. Her tarafım yırtılmış, heybem de yok olmuştu; sadece asılı durduğu ipin uçları kalmıştı. Allah'tan gerektiğinde hemen gösterebilmek için eski takkemin altında sakladığım pasaportumu almamışlardı. Ayağa kalktığımda ağrım sızımdan daha çok heybemle birlikte çalınan kitaplarıma, Kutsal Kitapla Philokalia'ma yanıyordum. Bütün gece hep buna üzüldüm, ağladım durdum. Hep yanımda taşıdığım, küçüklüğümden beri okuduğum Kutsal Kitabım şimdi neredeydi? Avuntu bulduğum, bilgi edindiğim Philokalia'm neredeydi? Zavallı ben kendisine tam doyamadan yaşamımın biricik hazinesini yitirmiştim. Manevi yiyecekten yoksun yaşamaktansa ölmek daha iyi olurdu. Onları bir daha satın alamazdım ki!

Öylesine kederliydim ki ancak iki gün yürüyebildim, üçüncü gün dermansız bir halde bir çalılığın dibine çöküp uyuya kaldım. Düşümde kendimi yalnız başına staretsin hücresinde buldum. Ona sızlanarak derdimden söz ediyordum. Starets beni teselli ettikten sonra, "Cennete doğru daha özgürce gidebilmen için dünya malında gözün kalmamak bakımından bu sana ders olsun. Bu denemeye tinsel şehvete düşmeyesin diye tabi tutuldun! Tanrı bir Hıristiyan'ın kendi benliğini, iradesini, tutkularını terk edip tamamen Tanrısal iradeye tabi olmasını ister. Her yaptığı şey insanın esenliği ve iyiliği içindir. O herkesin esenliğe kavuşmasını ister (I.Tim.2,4). Onun için cesaretini topla ve inan "Rab denemeyle birlikte kurtuluş yolunu da hazırlayacaktır" (I.Kor. 10,13). Pek yakında şimdi çektiğin acılardan çok daha büyük avuntulara kavuşacaksın.

Bu sözler üzerine uyandım, ruhumu aydınlanmış ve sakinleşmiş, vücudumu da zindeleşmiş buldum. Her şey Tanrı nasıl isterse öyle olsun! Diyerek ayağa kalktım, haç çıkarıp yola koyuldum. Dua daha önceleri olduğu gibi yeniden aynı biçimde etki etmeye başladı. Ve sakin sakin üç gün boyunca yol aldım.

Birden yol üzerinde muhafız takımı altında götürülen bir gurup kürek mahkÃ»muna rastladım. Yanlarına yaklaşınca aralarından beni soyan iki adamı tanıdım. Sıra halinde yürüyorlardı, ayaklarına kapandım, kitaplarımın nerede olduklarını bana söylemeleri için onlara yalvardım. Önce beni tanımamazlıktan geldiler, daha sonra biri bana:
- Eğer bize bir şeyler verirsen sana kitaplarının nerede olduğunu söyleriz. Bize bir ruble gerek - dedi.

Bunun için dilenmem bile gerekse onlara mutlaka bu parayı bulup vereceğimi söyledim.
- İsterseniz rehine olarak pasaportumu alın.

Kitaplarımın ellerinden geri alınan öteki çalınmış eşyalarla birlikte arabaların içinde olduğunu söylediler.
- Onları geri nasıl alabilirim?
- Müfreze komutanına sor.

Komutana koştum, kendisine meseleyi ayrıntılı biçimde anlattım. Konuşmamız sırasında bana Kutsal Kitabı okuyup okuyamadığımı sordu. Yalnız okumasını değil yazmasını da biliyorum dedim.

- Kutsal Kitabın üzerinde kitabın bana ait olduğunu gösteren bir yazı bulacaksınız; işte pasaportumdaki ad ve soyadım.

Komutan:
- Bu haydutlar asker kaçaklarıdır, bir kulübede barınıyor, yoldan gelip geçenleri durdurarak soyuyorlardı. Dün becerikli bir arabacı troykasını araklamaya çalışırlarken bunları yakaladı. Bana göre hava hoş, buradaysalar kitaplarını sana geri vereceğim, ancak mola yerine kadar bizimle birlikte gelmelisin, mola yeri sadece dört verst ötede, senin yüzünden bütün kafileyi durduramam.

Sevinç içinde konuşarak komutanın bindiği atın yanında yürüdüm. Çok genç olmasına karşın belli ki iyi bir insandı. Bana kim olduğumu, nereden geldiğimi, nereye gittiğimi sordu. Sorularına samimiyetle yanıtlar verdim; böylelikle mola yerine ulaşmış olduk. Kitapları bulup bana verirken:
- Şimdi nereye gideceksin? Neredeyse karanlık olacak, bende kalabilirsin - dedi.

Bunun üzerine kaldım. Kitaplarıma kavuştuğumdan ötürü öylesine mutluydum ki Tanrı'ya nasıl şükredeceğimi bilmiyordum. Kitaplarımı göğsüme bastırdım, elim uyuşana dek onları sıkıca tuttum.

Mutluluktan gözlerimden yaşlar boşanıyor, yüreğim de hoş bir sevinçle çarpıyordu. Yüzbaşı beni bu halde görünce:
- Görüyorum da Kutsal Kitabı okumasını seviyorsun - dedi. Sevincimden ona karşılık veremedim; ağlamaya devam ediyordum. Sözüne şöyle devam etti:

- Ben de, dostum, düzenli olarak her gün İncil'i okurum. Bunu dedikten sonra üniformasının düğmelerini çözerek içinden Kiev'de basılmış gümüş kaplamalı küçük bir İncil çıkardı.
- Otur da sana bu alışkanlığı nasıl edindiğimi anlatayım. Hey! Bize akşam yemeğini getirin.

Sofraya oturduk. Yüzbaşı öyküsünü anlatmaya başladı.

- Gençliğimden beri orduda görev yaptım, ama garnizonda asla. Görevimi iyi bir şekilde yerine getiriyordum, üstlerim de örnek bir teğmen olduğum için beni seviyorlardı. Ne var ki gençtim, arkadaşlarım da gençti. Talihsizlik bu ya, içmeyi öğrendim ve kendimi alabildiğine içkiye verdim. En sonunda hasta oldum, demediğim zamanlar örnek bir subay oluyordum ama bir tek attım mı kendimi altı haftalığına hapisteki revirde buluyordum. Uzun süre bana katlandılar.

Bir gün, içkili haldeyken bir üstüme hakaret etmişim. Bunun üzerine rütbem söküldü, üç yıllığına garnizonda hizmet etmeye mahkÃ»m edildim, içkiyi bırakmazsam daha büyük cezaya çarptırmakla tehdit ettiler. Bu sefil durumda kendimi tutmak için ne kadar çalıştımsa, kendimi ne kadar tedavi ettirmeye çalıştımsa da içmekten bir türlü vazgeçemedim. Sonunda beni disiplin taburuna göndermeye karar verdiler. Bu kararı duyduğumda ne yapacağımı bilemedim.

Koğuşumda oturmuş bütün bunları düşündüğüm bir gün kilise için bağış toplayan bir rahip geldi. Herkes bütçesine göre bir şeyler veriyordu. Benim yanıma geldiğinde bana:

- Neden böyle üzgünsün? - diye sordu.

Ona biraz kendi zavallı durumumdan söz ettim. Rahip halime acımıştı. Bana:

- Aynı durum kardeşimin başına da geldi. Bu beladan *şu* şekilde kurtuldu: Tinsel rehberi kendisine bir İncil vermiş ve her içki içmek istediğinde kitaptan bir bölüm okumasını buyurmuş. Yeniden istek duyduğunda bir sonraki bölümü okumasını söylemiş. Kardeşim bu öğüdü yerine getirdi ve kısa sürede içki içmek alışkanlığından kurtuldu. Aynısını yap, kısa zamanda yararını göreceksin.

Bende bir tane İncil var istersen sana getiririm - dedi.
Bu sözler üstüne rahibe:

- Senin İncil'ini ne yapayım! Hiçbir çaba, hiçbir tıbbi çare kendimi tutmayı sağlayamadı. (İncil'i o zamana dek hiç okumamış olduğumdan böyle konuşmuştum).
- Böyle konuşma, sana garanti ederim ki yararını göreceksin. Gerçekten de rahip ertesi gün şu gördüğün İncil'i getirdi. İncil'i açtım. İçinden birkaç cümle okuduktan sonra rahibe:
- Kitabı istemiyorum, hiçbir şey anlaşılmıyor, Slav harfleriyle yazılmış şeyleri okumaya alışık değilim - dedim.

Rahip ısrarla bana bunu kabul ettirmeğe çalıştı.

- İncil'in her sözcüğünde, orada yazılı duran sözleri Allah söylediğinden, sağlığa iyi gelen bir güç vardır. Anlamasan da zararı yok. Yeter ki dikkatli bir şekilde oku. Bir ermiş şöyle demiş:" Allahın Sözünü anlamasan da şeytanlar okuduğun şeyi anlıyorlar ve korkudan titriyorlar" (I. Yak. 2,19). Kuşkusuz içki içmek arzusu da şeytanın bir marifetidir. Bir de şunu ekleyeceğim: "Johannes Chrysostomos şöyle yazıyor: "İncilin bulunduğu yer bile karanlık ruhları dehşete düşürür ve çevirecekleri entrikalara engel oluşturur."Pekiyi anımsamıyorum ama galiba o rahibe birkaç kuruş verdim. İncil'ini aldım ve sandığa, diğer eşyalarımın arasına tiktim. Onu orada tamamen unutup gitmiştim. Bir süre sonra, içmek zamanı gelip çattı. İçmek arzusuyla kıvranıyordum. Sandığımı açtım. İçinden para alıp meyhaneye sıvışacaktım. İncil gözüme çarptı ve ansızın rahibin bana söylediklerini anımsadım. İncil'i açtım ve Matta'ya göre İncil'in birinci bölümünü okumaya başladım. Hiçbir şey anlamadan sonuna dek okudum. Rahibin bana söylemiş olduğu şeyleri anımsadım; "anlamasan bile zararı yok yeter ki dikkatle oku." Kendi kendime "eh bir bölüm daha okuyalım bakalım" dedim. Bu defa okuduğum bana daha açık geldi. "Üçüncü bölüme de bakalım" dedim. Henüz okumaya başlamamıştım ki garnizonun çanları çınladı. Yatmak için ranzalara çekilmek zamanıydı. Artık garnizondan çıkabilmem mümkün değildi; böylelikle o gün içmeden içerde kaldım.

Ertesi sabah uyandığımda dışarıya çıkıp kendime içki almaya hazırlanırken kendi kendime, "İncil'den bir bölüm daha okusam? Bakalım ne olacak" dedim. Okudum ve dışarıya çıkmadım.

Bir başka defasında yine alkol almak gereksinimini duydum, bir bölüm okudum ve kendimi rahatlamış hissettim. Eski gücüme kavuşmuştum, her içki içmek istediğimde İncil'den bir bölüm okuyuveriyordum. Gün geçtikçe daha iyileşiyordum. Dört İncil'i de bitirdiğimde şaraba olan düşkünlüğümden tamamen kurtulmuştum. İçkiye karşı hiç istek duymaz olmuştum. Aradan tam yirmi yıl geçti. O gün bu gündür ağzıma sert içki koymuş değilim.

Değiştiğime herkes şaşırmıştı. Üç yıl içinde yeniden subay sınıfına kabul edildim. Rütbem yükseltilerek yüzbaşılığa kadar geldim. Evlendim, çok iyi bir kadına rastladım. Biraz mal mülk edindik.

Şimdi de Allah'a şükür her şey yolunda gidiyor; elimizden geldiğince yoksullara yardım ediyor ve gezgincileri evimize kabul ediyoruz. Şimdiden subay olan bir oğlum var, yiğit bir çocuktur.

Eh, gördüğün gibi, iyileştikten sonra her gün ömrüm boyunca dört İncil'den birini sonuna kadar hiçbir engel tanımadan okuyacağıma yemin ettim. Çok yorgun ve çalışmaktan bitkin düşmüş olduğum zamanlar uzanıyor, karıma ya da oğluma baş ucumda İncil'i okumalarını istiyorum. Böylece yeminimi tutmuş oluyordum.

Allah'a olan şükran hissimi belirtmek için bu İncil'i som gümüşten kaplattım. İncil'i daima göğsümde taşırım.

Yüzbaşının anlattıklarını zevkle dinledim. Sonra ona şöyle dedim:

- Bizim köyde de buna benzer bir olay geçmişti. Fabrikada işinin ehli bir işçi vardı ama ne yazık ki sık sık içiyordu. Dindar bir adam bu işçiye içki içmek istediği her defasında Kutsal Üçlü-Birlik anısına ve Mesih İsa'nın bu dünyada geçirmiş olduğu otuz üç yılını düşünerek otuz üç kez İsa duasını okumasına salık verdi. Usta işçi de söyleneni yaptı ve kısa zamanda içmeyi bıraktı. Dahası da var. Üç yıl sonra da manastıra girdi.
- Hangisi daha değerli. İncil mi yoksa İsa duası mı? - diye sordu yüzbaşı.
- İster İncil, ister İsa duası olsun ikisi de bir ve aynı şeydir. Çünkü Mesih İsa'nın Tanrısal adı kendinde bütün İncil'e ait gerçekleri bulundurmaktadır. Kilise Babalarının dediklerine göre İsa duası İncil'in bir özetidir.

Sonra birlikte dua ettik; Yüzbaşı, Markos'a göre İncil'in başından okumaya başladı, içimden dua ederek onu dinledim. Yüzbaşı sabahın ikisine doğru okumayı bitirdi. Sonra yatmaya gittik.

Alışkın olduğumdan sabah erken kalktım. Herkes uykudaydı. Gün yeni ağarıyordu. Sevgili Philokalia'ma daldım. Kitabı ne büyük bir sevinçle açtım bilemezsiniz! Uzun bir ayrılıktan sonra ya da bir arkadaşım yeniden dirilmiş de buluşmuşuz gibi sevinmiştim. Kitabı öptüm. Onu bana geri gönderdiği için Tanrı'ya şükrettim. Philokalia'nın ikinci bölümünde bulunan Filadelfiyalı Theoleptos'u okumaya başladım. Aynı anda üç ayrı faaliyete birden insanın kendisini vermesini önerdiği bölümü okuyunca şaşırdım: "Sofrada otururken yemeğini ye, kulağınla okunanı dinle, aklınla da duanı yap,", diyor. Geçen günkü o güzel geceyi anımsayınca, bu düşünce, deneyimimle açıklık kazandı. Ancak ondan sonra yürekle aklın aynı şey olmadığı sırrını anladım.

Yüzbaşı kalkınca yanına gittim. İyilikseverliği için kendisine teşekkür ettim. Bana çay ikram etti, bir ruble verdi, sonra da vedalaştık. Neşe içinde yeniden yola koyuldum.

Bir verst kadar yol almıştım ki askerlere bir ruble vereceğime söz verdiğimi anımsadım. Şimdi elimde bu kadar para bulunuyordu. Parayı, onlara götürüp versem mi, vermesem mi diye düşündüm. Öte yandan da, "Seni dövüp soydular, şimdi tutuklu bulunduklarından sana artık bir şey yapamazlar" diye düşündüm.

Ama bir yandan da kendi kendime İncil ne yazıyor onu bir gözünün önüne getir, diyordum: "Düşmanın açsa, ona yemek ver" (Rom. 12,20). Mesih İsa'nın kendisi de şöyle buyuruyor: "Düşmanlarınızı sevin" (Mat. 5,44). "Üzerinden mintanını almak isteyene abanı da ver" (Mat. 5, 40). Bu düşünce beni ikna etmeye yetmişti. Gerisin geriye döndüm. Mola yerine geldiğimde kafile hareket etmek üzereydi. Bana kötülük etmiş adamlara doğru koştum, rubleyi ellerine sıkıştırırken şöyle dedim:

- Nedamet gelirin ve dua edin. Mesih İsa insanların dostudur. Sizi yalnız bırakmayacaktır!

Bunları söyledikten sonra aksi yönde yoluma devam ettim.

Ana yol üzerinde elli verst yol aldıktan sonra, daha yalnız olabileceğim ve kendimi okumaya daha çok verebileceğim kır yollarına saptım. Ormanın derinliklerinde uzun süre yol aldım. Arada bir küçük yerleşim yerlerine rastlıyordum. Bazen ormanda bir köşeye çekiliyor gün boyunca Philokalia'yı okuyordum. Kitaptan çok şaşırtıcı ve derin anlamlı bilgiler ediniyordum. Yüreğim içsel dua aracılığıyla Tanrı'yla birleşmek arzusu ile yanıp tutuşuyordu. İçsel duayı öğrenmeye çalışıyor, sonra da doğru yapıp yapmadığımı Philokalia'ya bakarak kontrol ediyordum.

Aynı zamanda da sakin bir şekilde kendimi okumaya verebileceğim bir sığınak bulamadığıma üzülüyordum.

O sıralar Kutsal Kitabı da okuyordum ve onu daha iyi anlamaya başladığımın farkına varıyordum. Benim için karanlık olan kısımlar gittikçe azalıyordu. Philokalia'nın İncil'de gömülü olan gizleri açığa çıkaran anahtar niteliğinde olduğunu söyleyen Kilise Babaları haklıydılar. Onun yol göstericiliği sayesinde Tanrı Sözü'nün gizli anlamını anlamaya başlıyordum: Yüreğinde gizli içe dönük insan (I. Petrus 3,4)

gerçek duanın yani, ruhta tapınmanın (Yuh.4,23), Göklerin Ülkesi içinizde olmanın(Luk. 17,21) Kutsal Ruh'un bizzat kendisinin ifade olunamaz ahlarla bizim için şefaat etmesinin (Rom.8,26) ne anlama geldiklerini çıkarmaya başlıyordum; sizler Ben'de olacaksınız (Yuh. 15,4), yüreğini bana ver (Mesel. 23,26), Mesih İsa'yı giyinmek, yüreğimizde Kutsal Ruh'la nişanlanmak, Abba! Baba diye yakarmak ne demekti artık anlıyordum. Yüreğimin derinliğinde dua ederken etrafımı çevreleyen her şey bana bir başka güzel görünüyordu. Ağaçlar, meralar, kuşlar, toprak, hava, ışık sanki her şey bana insan için var olduklarını söylüyordu, Tanrı'nın insana olan sevgisini gösteriyorlardı.

Her şey dua etmekte, her şey Tanrı'ya hamdetmekteydi! Philokalia'da yazılı olan "yaratıkların dilinden anlamak" ın ne anlama geldiğini ve Tanrı'nın yaratmış olduğu yaratıklarla konuşmanın nasıl mümkün olacağını anlıyordum.

Böyle uzun süre dolaştım. Sonunda gözden ırak öyle yerlere geldim ki üç gün tek bir köye bile rastlamadım. Heybemde ekmek kalmamıştı. Açlıktan ölmek korkusu beni kaygılandırmaya başladı. Yüreğimden dua etmeye başlar başlamaz kaygım yok oldu. Kendimi Tanrı'nın ellerine bıraktım, yeniden neşeli ve sakin oluverdim. Büyük bir ormanın içinden geçen bir yolda biraz ilerlemiştim ki karşımda ağaçlar arasından çıkagelen bir bekçi köpeği gördüm. Yanıma çağırdım, uslu uslu geldi ve kendisini okşattırdı. Sevinmiştim "Allah'ın işine bak! Ormanda herhalde bir hayvan sürüsü var, bu da çobanın ya da buralarda avlanan bir avcının köpeği olsa gerek." Her neyse, ekmek isteyebilecektim. İki gündür ağzıma bir lokma girmemişti. Olmazsa çevrede bir köy bulunup bulunmadığını sorarım Köpek çevremde dolanıp durduktan sonra baktı ki kendisine yiyecek veren yok, gerisin geriye ana yola fırlamış olduğu patika yoldan ormana daldı. Onu izledim.

İki yüz metre kadar gittikten sonra ağaçlar arasında bir yeraltı yuvasına girmiş, ikide bir başını çıkararak havlayan köpeği gördüm. Aynı zamanda orta yaşlı cılız ve solgun yüzlü bir köylünün yaklaşmakta olduğunu fark ettim. Bana buralara kadar nasıl geldiğimi sordu. Ben de kendisine böyle ıssız bir yerde ne yaptığını sordum. Dostça konuştuk. Köylü beni kulübesine davet ederken orman bekçisi olduğunu, yakında kesilecek olan ormana bekçilik ettiğini söyledi. Bana ekmekle tuz ikram etti. Aramızda şöyle bir konuşma geçti:

- İnsanlardan uzak yalnız başına sürdürdüğün bu yaşantıya imreniyorum, oradan oraya dolaşan, benim gibi sürekli insanlarla ilişki içinde değilsin - dedim.

Bana:

- İstersen burada kalabilirsin. Şurada eski bekçinin virane bir kulübesi var. Biraz yıkık dökük ama yaz için onarılabilir. Pasaportun var değil mi? İkimize bol bol yetecek kadar ekmek var, köyden her hafta getirirler. Hiç kurumayan ırmak da şuracıkta. Bana gelince on yıldır ağzıma ekmek ve sudan başka şey koymadım. Sonbaharda hasat mevsimi sona erdiğinde iki yüz işçi kesim işi için gelecekler o zaman buradaki işim sona erecek, sana da burada kalmaya izin vermezler bilesin.

Bu sözleri duyunca öylesine sevindim ki seve seve bekçinin ayaklarına kapanabilirdim. Tanrı'ya bana gönderdiği bu mutluluk karşısında nasıl şükredeceğimi bilemiyordum.

Birden kendime dert ettiğim şeyden kurtulmuş ve istediğime kavuşmuştum. Sonbaharın ortalarına kadar daha dört ay vardı. Bu süre içinde Philokalia aracılığıyla yüreğin içindeki sürekli duayı huzur ve sessizlik içinde inceleyebilirdim. Onun için bana gösterilen kulübede kalmaya karar verdim. Söyleşimize devam ettik. Bekçi basit bir adamdı, bana yaşam öyküsünü anlattı ve fikirlerinden söz etti.

- Köyümde iken böyle yoksul değildim, bir mesleğim vardı. Kumaşları mavi ve kırmızı renge boyardım. Gönlümün çektiği gibi yaşardım. Tabi günah da işlerdim. Müşterilerime kazık atar, her fırsatta yemin ederdim. Kaba, içkici ve kavgacıydım.

Köyde yaşlı bir kilise yırlayıcısı vardı. O adamın eski, ama çok eski "Yargılanma Günü"(5) adında bir kitabı vardı. Bazen Ortodoks kardeşlerin arasına gelir o kitaptan bölümler okurdu. Ona bu zahmeti karşılığında biraz para verirlerdi. Bana da uğrardı. Ona çoğu zaman on para ile bir bardak içki verirlerdi. Horoz ötene kadar okurdu. Onu dinlerken kendi işimi yapardım.

Bir defasında cehennemde çekilen işkenceleri, ölülerin dirilmesini, Tanrı'nın nasıl yargılamaya geleceğini, meleklerin borazanları çalmasını, orada ne gibi bir ateşin ve ziftin olacağını, kurtların günahkârları nasıl kemireceğini anlatan pasajları okuyordu. Birden korkunç bir dehşete kapıldım ve kendi kendime bu işkencelerden kurtulamayacağım dedim. Ruhumu kurtarmaya koydursam belki günahlarımdan kurtulurum dedim. Uzun uzun düşündükten sonra mesleğimi bırakmaya karar verdim. Evimi sattım, yalnız olduğum için orman bekçiliğine talip oldum. Ücret yerine de ekmek, giyecek ve dua ederken yakacak mum istedim.

On yıldır buradayım. Günde bir defa yemek yerim, onda da yalnız ekmek yer ve su içerim. Alaca karanlıkta horoz öterken kalkarım, gün doğuncaya kadar diz çöker, yerlere kapanırım. Dua ettiğim zaman ikonaların önünde duran yedi mumu yakarım. Gündüz ormanda dolaşırken üzerimde altmış kiloluk bir zincir taşırım. Yemin etmem. Ne bira, ne alkollü içki alırım. Hiç kimse ile dalaşmam. Hiçbir kızla ilişkim olmamıştır.

Başlangıçta böyle yaşamaktan memnundum. Ama şimdi, son zamanlarda bir türlü kovamadığım bir sürü kötü düşünce beni rahatsız etmeye başladı.

Günahlarımın kefaretini ödeyebileceğim mi? Allah bilir. Ama bu yaşam tarzı çok zor. Sonra o kitabın yazdıkları doğru mu ki! Bir insan yeniden nasıl dirilebilir? Bir asır önce ya da daha uzun zaman önce ölmüş olanların tozları bile kalmamıştır. Sonra öbür dünyada bir cehennemin olup olmayacağını kim bilebilir ki? Gerçek olan, öbür dünyadan daha kimsenin geri gelmediğidir. İnsan ölünce çürür ve geriye kendisinden bir şey kalmaz. O kitabı belki de bön bön tabi olalım diye yetkililer ya da Rus papazlar bizi korkutmak için kaleme almışlardır. Böylelikle insan bu dünyada çile çekerek mutluluk yüzü görmeden yaşıyor. Öbür dünyada hiçbir şey olmayacağına göre bütün bunlar niye? Bu dünyada yaşadığımız sürece hoşça vakit geçirmemiz daha iyi olmaz mı? İşte kafama takılan düşünceler bunlar, yeniden eski mesleğime dönmekten korkuyorum.

Ona çok acımıştım, kendi kendime şöyle dedim: Bir de derler ki yalnız bilginler ve aydın kişiler özgür düşüncelidir ve hiçbir şeye inanmazlar. Oysa kardeşlerim, basit köylülerin kafalarından bakın ne inançsızlıklar çıkıyor! Kuşkusuz karanlık dünya güçleri herkesi etki altına alabilir, hatta basit insanlara daha kolaylıkla saldırabilir. Ruhumuzun düşmanına karşı elimizden geldiğince Tanrı'nın Sözüyle silahlanmalı ve güçlenmeliyiz.

Bu nedenle, bu kardeşin inancını biraz olsun kuvvetlendirmek amacıyla heybemden Philokalia'yı çıkararak 109. bölümdeki ermiş Hesychius'u açtım. Ona bu bölümü okuyarak açıkladım. Dedim ki, "insan yalnız cezalandırılacak diye günah işlemekten vazgeçmez, çünkü ruh, temiz bir yüreğe ve uyanık bir ruha sahip olmadıkça kötü düşüncelerden kurtulamaz. Bütün bunlar içsel dua ile elde edilir. Eğer bir kimse çile yoluna yalnız cehennemde çekeceği acıların korkusuyla değil, ama cennete gitmek arzusuyla girerse, Kilise Babaları onun bu davranışını paralı askerin davranışına benzetiyorlar. Diyorlar ki işkence çekmek korkusu kölelerin, ödül elde etmek arzusu da paralı askerlerin yoludur. Oysa Tanrı bizim kendisine kendi çocuklarıymışız gibi gelmemizi ister; aşk ve şevk yüzünden onurlu davranmamızı ve yürekte ve ruhta kendisiyle yetkin bir şekilde birleşmenin tadını çıkarmamızı ister. Kendini tüketsen de, en ağır maddi işleri ve zorlukları üzerine alsan da eğer aklında daima Tanrı ve yüreğinde İsa duası olmazsa kötü düşüncelerden hiçbir vakit kurtulamazsın; ilk karşılaştığın fırsatta günah işleyeceksin. Öyle ise kardeşim, İsa duasını durmadan söylemeye bak, yalnızken bunu yapmak senin için kolay olsa gerek; kısa zamanda bunun yararını göreceksin. Dine aykırı düşüncelerin kaybolduğunu görecek, Mesih İsa'ya olan sevgin ve inancın artacak; ölülerin nasıl dirilebileceklerini anlayabilecek veson yargı gününde olacaklar aynen sana görünecek. Dua yüzünden yüreğinde öyle bir hafiflik, öyle bir sevinç hissedeceksin ki şaşırıp kalacaksın, çileli yaşamından dolayı bir daha huzursuzluk ve bitkinlik duymayacaksın."

Daha sonra ona elimden geldiğince Tanrısal buyruğu ve Kilise Babalarının öğretilerine uygun biçimde İsa duasının nasıl yapılacağını öğrettim. Söylediklerimi kabul etmiş gibi göründü ve rahatladı. Sonra ondan ayrıldım ve bana göstermiş olduğu köhne kulübeye çekildim.

Allah'ım! Bu virane kalıntının ya da daha doğrusu bu mezarın eşiğini aşarken hissettiğim sevinç, mutluluk ve hayranlık ne kadar büyüktü! Bana içi neşe dolu görkemli bir saray gibi görünmüştü. Sevinç gözyaşları dökerek Tanrı'ya şükrettim. Kendi kendime de "eh şimdi, bu sakin ve huzur dolu ortam içinde ciddi bir şekilde çalışmak ve Rabbe zihnime açıklık getirmesi için dua etmem gerekiyor," dedim. Böylelikle Philokalia'yı ta başından sonuna kadar büyük bir dikkatle okumaya başladım. Belirli bir süre sonra kitabı bitirmiş, kitabın içerdiği derinliğin, kutsallığın ve bilgeliğin bilincine varmıştım. Kitapta çeşitli konular işlendiğinden hepsini anlayamadığım gibi aklımı da kendiliğinden ve sürekli içsel yürek duasına erişebilmek için yalnız içsel dua ile ilgili bilgilere veremiyordum. Oysa bunu içten arzuluyordum. Tanrı'nın havarinin aracılığı ile belirttiği gibi: "Daha iyi armağanları gayretle isteyin" (I. Kor. 12, 31) ve "Ruhu söndürmeyin" (I. Sel.5,19). Uzunca düşündüm. Neye karar vereceğimi bilemiyordum. Bunu anlamaya ne aklım, ne kavrama yeteneğim yeterliydi. Bana yardım edecek kimse de yoktu. Rabbi dualarımla rahatsız etmeye karar verdim. Belki böylelikle aklımı aydınlatmak lütufunu bağışlardı. Bütün bir günümü bir an bile ara vermeden dua ederek geçirdim. Düşüncelerim sakinleşmiş ben de uyuyakalmıştım. Düşümde kendimi staretsin hücresinde buldum, bana Philokalia'yı açıklamaktaydı: "Bu kitap çok büyük bir bilgelik içermektedir. Allah'ın gizli planları hakkında gizemli bilgi hazinesidir bu kutsal kitap. Kitabın her bölümünü

herkes anlayamaz ama kitapta herkesin seviyesine uygun deyişler vardır, akıllı olanlar için derin, basit insanlar için basit deyişler. .. Onun için siz basit insanlar olarak Kilise Babalarının yazdığı bu kitabı, burada yazıldığı sırada okumamalısınız. Bu sıralanış Tanrıbilime uygundur; ama belli bir eğitimden geçmemiş, buna karşın içsel duayı Philokalia'dan öğrenmek isteyen kimse şu sırayı izlemelidir: 1) İlk önce (ikinci bölümdeki) rahip Nikephoros'un kitabını okumalıdır; sonra 2) Sinaitli Gregorios'un kısa bölümler dışında kitabının hepsini okumalıdır; 3) Yeni Tanrıbilimci Simeon'un duanın üç biçimi ile İmanın İncelenmesini; daha sonra 4) Kallistos İle İgnatios'un kitabını okumalıdır. Bu metinlerde herkesin seviyesine uygun içsel yürek duasının tam öğretisi bulunabilir.

"Daha anlaşılır bir metin istiyorsan dördüncü bölümdeki İstanbul patriği Kallistos'un dua ile ilgili özet örneğini ele alabilirsin." Ben ise Philokalia'yı elimde tutarak belirtilen yeri bulamadan arıyordum sanki. Starets birkaç sayfa çevirerek bana: "İşte sana yerini işaretliyorum," dedi. Yerden bir kömür parçası aldı, belirtilen kısmın karşısındaki sayfanın kenarına bir çizgi çekti. Staretsin söylediklerini dikkatle dinliyor ve ayrıntısıyla belleğimde tutmaya çalışıyordum.

Uyandığımda henüz gün ağarmamıştı. Yattığım yerden kalkmadan düşümde gördüklerimi anımsamaya çalıştım. Staretsin bana söylediklerini kendi kendime tekrar ettim. Sonra da şöyle düşünmeye başladım: "Allah bilir, bana böyle görünen merhum staretsin ruhu mu yoksa staretsin şekline bürünmüş kendi düşüncelerim mi, çünkü Philokalia'yı ve staretsi sık sık hem de uzun uzun düşünmekteyim!" Bu konuda emin değildim. Kalktım. Gün ağarmaya başlamıştı. Birden masa olarak kullandığım taşın üstünde, Philokalia'yı staretsin belirttiği sayfası açılmış ve kömürle işaretlenmiş olarak buldum.

Aynen düşümde gördüğüm gibi. Kömür de hâlâ kitabın yanında duruyordu. Şaşırmıştım, çünkü anımsadığıma göre kitap dün orada değildi. Onu uyumadan önce kapatmış yanı başıma koymuştum. Ayrıca 0 sayfada daha önce herhangi bir işaret yoktu. Bu olay beni görüntünün gerçek olduğuna ve staretsin anısının kutsallığına inandırdı. Böylece Philokalia'yı belirtilen sırada okumaya başladım. Bir kez okudum, sonra bir kez daha okudum. Bu okuma, okuduklarımı uygulama isteğimi alevlendirdi ve beni daha bir gayretlendirdi. İçsel duanın anlamını, ona ulaşma çarelerini ve yaptığı etkileri açıkça öğrendim. Ruhu ve yüreği nasıl sevince boğduğunu ve bu mutluluğun Tanrı'dan mı, doğadan mı, yoksa hayal gücünden mi geldiğini nasıl ayırt edebileceğimi anladım.

Her şeyden önce ermiş Yeni Tanrıbilimci Simeon'un öğretisine göre yüreğin bulunduğu yeri bulmaya çalıştım. Gözlerimi kapadıktan sonra bakışımı yüreğimin bulunduğu yere doğru yönlendiriyor, göğsümün sol kısmında bulunduğunu göz önüne getirerek özenle atışını dinliyordum. Bu uygulamayı önce günde birkaç kez olmak üzere yarımşar saat yaptım. Başlangıçta zifiri bir karanlıktan başka bir şey göremiyordum. Kısa süre sonra yüreğim göründü, derin hareketinin farkına vardım. Daha sonra Sinaitli Gregorios ile Kallistos ve İgnatios'un öğretilerine uygun biçimde soluk alıp verme ritmine uyarak İsa duasını yüreğimin içine sokup çıkarmayı başardım. Aklımla yüreğimin içine bakarken havayı içime çekerek ciğerlerimde tutarken "Rab Mesih İsa" diyordum. Soluk verirken de "acı bana" diyordum. Bu uygulamayı önceleri günde bir iki saat yaptım, daha sonra gitgide artırarak daha çok yapmaya başladım. Sonunda hemen hemen bütün günümü böyle geçirmeye başladım. Kendimi yorgun, ağırlaşmış ya da kaygı içinde hissettiğimde hemen Philokalia'ya sarılıyor yürek faaliyetinden söz eden kısımları okuyordum. Böylece içimde dua etmek isteği ve şevki yeniden doğuyordu. Üç hafta içinde yüreğimde bir sızı, sonra hoş bir ılıklık, huzur ve mutluluk hissi duydum. Bu bana, kendimi dua uygulamasına daha çok vermem için güç verdi. Artık tüm düşüncelerim bu duayla doluydu ve içimde büyük bir sevinç duymaya başlamıştım. O zamandan beri arada bir hem yüreğimde hem ruhumda çeşitli yeni duygular hissettim. Bazen yüreğimde sanki bir kaynama, öyle büyük bir rahatlama hissi, bir özgürlük duygusu, bir sevinç oluşuyordu ki kendimi tamamen değişmiş ve esrime haline girmiş gibi hissediyordum. Bazen Mesih İsa'ya ve Tanrı'nın yarattığı her şeye karşı şiddetli bir aşk duygusuna kapılıyordum.Bazen de benim gibi nasırlaşmış bir günahkâra acımış olduğu için Rabbe olan şükran duygumdan gözyaşlarını kendiliğinden dökülüyordu. Almayan kafam bazen öylesine aydınlanıyordu ki eskiden bir türlü kavrayamadığını şeyleri açıkça anlıyordum. Bazen yüreğimden yükselen tatlı bir sıcaklık bütün benliğime yayılıyor ve Rabbin mevcudiyetini duygulanarak hissediyordum. Bazen Mesih İsa'nın adını yakardığımda içimde derin ve güçlü bir sevinç duyuyor ve "Tanrı'nın hükümdarlığı içinizdedir" (Luka. 17, 21) sözünün ne anlama geldiğini anlıyordum. Bu iyi etkili mutluluklar içindeyken yürek duasının etkilerinin üç şekilde ortaya çıktığını fark ettim: Ruhta, duygularda ve akılda. Ruha Tanrı aşkının hoşluğu, iç huzur, ruhun kendinden geçmesi, düşüncelerin arılığı, Tanrı düşüncesinin göz kamaştırıcılığı şeklinde ortaya çıkar. Duygularda, yüreğin hoş sıcaklığı, uzuvları kaplayan hoşluk, yaşamayı rahat ve kolay bulmak, acılara ve hastalıklara karşı ilgisiz kalmak biçiminde ortaya çıkar. Akılda ise, aklın aydınlanması, Kutsal Kitabı anlama, yaratıkların dilini anlama, boş

kaygılardan arınma, içsel yaşamın tatlılığının bilincine varma, Tanrı'nın yakınlığından ve bize olan sevgisinden emin olma biçiminde ortaya çıkar. Yukarda sözünü ettiğim mutluluk içinde yalnız başıma yaklaşık beş ayı bu dua uğraşıyla geçirdim. Yürek duasına öylesine alışmıştım ki durmadan söyleyebiliyordum. Sonunda hiç katkım olmadığı halde dua kendiliğinden akmaya başladı. Yalnız uyanıkken değil uyurken bile yüreğimden ve aklımdan fışkırıyordu, bir saniye bile ara vermeden. Ruhum Allah'a şükrediyor, yüreğim de bitmek bilmez bir mutluluk içinde yüzüyordu.

Kesim vakti geldiğinde oduncular toplandılar, ben de sessiz kulübemi terk etmek zorunda kaldım. Orman bekçisine teşekkür ettikten sonra, dua ettim, Tanrı'nın benim gibi günahkâr birine iyiliklerde bulunduğu bu toprak parçasını eğilerek öptüm, heybemi omzuma geçirdikten sonra oradan uzaklaştım. İrkutsk'a gelinceye kadar ülkeyi bir baştan bir başa dolaşarak uzun süre yol aldım. Kendiliğinden akan yürek duası yol boyunca tek tesellim oldu; değişik derecelerde olmasına karşın beni hep mutlu kıldı, nerede olursam olayım, ne yaparsam yapayım, neyle uğraşırsam uğraşayım bu dua beni hiçbir şeyde rahatsız etmedi, hiçbir şey de onu azaltmadı. Herhangi bir işle uğraşırken dua da kendiliğinden yüreğimde hareket ediyorsa işi daha çabuk yapıyorum. Bir şeyi dikkatle dinliyor ya da okuyorsam, dua durmuyor, aynı anda hem birini hem de ötekisini, ikiye bölünmüş gibi ya da göğsümde iki ruh varmış gibi hissediyorum.

Ya Rab! İnsan ne kadar da esrarlı bir yaratık!
Ya Rab, yapıtların ne büyük!
Her şeyi bilgelikle yaptın (Mez. 104, 24).

Yolda birçok olağanüstü olayla karşılaştım. Hepsini anlatmak gerekseydi birkaç günde bitiremezdim. Bir tanesini anlatayım. Bir kış akşamı yalnız başıma bir ormandan geçmekteydim. Geceyi iki verst uzakta görünmekte olan köyde geçirmeyi düşünüyordum. Birden irice bir kurt üzerime saldırdı. Elimde staretsin yün tespihi bulunuyordu (her zaman üzerimdeydi). Bu tespih sayesinde kurdu geriye püskürttüm. Ve inanır mısınız ne oldu? Tespih elimden çıkarak hayvanın boynuna dolandı. Kurt kendisini geriye attı, çalılıktan atlarken arka ayakları dikenlere takıldı, o sıra tespih de kuru bir ağacın dalına takıldı. Bütün gücüyle çırpınmasına karşın kurt bir türlü kendisini kurtaramıyordu, bu ara tespih boğazını daha çok sıkıyordu. İnançla haç çıkardıktan sonra kurdu serbest kılmak için yaklaştım; tespihi kopartıp kaçarken bu değerli nesneyi de beraberinde götürmesinden korkuyordum. Henüz yaklaşmış ve elimi tespihe dokundurmuştum ki kurt tespihi kopartarak ardına bile bakmadan kaçtı gitti. Böylece, Allah'a şükrederek ve merhum staretsi anarak kazasız belasız köye vardım. Hana uğrayarak yatacak yer istedim. Barakaya girdim. Köşedeki masada iki yolcu oturmuştu. Biri yaşlıca öteki ise dolgun ve iri yarı bir şeydi. İkisinin de hali vakti yerinde görünüyordu. Çay içmekteydiler. Atlarına bakan köylüye kim olduklarını sordum. Yaşlı adamın profesör, ötekinin ise sulh mahkemesinde zabıt kâtibi olduğunu söyledi: İkisi de soylu aileden geliyorlarmış.

- Onları yirmi verst ötede kurulan panayıra götürüyorum - dedi köylü.

Biraz dinledikten sonra hancıdan iğne iplik istedim. Mum ışığına yanaştım ve tespihimi onarmaya başladım. Zabıt kâtibi bana yan yan bakarak:

- Tespihini böyle koparttığına göre herhalde epey dua etmiş olacaksın - dedi.

- Onu bu hale ben sokmadım, bir kurt.

- Bak hele? Artık kurtlar da dua etmeye başladı - diye gülerek karşılık verdi zabıt kâtibi.

Onlara olayı ayrıntılı biçimde anlattım ve bu tespihin benim için neden o kadar değerli olduğunu açıkladım. Zabıt kâtibi gülmeye başlayarak:

- Sizin gibi saflar her yerde mucize görürler. Bunda mucizelik ne var ki? Kurda sadece bir şey fırlattın, o da korktu ve kaçtı. Köpekler ve kurtlar kendilerine böyle davranıldığında hep korkarlar. Ayaklarının çalılıklara takılması da öyle olanaksız bir şey değil. Dünyada vuku bulan her olayı mucize olarak görmemeliyiz.

Profesör beni dinledikten sonra kâtiple tartışmaya girdi:

- Beyefendi, böyle konuşmayın! Bu konularda uzman değilsiniz. Bana göre, bu köylünün anlattığı olayda biri ruhsal, diğeri duyarlı iki gizem görüyorum.

- Nasıl? - diye sordu kâtip.

- Şöyle ki, ileri derecede bir eğitim görmediğiniz halde, okullar için hazırlanmış Kutsal Kitabı kuşkusuz soru ve yanıtlarıyla incelemiş olmalısınız. İlk insan Ã‚dem baba masum olduğu ilk zamanlar bütün mahlÃ»katın kendisine tabi olduğunu ve yanına korkarak yaklaştıklarını, Ã‚dem'in de onlara adlar taktığını hatırlamalısınız. Bu tespihin asıl sahibi starets kutsal bir adammış. Kutsallık ne demektir? Kutsallık çaba ve erdemler sayesinde günahkâr bir insanda masumluluk halinin yeniden ortaya çıkmasından başka nedir? Ruh vücudu kutsallaştırır. Tespih daima bu kutsal adamın elindeydi. Demek ki elinin sürekli temasıyla ve elden çıkan tesirin yardımıyla bu nesneye kutsal bir güç, ilk insanın masumluluk halinin gücü

girmiş. Ruhsal tabiattaki gizem işte budur! Bu güç bütün hayvanlar tarafından doğal olarak hissedilir, özellikle koku alma duyusuyla: Çünkü burun hayvanlarda en önemli uzuvdur. Bu da gizemin duyarlı yanı.
- Siz bilginler için yalnız güçler ve bu tür öyküler vardır; ama bizler meseleleri daha basit bir şekilde ele alırız. Bir tek attın mı istediğin güce sahip olursun - diyerek dolaba doğru gitti.

Profesör:

- Bu senin meselen, ama bu meseledeki aydınca yorumları bize bırakın - dedi.

Profesörün sözleri hoşuma gitmişti. Yanına yaklaşarak:

- İzin verirseniz starets hakkında anlatacak daha başka şeyler de var - dedim.

Profesöre staretsin düşümde nasıl göründüğünü bana akıl verdikten sonra Philokalia'yı nasıl işaretlediğini anlattım. Profesör anlattıklarımı dikkatle dinledi. Bir sıra üstüne uzanmış kâtip ise homurdanarak:
- Kutsal Kitabı okuya okuya insan sonunda delirirmiş derlerdi meğer doğruymuş. Hangi gulyabani akşam gelip de kitabının bir sayfasını işaretleyecek. Uyuyakaldığın bir sırada kitabını yere düşürmüş olacaksın, kitap da küllerin arasında kirlenmiş olacak. Mucize dediğin işte budur. Ah! Biz bu hayatları ve senin gibileri iyi biliriz. . .

Böyle homurdandıktan sonra duvara doğru döndü ve uykuya daldı.

Bu sözler üstüne öğretmene doğru eğilerek şöyle dedim:
- İstiyorsanız, gerçekten işaretli kitabı size gösterebilirim, külle kirlenmediğini görürsünüz.

Philokalia'yı heybemden çıkarıp ona doğru uzatırken:

- Vücudu olmayan bir ruhun bir kömür parçasıyla yazı yazabilmesi mümkün müdür? - diye sordum.

Profesör kitaptaki işaretlenmiş yere baktı ve şöyle dedi:

- Bu da ruhların bilinmeyen yanıdır. Bunu sana açıklamaya çalışayım. Ruhlar herhangi bir kimseye vücut şekline bürünmüş olarak göründüklerinde görünür bedenlerini ışık ve havadan oluştururlar, görüntüleri kaybolduğunda da ölümcül vücutlarını oluşturan elementleri gerisin geriye bırakırlar. Havanın bildiğiniz gibi elastiki, genişleyebilir, sıkışabilir özelliği vardır. Buna bürünmüş ruh hareket edebilir, nesneleri tutabilir ve yazabilir. Dur, bu ne kitabı böyle? Bakabilir miyim?

Kitabı rasgele açınca Yeni Tanrıbilimci Simeon'un kaleme aldığı bölüm geldi:
- Aha, Tanrıbilimsel bir kitap olsa gerek. Bu kitabı daha önce görmedim.
- Bu kitap hemen hemen yalnız Mesih İsa'nın adıyla yapılan içsel yürek duasını gösteren bilgileri içermektedir. Bu konu burada yirmi beş Kilise Babası tarafından ayrıntılı bir biçimde ele alınmaktadır.
- Ah, içsel dua mı, biliyorum. İncil'de yazdığına göre insan ve tüm yaratıklar iradeleri dışındaki düzensizliğe tabi olmuşlar. "Yaradılış, Tanrı çocuklarının özgürlüğünün ortaya çıkmasını büyük özlemle bekliyor" (Rom. 8, 19-20). Yaratıkların bu gizem dolu iç çekişi, ruhlardaki bu doğuştan gelen arzu içsel duanın ta kendisidir. Öğrenilemez, çünkü her şeyin ve herkesin içindedir!

- Peki öyleyse onu nasıl elde edeceğiz? Nasıl bulacağız? Nasıl yüreğimizde hissedeceğiz? Nasıl bilincine varacak ve isteyerek kabul edeceğiz? Mutluluk vererek, aydınlatarak ve ruhu kurtararak aktif bir biçimde etkide bulunmasını nasıl sağlayacağız? - diye sordum.
- Tanrıbilimsel kitaplar bundan söz ediyorlar mı pek anımsamıyorum - diye karşılık verdi profesör.
- Ama burada, burada hepsi yazılı - diyerek ısrarla üzerinde durdum.

Profesör eline bir kalem alıp bir tarafa kitabın adını kaydetti.
- Muhakkak bu kitabı Tobolsk'tan ısmarlayıp getirteceğim, sonra da inceleyeceğim.

Böylece birbirimizden ayrıldık.

Yolda giderken profesörle yaptığım görüşme için Allah'a şükrettim ve zabıt kâtibinin Philokalia'yı bir kez okumasını ve ruhunun esenliği için kitabı anlamasını sağlaması için Rabbe dua ettim.

Bir başka defasında ilkbaharda, kilisesi olan bir kasabaya vardım. Papazın evinde konakladım. Papaz çok iyi bir insandı ve yalnız başına yaşamaktaydı. Yanında üç gün kaldım. Bu süre içinde beni tanımaya çalıştı. Sonra bana: - Yanımda kal, sana maaş da veririm. Güvenilir bir adama ihtiyacım var. Eski ahşap kilisenin yanında taştan yeni bir kilise inşa ettirmekte olduğumuzu gördün herhalde. İşçileri kontrol edecek, inşaat için yapılacak bağışları kilisede kalarak kabul edecek namuslu birini şimdiye kadar bulamadım. Görüyorum da bu dediklerimi yapacak nitelikte birisin. Yaşam biçimi de tam istediğin gibi. Kilisede kalarak istediğin kadar dua edebilirsin. Kilisede bekçi için tecrit edilmiş bir oda da var. Rica ediyorum, kal. Hiç olmazsa kilise inşaatı bitene dek.

Kalıp kalmama konusunda bir süre bocaladım. Papazın ısrarına dayanamayarak teklifini kabul ettim. Böylelikle bütün bir yaz sonbahara kadar orada kaldım. Kiliseye yerleştim. Başta dua edebileceğim kadar sakinlik vardı, ama sonra özellikle bayram günlerinde fazla kalabalık gelmeye başladı. Kimisi dua

etmek için, kimisi esnemek, kimisi de para toplanan tabaktan bir şeyler aşırmak için geliyordu. Arada bir İncil'e, bazen de Philokalia'ya gömülmüş olduğumu gören bazı ziyaretçiler benimle konuşmaya giriyor, bazıları da benden bir şeyler okumamı rica ediyorlardı.

Bir ara köylü bir kızın kiliseye sık sık geldiğini ve uzun süre dua ettiğini fark ettim. Mırıldandığı şeye kulak verince, bunlarıntamamen bozulmuş acayip dualar olduğunu keşfettim. Kendisine:

- Böyle dua etmesini sana kim öğretti? - diye sordum.

Ortodoks olan annesinden öğrendiğini söyledi, babası ise dinden sapmış, papazı bulunmayan bir mezhebe mensuptu. Bu durum beni etkilemişti. Ona kilisenin öğrettiği şekilde dua etmesini salık verdim ve "Göklerdeki Babamız" duası ile "Selam sana" duasını öğrettim. Sonra da ona şöyle dedim:

- Özellikle İsa duasını elinden geldiğince sık söylemeye bak; bu dua bizi öteki dualardan daha çok Tanrı'ya yaklaştırır. Onun sayesinde ruhunu esenliğe kavuşturabilirsin.

Genç kız beni pür dikkat dinledikten sonra söylediklerimi aynen yapmaya başladı. Ve inanır mısınız? Kısa bir süre sonra gelip bana artık İsa duasına alıştığını ve bu duayı mümkün olduğu kadar devamlı tekrarlamak isteğini içinde duyduğunu; dua ettiği zaman bir hoşluk, bir sevinç ve daha dua etmek isteği duyduğunu söyledi. Bunu duyunca sevindim ve genç kıza Mesih İsa'nın adını yakararak daha çok dua etmesini söyledim.

Yaz sona ermek üzereydi. Kiliseyi ziyarete gelenlerin çoğu bana geliyor ve kendilerine kitap okumamı istiyor ve benden akıl danışıyorlardı, bana dertlerinden söz ediyorlardı. Bazıları kaybolmuş eşyalarını yeniden nasıl bulabileceklerini soruyorlardı. Bazılarına göre de ben büyücüydüm. Günün birinde yukarda sözünü ettiğim genç kız perişan bir halde akıl danışmak için bana geldi. Babası kendisiyle aynı mezhepten biriyle, kızı istemediği halde evlendirmek istiyordu. Evlendirecek kimse de bir köylü olacaktı.

- Bu evlilik yasal olur mu? Bu sefahatten başka bir şey değildir. Göz göre göre kaçacağım, nereye olursa olsun -diyerek haykırdı.

- Nereye kaçacaksın? Seni nerede olsan bulurlar. Bu devirde kafa kâğıdı olmadan hiçbir yerde gizlenemezsin. Kolayca yakalarlar. Sen en iyisi Allah'a şevkle dua et ki, O da kendi bildiği yoldan babanı kararından caydırsın ve ruhunu günahtan ve din sapkınlığına düşmekten korusun. Bu düşünce kaçmak düşüncesinden daha iyidir.

Zaman akıp geçmekteydi. Gün geçtikçe türlü türlü ayartma ve gürültü artık dayanılmaz bir hal almaya başlamıştı. En sonunda yaz sona erdi. Eskiden olduğu gibi yeniden yol almak üzere oradan ayrılmaya karar verdim. Papazın yanına vararak:

- Pederim, durumumu biliyorsunuz. Dua edebilmek için sakin bir yere ihtiyacım var, burada ise huzursuzluk ve düzensizlikten başka bir şey bulamıyorum. Benden istediğinizi yerine getirdim, bütün yaz boyunca yanınızda kaldım. Şimdi bırakın da gideyim. Giderken de yalnız başıma yapacağım yolculuğumu kutsayın.

Papaz beni bırakmak niyetinde değildi, onun için de kalmam konusunda beni zorlamaya kalktı:

- Burada dua etmene ne gibi engel var ki! Hiçbir işin yok! Yeter ki kilisede kal. Ekmeğini de hazır buluyorsun. Kilisede istersen gece gündüz dua edebilirsin. Allah'la birlikte yaşa! Burada çok yararlı olmaktasın. Ziyaretçilere saçma şeyler söylemiyorsun. Sadık, aynı zamanda namuslu birisin. Kiliseye bağışlanan parayı da güvence altında tutuyorsun. Bu, Allah'ın indinde, senin yalnız başına yapacağın duadan daha iyi değil midir? Hep yalnız başına olmak niye? İnsanlarla birlikte daha neşe içinde dua edilmez mi? Allah insanı yalnız kendini tanısın diye yaratmadı. İnsanı herkes birbirine elinden geldiğince yardım ederek esenliğe kavuşsunlar diye yarattı. Azizlere ve Kilisenin bilim adamlarına bak! Onlar gece gündüz çalışarak Kilise için kaygı içindeydiler ve durmadan vaazlar veriyorlardı, insanlardan kaçarak yalnız başlarına kalmıyorlardı.

- Herkes Allah'tan kendine uygun olanı alır, pederim. Birçokları halk kütlelerine vazettiler, birçokları da ömürlerini yalnızlık içinde geçirdiler. Herkes eğilimi neyse ona göre davranırdı ve bu yaptığının Allah tarafından belirtilen esenlik yolu olduğuna inanırdı. Peki, onca azizin dünya tarafından ayartılmamak amacıyla Kilisenin verdiği şan ve şerefi terk ederek çöllere sığındıklarını nasıl açıklayacaksınız? Suriyeli aziz İsaak cemaatini, çok mutlu Athoslu Athanasios de manastırını dediğim şekilde terk ettiler. Bu yerleri çok ayartıcı buluyorlardı ve Mesih İsa'nın "Ruhunu kaybettikten sonra bütün dünyaya sahip olmuşsun neye yarar?" (Mat. 16, 26) sözüne gerçekten inanmışlardı.

- Ama bu dediklerin büyük azizlerdi.

- Azizler insanlarla ilişkiye girmekten öylesine özenle kaçındıktan sonra benim gibi zavallı bir günahkârın ne yapması gerekir?

En sonunda bu iyi yürekli papazla vedalaştım. Beni sevgi dolu sözlerle uğurladı.

Yaklaşık on verst yol aldıktan sonra gecelemek üzere bir köyde konakladım. Orada ağır hasta bir köylü vardı. Ailesine hastaya verilmesi için kutsal Efkaristiya'yı getirtmelerini salık verdim. Bana hak verdiler ve sabahleyin kasabadan papazı çağırtmak için adam yolladılar. Tanrısal Armağanlar önünde eğilmek ve bu büyük Ayin süresince dua etmek isteğiyle orada kaldım. Papazın yolunu gözlemek üzere evin önünde duran bir sıraya çökmüştüm. Birden kilisede dua ederken rastladığım o genç kızın koşarak bana doğru geldiğini gördüm. Genç kıza:
- Buraya kadar nasıl geldin? - diye sordum.
- Raskolnik'le (6)evleneceğim tarih saptandı. Ben de evden kaçtım.

Sonra ayaklarıma kapanarak yalvarmaya başladı:
- Ne olur beni yanına al. Beni bir kadın manastırına kadar götür. Evlenmek istemiyorum, İsa duasını söyleyerek manastırda yaşamayı düşünüyorum. Oralarda senin sözün geçer, beni manastıra kabul ederler.
- Peki, söyle seni nereye götüreyim? Bu çevrede bir kadın manastırı var mı bilmiyorum. Pasaportun olmadan seni yanıma nasıl alabilirim? Hiçbir yerde konaklayamazsın. Hemen seni bulurlar, memleketine geri gönderilir ve serserilikten ceza yersin. En iyisi sen evine geri dön ve Allah'a dua et. Evlenmek istemiyorsan, hasta numarasına yat. Buna ruhun iyiliği için yapılan bir aldatmaca denir. Clemens'in annesi çok mutlu Marina da böyle davranmıştı ve ruhunu kurtarmak için erkekler manastırına girmişti, böyle davranan daha başkaları da var.

Oturmuş böyle konuşurken içinde dört köylünün bulunduğu iki tekerlekli bir arabanın üzerimize doğru dört nala geldiğini gördük. Kızı zorla arabaya atarak içlerinden biriyle geri gönderdiler. Geriye kalan üçü ellerimi bağlayarak beni yazı geçirdiğim kasabaya götürdüler. Ne kadar dil döktümse fayda vermedi. "Tamam, tamam dindarlık kisvesi altında kızları ayartmanın ne olduğunu sana göstereceğiz" diye beni susturdular. Akşama doğru tutukevine götürüp ayaklarıma demir halkalar taktılar ve ertesi sabah yargılanmak üzere hapsettiler. Hapiste olduğumu öğrenen papaz beni ziyarete geldi. Çorba getirmişti. Beni teselli ederek savunmamı üzerine alacağını, günah çıkartıcım olarak suçlandığım eğilimlerin bende olmadığını açıklayacağını söyledi. Bir süre daha benimle kaldıktan sonra kalkıp gitti.

Hava kararırken yörenin yargıcı köye geldi. Ona meseleyi anlattılar. Köyün danışma kurulunu toplantıya çağırdı. Beni mahkemeye götürdüler. Ayakta durarak beklemeye başladık. Birden yargıç geldi. Görünüşünden epey doldurulmuş olduğu belliydi. Şapkasını çıkarmadan masaya oturdu ve bağırarak:
- Hey! Yepifan! Bu genç kız, kızın, kaçarken evden bir şey götürmedi değil mi?

- Hiçbir şey efendim!
- Bu aptalla kötü bir şey yapmadı değil mi?
- Hayır, efendim.
- Öyle ise dava sona ermiştir ve şu karara varılmıştır. Kızınla ne halin varsa gör. Bu delikanlıya gelince, bir daha buralara ayak basmayacak. İyi bir ders verdikten sonra yarın buralardan çekip gitmesi sağlanacak. İşte bu kadar

Bu sözleri ettikten sonra gece kalacağı yere gitti. Beni ise yeniden hapse koydular. Ertesi gün erkenden iki köylü gelip beni bir güzel kırbaçladılar, sonra serbest bırakıldım. Bana adı uğruna acı çekmeme izin verdiği için Allah'a şükrederek yoluma devam ettim. Bu olay beni teselli etmiş ve dua konusunda beni daha çok isteklendirmişti.

Bu olaylar beni hiç mi hiç üzmemişti. Bana sanki olaylar başka birinin başına gelmiş, beni hiç ilgilendirmiyormuş ve olaylara seyirci kalmışım gibi geldi. Beni kırbaçladıklarında bile buna rahatça göğüs gerebildim. Yüreğimi ısıtan dua dikkatimi başka bir şeye vermeme izin vermiyordu.

Dört verst kadar yol almıştım ki pazardan alışverişten dönen genç kızın annesiyle karşılaştım. Beni görünce durup:
- Nişanlımız nişanı bozdu. Kaçtığı için Akulka'ya çok kızmış -dedi.

Sonra bana pastayla ekmek verdi. Yeniden yola koyuldum. Hava açık ve kuruydu. Geceyi bir köyde geçirmek istemedim. Akşamüzeri ormanda iki saman yığını fark ettim. Dinlenmek için gidip oraya çöktüm. Uyuyakalmışım. Düşümde yol alırken "Philokalia'dan" Büyük Antonios'tan bölümler okuyordum. Birden starets bana katılarak:
- Doğru yeri okumuyorsun, şurayı oku - dedi.

Bana Karpathoslu Johannes'in otuz beşinci bölümde yazılı olan "Yandaş bazen tinsel bakımdan yardımcı olduğu kimseler yüzünden hakaretlere ve şerefsizliklere maruz kalabilir" diyen bölümle kırk birinci bölümdeki "Kendilerini daha bir çabayla duaya verenler korkunç ve yorucu ayartmalara maruz kalırlar" bölümünü gösterdi.

Sonra bana:
- Cesaretini topla, kendini koy verme! Havarinin şu sözlerini aklından çıkarma, "İçinizde bulunan kimse dünyadakinden daha büyüktür " (I.Yuh.4,4). "Şimdi deneyimle de bildiğine göre insanın gücünü aşan deneme yoktur.

Çünkü Allah denemeyle birlikte kurtuluş yolunu da hazırlar" (I.Kor. 10, 13). Ömürlerini yalnız dua ederek değil de sevgiyle başkalarını eğitmek ve aydınlatmakla geçiren azizler Allah'ın yardımına güvenerek destek bulmuşlardır. Bu konuyla ilgili Selanikli Gregorios şöyle yazıyor: "Allah'ın buyruğu gereği yalnız Mesih İsa'nın adına dua etmek yetmez, aynı zamanda bu öğretiyi herkese, rahiplere, halka, akıllılara, basit insanlara, erkeklere, kadınlara, çocuklara öğretmeliyiz ki bu insanlar bu içsel duaya karşı bir ilgi duysunlar. Çok mutlu Kallistos Telikudes de aynı şeyi diyor: "İnsan tinsel faaliyeti (yani içsel dua) ruh gözüyle seyre dalarak elde edilen bilgileri ve ruhu yükselten yöntemleri yalnız kendine saklanmamalıdır. Bu bilgileri insanlara duyulan sevgi yüzünden ve dokunacağı yararlar açısından yazılı ya da sözlü olarak iletmek gerekir. Hz. Süleyman'ın hikmetlerinde Allah şöyle der: "Kardeşinden yardım gören bir kimse surlarla çevrilmiş bir kente benzer" (Bilg. 18, 19). İnsan bütün gücüyle kendini beğenmişlikten korumalı ve Tanrısal öğreti tohumlarının rüzgâr tarafından saçılmamasına dikkat etmelidir.

Uyandığımda yüreğimde büyük bir sevinç, ruhumda da taze bir güç buldum. Sonra kalkarak yoluma devam ettim. Epey sonra başımdan bir olay daha geçti. İsterseniz onu da anlatayım. Bir gün, yirmi dört marttı. Cebrail'in Meryem Ana'ya gebe kalacağını önceden haber verdiği günü anmak için yapılan ayine katılmak için içimde dayanılmaz bir istek duydum. O civarlarda bir kilise bulunup bulunmadığını sordum. Bana otuz verst ötede bir tane bulunduğunu söylediler.

Sabah duasına yetişebilmek için günün geri kalan kısmını bütün gece yürüyerek kat ettim. Hava çok berbattı. Bazen kar, bazen de yağmur yağıyordu; bir de soğuk, şiddetli bir rüzgâr esiyordu. Yol bir çaydan geçiyordu. Çayın ortasında iken akımdaki buz kırıldı, belime kadar suya girdim. Sabah duasına öylece sırılsıklam katıldım. Ayinin sonuna kadar kaldım. Allah Komünyon almama da izin verdi.

Günümü huzur içinde geçirmek, ruhsal sevincimi hiçbir şeyin etkilememesi için kapıcıdan ertesi sabaha kadar küçük kapıcı barakasında kalmama izin vermesini istedim. Bütün günü yüreğimde huzur ve sözle anlatılamaz sevinç dolu olarak geçirdim. Isıtılmamış bu barakada bir sıranın üzerine uzanarak sanki Hz. İbrahim'in bağrında dinleniyormuşum gibi dinlendim: Dua kuvvetle etkisini göstermekteydi. Mesih İsa'yla Meryem Ana'ya karşı duyduğum sevgi yüreğimi hoş dalgalar halinde boydan boya kaplıyor, aynı zamanda ruhumu mutlu bir esrime haline sokuyordu. Gece karanlığı çöktüğünde birden bacaklarımda şiddetli bir ağrı duydum, ıslak oldukları o sıra aklıma geldi. Ne var ki bu düşünceyi aklımdan atarak kendimi duaya verdim ve ağrı sızı duymaz oldum. Sabahleyin yerimden kalkmak istediğimde bacaklarımı kımıldatamadığımı gördüm. Tamamen hissizleşmişlerdi, bedenimden aşağı sarkan iki kalın sicim gibiydiler. Kilise kapıcısı beni zorlukla sıradan yere indirdi. Bu durumda da iki gün kımıldamadan kaldım. Üçüncü gün kapıcı: "Ölürsen bir de seninle uğraşmak gerekecek" diyerek beni barakadan dışarı çıkardı. Ellerimin yardımıyla kilisenin taş merdivenlerine kadar süründüm. Orada da uzanmış olarak iki gün kadar kaldım. Oradan gelip geçenler ne bana ne de yakarmalarıma kulak astılar.

En sonunda bir köylü yanıma yanaşıp benimle konuşmaya başladı.
- Seni iyileştirirsem bana ne verirsin. Aynı şey benim de başıma gelmişti, onun için nasıl iyi edeceğimi biliyorum - dedi.
- Sana verebilecek hiç bir şeyim yok - dedim.
- Peki, heybende ne var öyleyse?
- Kuru ekmekle kitap.

- Öyleyse, seni iyileştirirsem bu yaz bende çalışırsın.
- Bir iş göremem, gördüğün gibi bir elim sakat.
- Peki, elinden ne iş gelir?
- Hiçbir şey, okumak ve yazmaktan başka.
- Yazmayı biliyor musun? Öyleyse, oğluma yazmayı öğretirsin. Okumayı biraz biliyor. Yazmasını da öğrensin istiyorum. Bu iş için öğretmenler çok para istiyorlar. Sadece yazmak için yirmi ruble istiyorlar.

Sonunda anlaştık. Kilise kapıcısının yardımıyla beni köylünün evine taşıdılar. Beni etrafı duvarlarla örülü bir hamama soktular.

Köylü daha sonra tedaviye başladı. Tarlalardan, avlulardan, çöplüklerden epey kuş ve sığır kemiği topladı. Topladıklarını bir güzel yıkadı, bir taşın yardımıyla ufak parçalara ayırdı, sonra da büyük bir kazana attı; üzerini de delikli bir kapakla kapattı. Sonra hepsini toprağa gömülü olan boş bir çanağa boşalttı. Kazanın dibini kalın bir tabaka lüleci çamuru ile bir güzel sıvadı. Etrafına odunlar dizerek aralıksız

yirmi dört saat yaktı. Odunları dizerken:
- Bütün bunlar kemikten bir katran oluşturacak - dedi.

Ertesi gün çömleği topraktan çıkardı, kapak deliğinden yaklaşık bir litre yoğun, kırmızımtırak, yağlı ve sanki taze et kokan bir sıvı akmıştı. Kazanda kalan kemikler siyahlıklarından ve çürümüşlüklerinden eser kalmayarak sedef gibi ya da şeffaf ve beyaz bir renk almışlardı. Günde tam beş kez bu sıvı ile bacaklarımı ovuyordum. İnanır mısınız? Ertesi güne ayak parmaklarımı oynatabildiğimi fark ettim. Üçüncü gün bacaklarımı bükebildim, beşinci günü de bir değneğe yaslanarak ayakta durabildim ve avluda yürüyebildim. Ayaklarım bir hafta içinde eski halini aldı. Bunun için Tanrı'ya şükrettim ve Tanrı'nın bilgeliği nasıl da yaratıklarında ortaya çıkıyor diye düşündüm! Çürümüş, kurumuş, neredeyse toprak olmuş kemikler meğer içlerinde hayat veren bir güç, bir renk, bir koku içeriyorlarmış; canlı nesnelere etkide bulunarak ölü organları canlandırma etkileri varmış. Bu, ölülerin de dirileceğini gösterir bir güvencedir. Keşke bunu yanında kalmış olduğum, ölülerin dirileceğine pek inanmayan orman bekçisine anlatabilseydim!

Bu şekilde iyileştikten sonra küçük oğlanla uğraşmaya başladım. Bir örnek olarak İsa duasını yazdım ve harfleri nasıl güzel yazabileceğini göstererek yazdığımı kopya ettirdim. Ders vermek benim için çok kolaydı. Çocuk bütün gün kâhyaya yardım ediyordu.

Benim yanıma ancak kâhya uyurken geliyordu, yani sabahın köründe. Uyanık bir çocuktu. Kısa zamanda doğru yazmasını hemen hemen öğrendi.

Kâhya çocuğun yazı yazdığını görünce:
- Sana kim ders veriyor - diye sormuş.

Çocuk da eski hamam evinde kalan çolak gezginciden ders aldığını söylemiş. Kâhya merak etmiş. Aslen Polonyalıydı. Beni görmeye geldi ve beni Philokalia'yı okurken buldu. Bir süre şuradan buradan söz ettikten sonra:
- Ne okuyorsun öyle? - diye sordu. Kitabı kâhyaya gösterince:
- Ah! Philokalia mı? Bu kitabın aynısını Vilna'da iken bizim papazın elinde görmüştüm. İşittiğime göre bu kitap Yunanlı rahiplerin uydurduğu acayip reçeteler ve nasıl dua edileceğini gösteren yöntemlerle doluymuş. Hintli ve Buharalı yobazların yaptıkları gibi bağdaş kurup oturarak göğüslerini şişiriyor, yüreklerinde hafif bir gıdıklanma hissetmeye başladıklarında saf saf bu doğal hissin güya Allah tarafından bahşedilen bir dua olduğuna inanıyorlarmış. İnsan Allah'a karşı görevini başta dua ederek getirmelidir, yataktan kalkar kalkmaz Mesih'in öğrettiği gibi "Göklerdeki Babamız" duasını söylemelidir. Böylelikle o günlük borcunu ödemiş olur.

Ama bütün gün aynı şeyi tekrar etmekle insan aklını oynatabilir. Üstelik böyle davranmakla yüreğine de zarar verebilir - dedi
- Beyefendi bu kutsal kitap hakkında böyle düşünmeyin. Bu kitabı sadece basit Yunanlı rahipler değil, ama sizin Kilisenizin bile saygıyla andığı eskilerde yaşamış kutsal kişiler kaleme almıştır.

Örneğin Büyük Antonios, Büyük Makarios, çilekeş Markos, Johannes Chrysostomos ve daha başkaları. Hint ve Buhara rahipleri içsel yürek duası tekniğini onlardan alıntılamışlar. Ne var ki, benim staretsin anlattığına göre bozmuşlar ve saptırmışlar. Philokalia'da içsel dua ile ilgili öğretilerin tümü Allah'ın Sözünden ve İncil'den çıkarılmıştır. Mesih İsa "Göklerdeki Babamız" duasını söylememizi istediği gibi durmadan dua etmemizi de şu sözlerle belirtmiştir: "Rab Tanrını bütün yüreğinle, bütün ruhunla ve bütün düşüncenle seveceksin" (Mt.22,37). "Uyanık olun ve dua edin" (Mark. 13, 33). "Siz bende ben de sizde olacağım" (Yuh. 15, 4). Kilise Babaları Kral Davud'un Mezmurlarındaki "Tadın ve görün Rab ne kadar iyidir"i (Mez. 34, 9) aktararak bunu şöyle yorumluyorlar: Hıristiyan biri dua etmenin tatlı bir şey olduğunu anlamak için elinden geleni yapmalı, sürekli duada avuntuyu aramalı ve "Göklerdeki Babamız" duasını bir defa söylemekle yetinmemeli.

Bak Kilise Babaları iyi etkili yürek duasını incelemeye çalışmayanlar hakkında neler yazıyorlar onu okuyayım. "Bu insanlar böyle davranmakla şu günahları işlemiş oluyorlar. 1) Kutsal Kitaplarla çelişki içine giriyorlar; 2) Ruh için daha üst ve yetkin bir durumun varlığını kabul etmiyorlar; yalnız dış erdemlerle yetinerek Adaletin susuzluğunu ve açlığını duymuyorlar, böylelikle Allah'ta duyacakları huzur ve mutluluktan yoksun kalıyorlar; 3) Dış erdemlerini göz önüne alarak çoğu kez kendilerinden hoşnut olmaya ve kendilerini beğenmeye başlıyorlar."

Kâhya şöyle karşılık verdi:
- Bu okudukların bizlere göre değil, bunlar oldukça yüksek konular. Hem bizim gibi halktan olan kimseler

böylesi bir yolu nasıl izleyebilir ki!
- Şimdi sana iyi insanların dünyadan el etek çekmeden devamlı dua etmesini nasıl öğrendiklerini anlatan bölümü okuyacağım.

Philokalia'yı elime alıp Yeni Tanrıbilimci Simcon'un genç Georgios hakkında yazdığı bölümü açtım ve okumaya başladım. Okuduklarım kâhyanın çok hoşuna gitti, bana:
- Kitabı bana verir misin? Boş zamanlarımda okumak istiyorum -dedi.

- İsterseniz size bir günlüğüne verebilirim ama daha uzun sürelik verememem; çünkü bu kitap olmadan yapamam.
- Hiç olmazsa bu okuduğun kısmı bir kâğıda yazıver. Bunun için sana para veririm.
- Paranıza ihtiyacım yok, ama Allah'ın dua etme şevkinizi artırması amacıyla bu kısmı seve seve kâğıda geçireceğim.

Okuduğum bölümü vakit geçirmeden yazdım. Yazdığımı karısına okudu. İkisi de çok beğendiler. O günden sonra ara sıra beni evlerine davet ettiler. Evlerine giderken Philokalia'yı yanımda götürüyordum ve onlara okuyordum. Çay içerken beni dinliyorlardı. Bir gün beni akşam yemeğine alıkoydular. Kâhyanın karısı yaşlı sevimli bir hanımdı. O da bizimle birlikte ızgara balık yedi. Bir kılçık boğazında kaldı. Bütün çabalarımıza karşın kadını kılçıktan kurtaramadık. Ağrıyan boğazıyla iki saat sonra yatmaya gitti. Doktor otuz verst uzaklıkta bir yerdeydi. Çağırmak için adam yolladılar, ben ise üzgün üzgün eve döndüm.

Geceleyin hafifçe uyuklarken birden staretsin sesini işittim. Ses bana şöyle diyordu:- İsterseniz size bir günlüğüne verebilirim ama daha uzun sürelik verememem; çünkü bu kitap olmadan yapamam.
- Hiç olmazsa bu okuduğun kısmı bir kâğıda yazıver. Bunun için sana para veririm.
- Paranıza ihtiyacım yok, ama Allah'ın dua etme şevkinizi artırması amacıyla bu kısmı seve seve kâğıda geçireceğim.

Okuduğum bölümü vakit geçirmeden yazdım. Yazdığımı karısına okudu. İkisi de çok beğendiler. O günden sonra ara sıra beni evlerine davet ettiler. Evlerine giderken Philokalia'yı yanımda götürüyordum ve onlara okuyordum. Çay içerken beni dinliyorlardı. Bir gün beni akşam yemeğine alıkoydular. Kâhyanın karısı yaşlı sevimli bir hanımdı. O da bizimle birlikte ızgara balık yedi. Bir kılçık boğazında kaldı. Bütün çabalarımıza karşın kadını kılçıktan kurtaramadık. Ağrıyan boğazıyla iki saat sonra yatmaya gitti. Doktor otuz verst uzaklıkta bir yerdeydi. Çağırmak için adam yolladılar, ben ise üzgün üzgün eve döndüm.

Geceleyin hafifçe uyuklarken birden staretsin sesini işittim. Ses bana şöyle diyordu:- İsterseniz size bir günlüğüne verebilirim ama daha uzun sürelik verememem; çünkü bu kitap olmadan yapamam.
- Hiç olmazsa bu okuduğun kısmı bir kâğıda yazıver. Bunun için sana para veririm.
- Paranıza ihtiyacım yok, ama Allah'ın dua etme şevkinizi artırması amacıyla bu kısmı seve seve kâğıda geçireceğim.

Okuduğum bölümü vakit geçirmeden yazdım. Yazdığımı karısına okudu. İkisi de çok beğendiler. O günden sonra ara sıra beni evlerine davet ettiler. Evlerine giderken Philokalia'yı yanımda götürüyordum ve onlara okuyordum. Çay içerken beni dinliyorlardı. Bir gün beni akşam yemeğine alıkoydular. Kâhyanın karısı yaşlı sevimli bir hanımdı. O da bizimle birlikte ızgara balık yedi. Bir kılçık boğazında kaldı. Bütün çabalarımıza karşın kadını kılçıktan kurtaramadık. Ağrıyan boğazıyla iki saat sonra yatmaya gitti. Doktor otuz verst uzaklıkta bir yerdeydi. Çağırmak için adam yolladılar, ben ise üzgün üzgün eve döndüm.

Geceleyin hafifçe uyuklarken birden staretsin sesini işittim. Ses bana şöyle diyordu:- İsterseniz size bir günlüğüne verebilirim ama daha uzun sürelik verememem; çünkü bu kitap olmadan yapamam.
- Hiç olmazsa bu okuduğun kısmı bir kâğıda yazıver. Bunun için sana para veririm.
- Paranıza ihtiyacım yok, ama Allah'ın dua etme şevkinizi artırması amacıyla bu kısmı seve seve kâğıda geçireceğim.

Okuduğum bölümü vakit geçirmeden yazdım. Yazdığımı karısına okudu. İkisi de çok beğendiler. O günden sonra ara sıra beni evlerine davet ettiler. Evlerine giderken Philokalia'yı yanımda götürüyordum ve onlara okuyordum. Çay içerken beni dinliyorlardı. Bir gün beni akşam yemeğine alıkoydular. Kâhyanın karısı yaşlı sevimli bir hanımdı. O da bizimle birlikte ızgara balık yedi. Bir kılçık boğazında kaldı. Bütün çabalarımıza karşın kadını kılçıktan kurtaramadık. Ağrıyan boğazıyla iki saat sonra yatmaya gitti. Doktor otuz verst uzaklıkta bir yerdeydi. Çağırmak için adam yolladılar, ben ise üzgün üzgün eve döndüm.

Geceleyin hafifçe uyuklarken birden staretsin sesini işittim. Ses bana şöyle diyordu:- Patronun seni iyileştirdi, sen ise kâhyanın eşi için bir şeyler yapamıyorsun. Allah hemcinsimizin acılarına yardım etmemizi buyurmuştur.
- Seve seve yardım ederim ama nasıl? Hiçbir çare aklıma gelmiyor.
- Şu söyleyeceklerimi yap: Hintyağından son derece iğrenmektedir. Kokusunu duyunca bile midesi kalkmaktadır. Ona bir kaşık hintyağı içir. Kusunca kılçıktan kurtulacaktır. Yağ boğazındaki yarayı da

yumuşatıp iyileştirecektir.
- Mademki yağdan iğreniyor peki ona bunu nasıl içirteceğim?
- Kâhyaya, eşinin başını tutmasını söyle bu arada sen de yağı ağzına dök.

Uykumdan uyandım ve hemen kâhyanın yanına varıp her şeyi en ince ayrıntısına kadar anlattım. Bana şöyle dedi:
- Hintyağı ne işe yarayacak ki! Şimdiden ateşi var, sayıklamaya başladı, boynu da şişti. Ama yine de deneyebiliriz; yağın yararı dokunmasa bile zararı da olmaz.

Hintyağını küçük bir bardağa boşalttıktan sonra kadına içirmeyi başardık. İçtikten hemen sonra ardı ardına kustu ve biraz kanla birlikte kılçığı tükürdü. Kendisini daha iyi hissederek derin bir uykuya daldı.- İsterseniz size bir günlüğüne verebilirim ama daha uzun sürelik veremem; çünkü bu kitap olmadan yapamam.
- Hiç olmazsa bu okuduğun kısmı bir kâğıda yazıver. Bunun için sana para veririm.
- Paranıza ihtiyacım yok, ama Allah'ın dua etme şevkinizi artırması amacıyla bu kısmı seve seve kâğıda geçireceğim.

Okuduğum bölümü vakit geçirmeden yazdım. Yazdığımı karısına okudu. İkisi de çok beğendiler. O günden sonra ara sıra beni evlerine davet ettiler. Evlerine giderken Philokalia'yı yanımda götürüyordum ve onlara okuyordum. Çay içerken beni dinliyorlardı. Bir gün beni akşam yemeğine alıkoydular. Kâhyanın karısı yaşlı sevimli bir hanımdı. O da bizimle birlikte ızgara balık yedi. Bir kılçık boğazında kaldı. Bütün çabalarımıza karşın kadını kılçıktan kurtaramadık. Ağrıyan boğazıyla iki saat sonra yatmaya gitti. Doktor otuz verst uzaklıkta bir yerdeydi. Çağırmak için adam yolladılar, ben ise üzgün üzgün eve döndüm.

Geceleyin hafifçe uyuklarken birden staretsin sesini işittim. Ses bana şöyle diyordu:

- İsterseniz size bir günlüğüne verebilirim ama daha uzun sürelik veremem; çünkü bu kitap olmadan yapamam.
- Hiç olmazsa bu okuduğun kısmı bir kâğıda yazıver. Bunun için sana para veririm.
- Paranıza ihtiyacım yok, ama Allah'ın dua etme şevkinizi artırması amacıyla bu kısmı seve seve kâğıda geçireceğim.

Okuduğum bölümü vakit geçirmeden yazdım. Yazdığımı karısına okudu. İkisi de çok beğendiler. O günden sonra ara sıra beni evlerine davet ettiler. Evlerine giderken Philokalia'yı yanımda götürüyordum ve onlara okuyordum. Çay içerken beni dinliyorlardı. Bir gün beni akşam yemeğine alıkoydular. Kâhyanın karısı yaşlı sevimli bir hanımdı. O da bizimle birlikte ızgara balık yedi. Bir kılçık boğazında kaldı. Bütün çabalarımıza karşın kadını kılçıktan kurtaramadık. Ağrıyan boğazıyla iki saat sonra yatmaya gitti. Doktor otuz verst uzaklıkta bir yerdeydi. Çağırmak için adam yolladılar, ben ise üzgün üzgün eve döndüm.

Geceleyin hafifçe uyuklarken birden staretsin sesini işittim. Ses bana şöyle diyordu:

- Patronun seni iyileştirdi, sen ise kâhyanın eşi için bir şeyler yapamıyorsun. Allah hemcinsimizin acılarına yardım etmemizi buyurmuştur.
- Seve seve yardım ederim ama nasıl? Hiçbir çare aklıma gelmiyor.
- Şu söyleyeceklerimi yap: Hintyağından son derece iğrenmektedir. Kokusunu duyunca bile midesi kalkmaktadır. Ona bir kaşık hintyağı içir. Kusunca kılçıktan kurtulacaktır. Yağ boğazındaki yarayı da yumuşatıp iyileştirecektir.
- Mademki yağdan iğreniyor peki ona bunu nasıl içirteceğim?
- Kâhyaya, eşinin başını tutmasını söyle bu arada sen de yağı ağzına dök.

Uykumdan uyandım ve hemen kâhyanın yanına varıp her şeyi en ince ayrıntısına kadar anlattım. Bana şöyle dedi:
- Hintyağı ne işe yarayacak ki! Şimdiden ateşi var, sayıklamaya başladı, boynu da şişti. Ama yine de deneyebiliriz; yağın yararı dokunmasa bile zararı da olmaz.

Hintyağını küçük bir bardağa boşalttıktan sonra kadına içirmeyi başardık. İçtikten hemen sonra ardı ardına kustu ve biraz kanla birlikte kılçığı tükürdü. Kendisini daha iyi hissederek derin bir uykuya daldı.

Ertesi sabah kadının nasıl olduğunu öğrenmek için evlerine gittiğimde onu, kocasıyla birlikte çay içerken buldum. Her ikisi de bu iyileşmeye ve özellikle düşümde bana onun hintyağına karşı duyduğu tiksinti hakkında söylenene şaşırmışlardı. Çünkü bundan o güne kadar hiç kimseye söz etmemişlerdi. Doktor geldiğinde, kâhyanın karısı ona nasıl iyileşmiş olduğunu ve çiftçinin ayaklarımı nasıl iyileştirdiğini anlattı.

Doktor bunun üzerine şöyle bir açıklamada bulundu:
- Bu iki vaka da çok ilginç. Her iki vakada da doğanın gücü rol oynamış. Bunları unutmamak için not etmeliyim - dedi ve cebinden bir kalem çıkartarak cep defterine bir şeyler karaladı.

Çevreye kısa zamanda hastaları iyi eden bir büyücü, bir kâhin olduğum söylentisi yayıldı; bana akıl danışmak üzere her yerden beni görmeye geliyorlardı. Bana armağanlar getiriyorlardı. Beni kutsal bir kimse olarak görmeye başlamışlardı. Olan biteni bir hafta derin derin düşündüm. Kendini beğenmişliğe düşmekten ve kendimi dağıtmaktan korktum. Bir gece gizlice köyü terk ettim.

Böylece yeniden yalnız başıma yola koyuldum, kendimi sanki omuzlarımdan koca bir yük kalkmış gibi hafiflemiş hissettim.

Dua beni gitgide daha çok avutuyordu. Yüreğim bazen Mesih İsa'ya karşı sınırsız bir sevgiyle fıkırdıyor ve bu hoş fıkırdamanın rahatlatıcı dalgaları bütün benliğime yayılıyordu. Mesih İsa'nın hayali aklıma öylesine iyi yerleşmişti ki İncil'de geçen olayları düşündüğümde, onları sanki gözlerimin önünde vuku buluyorlarmış gibi hissediyor, sevinçten duygulanıyor ve ağlıyordum. Bazen de yüreğimde nasıl betimleyeceğimi bilemediğim bir mutluluk hissediyordum. Bazen üç gün boyunca bir tek insana rastlamadığım oluyordu. İnsanları seven ve bağışlayan Allah'ın karşısında kendimden geçmiş bir halde, ben zavallı günahkâr, dünyada tek başıma kaldığımı sanıyordum. Bu yalnızlık benim mutluluğumdu. Duanın tatlı etkisi, yalnızken, insanlar arasında olduğumdan daha belirgin hissediliyordu.

En sonunda İrkutsk'a vardım. Aziz İnnokentios'un kalıntıları önünde saygıyla eğildim. Bundan sonra nereye doğru gitmeli diye sordum kendime. Kentte daha fazla kalmak niyetinde değildim, çünkü kent oldukça kalabalıktı. Caddede düşünceli düşünceli yürürken oralı bir tüccarla karşılaştım. Beni durdurarak:
- Gezgincisin, değil mi? Gel bende kal.

Görkemli evine birlikte gittik. Kim olduğumu sordu, ben de ona yolculuğumu anlattım. Beni dinledikten sonra:
- Kudüs'e gitmelisin. Orada bulunan kutsal yerleri hiçbir yerde bulamazsın.
- Seve seve giderim ama bende oraya gidecek para yok ki. Denize kadar yaya yürürüm ama deniz yolculuğu için para gerek, hem de çok.
- İstersen sana bir yol önerebilirim; geçen yıl buralı yaşlı birini oraya gönderdim.

Ayaklarına kapandım. O da bana:
- Dinle bak, sana İstanbul'da ticaret yapan Odessa'daki oğlum için bir mektup vereceğim. Oğlumun gemileri var. Seni İstanbul'a kadar götürebilir. Orada sana büroları aracılığıyla Kudüs'e kadar yapacağın yolculuk için para da verirler. Sandığın kadar pahalı değil.

Bunları işitince içimi sevinç kapladı. Bu iyiliksever adama defalarca teşekkür ettim ve özellikle ne kendisine ne de başkalarına hayrı dokunan ve başkalarının ekmeğini boşu boşuna yiyen benim gibi nasırlaşmış bir günahkâra böylesine babaca bir sevgi gösterdiği için Allah'a şükrettim.

Bu eli açık tüccarın yanında üç gün kaldım. Giderken bana oğluna verilmek üzere bir mektup verdi. Şimdi kutsal kent olan Kudüs'e ulaşabilmek umudu ile Odessa yolundayım. Ama bilmiyorum, Rab kendi kabrini ziyaret edip gereken saygıyı göstermeme izin verecek mi?

(4) Bu öykü Sarovlu Serafim'in yaşamından bir kesit anımsatıyor; 1801 sonbaharında ermiş ormanda odun keserken haydutların saldırısına uğruyor. Haydutlar parasını almak istiyorlar. Onlara hiç bir şeyi olmadığını söyleyince, başına vurarak onu ağır bir biçimde yaralıyorlar.

Doktorların kendisini tedavi etmelerine izin vermiyor ve kendini dövenleri takip etmemelerini ve İncil'deki şu sözleri "Beden öldüren ama canı öldürmeye gücü yetmeyenlerden korkmayın. Hem canı hem de bedeni cehennemde mahvedecek güçte olan Tanrı'dan korkun" (Mat. 10, 28) söylüyor.

(5) Burada kuşkusuz Suriyeli Efrem'in özellikle dramatik bir biçimde betimlenen yargılanma gününden söz eden bir konuşması söz konusudur.

(6) Raskol. XVII. Yüzyılın ortalarına doğru (1625-58) patrik Nikon tarafından yapılan reform hareketi Rus Kilisesi içinde bölünmeye neden oldu. Büyük Petro 1721 yılında Nikon tarafından istenen bağımsızlığı Kilise'den alarak Patrikliğin yerine bir Sinod kurması üzerine bu bölünme daha da arttı. Bu bölünme birçok mezhebi de ortaya çıkardı. Başlıca iki tanesini sayabiliriz. Kilise hiyerarşisine sadık kalanlara "popovtsi"ler,

kalmayanlara da "bezpopovtsi"ler yani "papazsızlar" denirdi. Melnikov-Peçeriski'nin "Ormanlarda" adlı kitabı XIV. yüzyılda bu Eski inanışta olanların yaşantılarını çok geniş biçimde işliyor.

ÜÇÜNCÜ ANLATI

Irkutsk'tan ayrılıp yola koyulmadan önce görüşmüş olduğum tinsel rehberime yine bir uğradım ve kendisine:

- Pek yakında Kudüs'e doğru yollanacağım. Gitmeden önce size allahaısmarladık demeye ve bana, benim gibi günahkâr bir gezginciye göstermiş olduğunuz Hıristiyan'ca sevgiye teşekkür etmeye geldim -dedim. Bana:

- Allah yolculuğunu kutsasın. Neden bana kendinden hiç söz etmedin? Neyin nesisin, nereden geliyorsun? Yolculuğunla ilgili epey şey anlattın ama gezginci olmadan önceki geçmişini ve yaşamını anlatmadın. Bunu bilmek istiyorum.

- Peki, size memnuniyetle anlatırım. Zaten pek uzun bir öykü değil. Orel eyaletinin bir köyünde dünyaya gelmişim. Annemle babam ölünce ağabeyimle yalnız başımıza kaldık. O sıra ağabeyim on yaşında ben de üç yaşındaydım. Büyükbabamız bizi evine aldı. Hali vakti yerinde, namuslu, yaşlı bir adamdı. Ana yol üzerinde bir han işletiyordu. İyi bir kimse olarak tanındığından yolcuların çoğu onda konaklıyordu. Böylece onun yanında yaşamaya başladık. Ağabeyim yerinde duramazdı, bense dedemin dizi dibinden ayrılmazdım. Dedem vaktini çoğunlukla köyde geçirirdi. Bayram günleri bizi kiliseye götürürdü, Evdeyken de sık sık Kutsal Kitabı okurdu, bakın üzerimde taşıdığım şunu. Ağabeyim büyüdü ve içmeye başladı. Yedi yaşındaydım. Bir gün onunla birlikte fırının üzerine uzanmıştım. Beni iterek yere düşürdü. Sol kolum yaralandı. O günden beri bu kolumu kullanamaz oldum; tamamen kurudu. Dedem tarlada bir işe yaramadığımı görünce bana okuma öğretmeye karar verdi. Alfabe kitabımız olmadığından bu iş için şu Kutsal Kitabı kullandı. Bana harfleri gösterdi, sözcükleri hecelettirdi. Böylece, ne kadar zamanda pek hatırlamıyorum, onun arkasından tekrar ede ede okumasını öğrendim. Daha sonra gözleri iyi seçemez olunca Kutsal Kitabı yüksek sesle bana okutturmaya ve yanlışlarımı düzeltmeye başladı. Bir tutanak uzmanı, iş dönüşü bizde kalırdı. Yazısı çok güzeldi. Onu yazı yazarken seyretmek benim için büyük bir zevkti. Sözcükleri onun gibi yazmaya koyuldum. Bunun üzerine o da bana nasıl yazı yazılacağını öğretti. Kâğıt, mürekkep ve yontulmuş kalem verdi. Böylece yazı yazmasını öğrendim. Dedem bu durumdan çok memnundu:
- Allah okuyup yazmanı sağladı. Böylelikle adam olacaksın. Bu yüzden Allah'a şükret ve daha sık dua et.

Kilisedeki her ayine katılıyor, evde de sık sık dua ediyorduk; "Allah'ım acı bana" yi söyletiyorlardı. Dedemle ninem yerlere kadar eğiliyor ya da çöküyorlardı. On yedi yaşıma geldiğimde ninem öldü.

Dedem: - Evin hanımı yok artık, kadınsız bu evi nasıl çekip çevireceğiz? Ağabeyin işe yaramazın teki, onun için seni evlendireceğim, dedi.
Sakatlığımdan dolayı buna karşı çıktım. Dedem, ısrar etti ve beni yirmi yaşındaki ciddi iyi bir kızla evlendirdi. Aradan bir yıl geçti. Dedem çok ağır hastalandı. Ölüm döşeğinde beni yanına çağırarak vedalaşmadan önce şöyle dedi:

- Evi ve varımı yoğumu sana bırakıyorum. Vicdanınla yaşa, kimseyi kandırma ve her şeyden önce Allah'a dua et. Çünkü her şey O'ndan gelir. Yalnız Allah'a güven. Kiliseye git, Kutsal Kitabı oku. Dualarında bizleri de unutma. Al sana bin ruble. Bunları sakla, boş yere harcama, ama cimri de olma. Dilencilere ve Allah'ın kiliselerine karşı elin daima açık olsun. Öldü. Onu gömdük. Han miras olarak üzerime kaldığı için ağabeyim hasetlik içindeydi. Başıma dert olmaya başladı. İşi beni öldürmeye teşebbüse kadar vardırdı. Yolcu olmayan bir gece biz uykudayken erzak odasına girmiş, bir kutunun içine gizlediğim parayı aldıktan sonra odayı ateşe vermiş. Ancak evin her bir yanını alevler kaplayınca uyanabildik ve kendimizi o halde pencereden attık. Kutsal Kitap yastığımızın altında durduğundan onu da beraberimizde alabildik. Yanmakta olan evimize bakıyor ve "Allah'tan Kutsal Kitabı kurtardık. En azından felaket anımızda avunabiliriz." diyorduk. Böylelikle her şeyimiz yanıp kül oldu. Ağabeyim de ortadan kayboldu. Daha sonra

kafayı çektiği bir gün, evi ateşe verenin ve parayı alanın kendisi olduğunu böbürlenerek anlattığını öğrendik.

Gerçek dilenciler gibi çıplak ve hiçbir şeysiz kalmıştık. Borçlanarak kendimize iyi kötü bir baraka inşa ettik ve o barakanın içinde zavallılar gibi yaşamaya başladık. İplik eğirmek, dokumak ve dikmek konusunda eşimin üstüne yoktu. Siparişler alıyor ve beni beslemek için gece gündüz çalışıyordu. Elimin sakatlığı yüzünden kabuktan sandalet bile öremiyordum. Eşim ip eğirdiği ya da dokuduğu zamanlar yanına çöker Kutsal Kitabı okurdum. Beni dinlerken bazen ağlardı.

- Neden ağlıyorsun, Allah'a şükür gene de başımızın çaresine bakabiliyoruz - dediğimde bana:

- Kutsal Kitapta öylesine güzel şeyler var ki duygulandım - derdi. Dedemin öğütlerini hiç unutmadım. Sık sık perhiz tutuyor, her sabah Meryem Ana ilahisini söylüyor, akşama doğru da günah eğilimine kapılmamak için ikonaların önünde defalarca eğiliyorduk. Bu şekilde iki yıl geçirdik. İşin şaşılacak yanı: Yürekten yapılan içsel duanın ne olduğunu bilmiyorduk. Bundan söz edildiğini de duymamıştık. Sadece sesli dua ediyor ve salaklar gibi eğiliyorduk. Bununla birlikte dua etme isteği içimizde vardı. Uzun süre dua etmek bize zor gelmiyordu ve bunu yapmak bize zevk veriyordu. Bir defasında, insanın içinde kendisinin de kavrayamadığı ve herkesi yapabildiği ve bildiği kadar dua etmeye isteklendiren gizli bir dua bulunduğunu bana söyleyen o profesör haksız sayılmazdı.

İki yıl bu koşullar altında yaşadıktan sonra karım birden hastalandı. Ateşi yükseldi ve hastalığının dokuzuncu günü Komünyon aldıktan sonra öldü. Artık yapayalnız kalmıştım. Çalışmak desen elimden gelmiyordu. Tek çare dilenmekti, ama dilenmekten de utanıyordum. Bir de eşim aklıma geldikçe ne yapacağımı bilemiyordum. Barakaya her girişimde bir giysisi, başına koyduğu şalı gözüme çarpınca hıçkırmaya başlıyordum. Öyle ki en sonunda bayılıp yere yığılıyordum. Baktım ki o evde kalırsam üzüntüden kahrolacağım, karar verip evi sattım. Eşimin giysilerini ve kendiminkileri yoksullara dağıttım. Sakat olduğum için bana sürekli bir pasaport verdiler. Kutsal Kitabı yanıma alarak oradan uzaklaştım. Yolda yürürken "Şimdi nereye gitmeli?" diye düşündüm. İlk önce Kiev'e giderim, azizlerin kalıntıları önünde eğilir, onlardan bahtsızlığıma yardım etmelerini isterim. Bu kararı alınca kendimi daha iyi hissettim. Acım tamamen dinmiş bir halde Kiev'e vardım. On üç yıldır sürekli yol almaktayım. Birçok kilise ve manastırı ziyaret ettim. Şimdi ise özellikle steplerde ve tarlalar arasında yol alıyorum. Allah Kudüs'e kadar gitmeme izin verecek mi bilmiyorum. Allah'ın iradesi ise, belki de günahkâr kemiklerimi orada gömmek zamanı gelmiştir.

-Kaç yaşındasın?

-Otuz üç.

-Mesih İsa'nın yaşı!

DÖRDÜNCÜ ANLATI

Benim için Allah’a yaklaşmak kendi iyiliğimdir; Umudumu Rabbe bağladım (Mez. 73, 28).

Yeniden tinsel rehberime görmeye giderken “İnsan önerir, ancak Allah düzenler” Rus atasözünün ne kadar da doğru olduğunu düşünüyordum. Hemen bugün kutsal kent Kudüs’e doğru yola çıkmayı planlamıştım. Ne var ki hiç de planladığım gibi olmadı, beklenmedik bir olay beni iki üç gün daha orada alıkoydu. Sizi görerek bu durumu haber vermekten başka çarem yoktu; öğüt almak ve ne yapmam gerektiğini öğrenmek istedim.

Herkesle vedalaştıktan sonra Allah'ın yardımıyla yeniden yola düzüldüm. Kentin dışına çıkmak üzereydim ki son evin kapısında üç yıldır görmediğim gezginci bir arkadaşa rastladım. Selamlaştık. Nereye gittiğimi sordu. Ona:

– Allah isterse Kudüs'e – dedim.

– Öyle mi! Burada sana yol arkadaşlığı yapacak iyi biri var.

– Sağ ol, yanıma hiçbir vakit yol arkadaşı almadığımı bilirsin. Hep yalnız dolaşmaya alıştım – dedim

– Dinle beni biraz. Bu adam tam sana göre. İkiniz için de her şeyin yolunda gideceğine eminim. İşçi olarak girdiğim bu evin sahibinin babası hacı olmak için Kudüs'e gitmek istiyor. Emin ol sana hiçbir sorun çıkarmayacaktır. Buralı bir tüccar. Tonton bir ihtiyar, üstelik tamamen sağır. Ne kadar bağırırsan bağır bir şey duymaz. Ondan bir şey istemek zorunda kalırsan bir kâğıt parçasına yazmalısın. Daima sessizdir, yolda canını sıkmaz. Ancak yolculuk sırasında ona gerekli olacaksın. Oğlu ona Odessa'da satmak üzere bir atla araba veriyor. Ne var ki ihtiyar yayan yürümek istiyor. Yükünü ve İsa'nın mezarına götürdüğü birkaç parça değerli eşyayı arabaya koyarsınız. Sen de heybeni koyarsın. İyi düşün. Tamamen sağır, yaşlı bir adamı böyle bir yolculukta tek başına bırakmak doğru olur mu? Her yerde bir kılavuz aradık, çok para istiyorlar. Sonra herkese de güvenemezsin ki. Adamın yanında parası ve değerli eşyaları var dostum. Kabul et, kuşkusuz iyi olacaktır. Allah'ın şanı ve hemcinsine duyduğun sevgi adına kabul et. Evdekilere sana kefil olduğumu söyleyeceğim. Buna çok sevineceklerdir. Dürüst insanlardır, beni de severler. İki yıldır yanlarındayım.

Bunları kapının önünde konuştuktan sonra beni patronunun evine soktu, saygıdeğer bir aile olduğunu gözlemledim ve öneriyi kabul ettim. Allah isterse Noel'den iki gün sonra ayine katıldıktan sonra gitmeye karar verdik.

İşte, yaşam yolunda karşımıza çıkan hiç beklemediğimiz olaylar. Ne var ki Kitapta yazdığı gibi "Sizdeki isteği ve isteğinizi yerine getirmeyi gerçekleştiren Allah'ın kendisidir" (Fil. 2,13). Planlarımız ve yaptıklarımız Allah tarafından sevk ve idare edilmektedir.

Tinsel rehberim beni sonuna kadar dinledikten sonra bana:

– Sevgili dostum, kısa bir aradan sonra seni yeniden gördüğüm için sevindim. Şimdilik serbest olduğuna göre seni bir süre yanımda alıkoyacağım, sen de bana başıboş dolaşmalarında karşılaştığın olaylardan bazılarını anlatırsın. Anlattıklarını hep zevkle dinlemişimdir.

– Memnuniyetle anlatırım – dedim ve anlatmaya başladım. Başımdan hem iyi hem kötü pek çok olay geçti. Hepsini anlatacak değilim. Hem zaten birçoğunu unuttum bile. Sadece uyuşuk ruhuma dua etmesini sağlayan olayları aklımda tuttum. Öteki olayları ise çok seyrek olarak yeniden kafada canlandırmaya çalıştım ya da daha doğrusu havari Pavlus'un dediği gibi "Geride kalan her şeyi unutup ileride olanlara uzanarak doğruca hedefe doğru koşuyorum" (Fil. 3,3). Geçmişi unutmaya çalıştım. Çok mutlu staretsim de bana yürek duasına karşı engellerle hem sağda hem de solda karşılaşabilirsin diyordu. Yani kötü düşman, ruhu, dua etmekten boş düşüncelerle ya da terbiyesiz hayallerle vazgeçiremezse bu defa da aklına iyi ve yapıcı düşünceler sokarak katlanamadığı bu duadan vazgeçirmeye çalışır. Buna sağdan gelen sapma denir: Ruh, Allah'la konuşmayı hor görerek kendi kendisiyle ya da yaratıklarla konuşmaya girer. Bana şu noktayı da öğretti: Dua ederken ne kadar iyi, ne kadar yüce olursa olsun, hiçbir düşünceyi aklına sokmamaksın. Gün bitiminde yapıcı ilişkilere ve meditasyona arı ve salt yürek duasından daha çok zaman ayırdığını fark edersen bunu bir ihtiyatsızlık ya da bencil tinsel bir açgözlülük olarak görmelisin. Özellikle duaya ayıracakları zamanın diğer dinsel faaliyetlere ayrılacak zamandan daha çok olması gereken yeni başlayan kimselerde.

Ne yazık ki insan her şeyi unutamıyor. Bazı anılar bellekte derin izler bırakıyor. Bu anıları kafamızda canlandırmaya çalışmazsak bile canlılıklarını yitirtiliyorlar. Örneğin, Allah'ın yanlarında birkaç gün geçirmeme izin verdiği bir dindar aile aklımdan çıkmaz.

Tobolsk eyaletini baştanbaşa geçerken günün birinde bir kasabaya geldim. Çok az kuru ekmeğim kalmıştı. Yol için ekmek rica etmek amacıyla evin birine girdim. Evin sahibi bana:

– Tam zamanında geldin, karım ekmekleri fırından yeni çıkardı. Al şu sıcak ekmeği ve bizler için hayır dua et. Teşekkür ettikten sonra ekmeği heybeme koydum. Bana bakan evin hanımı:

– Heyben epey eskiymiş. Her yanı yırtık pırtık. Sana başka bir heybe vereyim.

Böyle söyledikten sonra bana sağlam, iyi cins bir heybe verdi. En içten duygularımla teşekkür ettikten sonra yoluma devam ettim. Kasaba çıkışında bir bakkaldan biraz tuz istedim. Bakkal bana bir torbacık tuz verdi. Bütün bunlara çok sevinmiştim. Böylesine iyi kimselere rastladığım için Allah'a şükrettim.

Kendi kendime:

– Artık bir hafta rahatsın. Kaygı duymadan uyuyabilirsin – dedim. Ruhumla Rabbe şükrettim.

Kentten beş verst ötede görünümü pek zengin olmayan bir köye rastladım. Küçük, ahşap bir kilisesi vardı. Dıştan boyanmış ve güzelce dekore edilmişti. Yol kilisenin yanından geçiyordu. İçimden kiliseye girip dua etmek geldi. Kilisenin girişine çıktım ve dua ettim. Kilise boyunca uzanan çayırda iki çocuk oyun oynuyordu. Beş altı yaşlarında kadar vardılar. Çok temiz giyimli oldukları halde herhalde papazın çocukları olmalılar diye düşündüm. Duam sona erince kiliseden ayrıldım. Daha on adım atmamıştım ki arkamdan bağırtılar duydum:

– Dilenci amca! Dilenci amca! Dur!

Bağırıp çağrışan çocuklardı, bana doğru koşuyorlardı, biri oğlan öteki de kızdı. Durdum ve bekledim. Koşa koşa yanıma geldiler ve ellerime sarıldılar.

– Haydi, anneme gidelim. Annem dilencileri çok sever.

– Ben dilenci değilim. Sadece yolculuk yapan biriyim.

– Neden öyleyse heybe taşıyorsun?

– İçinde yolluğum olan ekmek var.

– Olsun, gel bizimle. Annem sana yol için para verir.

– Sizin anneniz nerede çocuklar?

– Orada, kilisenin arkasındaki ağaçların ilerisinde.

Beni şahane güzellikte bir bahçeye soktular. Ortasında büyük bir ev vardı. Hole girdik. Her şey o kadar temiz, o kadar düzenliydi ki! O sırada evin hanımı bizi koşarak karşıladı.

– Hoş geldin, hoş geldin. Allah seni nereden gönderdi? Otur, şöyle, otur sevgili dostum!

Heybemi kendi eliyle çıkartıp masanın üzerine koydu. Sonra da beni yumuşak bir sandalyeye oturttu.

– Yemek ister misin? Çay alır mıydın? Herhangi bir şeye ihtiyacın var mı?

– Çok sağ olun – diye karşılık verdim.

– Heybem yiyecekle dolu. Çay içerim ama köylü olduğum için çay içme gibi bir alışkanlığım yok. Gösterdiğiniz kibarlık ve nezaket benim için yemekten daha değerli. Benim gibi bir yabancıya göstermiş olduğunuz İncil'e uygun konukseverliğinizden dolayı sizi kutsaması için Allah'a dua edeceğim.

Bu sözlerden sonra kendi içime dönmek için şiddetli bir istek duydum. Yürek duası içimde fıkırdamaya başlamıştı. Bu ateşin serbestçe çıkmasını sağlamak ve yürek duasının dışa vurduğu bazı belirtileri gözyaşı, iç çekmeleri, yüzün ve dudakların aldığı şekilleri göstermemek için yalnız kalmaya ve sessizliğe ihtiyacım vardı.

Bu nedenle ayağa kalkarak şöyle dedim:

– Özür dilerim ama gitmem gerekiyor. Rab Mesih sizinle ve sevimli çocuklarınızla beraber olsun!

– Hayır olmaz! Şimdi gitmeyin! Seni bırakmayacağım. Kocam akşama doğru kentten dönecek. Kendisi bu yörenin yargıcıdır. Seni görmekten memnun kalacaktır! Her gezginciyi Allah tarafından gönderilmiş biri olarak görür. Üstelik yarın da pazar. Ayine bizimle birlikte katılırsın. Sonra da Allah ne verdiyse onu yeriz. Bayram günleri bizim evde İsa'nın kardeşleri sayılan en az otuz kadar yoksul dilenciyi barındırırız. Kendin hakkında bana hâlâ bir şey anlatmadın. Nereden geliyorsun, nereye gidiyorsun? Anlat! Rabbi ululayan kimselerin tinsel konuşmalarını dinlemeyi severim. Çocuklar! Gezginci amcanın heybesini ikonalı odaya taşıyın. Bu geceyi orada geçirecek.

Bu sözleri duyunca şaşkınlığımı gizleyemedim ve kendi kendime: "Acaba bir insanla mı yoksa insan kılığına girmiş bir melekle mi konuşuyorum?" diye sordum.

Böylelikle orada kaldım ve beyin eve dönmesini bekledim. Yolculuğumdan kısaca söz ettim ve Irkutsk'a doğru gittiğimi söyledim.

– Ne tesadüf! Muhakkak Tobolsk'tan geçeceksin. Annem orada bir manastırda kalıyor, her şeyden el etek çekti. Sana ona ulaştırmak üzere bir mektup veririz. Kendisine tinsel öğütler almak üzere sık sık başvuranlar oluyor. Annem için Moskova'dan sipariş ettiğimiz Johannes Klimakos'un kitabını da götürürsün. Her şey ne güzel de yoluna girdi!

Yemek vakti gelince sofraya oturduk. Sofrada bizimle birlikte dört bayan daha vardı. Birinci kap yemeği bitirdiğimizde bayanlardan biri kalktı, ikonanın önünde ve bizlerin önünde eğildikten sonra gidip ikinci yemeği gelirdi, sonra yeniden yerine oturdu; sonra da öteki bayanlardan biri kalktı ve üçüncü yemeği getirdi. Bu durumu görünce evin hanımına hitap ederek:

– Hanımefendi size bir şey sorabilir miyim, bu hanımlar acaba akrabalarınız mı oluyorlar?

– Evet, kız kardeşlerim olurlar. Bu aşçım, bu arabacının karısı, bu temizlikçi kadın, bu da oda hizmetçim. Hepsi de evlidir. Evde evlenmemiş kız bulundurmam.

Gördüklerim ve işittiklerimden sonra şaşkınlığım daha da arttı. Yoluma böylesine dindar insanlar çıkardığı için Allah'a şükrettim. Duanın yüreğimden kudretle çıkmaya çalıştığını hissettim. Duayı rahatsız etmemek için mümkün olduğu kadar çabuk yalnız kalmalıydım. Bu yüzden ayağa kalktım ve bayana:

– Sizler yemekten sonra dinlenirsiniz ben ise yürümeye alışık olduğum için bahçeye çıkıp biraz dolaşmak istiyorum.

Evin hanımı:

– Hayır, yatmaya gitmeyeceğim. Seninle birlikte bahçeye ineceğim. Bana eğitici bir şeyler anlatırsın. Bahçeye yalnız çıkarsan çocuklar sana rahat vermezler; yakanı kurtaramazsın, çünkü İsa'nın dostları olan dilencileri ve gezgincileri çok severler – dedi.

Başka çare yoktu, birlikte çıktık. Bahçede hanımın önünde saygıyla eğilerek daha uygun biçimde sessizlikte kalabilmek amacıyla:

– Hanımefendi, Allah adına sizden rica ederim söyleyin bana, böylesine iyi bir yaşam tarzını uzun süredir mi sürdürüyorsunuz? Böylesine bir dindarlığa nasıl ulaştınız?

– Hatırın için anlatayım. Annem kalıntıları Belgorod'da bulunan azize Josaphat'nın torununun kızıdır. Orada büyük bir evimiz vardı. Evin bir kanadı zengin olmayan soylu bir beye kiralanmıştı. Günün birinde adam geride hamile karısını bırakarak ölmüş. Karısı da doğurduktan hemen sonra ölmüş. Yeni doğmuş bebek tamamen yetim kalmış. Annem acımış ve çocuğu yanına almış. Bir yıl sonra da ben doğmuşum. Birlikte büyüdük. Aynı hocalardan ders aldık. Kardeş gibi büyüdük. Babam ölünce annem o kenti terk etti. Gelip bu köye yerleştik. Evlenecek çağa geldiğimizde annem beni vesayeti altındaki o yetim çocukla evlendirdi. Bize bu köyü verdikten sonra dünyadan elini eteğini çekerek bir manastıra kapandı. Bizi takdis etti ve Hıristiyan'ca yaşamamızı, Allah'a yürekten dua etmemizi ve her şeyden önce Allah'ın en önemli buyruğu olan "Hemcinsini seveceksin" i, İsa'nın dostları olan yoksullara yardım ederek yerine getirmemizi, çocuklarımızı Allah korkusuyla yetiştirmemizi ve serflerimize kardeşlerimizmiş gibi davranmamızı öğütledi. On yıldır annemizin öğütlerini bu yalnızlık içinde yerine getiriyoruz. Dilenciler için bir yurt yaptırdık. Şu sıra ondan fazla sakat ve hasta dilenciyi barındırıyor. İstersen yarın gezmeye gideriz.

Anlattıklarını dinledikten sonra annesine göndermek istediği Johannes Klimakos'un kitabının nerde olduğunu sordum.

– Gel içeri girelim, sana göstereyim – dedi. Kitabı açmış, henüz okumaya başlamıştık ki evin beyi çıkageldi. İki eski dost gibi Hıristiyan'ca kucaklaştık, öpüştük. Beni odasına davet ederken:

– Gel kardeşim, çalışma odama geçelim, odamı takdis et. (Karısını ima ederek) İnşallah canını sıkmamıştır. Bir gezginciye ya da hasta birine rastladı mı, öylesine mutlu oluyor ki, onların yanından gece gündüz ayrılmak bilmez. Bu, ailemizin eski bir geleneği.

Çalışma odasına geçtik. Odada öyle çok kitap vardı ki! Çok şahane ikonalar, insan boyunda canlıymış gibi duran bir haç, haçın önünde de bir İncil duruyordu. Haç çıkarıp bir dua okuduktan sonra:

– Odanız cenneti andırıyor. Şurada Rab Mesih İsa, şuracıkta Meryem Ana ve öteki azizler, şunlar ise (kitapları işaret ederek) sizin Tanrısal, ölümsüz ve canlı öğretileri ve sözleri içeren kitaplarınız; düşünüyorum da herhalde onlarla birlikte çok güzel anlar geçiriyorsunuzdur.

– Haklısın. Kitap okumayı çok severim – dedi.

– Ne tür kitaplarınız var – diye sordum.

– Dinsel içerikli birçok kitabım var. Şuracıkta azizlerin yaşamını anlatan kitaplar, şurada Johannes Chrysostomos'un yapıtları, şurada Büyük Basilios'un felsefi ve teolojik kitapları ve çağımızın ünlü vaizlerin söylevlerini içeren kitaplar. Bu kitaplık bana beş bin rubleye mal oldu.

– Dua üstüne bir kitabınız yok mu? Dua üstüne yazılan kitapları okumasını severim de.

– Dua üstüne yazılmış yeni çıkmış bir kitapçık var. Yazarı Petersburglu bir papaz.

Bey, "Göklerdeki Babamız" duasını yorumlayan bir kitap çıkardı.

Büyük bir zevkle okumaya başladık. Bir süre sonra evin hanımı yanımıza geldi, çay getirmişti. Küçükler de gümüşten bir sepet içinde ömrümde yemediğim kuru pastalar getirdiler. Evin beyi kitabı elimden alıp karısına uzatırken şöyle dedi:

– Eşim okusun. Çok güzel okur. Bu arada biz de rahatımıza bakalım.

Evin hanımı okumaya başladı, biz de onu dinledik. Onu dinlerken duanın yüreğimde yükseldiğini hissettim. Okudukça yüreğimdeki dua daha da gelişiyor ve bana mutluluk veriyordu. Birden, merhum staretse benzettiğim bir şeklin havada hızla geçtiğini gördüm. Bir hareket yaptım, bu hareketimi gizlemek için de "Özür dilerim uyuklamışım galiba" dedim. O sırada staretsin aklının benim aklıma girerek, aklımı aydınlattığı izlenimini duydum. Kafamda birden bir ışık çaktı ve dua ile ilgili bir sürü düşünce aklıma üşüştü. Haç çıkararak bu düşünceleri kovmaya çabaladım. O sırada hanımefendi de okumasını bitirmişti. Evin beyi kitabın hoşuma gidip gitmediğini sordu. Konuşmamız bu konu üzerinde gelişti.

– Çok hoşuma gitti – dedim. Zaten "Göklerdeki Babamız" duası elimizde yazılı olarak bulunan duaların en yücesi ve en değerlisidir. Çünkü bu duayı Rabbimiz Mesih İsa'nın bizzat kendisi bize öğretti. Okuduğunuz yorum çok güzel yazılmış. Ne var ki yorum tamamen Hıristiyan aktif yaşantısı üzerine yapılmış, oysa Kilise Babalarının yazmış olduğu duanın ruh gözüyle seyredişe yönelik mistik açıklamasını okumuştum.

– Hangi Kilise Babalarında okudun?

– Örneğin Maximos Confessor. Sonra Philokalia'daki Petros Damascenos.

– Belki okuduklarından aklında bir şeyler kalmıştır? Bize biraz bundan söz eder misin?

– Memnuniyetle. Duanın baş kısmı: Göklerdeki Babamız. Okuduğunuz kitapta bu sözlerin, aynı Babanın çocukları olduğumuz için hemcinsimizi kardeşçe sevmemiz gerektiği anlamına geldiği söyleniyor. Çok doğru, ama Kilise Babaları buna tinsel bir yorum daha ekliyorlar. Onların dediklerine göre insan bu sözleri söylerken aklını yüce Baba'ya doğru yönlendirmeli ve her an Allah'ın huzurunda kalmak zorunda olduğunu anımsamalıdır. "Adın kutlulaşsın" sözleri de bu kitapta Allah'ın adını boş yere ağzına almamaya özen göstermek şeklinde açıklanmış. Oysa mistik yorumcular bu sözleri içsel yürek duasını dileme şeklinde anlıyorlar, yani Allah'ın adının kutlulaşması için Allah'ın adı devamlı dua ile ruhun tüm güçlerini ve tüm duygularını aydınlatsın ve kutlulaştırsın diye yürek içine yerleşmesi gerekir. "Egemenliğin gelsin" sözleri de Kilise Babaları tarafından şu şekilde yorumlanmıştır: Yüreklerimize huzur, sakinlik ve ruhsal sevinç gelsin. "Bugünkü ekmeğimizi bize ver" sözleri kitapta yaşamımızı sürdürebilmek için gerekli olan ihtiyaçlarımızı ve hemcinsimize yardım edebilmek için nelerin gerektiğini dileme biçiminde açıklanmış. Oysa Maximos Confessor günlük ekmekle ruhu besleyen yüce ekmeği anlıyor, yani Allah'ın sözünü ve

yürek içinde yapılan devamlı dua ve ruh gözüyle seyredişle ruhun Allah'la olan birleşmesini anlıyor. Evin beyi:

– Ah! İçsel dua erişilmesi güç bir iştir. Özellikle dünyada yaşayanlar için bu hemen hemen olanaksızdır – diyerek bağırdı. Normal bir duayı kendimizi dağıtmadan söyleyebilmemiz için bile Allah'ın yardımına gereksinmemiz var.

– Beyefendi, böyle konuşmayın. İnsan gücünün üstünde bir şey olsaydı Allah bunu yapmalarını herkesten ister miydi? Onun gücü zayıflıkta bile gerçekleşir (II. Kor.12,9). Kilise Babaları de içsel yürek duasına kolaylıkla erişebilmemiz için arkalarında bazı yöntemler bırakmışlardır. Özel ve yüce yöntemi keşişlerin yapmasını buyurmuşlar ama rahip olmayanlar için de içsel duaya garantili bir şekilde ulaştıran daha uygun bir yöntem bırakmışlar.

– Bu konu ile ilgili bir yazıya şimdiye kadar rastlamadım.

– İsterseniz Philokalia'dan bazı bölümler okuyayım. Philokalia'yı elime aldım, üçüncü bölümdeki Petros Damascenos'un kırk sekizinci sayfasındaki bir yazısını okumaya başladım.

"Rabbin adını nasıl soluk alıyorsak, her durumda, her yerde ve her zaman yakarmasını öğrenmemiz gerekir. Havari şöyle diyor: "Durmadan dua edin". Bu sözlerle Tanrı'yı her zaman, her yerde ve her yaptığımız işte düşünmemiz gerektiğini söylemek istiyor. Herhangi bir işle uğraşırken var olan her şeyi yaratan Yaradan'ı düşünmelisin; ışığı görürsen sana onu armağan edeni düşün: Göğe, yere ve denize baktığında içindekileri yaratana hayranlık duy ve şükret; üzerine bir şeyler giymişsen bunun kimden geldiğini bir düşün ve Ona yaşamını sağladığı için şükranlarını sun. Kısacası, her davranışın Allah'ı yüceltmek için bir vesile olsun. Böylelikle hep dua etmiş olacaksın. Ruhun da sevinç içinde olacaktır."

– Görüyorsunuz durmadan dua etmek ne kadar kolay. İçinde biraz insanlık duygusu olan herkes bunu kolayca yapabilir.

Okuduğum kısım çok hoşlarına gitti. Evin beyi beni coşkuyla kucakladı ve bana teşekkür etti. Philokalia'ma bir göz attıktan sonra:

– Bu kitaptan muhakkak almalıyım; Petersburg'a sipariş vereceğim. Bu öğreti daima elimin altında bulunsun diye okuduğun bölümü yazacağım. Bunu bir kez daha okur musun?

Ben okurken o da hızlı ve güzel bir yazıyla kâğıda çekti. Sonra da hayretle bağırdı:

– Hay Allah, aziz Damascenos'u gösteren bir ikonam var (bu büyük olasılıkla aziz Johannes Damascenos'un bir ikonasıydı.) Çerçeveyi çıkararak yazılı sayfayı camın altına tutturduktan sonra "kutsal bir insanın hayat veren sözleri ikonasının altında durdukça bu esenlikli öğüdü yerine getirme konusunda beni isteklendirecektir."

Daha sonra akşam yemeği için sofraya oturduk. Sofrada yine herkes vardı, kadınlar, erkekler ve biz. Yemek sırasında sofrada çok büyük bir sessizlik ve huzur havası hüküm sürüyordu. Yemekten sonra çocuklar dahil hepimiz uzun süre dua okuduk. Bana da "Çok Tatlı İsa" ilahisini okuttular. Sonra hizmetçiler odalarına çekildiler. Odada üçümüz kaldık. O ara evin hanımı benim için beyaz bir gömlek ve çorap getirdi. Önünde saygıyla eğilerek:

– Hanımefendi çorapları kabul edemem, ömrümde çorap giymiş değilim; bizler küçüklüğümüzden beri ayaklarımıza çaput sararız -dedim.

Aceleyle yeniden yukarıya giderek elinde eskimiş sarı renkte iyi kumaştan yapılmış bir bluzla geri döndü. Bluzu şeritler halinde kesti. Evin beyi de sandaletlerimin artık eskimiş olduklarını belirterek çizmelerinin üstüne giydiği yepyeni iki ayakkabı getirdi ve bana:

– Yandaki odaya geç orada rahatça çamaşırlarını değiştirebilirsin -dedi.

Odaya geçtim, üstümü değiştirdikten sonra yeniden geldim. Beni bir sandalyeye oturttular. Evin beyi kesilmiş şerit bezleri ayağıma sararken hanımı da ayakkabıları ayağıma geçiriyordu. Başta buna izin vermek istemedim ama onlar rahat durmamı rica ederek şöyle dediler:

– Rahat dur ve sesini çıkarma, İsa da öğrencilerinin ayaklarını yıkamıştı. Daha fazla karşı koyamadım ve ağlamaya başladım. Onlar da benimle birlikte ağlıyorlardı.

O sırada evin hanımı çocukların uyuduğu odaya çekildi. Ben de evin beyiyle birlikte biraz konuşmak üzere bahçedeki çardağa gittik. Orada gecenin geç saatlerine kadar kaldık. Yere uzanmış öylesine konuşuyorduk, birden yanıma yaklaşarak bana sordu:

– Elini vicdanına koy ve doğruyu söyle bana, kimsin sen? Asil bir aileden gelmelisin, Allah'ın kaçığı numaralarına yatıyorsun. Okuma yazmayı çok iyi biliyorsun. Düzgün konuşuyor ve mantıklı düşünüyorsun. Bir köylünün gördüğü eğitimle bunun mümkün olamayacağı besbelli.

– Size ve bayana karşı açık sözlü oldum. Nereden geldiğimi tüm gerçekliğiyle anlattım. Ne sizi kandırmayı, ne size yalan söylemeyi aklımdan bile geçirmedim. Hem sonra bunu niye yapayım? Size söylemiş olduklarımı ben bulmadım. Onları bilge merhum staretsimden ve okuduğum dinsel kitaplardan elde ettim. Cahilliğimi asıl aydınlatan içsel dua olmuştur. Onu da ben kendim elde etmedim. Onu Tanrı'nın lütufuna ve staretsin öğretisine borçluyum. Buna herkes erişebilir, yeter ki yüreğine daha çok dalarak Mesih İsa'nın adını biraz daha çok yakarsın. Böyle davranan kimse kısa sürede içsel ışığı bulabilir ve her şeyi anlayabilir. Tanrı egemenliğiyle ilgili bazı gizlere de bu ışıkta farkına varacaktır. İnsanın, kendi içine dönme yeteneğini keşfetmesi, kendini gerçekten tanıması ve kendi düşüşüne ve yoldan sapmış iradesine bakıp üzülmesi ve sessizce ağlaması bile büyük bir gizdir. Akıllıca konuşmak ve başkalarıyla konuşmak o kadar zor bir şey değildir; üstelik yapılabilir de. Çünkü akıl ve yürek insansal akıllılıktan ve bilgelikten önce de vardı. Aklı bilim aracılığıyla ya da deneyimle daima geliştirebiliriz. Ama akıl olmadığı zaman ne sağduyulu bir öğreti ne de herhangi bir yetiştirme tarzı yararlı olur. İşin aslı bizler kendimizden uzak duruyor ve hiç de kendimize yaklaşmak istemiyoruz. Kendimizle yüz yüze gelmemek için durmadan kendimizden kaçıyor ve kıvır zıvırları gerçeğe yeğ tutarak şöyle düşünüyoruz: "Dindar bir yaşam sürdürmeyi çok isterdim ama işlerden ve dertlerimden buna bir türlü vakit bulamıyorum." Acaba hangisi daha önemli ve daha gerekli, kutlulaşmış ruhun ebedi yaşantısı mı yoksa üzerine o kadar düştüğümüz bedenimizin geçici yaşantısı mı? İnsanlar işte böyle ya sağduyuya ulaşıyor ya da ahmaklığa düşüyorlar.

– Sevgili kardeşim, bağışla beni. Ama deminki soruyu sırf meraktan değil de iyi yüreklilikle ve Hıristiyanlıkla ilgili olduğu için sordum. Üstelik bundan iki yıl önce tanık olduğum bir olay da bu soruyu yöneltmeme neden oldu.

Bir gün bize yaşlı, bitkin düşmüş bir dilenci gelmişti. Üzerinde askerlikten terhis olduğunu gösterir bir pasaport vardı. Neredeyse çıplak denecek kadar yoksul bir haldeydi. Steplerdeki köylüler gibi az konuşuyordu. Onu düşkünler yurdumuza yerleştirdik. Aradan beş gün geçtikten sonra ağır şekilde hastalandı. Onu bahçedeki küçük eve taşıdık ve ona eşimle birlikte elimizden geldiğince bakmaya ve onunla dostça konuşmaya çalıştık. Öleceği kesinleşince papazımız günahını çıkartıp kendisine Komünyon verdi; kutsal yağlar sürerek son dinsel görevi yerine getirdi. Ölmeden önce ayağa kalktı, benden kâğıt, tüy

kalem istedi. Vasiyetini yazarken kimsenin içeri girmemesi için kapının kapalı tutulmasında ısrar etti. Vasiyetinin Petersburg'daki oğlunun eline geçmesini sağlayacaktım. Son derece güzel bir yazısı vardı. Kurduğu cümlelerinin yanlışsız, ince ve sevecenlik dolu olduğunu görünce çok şaşırdım. Yarın sana bu vasiyetnameyi okurum; bir kopyasını çıkarmıştım. Bu beni çok şaşırtmıştı. Merakımı yenemeyerek bana kimlerden geldiğini ve yaşantısını anlatmasını istedim. Ölmeden önce kimseye anlatmayacağıma yemin ettirdikten sonra yaşam öyküsünü Tanrı'nın şanı için anlatmaya başladı:

"Bir zamanlar çok zengin bir prenstim. Çok şatafatlı, çok parlak ve çok sefih bir hayat sürüyordum. Karım ölmüştü, muhafız alayında yüzbaşı olan oğlumla birlikte oturuyordum. Bir gece bir baloya gitmeye hazırlanırken uşağıma öfkelendim; kendimi tutamayarak başına vurdum. Adamı yaralamışım. Onu köye geri göndermelerini buyurdum. Olay akşamüzeri olmuştu. Ertesi sabah uşak beyin kanamasından öldü. Ne var ki bunun üzerinde fazla durmadım. Sadece kızdığıma üzüldüm ve olayı kısa sürede tamamen unuttum. Aradan altı hafta geçmemişti ki uşağım düşümde görünmeye başladı: Her gece beni rahatsız ediyor, bana sitemler yağdırıyordu. Durmadan şu sözleri tekrar ediyordu: "Vicdansız adam, benim katilim sensin!" Daha sonra uyanıkken, gün ışığında da görünmeye başladı. Sonunda ağır hakaretlerde bulunduğum şimdi ölmüş bazı adamların ve baştan çıkarmış olduğum kadınların hayalleri de görünmeye başladı. Hepsi bana sitem ediyor, bana rahat yüzü göstermiyorlardı. Öyle ki artık ne yemek yiyebiliyor ne uyku uyuyabiliyor ne de başka herhangi bir şey yapabiliyordum. Gücüm sıfırı tüketmişti. Bir deri bir kemik kalmıştım. En ünlü doktorların çabaları da fayda vermedi. Tedavi olmak için dış ülkelere gittim. Altı aylık bir kürden sonra en ufak bir iyileşme belirtisi bir yana, korkunç görüntüler daha da sık görünmeye başladılar. Eve geri döndüğümde canlı cenazeden bir farkım kalmamıştı. Ruhum bedeninden ayrılmadan önce cehennem ıstıraplarını, dehşetini bütün çıplaklığıyla tatmıştı. Bu da bana bir cehennemin var olduğu inancını getirdi. Artık cehennemin ne anlama geldiğini anlamıştım. Bu acılar içindeyken günahlarımı ve alçaklığımı kabul ettim, pişmanlık içinde günah çıkarttım. Hizmetkârlarımın hepsine özgürlüklerini verdim. Ömrümün kalan kısmını en ağır işler yaparak geçirmeye ve günahlarım yüzünden en aşağı tabakadan insanlar gibi yaşamak için dilenci kılığına girmeye yemin ettim. Buna kesin karar verir vermez görüntüler birdenbire kesildi. Tanrıyla barışmış olmaktan sözle anlatamayacağım bir sevinç, bir rahatlama duydum. O sırada cennetin ne demek olduğunu, Tanrı'nın egemenliğinin yüreğimizin içine nasıl yayıldığını anladım. Kısa zamanda tamamen iyileştim. Planımı uygulamaya koyuldum. Emektar bir askerin pasaportunu alarak gizlice memleketimi terk ettim. Sibirya içlerinde on beş yıldır oradan oraya dolaşıyorum. Kimi zaman köylülerin yanında gücüme göre işlerde günü birliğine ücretle çalıştım. Kimi zaman da İsa'nın adına dilencilik yaptım. Bu yoksunluklar içinde ne büyük mutluluk, ne büyük sevinç, ne büyük huzur tattım! Bunu ancak Tanrısal bağışlayıcılığın ıstırap cehenneminden çıkardığı ve Tanrı'nın cennetine soktuğu kimse anlayabilir.

Bunları anlattıktan sonra vasiyetnamesini oğluna göndermem üzere bana verdi. Ertesi gün öldü. Bu vasiyetnamenin bir kopyası çantamdaki Kutsal Kitabın içinde duruyor. Okumak istersen hemen getireyim. – İşte!

Katlanmış kâğıdı açtım ve okudum:

– Çok Kutsal Üçlük, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına. Sevgili Oğlum!

Babanı görmeyeli on beş yıl oldu. Ne var ki baban kayıplara karışmış olsa dahi arada sırada haberlerini alarak sana olan babalık sevgisini içinde korumaya çalıştı. İşte bu sevgi babanı yaşantın boyunca sana ders olabilecek şu son sözleri yazmaya zorladı.

Günahkâr ve sefih yaşantımın kefaretini ödemek için az çekmedim biliyorsun. Ama kimse tarafından tanınmadan başıboş gezerek geçirdiğim yaşantı boyunca pişmanlığın getirdiği mutluluğumdan haberin yok. Velinimetimin yanında huzur içinde ölmekteyim. Velinimetim aynı zamanda senin de velinimetin sayılır, çünkü bir babaya yapılan iyilikler müteşekkir bir oğlun hassas yüreğinde de hissedilmelidir. Şükranlarını ona elinden geldiğince göster.

Seni bir baba olarak kutsarken, seni Tanrı'yı düşünmeye ve vicdanını dinlemeye davet ediyorum; iyi, dikkatli ve mantıklı biri ol, emrinde çalıştırdıklarına mümkün olduğu kadar iyi davran. Dilencileri ve gezgincileri hor görme. Şunu da unutma ki baban ruh huzuruna ancak başıboş dolaşarak ve her şeyden elini eteğini çekerek ulaştı.

Allah'ın seni kutsaması için yalvarıyorum. İnsanların kurtarıcısı Mesih İsa'nın bağışlayıcılığına sığınarak ebedi yaşamı umut ederek gözlerimi huzur içinde kapatıyorum.

Baban N. .

İyiliksever beyin yanına uzanmış bu konuşmayı sürdürürken birden kendisine:

– Düşkünler yurdunuzda arada sırada canınızı sıkan olaylarla karşılaştığınız olmuyor mu? Gezginciler arasında tembellikten ve can sıkıntısından başıboş hayata atılan çok kimse var. Bunlar yollarda serserilik yaparlar. Bu gibi olaylara tanık oldum, dedim.

– Nahoş olaylar pek olmadı. Bize genellikle gerçek gezginciler geldi. Serserilere karşı daha nazik davranıyor ve onları bir süre güçsüzler yurdunda alıkoymaya çalışıyorum. İsa'nın kardeşleri olan iyi dilenciler arasında uzun süre birlikte kalınca daha iyi bir yaşantı sürdürmeye başlıyorlar. Daha terbiyeli, daha alçakgönüllü insanlar olarak düşkünler evini terk ediyorlar. Buna örnek olacak bir olay anlatayım. Çok olmadı. Buralı küçük bir esnaf kendini rezil bir duruma düşürdü. Herkes tarafından sopa ile kovalanıyordu. Kimse ona bir dilim ekmek bile vermek istemiyordu. Sarhoştu, öfkeliydi, kavgacıydı; üstelik bir de çalıyordu. Bir gün aç bir halde bize geldi; ekmekle votka istedi. İçki içmeyi çok seviyordu. Kendisini nazikçe kabul ettik. Ve "Bizde kalabilirsin, sana istediğin kadar içki veririz, ancak bir şartımız var: içtikten sonra hemen yatmaya gidecek ve en ufak bir kepazelik yapmayacaksın. Yoksa seni kovmakla yetinmez, yargıca haber salar ve serserilikten tutuklattırırız." Bu şartımızı kabul edip bizde kaldı. Bir hafta, belki daha fazla, gerçekten istediği kadar içti. Ancak her defasında, söz verdiği gibi. Çünkü içkiden yoksun kalmaktan korkuyordu. Yatmaya gidiyor ya da bahçenin dibinde bir yere sessizce uzanıyordu. Ayılınca yurttaki kardeşlerimiz onunla konuşuyor ve en azından biraz kendisini tutmasını istiyorlardı.

Böylece gün geçtikçe daha az içmeye başladı. Üç ay içinde de Yeşilaycı olup çıktı. Şimdi" bir yerlerde iş bulmuş çalışıyor, artık başkalarının ekmeğini yemiyor. Önceki gün şükran hislerini belirtmek için beni görmeye geldi.

Herhangi bir sonuca varmada sevginin rolünün ne kadar önemli olduğunu düşündüm, sonra da şöyle haykırdım:

"Evinizde etkenliğini sürdüren Allah'ın nuruna hamdolsun!" Bu söyleşiden sonra gidip bir saat kadar uyuduk. Sabah duasına çağıran çan seslerini duyunca kalktık ve kiliseye gittik. Evin hanımı ve çocuklar çoktan kilisedeydiler. Ayine katıldık. Ben, bey ve küçük oğluyla birlikte koro yerinde duruyorduk, hanım ve küçük kızı da papazın kutsal Şarapla Ekmeği kaldırdığı anı kaçırmamak için İkonostas'ın açık yerinde duruyorlardı. Tanrım, hepsi de nasıl yürekten dua ediyor, nasıl da sevinç gözyaşları döküyorlardı! Yüzlerinde öylesine nurlu bir ifade vardı ki, onlara bakarken benim de gözlerimden yaşlar boşaldı. Ayin sona erince ev sahipleri, papaz, hizmetçiler ve bütün dilenciler hep birlikte sofraya oturduk. Sofrada kırk kadar dilenci vardı. Aralarında sakatlar, soluk yüzlüler ve çocuklar vardı. Masadaki sessizlik ve huzur verici hava görülmeye değerdi. Cesaretimi toplayarak beye yavaşça:

– Manastırlarda yemek esnasında azizlerin yaşamını okurlar. Mademki sizde azizlerin yaşamını anlatan kitaplar var, öyle ise siz de aynını yapabilirsiniz.

Bey karısına doğru dönerek:

– Gerçekten de Maşa, bunu biz de yapalım. Hepimiz için eğitici olur. Bugün ilk ben okumak istiyorum, gelecek yemekte de sen okursun, sonra papaz okur, daha sonra da okumasını bilen dindar kardeşlerimizden her biri sıra ile okurlar.

Papaz yemek yemeği yanda keserek şöyle karşılık verdi:

– Seve seve dinlerim ama okumaya gelince buna ayıracak bir dakika boş vaktim yok. Evde o kadar iş ve dert var ki, hangisini halledeceğimi bilmiyorum. Şunu da yapmak gerek, bunu da yapmak gerek. Tarladaki hayvanlara ve bir sürü çocuğa bakmak gerek. Bütün günüm sağa sola koşuşturmayla geçiyor, bir şeyler öğrenmek için okumaya pek vaktim olmuyor. Papaz okulunda öğrendiklerimi de çoktan unuttum.

Bu sözleri duyunca içim ürperdi. Ne var ki yanı başımda oturan hanımefendi hemen elimi tutarak:

– Saygıdeğer peder efendi alçak gönüllü oluşundan böyle konuşuyor. Kendini hep böyle küçültür. Aslında çok iyi ve dindar biridir. Yirmi yıldır duldur. Şimdi de torunlarını yetiştirmeye çalışıyor. Bir de kilisede sık sık ayin yönetiyor.

Bu sözler bana Philokalia'daki Niketas Stethatos'un bir özdeyişini anımsattı: "Nesnelerin karakteri ruhun iç durumuna göre değerlendirilmelidir," yani herkes kendisi nasılsa başkalarını da öyle görür. Özdeyiş şöyle devam ediyor: "Gerçek duaya ve sevgiye ulaşan kimse artık nesneleri ayırt etmez, doğru adamla günahkârı birbirinden ayırt etmez, ama herkesi aynı sevgiyle sever, kimseyi yargılamaz. Allah güneşini hem doğruların hem günahkârların üstüne doğdurur. Yağmurunu da doğruların ve günahkârların üstüne yağdırır" (Mat. 5,45).

Yeniden bir sessizlik oldu. Tam karşımda düşkünler evinden kör bir dilenci oturuyordu. Bey ona yemek yediriyordu. Tabağındaki balığı ayıklıyor, kaşıkla çorba içiriyordu. Açık duran ağzına dikkatli bakınca dilencinin dilini sürekli olarak kımıldattığını gördüm. Kendi kendime "yoksa dua okuyor olmasın" dedim ve onu daha dikkatli incelemeye başladım. Yemeğin sonuna doğru yaşlı bir kadın kendini kötü hissetti; üzerine bir kramp geldi ve inlemeye başladı.

Bey ve hanımı kadını kendi yatak odalarına çıkartıp yatağa yatırdılar. Hanımefendi kadına bakmak üzere yanında kaldı. Papaz her ihtimale karşı ölüm döşeğinde olanlara yapılan tören için hazırlıklara başladı. Bey kentten doktor getirtmek için arabanın koşulmasını buyurdu. Herkes bir yana dağıldı.

O sırada içimde bir nevi dua etme açlığı duydum. Duanın içimde akması için şiddetli bir arzu duydum. İki gündür ne yalnız kalabilmiş ne de sessizlik bulabilmiştim. Yüreğimde taşmaya ve tüm uzuvlarıma yayılmaya hazır sele benzer bir kabarma hissettim. Bu kabarmaya engel olmaya çalışınca yüreğimde şiddetli bir sızı duydum. Hoş bir sızıydı ama beni sadece dua etmeye ve yalnızlığa itiyordu. O zaman devamlı dua etme yanlısı olan kimselerin neden herkesten uzaklaştıklarını ve dünyadan kaçtıklarını anladım. Aynı zamanda çok mutlu Hesychios'un, "çok yüce konularda yapılan bir söyleşi bile, eğer çok uzarsa gevezelikten başka bir şey değildir" sözünü kavradım. Suriyeli Efrem'in, "İyi bir söz gümüşse susmak saf altındır" sözünü anımsadım. Düşkünler evine giderken kafamdan bu düşünceler geçiyordu. Yemekten sonra herkes dinlenmeye çekilmişti. Tavan arasına çıktım, kendimi yatıştırdım, dinlendim ve

biraz dua ettim. Dilenciler uyanınca gidip kör adamı buldum ve onu bahçeye çıkardım. Ücra bir köşeye oturup konuşmaya başladık.

– Allah aşkına, ruhumun iyiliği için söyle, İsa duasını mı söylüyorsun?

– Uzun süredir durmadan bu duayı söylüyorum.

– Bunu söylerken neler hissediyorsun?

– Gece ve gündüz bunu söylemeden yapamayacağımı biliyorum sadece.

– Bunu nasıl öğrendin? Ayrıntılı bir biçimde anlatır mısın kardeşim.

Anlatayım. Buralı bir sanatçıyım. Ekmeğimi terzilik yaparak kazanırdım. Eyaletlere giderek köylere uğrar, köylülere giysi dikerdim. Bir köyde bir köylünün bütün ailesine giysi dikmek amacıyla uzun süre kaldım. Bir bayram günüydü. Yapacak pek bir iş yoktu. İkonaların altındaki küçük tahtanın üzerinde üç eski kitap gözüme çarptı. Evdekilere:

– İçinizde bu kitapları okuyan var mı? – diye sordum.

– Yok, kimse okumadı. Bu kitaplar dayımızdan kaldı. O okuma bilirdi – dediler.

Kitaplardan birini elime aldım. Gelişi güzel açtım. Hâlâ aklımdan çıkmayan şu satırları okudum: "Sürekli dua Rabbin adını durmadan yakarmaktan ibarettir. Otururken, ayaktayken, sofradayken, çalışırken her türlü durumda, her yerde ve her vakit Rabbin adını yakarmak gerek."

Okuduğumu uzun uzun düşündüm ve bunun tam bana göre olduğuna kanı getirdim. Böylelikle terzilik yaparken duayı sessizce tekrar ederek söylemeye başladım. Bunu yapmaktan da epey mutluluk duyuyordum. İzbayı benimle birlikte paylaşan insanlar dua ettiğimin farkına vardılar ve benimle dalga geçtiler: "Durmadan ne öyle mırıldanıyorsun? Büyücü müsün ne? Yoksa büyü mü yapıyorsun?"

Kendimi ele vermemek için dudaklarımı oynatmayı durdurdum, yalnızca dilimi oynatarak dua etmeye devam ettim. Sonunda böyle dua etmeye öylesine alıştım ki dilim gece gündüz kendiliğinden dua okuyor, bundan da çok memnunum.

Uzun süre epey yer dolaştım ve çalıştım, sonra birden kör oldum. Ailemizde hemen herkeste karasu denilen bir göz hastalığı vardı. Çok yoksul olduğumdan belediye bana Tobolsk'taki düşkünler evinde bir yer buldu. Şu sıralar oraya doğru gitmekteyim, ama ev sahipleri beni burada tuttular daha sonra atlı arabayla beni Tobolsk'a gönderecekler.

– Okuduğun kitabın adı neydi? Philokalia olmasın!

– Gerçeği söylemek gerekirse, bilmiyorum. Başlığına bakmamıştım.

Gidip Philokalia'mı alıp geldim. Bana ezberinden söylemiş olduğu Patrik Kallistos'un sözlerinin bulunduğu dördüncü bölümü açtım ve okumaya başladım. Kör adam:

– Bu okuduğun o kitap. Oku kardeşim oku. Ne kadar da güzel -diye haykırdı.

“Yürekle dua etmek gerek” sözünün bulunduğu bölüme gelince bana bunun ne anlama geldiğini ve böyle bir şeyin nasıl yapılabileceğini sordu. Ona yürek duası ile ilgili bütün bilgilerin ayrıntılı biçimde “Philokalia” denen bu kitapta bulunduğunu söyledim, bu konu ile ilgili ne varsa okumam için bana ısrar etti.

– Bak şöyle yapalım. Tobolsk’a gitmeye ne zaman niyetlisin? – dedim.

– İstersen, hemen şimdi gidelim – dedi.

– Öyleyse dinle! Yarın yola çıkmayı düşünüyorum, birlikte gideriz. Yolda yürek duası ile ilgili ne varsa okurum. Sana yüreğini nasıl bulacağını ve ona nasıl ulaşabileceğini öğretirim.

– Ya araba ne olacak? – dedi.

– Bırak arabayı. Buradan Tobolsk’a yalnızca yüz elli verstlik yol var. Yavaş yavaş gideriz; sadece ikimiz. Yürümek insana iyi gelir. Yürürken daha rahat okur ve dua üstüne daha rahat konuşuruz.

Ve böyle yapmaya karar verdik. Akşamüzeri bey bizzat gelerek bizi akşam yemeğine çağırdı. Ona birlikte gitmeye karar verdiğimizi yolda Philokalia’yı okumak istediğimizden arabaya ihtiyacımız kalmadığını açıkladık. Bunun üzerine bey bize şöyle dedi:

– Philokalia benim çok hoşuma gitti; sipariş mektubunu ve parayı şimdiden hazırladım. Yarın adliyeye giderken, gelecek hafta elime geçecek şekilde bunların hepsini Petersburg’a yollayacağım.

Ertesi sabah bize karşı göstermiş oldukları konukseverliğe ve örnek davranışlarından ötürü kendilerine şükranlarımızı sunduktan sonra yola koyulduk. Bey bir verst kadar bize eşlik etti. Sonra birbirimizle vedalaştık.

Kör köylüyle oldukça yavaş yol alıyorduk, günde on beş verstlik yol bile yapmıyorduk. Yoldan arta kalan zamanımızı ücra köşelerde oturup Philokalia’yı okumakla geçiriyorduk. Kitapla yürek duasıyla ilgili ne varsa hepsini ona okudum. Staretsin öngördüğü sırayı izledim, yani ilk önce rahip Nikephoros’un kitabından başladım, sonra Sinaitli Gregorios’u okudum vs. Beni büyük bir şevk ve dikkatle dinliyor, okuduklarımdan duygulanıyor ve seviniyordu. Daha sonra dua üstüne öyle sorular sormaya başladı ki, onları cevaplayacak durumda olmadığımı anladım.

Beni dinledikten sonra kör adam akılla yüreği bulacak ve oraya Mesih İsa’nın Tanrısal adını yerleştirerek böylece içten yürekle dua etmesini öğretecek pratik bir yöntem göstermemi istedi.

İsteğini şöyle yanıtladım:

– Kuşkusuz şimdilik hiç bir şey görmüyorsun, ama eskiden gördüğün bazı şeyleri örneğin bir insanı, bir nesneyi, uzuvlardan herhangi birini, bir kolu ya da bir bacağı hayalinde canlandırabilirsin. Sanki gerçekten görüyormuşsun gibi aynı netlikte hayal edebilirsin. Kör olmana rağmen bakışını o hayal ettiğin şeye doğru yöneltebilirsin.

– Evet yöneltebilirim.

– Öyleyse aynen böyle yüreğini hayalinde canlandır. Gözlerini sanki yüreğini göğüs kafesinin içinde görüyormuşsun gibi bulunduğu yere doğru çevir. Kalp atışlarını tek tek pür dikkat dinle. Yüreğini böyle içinde bulduktan sonra her kalp atışını, yüreğini gözden kaçırmadan, duanın sözlerine uydurmaya çalış.

Birinci kalp atışında “Rab,” ikincisinde “Mesih,” üçüncüsünde “İsa,” dördüncüsünde “acı,” beşincisinde “bana” de ya da düşün. Bunu mümkün olduğu kadar sık sık tekrar et. Bunu yapmak senin için zor olmasa gerek. Sen buna zaten başlamış ve kendini yürek duasına hazırlamışsın. Buna alıştıktan sonra “İsa duası” nın hepsini söylerken solukla birlikte aynı zamanda yüreğine sokmaya ve çıkarmaya çalış. Yani soluk alırken “Rab Mesih İsa”, soluk verirken de “Acı bana” de ya da düşün. Uzun süre ve sık sık böyle yaparsan kısa zamanda yüreğinde ince bir sızı duyacaksın daha sonra da yüreğinde hoş bir sıcaklık oluşacak. Böylece Allah’ın yardımıyla yüreğinde duanın kendiliğinden faaliyet göstermesini sağlayacaksın. Dua ettiğin zaman aklına üşüşecek her türlü hayale ve düşünceye karşı dikkatli ol. Her türlü hayali kafandan atmaya çalış. Kilise Babaları dua ederken yanılgıya düşmemek için aklımızı her türlü şekilden arındırmamız gerektiğini belirtiyorlar.

Beni dikkatle dinlemiş olan kör adam kendisine söylemiş olduklarımı şevkle uygulamaya koyuldu. Geceleri de durduğumuz herhangi bir yerde zamanının çoğunu bu uğraşla geçirmekteydi. Beş gün kadar sonra yüreğinde şiddetli bir sıcaklık ve sözle anlatılamaz bir mutluluk hissetti. Ayrıca Mesih İsa’ya olan sevgisini açığa çıkaran bu duayı durmadan söylemek arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Kimi zaman içinde herhangi bir nesnesi gözlemlenmeyen bir ışığın parıldadığını görüyordu.

Yüreğinin içine daldığında zaman zaman yanmakta olan yüce bir mumun parlak alevinin yüreğinden yükselmekte olduğunu ve boynundan dışarıya çıktığını ve kendisini tümüyle aydınlattığını görür gibi oluyordu sanki. Bu alevin ışığında uzaktaki nesneleri bile görebilecek duruma geliyordu. Bir defasında böyle bir şeyle karşılaştık.

Bir ormanın içinden geçiyorduk. Yol arkadaşım kendini tamamen duaya vermiş, konuşmadan yol alıyordu. Birden:

– Ne felaket! Kilise alevler içinde. Çan kulesi de çökmek üzere -dedi.

Kendisine böyle şeyler hayal etmemesini, bu gibi şeylerin ayartma olduğunu, böyle düşünceleri kafadan mümkün olduğu kadar çabuk uzaklaştırmak gerektiğini, sonra on iki verst uzaklıkta bulunan bir kentte geçenleri göremeyeceğini söyledim.

Beni dinledi, sustu ve duasına devam elti. Akşama doğru kente vardık. Gerçekten yanıp kül olmuş birkaç ev ve tahta kalaslar üzerine düşmüş çan kulesinin çökmüş olduğunu gördüm. Etraftan konuşurlarken duydum ki çan kulesi çökerken hiç kimseye zarar vermemiş olmasına şaşırmışlar. Öğrendiğime göre yangın kör adamın tam bana bundan söz etmiş olduğu zamanda vuku bulmuş. Kör adam:

– Bana görünenleri hayal olarak nitelendirdin; ama görüyorsun her şey aynen benim gördüğüm gibi olmuş. Nurunu körlere, günahkârlara ve çılgınlara veren Rab Mesih İsa’ya nasıl olur da şükretmem ve onu sevmem! Yürek duasını bana öğrettiğin için sana da teşekkür ederim.

– Mesih İsa’yı sevmek konusuna gelince sev onu, şükretmeye gelince şükret ona; ama her görüntünün Tanrı esini olduğunu sanma, çünkü bu çoğu zaman doğal bir düzen içinde oluşmuş olabilir. İnsan ruhu, bulunulan yere ve maddeye tamamen bağlanmış değildir. İnsan ruhu zifiri karanlıkta, yakındakiler kadar uzakta olanları da görebilir. Ne var ki bizler ruhumuzun bu yeteneğini geliştirmemişiz; tersine semiz vücudumuzla ya da darmadağınık varlığımızla, karmakarışık düşüncelerimizle ruhumuza soluk aldırmıyor ve onu baskı altında tutuyoruz. Dikkatimizi kendi üzerimize verdiğimizde, çevremizde bulunan her şeyden kendimizi soyutladığımızda ve aklımızı bilediğimizde, işte ancak o zaman ruh kendine tamamen gelip bütün gücünü kullanacak şekilde hareket edebilir. Bu da doğal bir harekettir. Benim merhum staretsin dediğine göre, kendilerini duaya vermemiş kimseler bile, örneğin sakatlar ya da özel yetenekleri olan kimseler, karanlık bir odadayken nesnelerden ışık çıktığını görebilir, kendi ikilemlerinin varlığını hissedebilir ve başkalarının düşüncelerini okuyabilirler. Oysa yürek duası sırasında Tanrı nurunun dolaysız etkileri sözle anlatılamayacak kadar hoştur. Maddesel olan bir şeyle kıyaslamak olanak dışıdır; nurun yürekte uyandırdığı duygularla kıyasladığımızda cismanî duygular çok yavan kalır.

Kör arkadaşım beni pür dikkat dinledi ve daha da alçakgönüllü oldu. Dua yüreğinde durmadan gelişiyor ve arkadaşımı son derece mutlu kılıyordu. Bu duruma son derece sevindim ve Rabbe beni böylesine dindar biriyle karşılaştırdığı için şükrettim.

Sonunda Tobolsk'a ulaştık. Yol arkadaşımı yoksullar evine bıraktım. Birbirimizle kucaklaşarak vedalaştık. Sonra yeniden bir başıma yola düzüldüm.

Bir ay boyunca ağır ağır yol aldım ve hayatta karşılaşılan gerçek olayların ne kadar yararlı ve eğitici olduğunu düşündüm. Philokalia'yı sık sık okuyarak kör arkadaşıma söylediklerimin doğruluğunu araştırıyordum. Onun örnek davranışı Rabbe olan sevgimi, bağlılığımı ve şevkimi alevlendirmişti. Yürek duası beni öylesine mutlu kılıyordu ki cennette tadılacak mutluluğun bu duyduğum mutluluktan nasıl daha büyük olacağını düşünüp duruyordum. Bu mutluluk ruhumu yalnız aydınlatmakla kalmıyor dış dünyada bana hayranlık verici bir görünümde gözüküyordu. Her şey beni Tanrı'yı sevmeye ve O'nu yüceltmeye davet ediyordu. İnsanlar, ağaçlar, bitkiler, hayvanlar, her şey bana yakın geliyordu. Her yerde Mesih İsa'nın adının imgesini buluyordum. Kimi zaman kendimi öylesine hafiflemiş hissediyordum ki sanki bir vücudum yokmuş da havada yüzüyormuşum gibi geliyordu bana. Kimi zaman da tamamen kendi içime dönüyordum. Kendi içimi açık seçik görüyor, insan vücudunun o şahane yapısına hayranlık duyuyordum. Kimi zaman sanki bir kral oluvermişim gibi büyük bir sevinç duyuyor ve bütün bu avuntular içinde iken ruhlar aleminde secdeye varıp şükranlarımı belirtmek amacıyla Allah'ın canımı mümkün olan en kısa zamanda almasını diliyordum.

Kuşku yok ki, bu duygulara gereğinden çok önem verdim. Kim bilir böyle olmasını belki Tanrı istedi. Ne var ki bir süre sonra yüreğimde bir çeşit korku ve sarsılma hissettim. "Kilisede İsa duasını öğretmiş olduğum o kız yüzünden çektiklerime benzer yeni bir çile ya da aksilikle karşılaşacağım galiba" diye düşündüm. Düşünceler bulutlar gibi kafama üşüştüler, o sıra Karpathoslu Johannes şu sözlerini anımsadım: "Yol gösteren kimse kimi zaman tinsel bakımdan yardımcı olduğu kimseler için şerefsizlikle suçlanabilir, çile ve ayartmalara katlanmak zorunda kalabilir." Uzun süre bu gibi düşüncelerle boğuştuktan sonra kendimi duaya verdim, böylelikle düşüncelerden kurtuldum. Kendimi daha güçlenmiş hissettim ve kendi kendime şöyle dedim: "Allah'ın iradesi neyse öyle olsun! Duygusuzluğumun ve gururumun kefaretini ödemek için Mesih İsa'nın göndereceği her türlü çileye katlanmaya hazırım! İçsel duanın sırrını açıkladığım kimseler zaten benimle karşılaşmadan önce Tanrı tarafından gizemli bir biçimde bu duruma hazırlanmışlardı. Bu düşünce beni tamamen yatıştırdı, daha mutlu, daha sevinç içinde dua ederek yürümeye devam ettim. Yağmur iki gün durmadan yağdı, yerler çamur ve su birikintileriyle kaplıydı. Yürümekte zorluk çekiyordum. Stepi geçerken çevrede on beş verstlik uzaklığa kadar olan kısımda tek bir köye bile rastlamadım. Ancak akşama doğru yol kenarında bir hana rastladım. Geceyi geçirebilecek ve dinlenebileceğim bir yer bulduğuma sevindim. Yarına ne olacağını Allah bilirdi; hava belki düzelirdi.

Hana yaklaşırken üzerine asker paltosu geçirmiş yaşlı bir adam gördüm. Kumlu avlunun önünde yığılmış bir tümseğin üzerine oturmuştu. İçkili bir hali vardı. Önünde eğildim ve:

– Geceyi handa geçirmek için acaba kime başvurmalıyım – diye sordum. Yaşlı adam:

– Seni içeriye benden başka kim bırakabilir ki. Buranın şefi benim! Burası posta istasyonu, bekçisi de benim – diyerek bağırdı.

– Geceyi burada geçirmeme izin verir misiniz?

– Pasaportun var mı? Kimliğini ver bakalım!

Pasaportumu adama uzattım; pasaportu elinde tuttuğu halde bana:

– Hani pasaportun? – diye yeniden sordu.

– Elinizde tutuyorsunuz ya.

– Peki, öyleyse, haydi içeri girelim.

Posta bekçisi gözüne gözlüklerini yerleştirdikten sonra pasaportuma göz attı:

– Her şeyin tamam. Geceyi burada geçirebilirsin. Ben iyi bir insanım. Sana bir kadeh içki de ikram edeceğim.

– Ben içki içmem.

– Zararı yok. Şu halde akşam yemeğini bizle yersin.

Sofraya aşçı kadınla birlikte oturdu. Ben de onlarla birlikte oturdum. Aşçı genç bir kadındı. Onun da epey içmiş olduğu halinden belliydi.

Yemek boyunca tartışıp durdular. Birbirlerine hakaretler yağdırdılar. Tartışma en sonunda gerçek bir kavgaya dönüştü. Posta bekçisi sahanlıktaki odasına yatmaya gitti. Aşçı kadın kalarak etrafı temizledi, kap kaşığı yıkadı, bunları yaparken de yaşlı adama verip veriştirdi.

Yerimde bir süre daha oturduktan sonra baktım ki kadını yatışacağı yok, kendisine:

– Acaba nerede yatabilirim? Epey yorgunum da – diye sordum.

– Şimdi sana bir yatak hazırlarım.

Ön yandaki pencerenin altındaki sıraya bir sıra daha yerleştirdi ve üzerine keçeden bir örtü örttü; baş kısmına da bir yastık yerleştiriverdi. Uzandım ve gözlerimi kapatarak uyur gibi yaptım. Kadın uzunca bir süre odada oradan oraya giderek patırtı edip durdu, sonunda evi temizlemeyi bitirdi, ışığı söndürdü, sonra bana sokuldu. Birden evin cephe tarafındaki köşede bulunan pencere korkunç bir gürültü ile yıkıldı. Çerçeve, camlar, kasalar hepsi parçalanıp odaya savruldu. Bütün kulübe sarsılmıştı. Aynı anda dışardan da iniltiler, bağırtılar ve kavga sesleri geldi. Kadın dehşete kapılmıştı. Kendini odanın ortasına attı ve orada yığılıp kaldı. Altımda yerin yarıldığını sandım. Kendimi korkuyla yere attım. Birden iki sürücünün izbaya kan içinde kalmış birini taşıdıklarını gördüm. Adamın yüzü kandan görünmez hale gelmişti. Bu manzara karşısında daha da dehşete kapıldım. Atlarını değiştirmek üzere burada durmak isteyen bir kuryeydi gelen. Sürücü avluya girerken dönemeci hatalı almış ve arabanın oku pencereye girmişti. Araba izbanın önündeki çukura girerek devrilmiş, kurye de arabadan uçarak yüzünü yığılı toprakta bulunan ucu sivri bir kazığa çarparak yaralamıştı. Kurye yarasını silmek için su ve biraz alkol istedi. Yarasını alkolle hafifçe ıslattı sonra bir kadeh içip:

– Haydi, yola – diye bağırdı. Kuryeye yaklaşarak:

– Böyle yaralı halde nasıl yola çıkacaksınız? – diye sordum.

– Bir kuryenin hasta olmaya vakti yoktur – dedi ve çıktı. Sürücüler yerdeki kadını sobanın köşesine kadar sürükleyip üzerine bir hasır örterken:

– Korkudan olacak, galiba aklını oynattı – dediler.

Posta bekçisi bir tek atarak yeniden yatmaya gitti. Tek başıma kaldım.

Aradan bir süre geçtikten sonra kadın kalktı, uyurgezer gibi odanın bir ucundan öteki ucuna gidip gelmeye başladı, sonunda evden dışarıya çıktı. Bense dua ettim, kendimi oldukça bitkin hissediyordum. Şafak sönerken biraz uyumuştum.

Sabahleyin posta bekçisine veda ettim. Yolda, beni bir felaketten koruduğu için her türlü avuntunun kaynağı göklerdeki Baba'ya inançla, güvenle şükrettim.

Bu olaydan altı yıl sonra bir kadın manastırının yanından geçerken kiliseye dua etmeye girdim. Konuksever başrahibe ayinden sonra beni çay içmeye davet etti. Tam o sırada beklenmedik ziyaretçilerin geldiğini haber verdiler. Rahibe de onları karşılamaya gitti, beni, kendisine hizmet etmekle görevli rahibelerin yanında bıraktı. Alçakgönüllü bir tavırla çay koyan rahibelerden biri dikkatimi çekti. Kendisine:

– Uzun zamandır mı bu manastırda bulunuyorsunuz – diye sordum.

– Beş yıl oluyor. Beni buraya getirdiklerinde aklım başımda değildi. Allah bana acıdı. Başrahibe beni burada alıkoydu ve manastıra kabul etti.

– Aklınızı nasıl oldu da kaybettiniz – diye sordum.

– Korkudan. Bir posta istasyonunda çalışıyordum. Bir gece atlar pencereyi yıktılar. Ben de dehşete kapılarak aklımı oynattım. İyileşebilmem için ailem beni bir yıl süresince kutsal yerlere taşıdı durdu. Ancak burada iyileşebildim.

Bu sözleri işitince içim sevinçten titredi ve her şeyi bizim yararımıza çeviren Allah'ın bilgeliğine şükrettim. Tinsel rehberime dönerek:

– Başka bir sürü olayla daha karşılaştım. Hepsini sırayla anlatmaya kalksam üç günde bitiremem. İsterseniz başımdan geçen bir olayı daha anlatayım – dedim.

Açık bir yaz günü yolum bir mezarlığa düştü; daha doğrusu bir papazlık bölgesine, yani bir kilise ve kilisede hizmet görenlerin kaldıkları evlerle bir mezarlıktan oluşan bir bölgeye. Çanlar ayin için çalıyordu. Ayine tam vaktinde yetişmek üzere adımlarımı sıklaştırdım. Çevre sakinleri de kiliseye gitmekteydiler; ama kiliseye girecekleri yerde çimenlerin üzerine çöküp oturdular. Acele ettiğimi görünce, boşuna acele etme, ayin başlayıncaya kadar kilisede uzun süre ayakta durmak zorunda kalacaksın. Bu kilisede ayin çok uzun sürer. Papazımız hastadır; aynı zamanda çok ağır bir adamdır. Gerçekten de ayin uzadıkça uzadı. Papaz genç, pek zayıf ve solgun benizliydi. Üstelik ayini çok yavaş, ama son derece dindarca ve sevgiyle yapıyordu. Ayin sonunda Tanrı'yı sevme çareleri konusunda çok güzel bir vaaz verdi.

Papaz beni yemeğe davet etti. Sofrada kendisine:

– Peder, ayini çok dindarca ama gereğinden daha yavaş yapıyorsunuz, neden? – diye sordum.

– Haklısın, bu davranışım cemaatimin hiç hoşuna gitmiyor. Homurdanıp duruyorlar. Ne yazık ki elimden başka türlü davranmak gelmez; çünkü söylediğim her sözü söylemeden önce tartmayı ve düşünmeyi seviyorum. İçsel duygudan yoksun olarak söylenmiş sözlerin ne kendimiz için ne de başkaları için bir değeri yoktur sanıyorum. Her şey içsel yaşama ve dikkatle söylenmiş duaya bağlıdır! Aslında içsel faaliyetle öylesine az uğraşılıyor ki! Bu da insanların içsel ve ruhsal bakımdan aydınlanmaya yeteri kadar önem vermemelerinden ve bu konuda bir şeyler bilmek istememelerinden kaynaklanıyor – dedi.

Bunun üzerine kendisine:

– Ama bu dediğinize nasıl erişmeli? Bu çok zor bir şey! – dedim.

– Hiç de değil. Ruhsal aydınlanmaya kavuşmak ve içe dönük bir insan olabilmek için Kutsal Kitaptan gelişi güzel bir metin ele alıp onun üzerinde dikkatini mümkün olduğu kadar uzun süre toplamak yeter. Aklı işte bu şekilde aydınlığa kavuşturabiliriz. Dua etmek için de aynı şekilde davranmak gerekir. Duanın temiz, doğru ve iç açıcı olmasını istiyorsan, kısa ama güçlü sözcüklerden oluşan bir dua seçmeli ve onu uzunca bir zaman sık sık tekrar etmelisin. Ancak böyle davranırsan duadan zevk alabilirsin.

Papazın eğitici sözleri çok hoşuma gitmişti, çünkü basit ve pratik olduğu kadar derin ve usa yatkındılar. Yoluma gerçek bir papaz çıkardığı için Allah'a şükrettim.

Yemekten sonra papaz bana:

– Git biraz dinlen, ben de bu arada Tanrı'nın sözünü okuyup yarın söyleyeceğim vaaza hazırlanayım. Mutfağa gittim. Köşede iki büklüm oturmuş ve öksürmekte olan yaşlı aşçı kadından başkası yoktu. Pencerenin yanına iliştim, heybemden Philokalia'mı çıkardım ve alçak sesle okumaya başladım. Bir süre sonra köşede duran yaşlı kadının ara vermeden İsa duasını okumakta olduğunu fark ettim. Rabbin kutsal adının böyle yakarıldığını duymaktan mutluluk duydum. Kadına:

– Böyle devamlı dua etmen ne kadar iyi hemşire! Bir Hıristiyan'ın yapacağı en iyi şeyi yapıyorsun! – dedim.

– Evet pederim! Son günlerimde "Rab beni bağışla" demek tek mutluluğum benim.

– Uzun süredir mi böyle dua ediyorsun, hemşire?

– Gençliğimden beri peder. Bunu yapmadan yaşayamam. İsa duası beni hem ölümden hem de felaketten kurtardı.

– Nasıl oldu? Ne olur anlat Allah'ın şanı ve hayırlı İsa duasının şerefi için anlat.

Philokalia'mı heybeme koyup kadının yanına oturdum. Öyküsünü anlatmaya başladı: Gençken güzel bir kızdım; ailem beni bir adamla nişanladı. Düğünden bir gün önceydi. Nişanlım bize gelmek üzereyken on adım ötemizde ayağı takılıp düştü ve öldü! Bu olay beni son derece etkiledi. Bir daha hiç evlenmemeye, kutsal yerleri ziyaret ederek dua etmeye karar verdim. Ama yine de bir genç kız olarak tek başıma yollara düşersem kötü insanların saldırılarına uğrarım diye korkuyordum. Uzunca bir süre başıboş bir ömür süren tanıdık bir yaşlı kadın bana yolda iken durmadan İsa duasını söylemem gerektiğini ve bu duayı yakardığım sürece yolda bu duanın beni her türlü tehlikeden koruyacağını söyledi ve beni buna inandırdı. En ücra köşelerdeki kutsal yerleri ziyarete gitmiş olduğum halde şimdiye kadar başıma kötü bir şey gelmedi. Ailem yol için bana para da verdi. Yaşlanınca hastalandım. Allah'tan buradaki papaz beni yanına aldı. Bana bakıyor. İyiliksever biridir.

Bu anlatıyı büyük bir zevkle dinledim ve bir günün içinde böylesine yapıcı örnekler gösterdiği için Allah'a nasıl şükredeceğimi bilemedim. Daha sonra bu dindar ve iyi yürekli papazdan beni kutsamasını istedim. Sonra sevinç içinde yoluma devam ettim. Çok olmadı. Buraya gelmeden önce Kazan eyaletinden geçtim. Orada iken, tinsel iyiliklere ulaşmanın en güvenilir ve en çabuk yolunun, İsa duasını bilinçsiz bir biçimde uygulayanlar için bile İsa duasını söylemek olduğunu etkilerinden öğrendim.

Bir akşam bir Tatar köyünde konaklamak zorunda kaldım. Köy yoluna girdiğimde bir evin önünde sürücüsü Rus olan bir araba gördüm. Atlar koşumdan çıkarılmış arabanın yanı başında yemlerini yemekle meşguldüler. En azından Hıristiyan olan kimselerle karşılaşmak umudu ile bu eve yatacak bir yer istemek amacıyla gittim. Sürücünün yanına yaklaşıp arabanın kime ait olduğunu sordum.

– Kazan'dan Kırım'a gitmekte olan bir beyin – diye yanıtladı beni. Sürücü ile konuşurken, arabanın kapısının deri perdesini aralayan bey beni şöyle bir süzdü, sonra bana şöyle dedi:

– Ben de geceyi burada geçirmek istiyorum. Çok pis olduklarından Tatarların evine girmek istemiyorum. Onun için arabada uyumaya karar verdim.

Daha sonra bey yürümek için arabadan indi, güzel bir akşam vaktiydi, birlikte konuşmaya daldık. Bana birçok şeylerden söz etti; kendisiyle ilgili de şunları söyledi: Altmış beş yaşıma kadar donanmada kaptanlık yaptım. Yaşlanınca gut hastalığına yakalandım. Emekliye ayrılıp eşimin geliriyle Kırım'da yaşamaya başladım. Devamlı hasta haldeydim. Karım davetler vermekten kâğıt oynamaktan hoşlanıyordu. Hasta biriyle oturmaktan gına getirmiş olacak ki kalkıp bir devlet memuru ile evli durumda olan kızımızın yanına, Kazan'a gitti. Her şeyi de beraberinde götürdü, hatta hizmetçileri bile, bana da hizmet etsin diye sekiz yaşındaki vaftiz evladımı bıraktı.

Bir başıma böyle üç yıl geçirdim. Yumurcak çok becerikliydi. Odayı düzenliyor, sobayı yakıyor, bulgur çorbamı pişiriyor, semaveri koyuyordu. Ama bazen de çok kabalaşıyor, haylaz bir çocuk olup çıkıyordu. Koşuyor, bağırıyor, oyun oynuyor, tepiniyor ve beni son derece rahatsız ediyordu. Canım sıkıldığından ve hastalığım yüzünden dinsel kitaplar okumayı sevmeye başlamıştım. Gregorios Palamas'ın İsa duası üzerine şahane bir kitabım vardı. Kitabı bir solukta okumuş, biraz da dua etmeye başlamıştım. Yumurcağın yaptığı gürültü patırtı beni son derece rahatsız ediyordu. Ne kadar sert davrandımsa, cezalandırdımsa da pek yararı olmadı. Sonunda bir çare buldum. Bir sıraya çocuğu oturtup İsa duasını devamlı tekrar etmeye zorladım. Başta, çocuğun hoşuna gitmedi, söylememek için uslu durmayı yeğ tuttu. Söylediğimi yapması için elime bir sopa aldım. Duayı söylediği zaman sakince okuyabiliyor ya da onu dinliyordum. Sustuğu zaman sopayı göstererek sallıyordum. Korkudan yeniden dua etmeye başlıyordu. Bu durumdan çok memnundum; çünkü evimize sonunda huzur gelmişti. Aradan bir süre geçince baktım sopaya gerek kalmamış. Söylediklerimi zevkle ve isteyerek yerine getiriyordu. Daha sonra huyu da değişti; sessiz sakin biri oldu. Ev işleriyle daha iyi uğraşmaya başladı. Bu durumdan memnun kalıp kendisine daha çok serbestlik tanıdım. Sonuçta ne mi oldu? İsa duasını söylemeye öylesine alıştı ki artık benim zorlamama gerek kalmadan duayı durmadan tekrar ediyordu. Kendisiyle bu konu üzerinde konuştuğumuzda bana dua söylemek için içinde dayanılmaz bir istek duyduğunu söyledi.

– Ne hissediyorsun? – diye sordum.

– Özel hiçbir şey. Dua söylediğim zaman kendimi daha iyi hissediyorum.

– Nasıl daha iyi?

– Bunu nasıl açıklayacağımı bilmiyorum.

– Kendini daha neşeli mi hissediyorsun?

– Evet, kendimi neşeli hissediyorum.

Kırım savaşı patlak verdiğinde on iki yaşlarındaydı. Kazan'daki kızımın yanına gittim, onu da yanımda götürdüm. Onu orada öteki hizmetçilerle birlikte mutfağa yerleştirdik. Hizmetçiler zamanlarını kendi aralarında eğlenerek geçiriyorlardı. Onunla alay ederek dua etmesine engel oluyorlardı. Bu da çocuğun kendisini mutsuz hissetmesine neden oluyordu. Üç ay sonra yanıma gelip bana:

– Ben eve gidiyorum; buradaki gürültülü hayata daha fazla dayanamayacağım – dedi.

– O kadar uzağa, üstelik kış ortasında nasıl gideceksin? Biraz bekle, birlikte gideriz – dedim.

Ertesi gün çocuk ortadan kayboldu. Onu her tarafta araştırdım ama bulmak mümkün olmadı. Sonunda, güzel bir günde Kırım'dan bir mektup aldım. Oradaki evin bekçileri bana Paskalya'dan sonraki gün olan dört nisanda çocuğu boş duran evde bulmuşlar. Odamda yere uzanmış, elleri göğsünde kavuşup, kasketini başının altında bir vaziyetteymiş. Üzerinde de evden kaçarken üstünde taşıdığı ceketi varmış.

Onu bahçeye gömdüler. Çocuğun oraya ne kadar çabuk gitmiş olduğunu düşündüm ve hayrete düştüm. Evden kaçtığında Şubat'ın 26'sıydı, onu bulduklarında ise 4 Nisan'dı. Bir ayda üç bin verstlik yolu kat etmek! İnsan atla bile o kadar yolu ancak gider. Günde ortalama yüz verst eder. Üstelik beş parasız, pasaportu olmadan ve incecik giysilerle. Diyelim ki yolda arabaya bindi. Bu da herhalde Tanrı'nın izni olmadan olmazdı. Beyefendi sözlerini bitirirken:

– İşte böyle benim küçük hizmetçim duanın meyvesini tadabildi, ben ise ömrümün sonuna yaklaştığım halde bile henüz onun ulaştığı dereceye ulaşmış değilim – dedi.

Bunun üzerine Beyefendiye:

– Okumuş olduğunuz aziz Gregorius Palamas'ın o şahane kitabını biliyorum. Ama orada özellikle sesli dua konusu inceleniyor. Siz asıl şu kitabı okumalısınız. Burada İsa duasının hem akılda hem yürekte nasıl söylendiğinin tam açıklamasını bulacaksınız – dedim.

Bu sözleri ederken Philokalia'yı de kendisine uzattım. Tavsiyeme memnuniyetle uyacağını ve bu kitaptan temin edeceğini belirtti. Şöyle düşündüm:

– Allah'ım! Tanrı gücünün şahane etkileri bu dua sayesinde ortaya çıkmakta! Bu anlatı ne kadar anlamlı ve eğitici nitelikte. Sopa çocuğa dua etmesini sağladı, aynı zamanda mutluluk verdi. Dua ederken karşılaştığımız üzüntüler, felaketler Allah'ın sopaları değil mi! Allah Baba'nın eli bize sopayı gösterdiği zaman korkmak niye? Allah Baba bizi sonsuz sevgiyle sever. Bu sopalar ise daha canla başla dua etmemizi sağlar ve bizi sözle anlatılamaz sevinçlere götürürler.

Bu anlatılardan sonra tinsel rehberime:

– Tanrı adına bağışlayın beni. Çok gevezelik ettim. Kilise Babaları derler ki "Konuşma tinsel alanda bile yapılsa eğer uzarsa boş konuşma niteliğine bürünür." Kudüs'e kadar bana arkadaşlık edecek kişiyi gidip bulmam gerekiyor. Zavallı bir günahkâr olan benim için dua edin ki Allah bağışlayıcılığıyla yolculuğumun iyi geçmesini sağlasın – dedim.

Peder de şöyle dedi:

– Ey İsa'nın sevgili kardeşi! Ben de, bütün kalbimle aynı şeyi diliyorum. Tanrı'nın nuru yolunu aydınlatsın, Rafael Melek, Tobi'yle nasıl birlikte yol almışsa Tanrı da seninle birlikte yürüsün!

İKİNCİ BÖLÜM

BEŞİNCİ ANLATI

Starets: Gezginciyle yaptığımız son görüşmeden bu yana tam bir yıl geçmiştir. Yolunu dört gözle beklediğim kutsanmış biraderin sonunda kapıyı usulca tıkırdattığını ve yakaran sesini işittim.

– İçeri gel, sevgili birader! Gel, yolculuğunu ve dönüşünü kutsayan Allah'a birlikte şükredelim.

Gezginci:

– Peder, yaban ellerde yaya gezen biz gezgincilere her yerde yardım elini esirgemeyen yüce Allah'a iyiliklerinden dolayı hamdolsun. Günahkâr kulunuz sizinle vedalaştıktan tam bir yıl sonra işte yine karşınızda. Allah'a şükürler olsun yeniden görüşebildik. Bana hoş geldin diyen sesinizi duyabildim. Kuşkusuz şimdi benden kutsal kent Kudüs hakkında tam bir açıklama bekliyorsunuz. Aslında ruhum oranın özlemiyle yanıyordu. Gerçek niyetim de oraya gitmekti. Ama ne yazık ki isteklerimiz her zaman gerçekleşmiyor! Benim bu isteğim de gerçekleşmedi. Bunda şaşılacak bir yan yok. Nasıl olur da alçak gönüllü olması gereken benim gibi zavallı bir günahkâr, Rabbimiz Mesih İsa'nın ayak izlerini taşıyan kutsal ülkeye ayak basabilirdi.

Pederim anımsarsanız, bir yıl önce yaşlı, kör yol arkadaşımla İrkutsklu tüccarın mektubunu Odessa'daki oğluna götürmek için yola çıkmıştık. Oraya varınca da Kudüs'e doğru yollanacaktık. Sağ salim olarak ve oldukça kısa bir zamanda Odessa'ya vardık. Yol arkadaşım İstanbul'a gidecek bir gemide kendisine yer buldu ve hareket etti. Ben ise İrkutsklu tüccarın oğlunu aramaya başladım. Kısa sürede oturduğu yeri buldum. Bana iyilik yapacak adamın artık yaşamadığını öğrenince şaşırdım ve üzüldüm. Üç hafta kadar önce kısa süren bir hastalıktan sonra vefat etmiş, sonra da onu gömmüşler. Bu haber beni oldukça üzdü. Kendimi tamamen Allah'ın ellerine bıraktım. Merhumun ailesi çok kederliydi. Geriye üç küçük çocukla kalan merhumun dul eşi öylesine kedere kapılmıştı ki, durmadan ağlıyor ve günde birkaç kez şiddetli kusma nöbetleri geçiriyordu. Üzüntüsü öylesine derindi ki, sanki bir an önce ölmek ister gibiydi. Her şeye karşın beni çok iyi karşıladı. Ne var ki beni Kudüs'e yollayabilecek durumda değildi. Merhumun babasının yetim kalmış ailenin idaresini ve hesaplarını üzerine almak için Odessa'ya gelinceye kadar evlerinde iki hafta kadar kalmam istendi; ben de kaldım.

Orada bir hafta değil bir ay belki daha fazla bir süre kaldım. Kendisinin yerine tüccarın mektubu geldi. Mektubunda işleri dolayısıyla gelemeyeceğini, buna karşılık aileyle birlikte işleri idare eden bütün personelin derhal İrkutsk'a gelmesini bildiriyordu. Denkler toplanmaya ve yolculuk için gerekli tüm hazırlıklar yapılmaya başlandı. Baktım ki kimsenin bana ayıracağı zamanı yok, bana gösterdikleri konukseverliğe teşekkür edip vedalaştıktan sonra yeniden Rusya toprakları üzerindeki yolculuğuma koyuldum.

Uzun süre nereye gideceğime bir türlü karar veremedim. Sonunda ilk önce yıllardır görmediğim Kiev'e gitmeye karar verdim. Böylece yoluma o yönde devam ettim. İlk önceleri Kudüs yolculuğumun gerçekleşmemiş olmasına üzülmüştüm. Allah'ın isteği böyleymiş dedim. Sonra da insanları seven Rabbin çilekeş yolculuğumda ruhumun esenliğine yararlı olacak yapıcı planları olacağını umut ederek avuntu buldum. Düşündüğüm gibi de oldu. Gündüzleri yürek duasını söyleyerek yürüyor, akşamları da dinlenmek için mola veriyor ve esenliğimin görünmeyen düşmanıyla olan savaşımda ruhumun güç ve takviye bulması için Philokalia'yı okuyordum. Odessa'dan yetmiş verstlik bir uzaklıkta şaşırtıcı bir olayla karşılaştım. Önümde otuz yüklü arabadan oluşan uzun bir kervan geçiyordu. Arkasından yetiştim. Kervanın kılavuzu en başta, atının yanı başında yürüyordu, diğerleri ise bir sürü halinde onu izliyorlardı. Yol akıntılı küçük bir göl önünden geçmekteydi. Bahardaydık. Buzlar çözülmüş, gümbürtülü bir biçimde sürüklenerek kıyıda yığılıyordu. Kervanın başındaki adam birden atını durdurdu. Bunun üzerine bütün kervan da durmak zorunda kaldı. Bütün öteki arabacılar ne olup bittiğini anlamak için koşup öne geldiklerinde kılavuzun soyunmaya başladığını gördüler. Neden böyle davrandığını kendisine sorduklarında, gölde yıkanmak için içinde dayanılmaz bir istek duyduğunu söyledi. Arabacılar şaşırmışlardı. Aralarından bazıları da ona güldüler. Bazıları da deli misin diyerek onu azarladılar. Soyunan adamın öz ağabeyi elinden geldiğince ona engel olmaya çalıştı, hatta yeniden kervanın başına geçmesi için çenesine bir yumruk da indirdi. Herkes ona engel olmaya çalıştı, ama o yine bildiğini okudu. Gençlerden bazıları atlara su içirdikleri kovalarla

gölden su getirip: yıkanmak isteyen adama serperek eğlenmek istediler. Biri suyu başına, bir diğeri de gömleğinden içeri döktü.

– Dur bekle, banyo yapmana yardım edeceğiz – dediler. Suyun vücuduna temas etmesiyle,

– Oh, ne kadar güzel – diye bağırması bir oldu.

Sonra yere çöktü ve kendisini sırılsıklam etmelerine izin verdi. Ancak kısa bir süre sonra boylu boyunca yere yığılıp sessizce can verdi. Herkesi bir korku almıştı. Neden böyle olmuştu. Akılları bunu bir türlü almıyordu. Yaşlılar arasında faal olanlar olayı adliyeye intikal ettirmek taraftarıydılar. Ötekiler ise adamın ölmesinin kaçınılmaz olduğu görüşündeydiler.

Yaklaşık bir saat kadar yanlarında kaldım, sonra yoluma devam ettim. Beş verst yol aldıktan sonra ana yol kenarında kilisesi bulunan bir köye vardım. Orada yaşlı bir papaz beni karşılayıp evine aldı. Ona tanık olduğum olaydan söz ederek bana bunun nedenini açıklamasını istedim.

– Sevgili kardeşim ne yazık ki seni bu konuda pek aydınlatamayacağım. Üstelik doğada daha aklımızın almadığı nice olaylar var. Bunun doğa yasalarında bazen ani ve normal değişiklikler yaparak, doğadaki Tanrısal girişimini ve gücünü açıkça insanlara göstermek için Tanrı tarafından düzenlendiğini sanıyorum. Ben de buna benzer bir olayla karşılaştım: Köyümüzün az uzağında dik yamaçlı derin bir dağ geçidi vardır. Geçit geniş değildir ama yaklaşık on kulaç derinliğinde; bilemedin daha derin. İnsan bu karanlık uçuruma bakmaktan korkar. Üzerine yayaların geçmesi için basit bir köprü gerilmiştir. Cemaatimden evli ve daima düzenli bir yaşam sürdürmüş bir köylü belli bir nedene dayanmadan bu sözünü ettiğim köprüden kendini atma isteğine kapıldı. Bir hafta boyunca önünü alamadığı bu düşünce ve bu istekle boğuştu durdu. Sonunda daha fazla dayanamadı; bir sabah kalktı, evden aceleyle çıkarak kendini uçuruma attı. Az zaman sonra uçurumun dibinden inilti sesleri gelmeye başladı. Onu oradan ayakları kırık olarak, zorlukla çıkardılar. Düşmesinin nedenini sorduklarında, çok şiddetli ağrılar içinde olmasına karşın, ruhunun artık yatışmış olduğunu, kendisini bir hafta boyunca rahatsız eden karşı koyulmaz dürtüye dayanamayıp sırf bu arzu yatışsın diye yaşamını bile vermekten çekinmediğini söyledi. Kent hastanesinde bir yıldan fazla yattı. Onu sık sık ziyarete gittim. Çoğu zaman ona bakan doktorlarla karşılaştım. Senin gibi ben de bu olayın nedenini öğrenmek istedim. Doktorların hepsi bunun bir "sıkıntı" olabileceği görüşündeydiler. Bunun ne anlama geldiğini ve bir insanın böylesi bir duruma neden düşebileceğini bilimsel olarak açıklamalarını rica ettiğimde onlardan tatmin edici bir yanıt alamadım. Bilim, doğanın bu gizli yanını daha aydınlatamamış. Bunun üzerine ben de onlara "bu durumdaki bir insan Tanrı'ya dua eder ve içini iyi insanlara açarsa bu önünü alamadığı 'sıkıntı'sından kurtulabilir" dedim. Gerçekte insan yaşamında öyle olaylarla karşılaşılıyor ki, bu olaylar hiçbir mantıkla açıklanamaz.

Konuşmaya öylesine dalmıştık ki akşam olduğunu fark etmedik bile. Geceyi orada geçirdim. Ertesi gün polis komiseri kâtibini ölüyü mezarlığa gömmek için gereken izni ve çevre doktorunun akli hiçbir dengesizlik belirtisi bulmadığı, tersine ani ölümün enfarktüsten ileri geldiğini belirten ölüm raporunu almağa gönderdi.

Papaz bana:

– Görüyor musun, doktor bile adamın karşı koyulamaz suya girme arzusunun nedenini açıklayamıyor – dedi.

Daha sonra papazla vedalaştım, yeniden yola koyuldum. Günlerce yol aldım. Epeyce yorgun düşmüştüm. "Belıya Çerkvoy" denilen büyük bir yere geldim. Vakit epey geçti. Geceyi geçirecek bir han aramaya koyuldum. Kasabanın meydanında gezginciye benzeyen bir adama rastladım. Dükkânda o yörede oturan birinin adresini soruyordu. Beni görünce yanına yaklaşarak:

– Sen de gezgincisin galiba, gel birlikte Yevreynov'u soralım; buralarda oturuyor. Kendisi iyi bir Hıristiyan'mış. Bir evini konukları için düzenlemiş, hazır tutuyormuş; gezgincileri de seve seve kabul ediyormuş. Bende onunla ilgili bir yazı var…

Sevinerek ona katıldım, kısa bir arayıştan sonra adamın evini bulduk. Evin beyini evde bulamadık, ama yaşlı, iyi birine benzeyen eşi bizi hoş bir şekilde karşıladı. Dinlenebilmemiz için tavan arasındaki odalardan birini bizim için hazırladı. Odaya geçip bir süre dinlendik. Sonra evin beyi geldi ve bizi akşam yemeğine davet etti. Yemekte kim olduğumuzdan, nereden geldiğimizden söz ettik. Söz dönüp dolaşıp kendisine neden Yevreynov dendiğine geldi.

– Bu konu ile ilgili size hayret verici bir öykü anlatabilirim -dedi.

Ve anlatmaya başladı.

Bakın, babam Skovlu bir Yahudi'ydi. Kendisi Hıristiyanlardan nefret ederdi. Çok genç yaşından beri bir hahamın yanında eğitim görmekte ve Hıristiyanlığın yanlış olduğunu ispat etmeye çalışan Yahudilerin uydurduğu yazılan hararetle öğrenmeye çalışıyordu. Günün birinde yolu bir Hıristiyan mezarlığına düşmüş. Orada üst ve alt çeneleriyle çirkin görünümlü dişleri hâlâ durmakta olan bir kafatasına rastlamış. Bu kafatası herhalde kısa bir süre önce kazılmış bir mezardan çıkarılmış olacak. Nasırlaşmış yüreğiyle kafatasıyla alay etmeye başlamış, Üzerine tükürmüş, sövüp saymış ve tekme atmış. Bunlarla da yetinmeyip kafatasını alıp bir kazığa geçirmiş; aynen bir bostan korkuluğu gibi. Böyle eğlendikten sonra oradan ayrılmış. Aynı gece uykuya dalmak üzereyken kendisine tanımadığı bir adam görünmüş ve tehdit edici serzenişlerde bulunarak, "Benim zavallı kafatasımla alay etmek küstahlığında niye bulundun?" diye sormuş. "Ben bir Hıristiyan'ım sen ise bir Hıristiyan düşmanısın!" Bu görüntü o gece birçok kez görünmüş, rahat vermeyerek onu bir türlü uyutmamış. Daha sonraları bu görüntü babama güpegündüz de görünüp serzenişte bulunmaya devam etmiş. Zaman geçtikçe görüntüler daha da çoğalmış, Sonunda umutsuzluk, korku ve bitkinlik duymaya başlamış. Çareyi hahamın yanına gidip derdini anlatmakta bulmuş; ama bu defa görüntü onu rahat bırakmak bir yana daha tehdit edici ve daha sık rahatsız edici olmaya başlamış. Durumunu herkes öğrenmiş. Hıristiyan olan iş arkadaşlarından biri kendisine Hıristiyan olmayı salık vermiş ve onu hiçbir şekilde bu görüntüden kurtulamayacağına inandırmış. Yahudi nin Hıristiyan olmaya hiç niyeti yokmuş. Durum böyle olduğu halde: "Bu ıstırap verici ve dayanılmaz hayaletten kurtulabilmek için her şeyi yaparım" demiş. Onun bu sözüne sevinen Hıristiyan arkadaşı, vaftiz olarak Hıristiyanlığa geçmeyi istediğini belirten bir dilekçeyi yazıp episkoposluğa göndermeye ikna etmiş. Dilekçe hazırlanmış, Yahudi de buna istemeye istemeye imza atmış. Dilekçeyi imzaladığı andan itibaren görüntülerin ardı arkası kesilmiş ve bir daha da onu hiç rahatsız etmemişler. Babamın sevinci sınırsızmış. Eski huzuruna yeniden tam olarak kavuşmuş. Mesih İsa'ya şiddetle inanmış, hemen episkoposun yanına gitmiş. Episkoposa olayı baştan aşağı anlatmış ve vaftiz olmak istediğini belirtmiş. Vaftiz olduktan sonra Hıristiyan dogmalarını büyük bir istekle çabucak öğrenmiş, sonra da bu yöreye gelip yerleşmiş. İyi bir Hıristiyan olan annemle evlenmiş, birlikte mutluluk dolu bir yaşam sürmüşler. Yoksullara karşı eli açıktı, bunu bana da aşıladı. Ölmeden önce beni kutsayıp bu konuda bana görev verdi. Bana Yevreynov demelerinin nedeni işte bu…

Bu açıklamayı saygıyla ve duygulanarak dinledim. İçimden şöyle geçirdim: "Allah'ım! Rab Mesih İsa ne kadar bağışlayıcı, sevgisi de ne kadar büyük! Günahkârları değişik yolla kendine çekmesini ve aslında önemsiz bir olayı esaslı bir işte kullanmasını ne güzel beceriyor! Bir ölünün kafatasıyla eğlenen bir Yahudi nin, bu eğlenme yüzünden Mesih İsa'ya inanacağını ve dindar bir yaşantı süreceğini önceden kim kestirebilirdi ki? Akşam yemeğinden sonra Allah'a şükrettik ve konuksever Yevreynov'umuza teşekkür ettik; sonra yatmak için odamıza çekildik. Uyku tutmadığından birbirimizle bir süre daha konuştuk. Yol arkadaşım, eskiden Mohilev'de tüccarlık yaptığını, Bessarabya'da bir manastırda iki yıl rahip adayı olarak

kaldığını, pasaportunun süresi bitmek üzere olduğundan memleketine dönüp tüccarlar kooperatifinden rahip olabilmek için süresiz izin almak istediğini söyledi. Oradaki manastırın sıkı kurallarını, nizamnamesinin ölçülü oluşunu, orada yaşayan birçok dindar starets'in Allah'a hoş gelen çileli yaşayışlarını övdü. Bessarabya manastırları ile öteki Rus manastırları arasında cennetle dünya arasındaki kadar ayrım olduğunu söyledi. Birbirimizle bu şekilde konuşurken aramıza üçüncü biri daha, izinli olarak memleketine gitmekte olan ve geceyi burada geçirmek zorunda kalan bir çavuş katıldı. Son derece bitkin bir halde olduğunu görünce akşam duamızı yapıp biz de yattık. Sabah erkenden yola koyulmadan önce ev sahibinin yanına varıp kendisine teşekkür etmeyi düşündüğümüz sırada, cemaati sabah duasına çağıran çan sesini duyduk. Tüccar arkadaşımla çan sesleri eşliğinde kiliseye uğramadan yola koyulmamızın doğru olamayacağını düşündük. Tanrı'nın tapınağına girip sabah ayinine katıldıktan sonra yola çıkmanın daha uygun olacağına karar verdik. Çavuşa da bize katılmasını söyledik. O ise:

– Yolculuk edildiğinde kiliseye gitmek de ne oluyor? Kiliseye gidip gitmememiz Allah'ın neyine! Eve varınca, duamızı ederiz. Siz, istiyorsanız, gidin. Ben gelmiyorum. Siz kilisede dua ile vakit yitirirken ben arkamda beş verstlik yol bırakmış olacağım. Eve mümkün olduğu kadar çabuk gitmek istiyorum!

Bunun üzerine tüccar ona şöyle dedi:

– Bak kardeşim, insanın planlar yaptığını, Allah'ın da bu planları düzenlediğini sakın aklından çıkarma.

Biz kiliseye giderken çavuş da kendi yoluna gitti. Sabah ayininin den sonra yolculuk hazırlıklarımızı tamamlamak üzere odamıza çekildik. Tam o sırada evin hanımı tüten semaverle birlikte çıkageldi.

– Aceleniz ne! İlk önce bir çay için, sonra birlikte öğle yemeğini yeriz. Aç acına yola koyulmanıza gönlümüz razı değil.

Böylece kaldık. Semaverin başında oturduğumuz henüz yarım saat bile olmamıştı ki birden çavuşun soluk soluğa geldiğini gördük.

– Yanınıza biri sevinçli, öteki kötü iki haberle geliyorum!

– Ne oldu? – diye sorduk.

– Dinleyin, sizle vedalaştıktan sonra aklıma bir meyhaneye girip paramı bozdurmak ve daha rahat ilerlemek için bir tek atmak geldi. Paramı bozdurdum sonra bir doğan gibi yola koyuldum. Üç versti arkamda bıraktığım bir sırada acaba meyhaneci parayı doğru bozdu mu diye bozuk paraları saymayı düşündüm. Yol kenarında bir yere çöküp cüzdanımı çıkardım ve paralarımı saydım. Son meteliğine kadar tamamdı. Birden pasaportumun yerinde yeller estiğini fark ettim. Para tamamdı, notlarım da yerli yerindeydi, hepsi o kadar! Korkudan aklımı yitirip neredeyse yere yığılacaktım. Herhalde pasaportumu para bozdururken düşürmüş olacaktım! Böylece gerisin geriye yollandım. Koştum. Elimden başka ne gelirdi ki! Yolda giderken yeniden kaygıya düştüm: "Ya pasaportumu bulamazsam! O zaman benim için çok kötü olacaktı!" Soluksuz kalana dek koştum, meyhaneciden pasaportumu sordum. Bana "Görmedim!" dedi. Yeniden dehşete kapıldım. Orada burada daha önce geçtiğim, durduğum, kaçamak yaptığım her yeri aramaya koyuldum. Birden şans eseri pasaportumu samanla çamur arasında, yerde katlanmış, çiğnenmiş, yırtılmış ve kirlenmiş bir halde buldum. Allah'a şükürler olsun! Omuzlarımdan büyük bir yük kalkmış gibi rahatladım! Pasaportun kirli ve yırtık olması yüzünden epey söz işiteceğim ama zararı yok; herhalde eve kadar idare edebilirim. Sizin yanınıza bütün bunları anlatmak için geldim. Bir de korkudan o kadar hızlı gitmişim ki ayağımda yara açıldı şimdi ise adım atacak halim yok. Sizden bir bezin üstüne sürüp yaranın üzerine bastırmak üzere birazcık merhem rica edecektim.

– Bize kulak asmadığın ve bizimle birlikte dua etmeye gelmediğin için başına gelenleri gördün mü? Bizden çok daha uzağa gitmek istedin ama yeniden bize döndün. Üstelik bir ayağın da aksıyor. Sana daha önce de söylemiştim: insan planlar yapar ama onları düzenleyen Tanrı'dır! Aynen dediğim gibi de oldu. Bir de "Allah bizim dualarımızı ne yapacak" diyerek saçmalamıştın.

Hiç kuşkusuz, Allah'ın bizim günahkâr dualarımıza hiç gereksinmesi yoktur, ama buna karşın, bizleri sevdiği için, dua etmemizden hoşlanır. Onun yalnız hoşuna giden, Kutsal Ruh'un bizzat kendisinin bize esinlediği, bizde gerçekleştirdiği sunmamıza yardımcı olduğu duadan başka kendisine sunduğumuz her düşünce, her atılımdır. O şöyle dememiş miydi: "Bende kalın, ben de sizde kalayım" (Yuh. 15,4). Onun gözünde onun uğruna yapılan en küçük iş bile değerlidir. Sınırsız bağışlayıcı Allah'ın eli açıklığı bizleri bütün bu yaptıklarımız için ödüllendirecektir. Sevgili Tanrı bizleri çalışmalarımızla elde edebileceğimizin bin misli daha fazlasını iyilikleri ile gark etmektedir: Tanrı uğruna küçücük bir şey bile yapan karşılığında saf altın alacaktır. Allah Baba'ya sadece gitmek iste, O'nun seni karşılamaya koşarak geldiğini göreceksin. Kısa ve duygusuz bir şekilde Tanrı'ya: "Beni kabul et! Bana acı!" desen bile onun seni kolları arasına alıp öptüğünü göreceksin. Göklerdeki Babamızın biz günahkârlara olan sevgisi işte böyledir! Bu sevgi yüzünden, bizi esenliğe götüren attığımız en küçük adım bile onu memnun eder. Biraz dua ettikten sonra hemen yeniden kendini dağıtacak olduktan sonra, ya da tamamen önemsiz herhangi iyi bir iş yapmakla, örneğin dua etmekle, beş ya da on defa secde kılmakla yürekten iç çekmekle ve Mesih İsa'nın adını yakarmakla ya da herhangi iyi bir düşünceyi akla getirmekle, ya da ruhunun esenliği için kitaplardan yapıcı bölümler okumakla, ya da yemek yemekten kaçınmakla, ya da bir hastalığa ses çıkarmadan katlanmakla Allah'ın şanına ne gibi bir katkım olabilir diye düşünüyor olabilirsin. Bütün bunlar sana esenliğe kavuşmak için yetersiz ve önemsiz gelebilir ve bunları yapmak boş şeylermiş gibi gelebilir. Hayır, hiç de öyle değil! Bu küçük işlerin hiçbiri boşuna yapılmış sayılmaz. Allah'ın her şeyi gören gözleri bunları göz önüne alıp yalnız öbür dünyada değil ama bu dünyada da yüz misliyle ödüllendirecektir. Bu söylediklerim ermiş Johannes Chrysostomos tarafından da onaylanmıştır: "Ne denli önemsiz görünse de her iyi şey adil Yargıç tarafından göz önüne alınacaktır. Sözlerimizden, düşüncelerimizden ve isteklerimizden ötürü hesap vermek zorunda olduğumuz günahlarımız da böyle ince elenip sık dokunsaydı! Ne denli küçük görünürlerse görünsünler iyi işlerimizden dolayı daha çok ödüllendirileceğiz. Sevecen Yargıç tarafından en küçük ayrıntılarına kadar özel bir gözlemle göz önüne alınacaklardır."

Geçen yıl tanık olduğum bir olayı anlatayım:

– Kaldığım Bessarabya manastırında dindarca bir yaşantı süren yaşlı bir starets vardı. Bu starets bir defasında, içinde kurutulmuş tütsülü balık yemek isteği duymuş. Bu istediği şey de her manastırda bulunmaz. Bu yüzden pazara gidip balığı oradan satın almak istemiş. Aslında bu isteğine karşı uzun süre direnmiş ve bir rahibin biraderlerce verilen gıdayla yetinmesi ve her çeşit arzudan uzak durması gerektiğini düşünmüş. Ama sonunda kötü güçlerin aklına soktukları düşüncelere inanarak, isteğine yenik düşerek, balık satın almak üzere pazara gitmeye karar vermiş.

Manastırdan çıkmış, kente giden yolda yürürken tespihinin elinde olmadığını fark etmiş. "Böyle nasıl giderim! Bu bir savaşçının silahsız dolaşmasına benziyor. Sonra yakışık da olmaz! Yoldan geçen halk bir rahibi tespihsiz görünce beni yargılayacak ve bu durumu hoş karşılamayacaklar." diye düşünmüş. Tespihini almak üzere geri dönmek istemiş ama ceplerini yokladığında tespihini orada bulmuş. Tespihi eline alıp haç çıkardıktan sonra sakin sakin yoluna devam etmiş. Pazara yaklaştığı sırada bir dükkânın önünde duran bir at görmüş. Atın koşulduğu araba da ağzına kadar kalkan balığıyla doluymuş. At birden ürkmüş, dörtnala koşmaya ve çifte atmaya başlamış, çiftelerden biri de rahibin omzuna isabet etmiş ve onu yere sermiş. Bereket versin rahibe bir şey olmamış. Tam o sırada araba iki adım ötede devrilerek parçalara bölünmüş. Rahip hemen yerden kalkmış. Korkudan beti benzi atmışmış. Aynı zamanda da Allah'ın, kendisinin yaşamını nasıl esirgemiş olduğuna şaşırmış. Çünkü araba bir saniye önce devrilmiş olsaymış, araba gibi kendisi de paramparça olacakmış. Daha sonra bu olayın üzerinde fazla durmadan istediği balığı satın almış ve manastıra geri dönmüş. Balığı afiyetle yedikten ve duasını yaptıktan sonra yatmaya gitmiş

Yarı uykulu haldeyken tanımadığı hoş görünümlü bir starets kendisine görünerek şöyle demiş:

– Ben bu manastırın koruyucusuyum. Başına gelenlerden ne gibi bir ders alman gerektiğini sana açıklamak istiyorum. Şöyle ki: Şiddetli arzuna karşı gerekli çabayı göstermediğin için, kendini tanıma ve kendine hâkim olma konusunda gösterdiğin gevşeklik, düşmana sana saldırma olanağını verdi. Neredeyse gözlerinin önünde vuku bulan olay başına gelecekti. İyi ki iyilik meleğin bunu önceden sezmiş ve sana dua etmeni esinleyerek tespihini aramanı sağlamış. Onun esinine kulak vererek bu şekilde davranman seni ölümden kurtardı. Allah'ın insanlara olan sevgisini, ona bir parça bile yönelince bize vereceği ödülün büyüklüğünü görüyor musun?

Bu sözleri söyledikten sonra staretsin görüntüsü kaybolmuş Rahip, starets konuşurken düşünde onun önünde diz çökmüştü Uyandığında kendisini yatağında değil de kapının eşiğinde diz çökmüş halde bulmuş. Bu gördüklerini başkaları da yararlansın diye birçok kimseye anlattı, bu arada bana da anlattı. Allah biz günahkârları gerçekten sınırsız bir biçimde seviyor! Küçücük bir davranışın, evet tespihi cepten çıkarıp elinde kaydırarak bir tek kez Allah'ın adını ağzına alması ile insanın kendi yaşamını kurtarması, insan yazgısı terazisinde kısa bir süre İsa'nın adını yakarmanın tembellikle geçirilen saatleri telafi etmesi şahane bir olay değil midir? Gerçekte burada meteliğe karşılık altınla ödeme yapılmış oluyor. Yakardığımızda İsa'nın adının ve duanın ne kadar güçlü olduğunu görüyor musun, kardeşim, "Philokalia"da ermiş Karpathoslu Johannes şöyle diyor: "İsa duasında İsa'nın adını yakarırken "günahkâr kuluna acı" dediğimiz her defasında Tanrı da gizlide "Oğlum, günahların bağışlandı" diye karşılık verir. Sonra şöyle ekleyerek dua ettiğimiz an ermişlerden, din şehitlerinden ve Kilise Babalarından pek bir farkımız olmadığını söylüyor. Çünkü diyor Johannes Chrysostomos, ne kadar günaha batmış olursak olalım dua ettiğimizde, dua bizi hemen günahlardan arıtır. Günahkar ve uyuşuk olduğumuz halde, şükran hislerimizi belirtmek için günde bir saatimizi Tanrı'ya ayırmadığımız halde, başımızdan aşkın işlerimizi ve kaygılarımızı her şeyden daha üstün tutmamız gereken duaya, Tanrı'yı ve görevimizi unutarak yeğ tuttuğumuz halde Tanrı yine de bize karşı bağışlayıcılığını gösteriyor. Belalara ve talihsizliklere işte bu yüzden düşüyoruz. Allah'ın sonsuz sevgisi yine de bunların olmasına aklımızı başımıza toplayıp kendisine doğru yönelmemiz için izin veriyor.

Tüccarın astsubayla olan konuşması sona erince kendisine:

– Günahkar ruhumu nasıl da ferahlattınız saygıdeğer efendim. Ayaklarınıza kapanmak isterdim.

Böyle konuştuğumu duyunca bu defa da bana dönerek şöyle dedi:

– Bakıyorum da dinsel öykülere meraklısın. Anlatmış olduğum öyküye benzer bir öyküyü okuyayım sana. Yolculukta hep beraberimde taşıdığım "Agapia" ya da "Günahkârların esenliği" adlı bir kitabım var. Kitapta ilginç bir sürü olay anlatılıyor. Cebinden küçük bir kitap çıkartarak içinden Agathon'la ilgili çok güzel bir öyküyü okumaya başladı. Agathon'a çocukken dindar ailesi tarafından her gün Meryem Ana ikonası önünde "Allah'ı doğuran Bakire, sevin" sözleriyle başlayan ilahisi söyletiliyordu. Agathon bunu aksatmadan yaptı. Daha sonra büyüyünce yaşamın akıntısına kendini kaptırarak duayı seyrek söylemeye başladı, sonunda da hepten bıraktı. Bir gece bir yolcuyu evinde konuk etti. Konuk kendisinin bir rahip olduğunu Agathon adında birini aradığını, bir vizyon gördüğünü, bu adamı bulup Meryem Ana'ya dua etmediğinden ötürü paylamak için emir aldığını söyledi. Agathon da gerekçe olarak bu duayı yıllarca söylediği halde herhangi bir yararını görmediğini söyledi. Bunun üzerine rahip ona:

– Bu duanın sana nasıl yardımcı olduğunu, hem de birkaç kez ve seni felaketten kurtardığını bir anımsasana. Gençliğinde mucizevî bir şekilde boğulmaktan kurtulduğunu unuttun mu? Arkadaşlarından çoğu salgın bir hastalıktan ölürken sana hiçbir şey olmamıştı, unuttun mu? Arkadaşınla arabada giderken arabadan düştünüz, arkadaşının ayağı kırıldı sana ise hiçbir şeycik olmadı. Sonra unuttun mu? Tanımış olduğun, eskiden sağlıklı ve güçlü genç bir adam yatağa düşmüş, hastalıktan sararıp solmuştu, sen ise sapasağlamsın ve hiçbir yerin de ağrımıyor. Rahip, Agathon'un aklına daha bir sürü şey getirdi. Sonunda da:

– Şunu bil ki, bütün bu acılardan her gün yapmış olduğun, yüreğini Tanrı'yla birleştiren o kısa dua yüzünden Meryem Ana'nın koruyuculuğu sayesinde kurtuldun. Şimdi ayağını denk al, yeniden o duayı söylemeye başla, seni bırakmaması için Göklerin Kraliçesi Meryem Ana'ya övgülerini sun.

Okumasını bitirince bizleri öğle yemeğine çağırdılar. Yemek yiyip güçlendik. Ev sahibimize konukseverliğinden ötürü teşekkür ettikten sonra da yola koyulduk. Daha sonra birbirimizden ayrıldık ve herkes kendi yolunda gitti.

Yaklaşık beş gündür yoldaydım. Belaya Çerkoflu iyi tüccardan dinlemiş olduğum öyküleri aklımdan geçirerek güç buluyordum. Kiev'e oldukça yaklaştığım sırada hiçbir neden olmadan birden kendimi kederli ve hantallaşmış hissettim, düşüncelerim bulandı, duamı bile zorlukla söyleyebiliyordum; benliğimi bir çeşit uyuşukluk kapladı. Birazcık dinlenmek istedim ve yol kenarında sık çalılıklarla kaplı bir koruluk görünce içine daldım. Çalılıklar arkasında sakin bir yer bulup bitkin düşmüş ruhuma moral vermek ve isteksizliğimi yenmek için "Philokalia"mı okumak istiyordum. Aradığım sakin yeri buldum ve "Philokalia"nın dördüncü bölümünde yer alan Romalı Cassianus'un "Sekiz Düşünce"sini okumaya başladım. Kitabı yarım saat kadar zevkle okudum. Sonra birden birkaç yüz metre ötede ormanın derinliğinde bir insan silueti gördüm. Adam diz çökmüş hiç hareket etmeden öylecene duruyordu. Adamı görmekten memnun olmuştum, adamın dua ettiğini düşünerek okumama kaldığım yerden devam ettim. Bir saat belki daha fazla bir süre okuduktan sonra yeniden başımı kaldırıp adama doğru bir göz attım. Adam hâlâ oradaydı. Diz çökmüş ve en ufak bir harekette bulunmuyordu. Adamın bu hali bana çok dokundu. Ve "Allah'ı gerçekten seven insanlar da varmış" diye aklımdan geçirdim.

Tam böyle düşünürken adam birden yere yığıldı ve öylecene kaldı. Şaşırmıştım. Diz çökmüşken bana sırtı dönük olduğundan adamın yüzünü görememiştim. Merakımı yenemeyerek uykuya dalmış olduğunu gördüm. Yirmi beş yaşlarında genç bir köy delikanlısıydı. Temiz, sevimli ve solgun bir yüzü vardı. Üzerinde bir köylü kaftanı vardı. Kenevir tiftiğinden bir iple kuşanmıştı. Üzerinde başka bir şey yoktu. Ne heybesi, ne değneği vardı. Yanına yaklaşırken yaptığım gürültü onu uyandırdı. Yerinden kalktı. Kendisine kim olduğunu sordum, bana Smolensk eyaletinden olduğunu ve Kiev'den geldiğini söyledi.

– Şimdi nereye gidiyorsun? – diye sordum.

– Bunu kendim de bilmiyorum. Allah nereye isterse oraya.

– Uzun süredir mi yollardasın?

– Evet, neredeyse beş yıl oluyor.

– Bunca zaman nerelerde yaşadın?

– Değişik kentler gördüm, manastırları ve kiliseleri ziyaret ettim. Evde kalmamın hiçbir anlamı yoktu. Yetimdim. Hiç akrabam da yoktu.

Üstelik bir ayağım da sakat. İşte böyle, dünyayı dolaşıp duruyorum.

– Başıboş dolaşırken kutsal yerleri ziyaret etmeni herhalde dindar biri sana salık vermiş olacak.

– Bakın. Çocukken, o zamanlar yetim kalmıştım. Çobanlığa başladım. On yıl kadar her şey yolunda gitti. Sonra, bir gün sürüyü eve getirdiğimde en iyi koyunlardan birinin kayıp olduğunu fark ettim. Ağamız kaba, acımasız bir köylüydü.

Eve geldiğinde koyunun kaybolmuş olduğunu görünce küfür ve tehdit ederek üzerime geldi. Koyunu bulamadığım takdirde beni eşek sudan gelinceye kadar döveceğini, kollarımı, bacaklarımı kıracağını söyledi. Ne kadar kötü biri olduğunu bildiğim için gidip sürüyü otlattığım yeri karış karış aradım. Gece yarısına kadar aramadığım yer kalmadı, ama hiç bir yerde koyunun izine rastlamadım. Sonbahardı. Gece zifiri karanlıktı. Ormanın epey içlerine kadar girmiştim ki, bizim oralarda ormanlar çok sıktır, birden büyük bir fırtına kopuverdi. Ağaçlar neredeyse köklerinden sökülecekti. Uzaktan kurtların ulumaları geliyordu. Korkudan başımdaki saçlar diken diken olmuştu. Fırtına devam ettiği sürece her şey daha korkunç bir görünüm alıyordu. Neredeyse korkudan ve dehşetten yere yığılıp kalacaktım. O sırada dizlerimin üstüne çöktüm ve haç çıkardım. Bütün kalbimle "Rab Mesih İsa, acı bana!" diyerek yakardım. Bu sözleri söyler söylemez birden kendimi sanki hiç felakete uğramamış gibi huzur içinde buldum. Bütün korkum dinmişti. Yüreğimi sanki cennete gitmişim gibi tatlı bir duygu kaplamıştı. İçimde büyük bir sevinç oluşmuştu. Ben de hiç duraksamadan o duayı söyleyip durdum. Bugün bile fırtınanın ne kadar devam ettiğini, gecenin nasıl geçtiğini anımsamıyorum. Göğe baktığımda günün ağarmış olduğunu görmüştüm, bense hâlâ diz çökmüş halde duruyordum. Sakin sakin yerimden kalktım, koyunu bulamayacağıma kanı getirdikten sonra eve doğru yollandım. Yüreğim huzur içindeydi, içimden yalnızca dua etmek geliyordu. Köye döndüğümde koyunu geri getirmediğimi gören ağa beni gerçekten yarı ölü hale gelinceye kadar dövdü. Bu arada ayağım de yerinden çıktı. Bu dayaktan sonra altı hafta boyunca hemen hemen kımıldamadan öylecene yattığım yerde kaldım; aklımda yalnızca dua etmek vardı. Dua beni avutuyordu. Kendimi biraz iyi hissedince dilencilik yaparak dünyayı dolaşmaya başladım. İnsan içine çıkmak hoşuma gitmiyordu. Bu yüzden kutsal yerleri ziyaret etmeye ve ormanlarda dolaşmaya başladım. Son beş yılımı işte bu biçimde geçirdim.

Beni böylesine kutsanmış biriyle karşılaştırdığı için Tanrı'ya şükrettim. Anlattıklarını dinledikten sonra kendisine:

– Simdi de bu duayı sık sık söylüyor musun? – diye sordum.

– Onsuz yapamam ki. Ormanda o ilk kez dizlerimin üstüne düşüşüm aklıma geldiğinde bir güç beni diz çökmeye zorluyor, ben de dua etmeye başlıyorum. Bu ettiğim dua Allah'ın hoşuna gidiyor mu gitmiyor mu orasını bilemem. Bildiğim tek şey dua ettikten sonra içimde büyük bir sevinç hissetmemdir. Bu hafifliğin, bu sıcak rahatlığın nereden geldiğini gerçekte kendim de bilmiyorum. Kimi zamanlar da bir ağırlık, bir isteksizlik, bir acı hissediyorum. Her şeye karşın içimde bu duayı ölünceye kadar söyleme isteği var – diye karşılık verdi.

– Üzülme, kardeşim. Dua sırasında ortaya çıkan her şey esenliğimiz içindir ve Tanrı'nın hoşuna gider. Kutsal Kilise Babaları böyle diyorlar. Yürekte ister bir hafiflik ister bir ağırlık hissedilsin, her ikisi de iyidir. İster iyi yapılsın, ister kötü yapılsın, hiçbir dua Tanrı'nın gözünde kaybolmuş sayılmaz. Hafiflik, sıcaklık ve hoşluk gösteriyor ki Tanrı bizi çabalarımıza karşılık ödüllendirmek ve avutmak işitiyor. Ağırlık, bezginlik ve duygusuzluk, Tanrı'nın ruhu arıttığını ve güçlendirdiğini gösteriyor. Bu esenlikli denemeyle ruhu öbür dünyadaki sevinçlere alçakgönüllülük içinde hazırlayarak kurtarmak istiyor. Buna örnek olarak sana hemen Johannes Klimakos'dan bir şeyler okuyayım.

Sözünü ettiğim bölümü bulup okudum. Beni dikkatle dinledi ve çok sevindi. Bunun için bana defalarca teşekkür etti. Sonra birbirimizden ayrıldık. O dosdoğru ormanın derinliklerine daldı, ben ise yola çıktım. Yoluma devam ederken Tanrı'ya beni böylesi bir derse layık bulduğu için şükrettim.

Bir sonraki gün Tanrı'nın yardımıyla Kiev'e vardım. Bu kutsal kentte ilk önce oruç tutmak, günah çıkartmak sonra da Komünyon almak istiyordum. Kiliseye gitmek kolay olsun diye kutsal rahiplerin gömülü olduğu yere yakın bir yere yerleştim. Yaşlı bir kazak beni yanına aldı. Adam kulübesinde yalnız başına yaşıyordu. Onun için kaldığım yer benim için sakin ve rahat oldu. Hafta içinde kendimi günah çıkartmaya hazırlarken aklıma bu işi mümkün olduğu kadar ayrıntılı biçimde yapmak geldi. Bunun üzerine gençliğimden beri yapmış olduğum bütün günahlarımı anımsamaya ve hiç birini atlamadan dikkatle hepsini teker teker incelemeye başladım. Aklıma gelen her şeyi en ince ayrıntısına varıncaya kadar yazdım. Büyük bir sayfayı bunlarla doldurdum.

Kiev'e yedi verstlik uzaklıktaki "Kitayvaya Pusuna" sında sağduyusu kuvvetli, çileli bir yaşam süren bir papazın bulunduğunu öğrendim. Günah çıkartmaya giden herkes ondan etkilenmiş, ruhun huzuru ve esenliğini ilgilendiren bilgilerle donatılmış olarak ayrılıyordu. Bu bilgileri edinince çok sevindim ve hemen onun yanına gittim. Hazırladığım sayfayı kendisine vererek bana öğüt vermesini istedim. Sayfayı sonuna kadar okuduktan sonra bana:

– Sevgili kardeşim, buraya çok gereksiz şeyler yazmışsın. Dinle bak: 1) Daha önce pişmanlık duyduğun, bağışlanmış günahlarını bir daha günah çıkartırken söyleme, tabi bu günahları bir daha işlememiş olmak koşuluyla. Bunun üzerinde durma, çünkü bu günah çıkartmanın gücünden kuşku duymak demek olur. 2) Sonra seninle birlikte günah işlemiş olan kimselerin adını sakın ağzına alma; yalnız kendini suçla. 3) Kilise Babaları günahlarımızı ayrıntılı biçimde anlatmamızı yasaklıyorlar; günahlarımızı hem kendimizi hem papazı günah eğiliminden uzak tutabilmek için genel ifadelerle itiraf etmeliyiz. 4) Buraya günah çıkartmaya geldin, ama günah çıkardığın yok, çünkü günah çıkartmanın ne demek olduğunu bilmiyorsun, yani gereken ilgiyi göstermeden duygusuzca günah çıkartıyorsun. 5) Günahlarını ayrıntısına varana kadar anlatmışsın ama en önemli şeyi unutmuşsun: Tanrı'yı sevmediğini, insanlardan nefret ettiğini, Tanrı'nın Söz'üne inanmadığını, gururlu ve kendini beğenmiş biri olduğunu yazmamışsın ve bunları itiraf etmedin. Ruhumuzu bozan bu dört günah bütün kötülüklerin temelini oluşturur. Bunlar, içine düşmüş olduğumuz bütün günah filizlerinin çıktığı ana köklerdir.

Bu sözleri işitince epey şaşırdım ve şöyle dedim:

– Nasıl olur, pederim, Yaratanımız ve Kurtarıcımız Tanrı'yı sevmemek mümkün mü? İçinde her şeyin gerçek ve kutsal olduğu Tanrı'nın Söz'üne güvenmeyip de neye güveneceksiniz? İnsanların iyiliğini istiyorum, onlardan neden nefret edeyim? Gururlanacak hiçbir şeyim yok ki. Zaten işlediğim sayısız günahlarımla övülecek bir yanım da yok. Sonra bu yoksul ve hasta halimle nasıl aşırı istekli olabilirim? Zengin ve bilgili bir insan olsaydım o zaman başka. Sözünü ettiğiniz şeylerden ötürü suçlu sayılabilirdim.

– Söylediklerimi o kadar az anlamış olmana çok yazık, dostum. Söylediklerimi daha iyi anlayabilmen için sana günah çıkartırken hep yararlandığım şu notları sana vereyim. Bu notları sonuna dek oku; deminki sözlerimin doğru olduğunu göreceksin.

Notları bana verdi, ben de okumaya başladım.

"Bakışlarımı kendi içime çevirip vicdanımı dikkatle incelediğimde Tanrı'yı sevmediğim, insanlara karşı da sevgi beslemediğim, dinsel hiçbir inancım olmadığı, bir de bunun üstüne gururla dolu, açgözlü olduğum ortaya çıkar. Bütün bunları duygularımı ve vicdanımı ayrıntılı bir biçimde inceledikten sonra gerçekten fark edebilirim.

1.Tanrı'yı sevmiyorum. Tanrı'yı sevmiş olsaydım, onu derin bir hazla sürekli olarak düşünürdüm. Tanrı'yı her düşünüşümde içimde sevinç, zevk duyardım. Oysa dünya şeylerini daha çok ve daha bir coşkuyla düşünüyorum. Tanrı'yı düşünmek benim için bir külfet demektir. Tanrı'yı düşününce içimi duygusuzluk kaplıyor. Tanrı'yı sevmiş olsaydım, dua sırasında onunla konuşmak benim gıdam olur ve bana sevinç verirdi ve beni onunla sürekli bir birleşmeye götürürdü. Oysa bunun tersi oluyor. Dua sırasında zevk duymak şöyle dursun içimi sıkıntı ve isteksizlik dalgası kaplıyor. Dua etmek benim için külfet oluyor. Üzerime bir uyuşukluk çöküyor. Bir an önce duayı bitirip de ıvır zıvır şeylerle uğraşmaya can atıyorum. Zamanım boş işlerle farkına varmadan uçup gidiyor, ama Tanrı'yla uğraşınca, Tanrı huzurunda geçirdiğim bir saat bana bir yıl kadar uzun geliyor. Birini seven bir kimse sevdiğini gün boyunca sürekli olarak düşünür, sevdiceğini hayalinde canlandırır, sevdiceği için tasalanır. Hep iş güç içinde olsa bile sevdiceği bir türlü aklından gitmez. Ben ise Tanrı'yı düşünmek ve ona karşı olan sevgimi içimde alevlendirmek için günde bir saatçiği bile zor ayırabiliyorum. Oysa günün geri kalan yirmi üç saatini seve seve tutkularımın putlarına feda edebiliyorum.

Ruhumun seviyesini düşüren boş şeyleri konuşmaya bayılıyorum. Tanrı üstüne konuşmaya gelince kendimi isteksiz, uyuşuk ve duygusuz buluyorum. Başkaları tarafından istemeye istemeye bir tinsel konu üstüne konuşmaya itilmişsem isteklerime uygun bir konuya geçilmesi için elimden geleni yapıyorum. Yeniliklere ve politik konulara aşırı ilgi duyuyorum. Bilim ve sanat alanındaki yeni buluşları öğrenmeye çalışarak öğrenme hırsımı tatmin etmeye çalışıyorum. Ama Tanrı yasasını, dini öğrenmek, Tanrı'yı tanımak, bu konular beni hiç etkilemedikleri gibi ruhuma da hitap etmiyorlar. Bunları bir Hıristiyan için yalnız önemsiz bir uğraş olarak değil, aynı zamanda dinlenirken boş zamanlarda uğraşılacak gereksiz şeyler olarak görüyorum. Uzun sözün kısası: Tanrı'nın buyruklarını yerine getirmek Tanrı'yı sevdiğimizi gösteriyorsa, "Beni seviyorsanız buyruklarımı yerine getirirsiniz" diyor Mesih İsa. Yalnız buyrukları yerine getirmemekle kalmıyor, üstelik onları kendime hiç dert bile etmiyorum. Bu da Tanrı'yı sevmediğimi gösterir. Büyük Basilios da aynı şeyi ileri sürüyor: "Bir insanın Tanrı'yı ve İsa'yı sevmediği, onların buyruklarını yerine getirmemesiyle anlaşılır."

2.İnsanları da sevmiyorum. Çünkü yalnız insanlar için kendi yaşamımı feda edemiyor değil (İncil'in belirttiği gibi), aynı zamanda insanların iyiliği için kendi mutluluğumdan, kendi rahatımdan ve kendi huzurumdan vazgeçmek istemiyorum. İncil'in yazdığı gibi insanları kendim gibi sevmiş olsaydım, onların felaketi benim felaketim, onların mutluluğu benim mutluluğum olurdu. Oysa bunun tam tersi olmakta. İnsanlarla ilgili kötü haberleri merakla dinliyor ve o insanlara hiç acımıyorum ve bundan ötürü hiç rahatsız da olmuyorum. En kötüsü de bundan bir çeşit zevk bile duyduğum oluyor. Kardeşimin uygunsuz davranışını sevgi örtüsüyle kapatacağıma uluorta yayarak onu yargılıyorum. Kardeşimin mutluluğa, üne, rahata kavuşmasına sanki kendim kavuşmuş gibi sevineceğime, sanki bunlar beni hiç ilgilendirmezmiş gibi hiçbir sevinç duymuyorum. Üstelik kardeşimi hor görerek kıskanıyorum.

3. Dinin hiçbir şeyine inanmıyorum. Ne ölümsüzlüğe ne de İncil'e inanıyorum. Eyer öbür dünyaya sonsuz bir yaşamın varlığına, bu dünyadaki davranışlarımızdan ötürü ödüllü bir yaşamın varlığına kesin olarak inanmış olsaydım, hep öbür dünyayı düşünür dururdum. Ölümsüzlük düşüncesi bile içimi korkuyla doldurmaya yeterdi ve bu dünyada ana vatanına gitmeye hazırlanan yabancı biri gibi yaşardım. Oysa sonsuzluğu aklıma bile getirmiyor, bu dünyadaki yaşamın sonunu kendi varlığımın da sonu olarak görüyorum. Şöyle bir düşünce bende iyice yer etmeye başlıyor: "Ölümden sonra ne olacağını kim bilebilir ki?" Ölümsüzlüğe inanıyorum desem bile buna sözle inanıyorum, yüreğim ise buna kesinlikle inanmıyor. Yaşamdan mümkün olduğu kadar çok zevk almaya çalışmam ve davranışlarım bunun böyle olduğunu kesinlikle kanıtlıyor.

Eğer İncil'in Tanrı'nın sözü olduğuna yürekten inanmış olsaydım, aklım fikrim hep onda olur, onu inceler, onda mutluluğumu bulur, üzerine düşerek derin derin düşünürdüm. İncil'in içindeki gizli bilgelik, nur ve sevgi beni sevince boğardı. Gece gündüz demeden neşe içinde Tanrı yasasını öğrenmeye çabalardım. İncil'i günlük ekmeğim olarak görür ve onun dediklerini yürekten yapardım. Dünyada hiçbir güç beni ondan ayıramazdı. Eğer İncil'i zaman zaman elime alıp okuyorsam ya da onun okunduğunu işitiyorsam bu, ya gereksinme yüzünden ya da sırf öğrenme hırsından oluyor. İncil'in üstüne gerektiği kadar düşmemem, onu ilginç olmayan sıkıcı ve kuru bir kitap olarak görmemdendir. İncil'i okumakla genellikle hiçbir yarar sağlamam; onu yeni ve ilginç konular işleyen ve okumaktan daha çok zevk aldığım kitaplara değişmeye her an hazırım.

4.Gururlu ve nefsine düşkün biriyim. Yaptığım her davranış bunu doğruluyor. Kendimde iyi bir şey görünce bunu hemen gözler önüne sermek ve bundan ötürü gururlanmak ve başka kimselerin beni bu yüzden övmelerini istiyorum. Dıştan alçakgönüllü görünmeme karşın her şeyi tamamen kendime mal ediyor ve kendimi başkalarından üstün görüyorum ya da en azından kendimi onlardan kötü görmüyorum. Kendimde bir kusur bulduğumda hemen "ne yapalım ben böyleyim" ya da "kınanacak bir şey yapmadım ki" diyerek kendimi bağışlatmaya çalışıyorum. Bana saygı göstermeyenlere karşı öfkeleniyor ve onları insanların değerini takdir edemeyecek kimseler olmakla suçluyorum. Yeteneklerimden dolayı gururlanıyor; girişimlerimdeki başarısızlıklarımı kişisel bir hakaret olarak görüyorum. Düşmanlarımın felakete

uğramalarına seviniyorum. Eğer iyi bir şeyler yapmaya çabalıyorsam, bu, bencilliğimi tatmin ya da dünyasal bir avuntu ya da övünmek istediğim içindir. Kısacası, kendimi sürekli olarak bir put haline getiriyor ve her şeyde tutkularımı ve aşırı isteklerimi tatmin etmeye çalışıyorum.

Bütün bu ileri sürülen nedenleri göz önüne alırsam Tanrı'yı sevmeyen, insanlardan nefret eden, inançsız, kokuşmuş, gururlu biri olduğum ortaya çıkar. Daha kötü durumda nasıl olabilirim? Cehennemdeki ruhların durumu benimkinden iyidir. Onlar Tanrı'yı sevmeseler, insanlardan nefret etseler, kaygı içinde yaşasalar bile en azından inanıyor ve inançlarından ötürü titriyorlar. Ya ben? Karşıma çıkan bu yazgıdan daha kara bir yazgı olabilir mi? Hangi yazgı kendimde gözlediğim boş ve tatsız yaşamı yargılayacak yazgıdan daha ağır olabilir?"

Papazın bana verdiği bu notlan başından sonuna kadar okuyunca içimi korku aldı. Şöyle düşündüm: "Aman, Allah'ım! Meğer içimde şimdiye dek hiç farkına varmadığım ne korkunç günahlar varmış!" Bu günahlardan arınmak istedim. Bu gerçek papazdan, bu günahların nedenlerini ve çarelerini bana öğretmesini istedim. Papaz bana bunu açıklamaya çalıştı.

– Gördüğün gibi, sevgili kardeşim, Tanrı'yı, yeterli inancımız olmadığı için sevmiyoruz. Yeterli inancımızın olmaması da ikna olmadığımızdandır. İkna olmamamızın nedeni de gerçek aydınlatıcı bilgiyi öğrenmememizde, yani tinsel eğilime önem vermememizdedir. Uzun sözün kısası, inancın yoksa sevemezsin. İkna olmadan da inanamazsın. İkna olmak için de sorun neyse onu tam ve eksiksiz çözmek gerekir. Derin düşünerek, Tanrı'nın sözünü inceleyerek ve kendi deneyimlerini gözden geçirerek ruhunda bir susuzluk, bir sabırsızlık, bazılarının dediği gibi nesnelerin özüne daha çok inmek için, onları daha yakından ve daha tam olarak tanımak için giderilemez bir isteği de beraberinde getiren bir "şaşkınlık" hali uyandırmaksın.

Tinsel konularda yazan bir yazar bu konuda şunları söylüyor: "Sevgi genellikle bilgi ile büyür. Bilgimizin genişliği ve derinliği ne kadar büyük olursa sevgimiz de o kadar büyük olur. Dünyanın şahane güzelliğini, Tanrı'nın insanlara duyduğu sonsuz sevgisini dikkatle inceleyerek yüreğimizi yumuşatabilir ve Tanrı'yı kolaylıkla sevebiliriz. Gördüğün gibi bu günahların başlıca nedeni kendi tembelliğimizdir. Tinsel şeyleri düşünmeye üşeniyoruz. Bu öyle bir üşengeçlik ki bu düşüncelere olan gereksinme hissimizi bile boğuyor. Bu kötülüğü nasıl yenmek gerektiğini öğrenmek istiyorsan elinden gelen her çareye başvurarak aklının aydınlanmasına çalışmalısın. Buna, Tanrı sözünü, Kilise Babalarını inceleyerek, derin düşünerek, İsa konusunda bilgili kimselerle yapacağın konuşmalarla ulaşmaya bak.

Ah! Sevgili kardeşim, onca felaket, gerçeğin Söz'ünde ruhumuzu aydınlatmaya çalışmadığımızdan, uyuşuk olduğumuzdan ileri geliyor. Gece ve gündüz Tanrı yasasını incelemiyor, bunun üzerinde durmadan ve özenle dua etmiyoruz. Bu yüzden içimizdeki adam aç kalıyor ve üşüyor. İçimizdeki adam o kadar yoksun kalmış ki erdem ve esenlik; yolunda yüreklice bir adım atacak gücü kendinde bulamıyor! Şu halde dostum, karar alıp bu yöntemlerden yararlanalım ve aklımızı mümkün olduğu kadar yüce konulara vermeye çalışalım. Ancak o zaman yukardan yüreklerimize akıtılan sevgi içimizde alevlenip büyür. Aynı zamanda elimizden geldiğince dua de edelim, çünkü dua kendimizi yenilemenin ve huzura kavuşmanın temel ve en güçlü çaresidir. Kutsal Kilise'nin öğrettiği biçimde dua edeceğiz: "Ey Tanrım, beni eskiden günahı nasıl sevmişsem şimdi seni öyle sevebilecek duruma gelir."

Bütün bu söylediklerini dikkatle dinledim. Son derece duygulanmıştım. Papazdan günahlarımı dinlemesini ve bana Komünyon vermesini istedim. Ertesi sabah kutsal Komünyon'u aldıktan sonra, içim bu nurla dolu olduğu halde Kiev'e dönmek niyetindeydim. Ne var ki peder iki günlüğüne Lavra'ya gitmek zorundaydı. Bu süre içinde kendimi serbestçe duaya verebilmem için odasını bana teslim etti. Gerçekten bu iki günü cennet mutluluğu içinde geçirdim. Staretsimin duaları sayesinde tam bir huzur içinde geçirdim. Bu süre içinde dua yüreğime öylesine rahatlıkla ve sevinçle aktı ki, öyle sanıyorum ki her şeyle birlikte kendimi de unuttum gitti. Aklımda yalnız Mesih İsa vardı. Yalnızca O vardı.

Sonunda peder geri döndü. Ben de nereye doğru gitmem konusunda ona akıl danıştım. Beni takdis edip:

– Poçayef'e git, orada Meryem Ana'nın mucizevî ayak izleri önünde saygıyla eğil ki, Meryem Ana da senin huzur yolunda ilerlemeni sağlasın – dedi.

Öğüdüne uyarak üç gün sonra Poçayef'e doğru yola çıktım. İki yüz verstlik yolda sıralanmış hanlara ve Yahudi köylerine rastladım. Hıristiyan köylerine ender rastlıyordum. Bir "Kutor"da bir Hıristiyan hanı vardı. Sevindim. Geceyi geçirmek ve yolluk sağlamak amacıyla hana girdim, çünkü torbamdaki kuru ekmek bitmek üzereydi. Hancı sevimli birine benziyordu, yaşlıydı, öğrendiğime göre memleketlimdi. Benim gibi Orlov'luydu. Odaya girdiğimde bana sorduğu ilk soru şu oldu:

– Hangi dindensin?

Hıristiyanlığın Ortodoks mezhebinden olduğumu söyledim. Alaycı bir ifadeyle:

– Gerçekten Ortodoks musun? – diye sorarak devam etti.

– Sizler sözde Ortodokssunuz, aslında davranışlarınızda dinsizsiniz. Bir defasında kültürlü bir papaz sizin dini denemem için beni ikna etmişti. Ben de Kilisenize girdim, ama altı ay kaldıktan sonra yeniden kendi dinsel cemaatime geri döndüm. Kilisenize girmek tuzağa düşmekten başka bir şey değil. Papaz adayları ayin sırasında duaları gelişigüzel mırıldanarak söylüyorlar, üstelik bir kısmını da atlıyorlar. Söyledikleri bazı kısımlar da hiç anlaşılmıyor. Köy kiliselerindeki koronun meyhane şarkıcılarından pek bir farkı yok. Kilisede erkeklerle kadınlar hep birlikte bulunuyorlar; ayin sırasında herkes birbiri ile konuşuyor. İkide bir sağa sola dönüp etraflarını kolaçan edip duruyorlar. Kilisede bir baştan bir başa gidip geliyorlar ve insana dikkatini dağıtmadan rahat dua etmesine imkân vermiyorlar. Böyle de tapınma olur mu? Bu, günahtan başka bir şey değildir! Oysa bizde her şey başkadır. Ayin dindarca bir huşu içinde yapılır. Okunan her şey açık seçik anlaşılır. Atlama yoktur. İlâhiler insanı duygulandırır. Kadınlarla erkekler ayrı yerlerde dururlar ve herkes Kilise'nin kurallarına uygun bir biçimde gereken yerde eğilecekleri zamanı bilir. Gerçekten de bizim kiliselerden birine girmiş olan biri orada Tanrı'ya tapınıldığını hisseder. Oysa sizin kilisenizde insan kilisede mi yoksa pazaryerinde mi olduğunu kestiremez

Bütün bu söylediklerinden yaşlı adamın eski bir "Raskolnik" olduğunu çıkardım. Söyledikleri akla öylesine yatkındı ki, inancını değiştirmesi için kendisiyle tartışmaya giremedim. Bizim kiliselerimizde ayinleri düzene sokmadıkça ve özellikle din adamları buna ön ayak olmazlarsa Raskolnik'leri dine döndürmenin mümkün olamayacağı kanısına vardım. Bir Raskolnik içsel yaşama pek önem vermez. Sadece şekilciliğe bakar. Bizde ise şekilciliğe pek dikkat edilmez.

Bu nedenle gitmeye karar verdim. Tam çıkarken eşikte özel bir odanın açık kapısından Rus 'a benzemeyen birini görmem benim için sürpriz oldu. Adam yatağa uzanmış kitap okuyordu. Bana yaklaşmamı işaret ederek kim olduğumu sordu. Söyledim. Bunun üzerine benimle konuşmaya başladı.

– Bak, dinle kardeş. Acaba bir hastaya bakabilir misin? Tanrı'nın yardımı ile, iyi olana dek, bir hafta süresince diyelim? Athos (Aynaroz) Dağı'ndan Yunanlı bir rahibim. Rusya'ya manastırım için sadaka toplamaya geldim. Tam geri dönecekken hasta düştüm. Ayaklarım ağrıyor. Şiddetli ağrı yüzünden daha fazla yol alamadım. O yüzden burada bir oda kiraladım. Hayır deme, Tanrı'nın sevgili kulu! Parasını öderim.

– Bana bir şey ödemeniz gerekmez. Tanrı adına size elimden geldiğince bakacağım.

Böylece onun yanında kaldım. Ondan ruhumun esenliğini ilgilendiren bir sürü şey öğrendim. Bana kutsal dağdan, Athos'dan, orada çile çeken keşişlerden, rahiplerden söz etti. Yanında da bir "Philokalia" vardı, ama Yunanca aslı. Bir de Suriyeli Isaak'ın bir kitabı vardı. Birlikte okuduk ve Yunanca asıllı bu kitapla Paissiy Veliçkovski'nin Slavca çevirisini karşılaştırdım. Philokalia'nın Paissiy'in Slavcaya yaptığı çeviri kadar tam ve aslına sadık herhangi bir başka çevirisi daha yapılamayacağını belirtti. Durmadan dua ettiğini ve kendini yürek duasına vermiş olduğunu öğrenince (üstelik Rusçayı çok temiz konuşuyordu) bu konu üzerinde kendisine sorular sordum. Bana bu konuda seve seve açıklamalarda bulundu. Onu pür dikkat dinledim, hatta bazı sözlerini not ettim.

İSA DUASININ EŞSİZLİĞİ VE BÜYÜKLÜĞÜ ÜSTÜNE

İsa duasının yapılış biçimi bile, bu duanın ne kadar büyük olduğunu göstermeye yeter. Dua iki bölümden oluşmuştur. Duanın,

"Rab Mesih İsa Tanrı'nın Oğlu" sözcüklerinden oluşan birinci bölümü, düşüncelerimizi Mesih İsa'nın yaşamına yöneltir. Kilise Babaları bunu bütün İncil'in bir özeti olarak görürler. "Günahkâr olan bana acı" sözcüklerinden oluşan ikinci bölüm ile güçsüzlüğümüzü, günahkârlığımızı dile getiririz.

Günahkâr ve alçakgönüllü olan bir ruhun dileği ve yakarışı "acı bana" sözlerinden daha belirgin, daha doğru ve daha bilge terimlerle ifade edilemezdi. Başka hiç bir ifade bu kadar tatmin edici ve tam olamazdı.

Örneğin: "Beni bağışla, günahlarımı bağışla! Sana karşı gelmelerimi bağışla! Suçlarımı sil!" denmiş olsaydı, bütün bunlar ceza yemekten korkan zayıf ve güçsüz bir ruhun dileğini belirtmiş olacaktı. Oysa "acı bana" sözleri yalnız korkudan bağışlanmak isteğini değil, aynı zamanda Tanrı'nın esirgeyiciliğine güvenerek alçak gönüllülükle kendi benliğini ve iradesini yenemeyecek kadar aciz olduğunu kabul eden evlattan çıkan sevginin gerçek çığlığıdır; günah eğilimlerimizi yenebilecek, ayartmaya karşı direnebilmek duruma gelebilmenizi Tanrı'nın bizlere vereceği güçle kendisini belli edecek bir lütuf, bir merhamet çağrısıdır. Bu aynen, borcunu ödeyemeyen bir borçlunun alacaklı arkadaşından yalnız borcunu bağışlamasını değil, aynı zamanda aşırı yoksulluğuna acıyıp sadaka vermesine benzer. "Acı bana" sözcükleri işte bütün bunları ifade eder. Bu sözlerle şöyle demek istenmiştir sanki: "Ey esirgeyen Rab, günahlarımı bağışla, düzelmem için bana yardım et. Yasalarını izleyebilmem için ruhumda büyük bir istek uyandır. Düşüncelerimi, irademi ve tasasız yüreğimi yalnız sana doğru yönelt ve şimdiki günahlarımı bağışla ve nurunu üzerime saç."

Bu bilgece sözler karşısında hayran kalmıştım. Günahkâr ruhumu eğittiği için kendisine teşekkür ettim. O ise ilginç bir konu üzerinde beni aydınlatmaya devam etti:

– Eğer istersen, (bilgili biri olduğunu anlamıştım, Atina'da Akademi'de okumuş) sana şimdi, İsa duasının hangi tonda söylendiğinden söz edeceğim.

Bu duayı sesli olarak, Tanrı'nın sözünün buyurduğu ve kutsal Kilise'nin geleneklerine uygun biçimde söyleyen, Tanrı'dan çekinen birçok Hıristiyan'ın bulunduğunu biliyorum. Bunlar bu duayı yalnız evde değil, aynı zamanda kiliselerde de söylüyorlar. Söylenen bu duaya iyi niyetle ve dikkatini vererek kulak verirsen, ruhunun esenliği için, ses tonunun duayı mırıldanan kişiye göre değiştiğini görürsün. Gerçekten kimileri vurguyu duanın ilk sözcüğü olan "Rab" üzerine vurur ve devamını tekdüze bir tonla söylerler. Kimileri ise duaya alçak ses tonu ile başlar, duanın ortasında seslerini yükseltirler ve "İsa" sözcüğü üzerine haykırmayı andıran bir şekilde vurgu koyar, duanın öteki kısmını başladıkları tonda söyleyerek bitirirler. Kimileri de duayı son sözcüklere kadar vurgusuz aynı tonda söyler, "acı bana" sözcüklerinde ses perdelerini yükseltirler. Kimileri de bütün duayı "Rab Mesih İsa, Allah'ın Oğlu,

günahkâr olan bana acı" olduğu gibi aynı tonda söyler, yalnız "Allah'ın Oğlu" sözcüklerinin üzerine vurgu koyarlar.

Şimdi söylediklerimi dinle:

– Dua bir tektir ve aynıdır. Ortodoksların inancı da tektir ve aynıdır. Duaların en yücesi olan bu duanın iki şey içerdiğini herkes bilir: "Rab İsa" ile onun inayeti. Şu halde neden herkes bu duayı aynı tonda ve aynı biçimde söylemiyor? Neden kişiler bu duayı özel bir biçimde, özel bir tonda söylüyorlar? Neden herkes vurguyu aynı yere koymuyor da aklına estiği yere koyuyor? Kimilerinin dediğine göre belki bu, alışkanlıktan ya da başkalarını örnek almaktan ileri geliyordur. Belki de, kişisel görüşlere göre terimlerin değişik yorumlanmasına bağlıdır ya da herkes kendine göre en doğal, en kolay biçim hangisiyse o biçimde söylüyor. Ben onlarla aynı fikirde değilim. Ben bunda daha üstün bir neden arıyorum. Yalnız dinleyicinin değil, dua edenin de farkında olmadığı bir neden arıyorum. Kutsal Ruh nasıl ve niçin dua edeceğini bilmeyenlere yardım amacıyla araya girerek sözle anlatılamaz iç çekmeleri, fark edilmez bir etkiyle oluşturmuş olamaz mı? Havarinin dediğine göre İsa'nın adını ağzımıza ancak Kutsal Ruh'un sayesinde alabiliyorsak, o zaman gizlide faaliyet gösteren Kutsal Ruh dua eden kimseye nasıl dua edeceğini esinleyebilir. Aynı zamanda, gücü olmayan herkese ayrı ayrı özel lütuflar bağışlayabilir. Kimine saygıdan ileri gelen Tanrı korkusu, kimine sevgi, kimine sarsılmaz bir iman, kimine de ışıldayan bir alçakgönüllülük v.s. verebilir. İşte bu nedenle, Her şeye Kadiri huşu içinde ululamak yeteneğini almış kişi özellikle "Rab" sözcüğü üzerinde duracaktır. Bu sözü söylerken Yaradan'ın gücünü ve büyüklüğünü içinde duyacaktır. Yüreğine sevginin esrarengiz taşkınlığı verilen kimse de "Mesih İsa" sözcüklerini söylediğinde kendinden geçecek, içi sevinçle dolacaktır, aynen sıradan bir konuşma sırasında bile İsa adını her duyuşunda içinde bir hoşluk ve sevinç duyan starets gibi. Sarsılmaz bir inançla Mesih İsa'nın Tanrılığına, Allah Baba'yla aynı tözden olduğuna inanan biri "Allah'ın Oğlu"; sözcüklerini söyleyince, o kimsenin inancı daha bir sarsılmaz olacaktır. Alçakgönüllülük erdemine sahip ve kendi acizliğinin bilincine tam olarak sahip biri İsa duasının son sözcüklerini kendini alçaltarak pişmanlık içinde söyleyecektir. Bu sözler o kimsenin içinde, Tanrı'nın esirgeyiciliğine olan inancı, güçlendirecektir. Aynı zamanda kendi günahlarından nefret etmesini sağlayacaktır. Bana göre İsa duasının değişik tonlarda söylenmesinin nedenleri bunlardır. Tanrı'nın şanı ve kendi aydınlanmamız için dua eden kişiye kulak vererek o kişinin ne gibi bir duygululuğa eriştiğini ve nasıl tinsel bir yeteneğe sahip olduğunu anlayabiliriz.

Bu konu hakkında birçok kimse bana şu soruyu yöneltti:

– Neden esrarlı tinsel yetenekleri belirten işaretlerin hepsi birlikte ve topluca belirmiyorlar? Öyle olursa duanın yalnız bazı sözcükleri değil ama bütün sözcükleri dua eden tarafından aynı tonla coşkunluk içinde söylenmiş olurdu.

Bu soruyu şu şekilde yanıtlamaya çalıştım:

– Mademki Tanrı, lütuflarını herkese kendi gücüne göre dağıtıyor – Kutsal Kitaplardan gözlediğim kadarı ile – kim sınırlı aklıyla bütün lütuflara birden sahip olmaya kalkabilir? Çömlekçi elindeki kilden istediğini yapmakta serbest değil midir?

Bu starets'in yanında beş gün kaldım. Kendini çok daha iyi hissetmeye başladı. Yanında geçirdiğim bu süre benim için çok yararlı oldu. Zamanın nasıl geçtiğini anlayamadım. Bu küçük odada her şeyden elimizi eteğimizi çekmiş bir halde gizlide dua ediyor ve yalnız Mesih İsa'nın adını yakarıyor ya da yürek duası üstünde konuşuyorduk.

Bir gün gezgincinin biri bizi görmeye geldi. Yahudilere veryansın ediyordu. Yahudilerin köylerinden geçerken kendisine düşmanca ve kalleşçe davranmışlar. Acısı öylesine büyüktü ki hepsine sövüp sayıyordu. Hatta onları inatları ve inançsızlıktan yüzünden bu dünyada yaşamaya layık görmüyordu.

Sonunda onlara karşı önüne geçemeyeceği bir tiksinti duyduğunu söyledi. Benim starets onu dinledikten sonra aklını başına getirmek için şöyle dedi:

– Yahudilere hakaret etmeğe ve onları lanetlemeye hakkın yok. Bizleri yaratan Tanrı onları da yarattı. İnan bana, Yahudilere karşı duyduğun bu antipati duygusu Tanrı sevgisinin henüz senin içinde yerleşmemesinden ve yürek duasını bilmemenden ileri geliyor, bu nedenle iç huzurun da olamaz. Sana bu konu ile ilgili kutsal Kilise Babalarından bir bölüm okuyayım: Dinle bak, keşiş Markos bu konuda ne demiş: "İçinden Tanrı ile birleşmiş bir ruh duyduğu sevinçle basit, iyi bir çocuğu andırır. Bu çocuk haliyle hiç kimseyi yargılamaz; ne Yunanlıyı, ne dinsiz imansızı, ne Yahudi yi ne de günahkârı. Hepsini de aynı temiz gözle görür. Herkesin yanında kendisini mutlu hisseder ve Tanrı'yı herkesin, Yunanlının, Yahudi nin, dinsiz imansızın yüceltmesini ister." Mısırlı Büyük Makarios da, "kendilerini ruh gözüyle seyredişe verenler öylesine büyük aşkla yanarlar ki, eğer mümkün olsaydı iyileri ve kötüleri ayırt etmeden herkesi kucaklamak isterlerdi." diyor.

– Kilise Babalarının bu konuda neler düşündüklerini anladın mı, sevgili dostum? Onun için sana öğüdüm şu olacak: Öfkeni bir kenara iterek her şeyi bilen Tanrı'nın göstereceği işarete göre gör, kötülükle karşılaşınca sabırlı ve alçakgönüllü olmadığını düşünerek ilk önce kendini suçla. Sonunda bir hafta geçti. Starets artık iyileşmişti. Bana öğrettiği iyi şeyler için bütün kalbimle kendisine teşekkür ettikten sonra birbirimizle vedalaştık. O kendi yoluna gitti, ben de daha önceden planlamış olduğum yere gitmek üzere yola koyuldum.

Poçayef'e oldukça yaklaşmıştım.

Yaklaşık yüz verstlik yolda iken askerin biri bana katıldı. Kendisine nereye gittiğini sordum. Memleketi Kamenek-Podolsk'a gittiğini söyledi. On verst kadar birbirimizle tek kelime etmeden öylecene yürüdük. Derin derin iç çekiyordu. Üzüntülü ve içi kararmış bir hali vardı. Neden böyle kederli olduğunu sordum.

– İyi bir insana benziyorsun. Üzüntülü halimi fark ettin. Kimseye söylemeyeceğine dair yemin edersen sana bütün yaşamımı anlatırım. Yakında öleceğimi hissediyorum ve içimi açacak kimsem yok – dedi.

Bir Hıristiyan olarak kendisinin bana anlatacaklarını başkalarına aktarmak için herhangi bir neden görmediğimi, insana duyduğum sevgi yüzünden kendisine kardeşçe öğüt verebilmekten memnun olacağımı söyleyerek, kendisine bu konuda güvence verdim.

– Öyleyse dinle. Devlet tarafından köylüler arasından silâhaltına alındım. Beş yıl boyunca hizmet ettim. Sonunda askerlik canıma tak dedi. İçkiye düşkünlüğüm ve görevimi kötüye kullanmaktan sık sık kırbaçlandığım oluyordu. Firar etmeyi aklıma koydum ve askerden kaçtım. Şimdi tam on beş yıllık asker kaçağıyım. Altı yıl boyunca orda burada saklandım. Hangarlardan, ambarlardan, ardiyelerden çalıp çırptım. At hırsızlığı yaptım. Dükkânları yağmaladım. Bütün bunları hep kendi çıkarım için yaptım. Çaldığım malları çeşitli yollardan elden çıkarıyordum. Elime geçen parayı da içkiye veriyordum. Serseriler gibi yaşıyordum. Mümkün olan her günahı işledim, yalnızca adam öldürmedim. Her şey tıkırında gidiyordu. Sonunda beni içeri tıktılar; pasaportsuz dolaşmaktan dolayı. Oradan da bir yolunu bulup sıvıştım. Sonra beklenmedik bir şekilde karşıma memleketine dönmekte olan yeni terhis olmuş bir er çıktı. Hastaydı ve yürümekte zorluk çekmekteydi. Benden kendisini kalabileceği en yakın köye götürmemi istedi. Köye kadar kendisine eşlik ettim. Köyün jandarması geceyi bir zahire ambarında geçirmemize izin verdi. Samanların üzerine uzanıverdik. Ertesi sabah uyandığımda erden yana bir göz atınca, kaskatı kesilmiş olduğunu, yani ölmüş olduğunu gördüm. Bunun üzerine alelacele üzerini arayarak pasaportunu ya da daha doğrusu terhis belgesini buldum, üzerinden epey para da çıktı. Hepsini cebime indirerek henüz herkes uykuda iken ambarın arkasındaki avludan ormana daldım. Pasaportuna bakınca yaklaşık aynı yaşta olduğumuzu ve aynı

karakteristik işaretlere sahip olduğumuzu gördüm. Buna çok sevindim. Hemen Astrakhan eyaletine gitmeye karar verdim. Orada iken biraz uslandım. Rehberlik yapmaya başladım. Sığır ticaretiyle uğraşan bir adamın yanında kalıyordum. Adam dul kızıyla birlikte yaşıyordu. Bir yıl sonra kızıyla evlendim. Yaşlı adam daha sonra öldü. İşinden ikimiz de bir şey anlamıyorduk. Yeniden içmeye başladım. Eşim de benimle birlikte içiyordu. Yaşlı adamın bıraktıklarını bir yılda yiyip bitirdik. Daha sonra karım hastalanarak öldü. Elimdeki her şeyi sattım, ev dâhil. Para kısa zamanda suyunu çekti. Yaşantımı sürdürecek herhangi bir şeyim yoktu, yiyecek alacak param bile kalmamıştı. Böylelikle yeniden eski mesleğime döndüm. Çalmaya başladım.

Bu işi eskisinden daha korkusuzca yapıyordum; çünkü artık elimde pasaportum vardı. Böylece çok kötü koşullar altında bir yıl geçirdim. Bir defasında uzun süre elime herhangi bir şey geçmedi. Sonra topraksız bir köylüden cılız bir beygir yürüttüm ve yarım rubleye mezbahaya sattım. Meyhaneye girip bu parayla içmeye başladım. Bir köye inmeye kararlıydım. Köyde düğün vardı. Düğün şöleninden sonra herkes uykuya dalınca elle tutulur ne varsa yürütmeyi düşünüyordum. Güneş daha batmamıştı. Ormana gidip karanlığın çökmesini beklemeye koyuldum. Yere uzanmıştım. Derin bir uykuya daldım. Düş görmeye başladım. Düşümde büyük ve güzel bir çayırda ayakta duruyordum. Birden gökte fırtınanın çıkacağını gösteren kara bir bulutun yaklaşmağa başladığını gördüm. Sonra korkunç bir gök gürültüsü duyuldu. Altımdaki toprak sallanmaya başladı ve bir şey beni bir darbede omuzlarıma kadar toprağa gömdü sanki. Toprak her yanıma basınç yapıyordu. Yalnızca başım ve ellerim dışarıda kalmıştı. Sonradan bu kara bulut sanki yere kondu ve içinden bundan yirmi yıl önce vefat etmiş büyükbabam çıktı. Çok dürüst bir adamdı, köyümüzde otuz yıl boyunca kilise malları yöneticiliği yapmıştı. Yanıma yaklaşırken korkunç ve tehdit edici bir hali vardı. Korkudan tir tir titriyordum. Çevreme bakınca yakınımda, çeşitli devrelerde çalmış olduklarımdan oluşmuş bir sürü yığın gördüm. Dehşetim daha da arttı. Büyükbabam parmağıyla ilk yığını işaret ederek yanıma yaklaştı ve sert bir ifadeyle sordu:

– Bunlar ne? Boğun onu!

Birden etrafımdaki toprak beni öylesine sıkıştırmaya ve ezmeye başladı ki acıdan inledim ve bağırdım:

– Acıyın bana.

Ne var ki beni duyan olmamış, eziyet sürmüştü. Bunun üzerine büyükbabam başka bir yığını işaret ederek:

– Bunlar ne? Onu daha sıkıca ezin! – dedi.

Öylesine bir iç sıkıntısı ve mutsuzluk duydum ki, dünyadaki hiçbir işkence bununla kıyaslanamaz. Sonunda büyükbabam dün çalmış olduğum atı yanıma getirerek bana çıkıştı:

– Bu ne? Elinizden geldiğince acı verecek şekilde sıkın!

Her yanımdan sıkıştırıyor ve anlatamayacağım kadar çok acı veriyordu. Son derece korkunç ve dayanılmaz, öldürücü bir acıydı bu. Sanki bütün kemiklerimi öğütüyorlarmış ve beni boğuyorlarmış gibi geldi bana. Bu işkence bir süre daha devam etmiş olsaydı kesinlikle kendimi kaybederdim. Ancak yanıma getirilen at bir çifte atarak yanağımı yardı. Çifteyi yediğim anda uyandım. Dehşetten her yanım tir tir titriyordu. Sanki her tarafıma inme inmişti. Çevreme bakındım, gün ağarmış güneş ufukta yükseliyordu. Elimi yanağıma götürdüğümde, yanağımın kanamakta olduğunu fark ettim. Düşte vücudumun toprağa gömülmüş kısımları kasılmış, uyuşmuş ve bitkin durumdaydılar. Dehşetim öylesine büyüktü ki yerimden zorlukla kalkabildim.

Sonra eve gittim. Yanağım uzun süre ağrıdı. Bak yara izini görebilirsin. Bu yara izi daha önce yoktu. O zamandan beri, o düş esnasında çektiklerim aklıma geldikçe içimi bir korku ve dehşet kaplıyor.

Öylesine şiddetli dehşete kapılıyorum ki ne yapacağımı bilemiyordum. Son zamanlarda, yapmış olduğum rezillikleri biliyorlarmış gibi insanlardan da korkmaya ve onlardan utanmaya başladım. Bu işkence yüzünden yemeden içmeden kesildim, uyku uyuyamaz hale geldim. Paçavraya döndüm. Bölüğüme geri dönüp her şeyi itiraf etmeyi bile düşündüm. Cezamı çekersem belki Tanrı günahlarımı bağışlar. Ancak bunu yapmaktan çekindim, bu fikrimden, beni sıra dayağından geçireceklerini düşününce vazgeçtim. Sabrım tükenmişti. Kendimi asacak hale gelmiştim. Öyle de, böyle de artık pek fazla zamanım kalmadığını düşündüm. Nasılsa pek yakında öleceğim, çünkü hiç gücüm takatim kalmamıştı. Memleketime gidip orada helalleştikten sonra ölmeye karar verdim. Memlekette bir yeğenim var. Şimdi oraya gidiyorum. Altı aydır yollardayım. Korku ve üzüntü beni yiyip bitirdi. Bütün bu anlattıklarıma ne diyorsun, dostum? Sence ne yapmam gerekiyor? Gerçekten artık sabrım tükendi. Bütün bunları duyunca oldukça şaşırdım. Tanrı'nın bir günahkârı pişmanlık yoluna sokabilmek için kullandığı çareleri görünce, Tanrı'nın iyiliğine ve bilgeliğine şükrettim ve adama şöyle dedim:

– Sevgili dostum, üzüntülü ve korku içinde olduğun zamanlarda Tanrı'ya yakarmalıydın! Çektiğimiz bütün acılara karşı en iyi çare budur.

– İşte bunu yapamam. Çünkü dua etmeye koyulursam Tanrı'nın beni anında yok edeceğini sanıyorum.

– Çok saçma, kardeşim. Bu tür düşünceleri kafana sokan şeytanın kendisidir. Tanrı'nın bağışlayıcılığı sonsuzdur. O günahkârlara acır ve pişmanlık duyan herkesi bağışlar. İsa duasından haberin var mı? "Rab Mesih İsa günahkâr olan bana acı." Bu duayı durmadan tekrarlamalısın.

– Bu duayı nasıl bilmem? Yağmalamağa gittiğimde daha cesaret elde etmek amacıyla bu duayı bazen söylerim.

– Görüyor musun? Tanrı, sen kötü yolda iken bu duayı söylediğinde seni yok etmedi de pişmanlık içinde olduğunu şimdi söylersen mi seni yok edecek? Bu düşüncelerin şeytandan geldiği belli. Sevgili kardeşim, inan bana, aklına üşüşen düşüncelere, bunlar ne tür düşünceler olursa olsun aldırmadan dua edersen kısa zamanda iyileşirsin. Korku ve kaygılarından tamamen kurtulur ve huzura kavuşursun. Dindar biri olacağına ve bütün tutkularından kurtulacağına dair sana güvence verebilirim; çünkü yaşamda seninkine benzer birçok örnekle karşılaştım.

Sonra ona İsa duasının günahkârlar üzerinde yaptığı çok olumlu etkileri gösteren birkaç olay anlattım. Sonunda onu eve gitmeden önce benimle birlikte günahkârların sığınağı Poçayef' deki Meryem Ana'yı ziyaret etmeğe ve orada günah çıkartıp Komünyon almaya ikna ettim.

Gördüğüm kadarıyla asker arkadaşım beni zevkle ve dikkatle dinledi ve dediklerimin hepsini kabul etti. Böylece birlikte Poçayef'e gittik. Şu koşulla: Yolda birbirimizle konuşmayacak ve durmadan İsa duasını söyleyecektik. Hiç konuşmadan bütün bir gün yürüdük. Ertesi gün kendisini daha hafiflemiş hissettiğini söyledi. Eskisinden daha sakinleşmiş olduğu açıkça belli olmaktaydı. Poçayef'e üçüncü günde vardık. Uyanık kaldığı sürece gece gündüz demeden durmadan İsa duasını söylemeye onu yeniden isteklendirdim. Kötü ruhların İsa'nın kutsal adına katlanamayacaklarına ve bu adın onu kurtaracak kadar güçlü olduğuna onu inandırdım. Bunun yanı sıra ona Philokalia'dan her ne kadar İsa duasını hep yakarmamız gerekiyorsa da, İsa'nın vücudunu yemeye hazırlandığımızda özellikle daha bir şevkle söylememiz gerektiğini yazan bölümü okudum. Dediklerimin aynını yaptı. Geciktirmeden günah çıkarttı ve Komünyon aldı. Her ne kadar zaman zaman eski düşünceleri gelip kendisini rahatsız ediyorduysa da, İsa duası aracılığıyla onları savuşturmayı başardı. Pazar günkü sabah duasına vaktinde yetişebilmek amacıyla gece erkenden yatmıştı. Ben ise köşemde oturmuş mum ışığında Philokalia'mı okuyordum. Aradan bir saat geçmişti; o uykuya dalmıştı. Ben de duaya başladım. Yaklaşık yirmi dakika sonra birden sıçrayarak uyandı, acele ile yatağından fırladı ve yanıma yaklaştı. Gözleri yaşlı yüzü mutluluk içindeydi.

– Ah, dostum, biliyor musun ne gördüm? Bir bilsen ne kadar rahatladım! Ne kadar mutluyum! Tanrı'nın günahkârlara karşı esirgeyici olduğuna ve onlara işkence etmediğine inanıyorum artık. Şükürler olsun sana, Tanrım, şükürler olsun.

Şaşkın aynı zamanda sevinerek bana ne gördüğünü ayrıntısıyla anlatmasını rica ettim.

– Henüz uykuya dalmıştım ki, birden kendimi eziyet gördüğüm o çayırda buldum. Önceleri dehşete kapıldım. Ama daha sonra bulut yerine yükselmekte olan parlak bir güneş ve çayırın her tarafını aydınlatan göz kamaştırıcı bir ışık gördüm. Çayır çimle ve al çiçeklerle kaplıydı. Birden büyükbabam yanıma geldi. Her zamankinden daha yakışıklıydı. Beni dostça selamladı ve bana: "Jitomir'deki aziz Gregorios kilisesine git. Orda seni kilise bekçisi olarak işe alacaklar. Ömrünün geri kalan kısmını orada geçir ve durmadan dua et. Tanrı sana acıyacaktır." Bunları söyledikten sonra beni kutsadı ve hemen kayboldu. Duyduğum mutluluğu anlatamam, omuzlarımdan büyük bir yük kalkmıştı ve göğe doğru havalanmıştım sanki. Tam o sırada uyandım. Kendimi öylesine rahatlamış hissettim ki, yüreğim sevinçten ne yapacağını şaşırmıştı. Şimdi ne yapmalıyım? Büyükbabamın buyurduğu gibi hemen Jitomir'e gideceğim, dua ederek gitmek kolay olacak.

– Dostum gece yarısı yola nasıl çıkarsın? Bekle; yarın, sabah duasına katıldıktan sonra gidersin.

Bu konuşmadan sonra bir daha yatmadık. Kiliseye gittik. Arkadaşım sabah ayini sırasında gözyaşı dökerek yürekten dua etti. Kendini huzurlu ve mutlu hissettiğini ve İsa duasını büyük bir zevkle yakarmaya devam edeceğini söyledi. Ayin sırasında bir kez daha Komünyon aldı. Öğle yemeğini birlikte yedikten sonra ona Jitomir'e giden yola kadar eşlik ettim. Orada birbirimizden sevinç gözyaşları dökerek ayrıldık.

Ancak ondan sonra kendi sorunlarımı düşünmeye başladım. Şimdi nereye gitmeli? Sonunda yeniden Kiev'e dönmeye karar verdim. Beni oraya, papazımın vereceği bilgece öğretileri çekiyordu. Üstelik onun yanında kalırsam belki de beni Kudüs'e ya da en azından Athos dağına gönderebilecek hayırsever insanlar çıkabilirdi karşıma. Poçayef' te bir hafta daha kaldım. Zamanımı bu gezi sırasında edindiğim eğitici bilgileri aklıma getirerek yararlı bulduğum yerleri not ederek geçirdim. Sonra yola çıkmak için hazırlandım. Heybemi sırtlayıp Meryem Ana'nın hayır duasını almak için kiliseye gittim. Ayine katılırken duamı ettim. Yola çıkmaya hazırdım artık. Kilisede arkada ayakta duruyordum. Tam o sırada kiliseye bir adam girdi. Giysileri pek şatafatlı değildi ama asil biri olduğu her halinden belli oluyordu. Benden mumların satıldığı yeri sordu. Ona yeri gösterdim. Ayinden sonra bir süre daha mihrabın önünde dua ettim. Duamı bitirince yola koyuldum. Henüz pek uzaklaşmamıştım ki yolun üzerindeki bir evin penceresinde kitap okuyan bir adam gördüm. Yolum tam o pencerenin yanından geçiyordu. Penceredeki adam, demin mumların yerini soran adamın ta kendisiydi. Geçerken şapkamı çıkartıp selam verdim. Beni görünce, yanına çağırarak:

– Galiba gezgincisin? – diye sordu.

– Evet – dedim.

Beni içeri davet etti. Kim olduğumu, nereye gitmekte olduğumu sordu. Ona kendimle ilgili her şeyi hiçbir şey saklamadan anlattım. Bana çay ikram etti ve:

– Dinle bak azizim. Sana Beyaz Deniz üzerindeki Solovets adaları üzerinde bulunan Solovetski manastırına gitmeni salık vereceğim. Orada Anzerski Skit diye çok sakin ve çok ıssız bir yer var. Athos gibi bir yer. Oraya başvuran herkes kabul ediliyor, bütün kuralı da sırası gelenin kilisede günün dört saati Mezmurları okumasından ibaretmiş. Ben de oraya gidiyorum. Yaya gitmeye yemin ettim. Birlikte gidebilirdik. Seninle olunca yolculuk benim için daha az tehlikeli olurdu. Dediklerine göre yol pek tekin değilmiş. Öte yandan param da var. Yolculuk masraflarını üzerime almak istiyorum. Yürürken aramızda yirmi adımlık mesafe

bırakırız böylece birbirimizi de rahatsız etmemiş oluruz. Yol boyunca rahatça okuyabilir ya da meditasyon yapabiliriz. Bir düşün kardeşim ve rica ederim kabul et. Bu teklifimin sana da yararı dokunacaktır.

Bu beklenmedik teklifi demin bana yolumu göstermesi için dua ettiğim Meryem Ana'nın bir işareti olarak gördüm. Fazla düşünmeden kabul ettim. Ertesi gün yola koyulduk. Üç gün boyunca önceden kararlaştırdığımız gibi birimiz önde, birimiz arkada olmak üzere yol aldık. Yol arkadaşım gece gündüz elinden düşürmediği bir kitabı okuyordu. Arada bir de herhangi bir konu üzerinde meditasyon yapıyordu. En sonunda bir yerde yemek yemek için mola verdik. Yemeğini yerken arada bir de açık duran kitabına göz atıyordu. Bu kitabın İncil olduğunu fark ettim.

– Beyefendi bir şey sorabilir miyim? Neden İncil'i gece gündüz elinizden düşürmüyor ve hep beraberinizde taşıyorsunuz? – diye sordum.

– Çünkü ondan durmadan bir şeyler öğreniyorum.

– Ne öğreniyorsunuz?

DUA İLE ÖZETLENEN HIRİSTİYAN YAŞAMI

Dua tinsel yaşama atılan ilk adımdır; aynı zamanda da onun doruk noktasıdır. Dua, ruhu esenliğe götüren en önemli ve en gerekli çaredir ve her Hıristiyan'ın yapması gereken bir görevdir. İncil bize sürekli dua etmemizi buyuruyor. Öteki dinsel işler için belli zamanlar vardır, dua için ise uygun olmayan zaman yoktur. Duasız iyi bir şey yapılmaz, İncil olmadan da uygun bir şekilde dua etmek öğrenilemez. Şu halde, içsel yaşam yolu ile esenliğe kavuşanlar, Tanrı sözünü vazedenler, rahipler ve keşişler, Tanrı'dan çekinen tüm Hıristiyanlar yorulmak bilmeden aralıksız olarak İncil'i okuyarak ve Tanrı sözünün derinliklerini inceleyerek kendilerini eğitmiş kimselerdir. Aralarından çoğu İncil'i ellerinden düşürmemişler ve esenlik konusunda şu öğüdü vermişlerdir: "Odanıza çekilin ve sessizlik içinde İncil'i okuyun, tekrar tekrar okuyun." İşte sırf İncil'e dayanmamın nedeni bu.

Bu konudaki düşünceleri ve duaya olan eğilimi çok hoşuma gitti. Daha sonra kendisinden dua ile ilgili kısımları özellikle hangi İncil'de bulduğunu sordum.

– Her dördünde de. Kısacası sırayla okuyarak bunları bütün İncil'de bulabilirsin. Anlamlarını çıkararak uzun süre okudum. Bu da bana dua ile ilgili kısımların İncil'de bir sırayı izlediğini ve baştan sona kadar belli bir metoda dayandığını gördüm. Örneğin İncil'in başında duaya giriş ya da hazırlanış incelenmiş. Daha sonra duayı sunmak için gereken koşullar örnekleriyle ve bunu öğrenmenin yolları gösterilmiş. Son olarak da sözle ifade edilen duadan daha esenlikli ve daha yüce olduğunu kabul edilen içsel, tinsel ve sürekli İsa duasının esrarlı öğretisini buluyoruz. Sonra dua etmek zorunluluğundan, duanın kutlu meyvesinden v.s. söz ediliyor. Uzun sözün kısası, İncil'de dua etme ile ilgili ayrıntılı ve tam bilgi, başından sonuna dek belli bir sırada metotlu bir biçimde incelenerek ele alınmış. Söyledikleri çok ilgimi çekti. Kendisinden bütün bunları bana ayrıntılı bir biçimde göstermesini istemeye karar verdim.

– Dua ile ilgili konulara aşırı düşkünlüğüm var. Dua ile ilgili bilgileri belirttiğiniz sıra içinde en ince ayrıntısına kadar öğrenmekten gerçekten mutluluk duyacağım. Tanrı aşkı için İncil'deki bu sırayı bir bir bana gösteriniz.

Dileğimi seve seve kabul etti.

– İncil'ini aç; göstereceğim yerleri not et – diyerek elime bir kalem sıkıştırdı.

Şimdi Matta'ya göre İncil'in altıncı bölümünü aç ve beşinci ayetten dokuzuncu ayete kadar oku. Gördüğün gibi burada duaya nasıl hazırlanmak ya da duaya nasıl giriş yapmak gerektiğinden söz ediliyor. Duaya kendini beğenmişlik içinde ve etrafa dua ettiğini yayarak değil de sakin bir yere çekilerek sessizlik içinde başlamak gerektiğini söylüyor. Dua ederken yalnızca günahlarımızın bağışlanmasını ve Tanrı'yla birleşmeyi istemeli, dinsizlerin yaptığı gibi dünyevî konularla ilgili bir sürü boş şeyler istememeye özen göstermeli. Aynı bölüme devam et, dokuzuncu ayetten on dördüncü ayete kadar oku. Burada duanın biçiminden söz ediliyor, yani hangi terimlerle ifade edilmesi gerektiğinden. Görüyorsun, yaşamımız için gerekli ve istenmeye değer niteliklerin hepsi büyük bir bilgilikle bir araya getirilmiş. Bundan sonra aynı bölümün on dördüncü ve on beşinci ayetlerini oku. Duanın etkili olması için gerekli koşullar nelerdir onları bulacaksın. Çünkü eğer bize karşı kusurda bulunmuş kişileri bağışlamazsak Tanrı da bizim günahlarımızı bağışlamayacaktır.

" Şimdi yedinci bölüme geç, yedinci ayetten on ikinci ayete kadar oku. Burada duanın sonuçları nasıl elde edilir ve umut nasıl artırılır gösteriliyor. "İste", "ara", "kapıya vur" gibi etkili ifadeler duanın gecikmeksizin ve sürekli olarak yapılmasını betimliyor. Öyle ki iş güçle uğraşırken bile dua edilmesi gerektiğini, hatta duanın onlardan da daha önemli olduğu belirtiliyor. Bu söylediğim duanın temel özelliğidir. Markos'a göre İncil'in on dördüncü bölümünde Mesih İsa'nın aynı dua formüllerini sık sık yinelediği, otuz ikinci ayetle kırkıncı ayet arasında bunun açıklamasına rastlayacaksın. Duanın sürekliliği ile ilgili benzer bir örneği de Luka'ya göre İncil'in on birinci bölümündeki beş ile on dördüncü ayetler arasında gece yarısı komşusunu rahatsız eden adam ve durmadan Yargıca dilekçe veren usandırıcı dul kadın (Luk. 18,1) örnekleri sürekli olarak her yerde ve her zaman dua etmemiz ve kendimizi cesaretsizliğe kaptırmamamız gerektiğini yani tembelliğe düşmemek gerektiği ile ilgili Mesih İsa'nın buyruğunu belirtiyor.

Bu ayrıntılı bilgilerden başka içsel, mistik yürek duasının asıl öğretisi bize Yuhanna'ya göre İncil'de verilmiştir. İlkin İsa'nın Samiriyeli kadınla yapmış olduğu derin anlamı olan konuşmayla verilmiş. Burada İsa Tanrı'nın istediği tür bir tapınma olan ruhta ve gerçekte yapılan tapınmadan söz ediyor. Bu tür dua sonsuz yaşama fışkıran diri bir kaynak gibi sürekli yapılan gerçek bir duadır. (Yuh.4,5-25) Daha ilerde, on beşinci bolümde, dörtten sekizinci ayete kadarki kısımda içten yapılan duanın gücü, olanakları ve gerekliliği daha bir incelikle işlenmiş, yani Tanrı'yı aralıksız düşünmek, dikkatini İsa'ya vermek gibi. Son olarak da aynı İncil'in on altıncı bölümündeki yirmi üçten yirmi beşinci ayete kadar oku. Orada bizlere açıklanan gizlere bir bak. Mesih İsa'nın adını yakarmaktan ibaret olan İsa duası yani, – Rab Mesih İsa acı bana – sık sık tekrar edilirse, bu dua büyük bir güç verir, yüreği ferahlatarak kutsallaştırır. Bunu açıkça, bir yıl boyunca İsa'nın müritleri olan ve "Göklerdeki Babamız" duasını öğrenen havarilerde gözlemlemek olası. Bunu da onlar sayesinde biliyoruz. Bununla birlikte, Mesih İsa dünyada geçirdiği son günlerinde havarilerine dualarında eksik olan gizleri açıkladı. Bu konuda ileriye doğru bir adım atabilmeleri için onlara: "Bugüne dek benim adıma hiçbir şey istemediniz. Gerçekte size derim ki, Allah Baba'dan benim adıma her ne isterseniz, size verilecektir"(Yuh. 6. 24). Aynen dediği gibi oldu. Havariler İsa'nın adına dua etmesini öğrenince birçok mucizeler yaptılar, nurla dolup taştılar. Şimdi İncil'de birbirini izleyen çok büyük bir bilgelikle düzenlenmiş dua konusundaki öğretilerin ne kadar tam ve ne kadar eksiksiz olduğunu görebiliyor musun? Mektupları okursan git gide ilerleyen aynı öğretiyle karşılaşırsın.

Sana verdiğim notları noktalamak için sana duanın niteliklerini açıklayan birkaç kısmın yerini belirteceğim. Şöyle ki, Havarilerin İşleri bölümünde duanın uygulanma biçimi açıklanmıştır; yani Mesih İsa'ya inanan ilk Hıristiyanlar arasında duanın özenle ve sürekli olarak söylenmesi. (Hav.4,31) Sürekli duanın getirdiği sonuçlar, duanın yararları belirtilmiş, yani Kutsal Ruh'un ve lütuflarının tapınanlara akması. Bunun benzerini on altıncı bölümde yirmi beş ile yirmi altıncı ayetlerde göreceksin. Sonra havarilerin mektuplarını sıra ile oku, şunlara rastlayacaksın:

1) Duanın her durumda ne kadar gerekli olduğunu (Yak 5,13-16);

2) Kutsal Ruh'un dua etmemize nasıl yardımcı olduğu (Yah 20-21), (Rom. 8, 26);

3) Herkes nasıl ruhta dua etmeli (Efes. 6.18);

4) Dua etmek için iç huzurla sakinliğin ne kadar gerekli olduğu (Fil. 4, 6-7);

5) Durmadan dua etmenin ne kadar gerekli olduğu (I.Sel. 5.17);126

6) Ve son olarak yalnız kendimiz için değil bütün insanlar için dua etmemiz gerektiği (I. Sel. 2,1-5).

Böylece pek seyrek olarak ya da acele ile okuduğumuzda gözümüzden kaçan Tanrı sözünde saklı olan sır dolu bilimin birçok yanını, İncil'i özenle okumaya daha çok zaman ayırarak açığa çıkartabiliriz. Sana gösterdiklerimden sonra incelemiş olduğumuz sorunla ilgili Rab Mesih İsa'nın öğretisini İncil nasıl bilgece ve yöntemli bir biçimde açıklamış dikkat ettin mi? Bu bilgiler dört İncil'de de ne eşsiz biçimde sıralanarak sergilenmiş! Örneğin Matta'ya göre İncil'de duaya hazırlanışı, duanın kendine özgü biçimini, koşullarını v.s. görüyoruz. Markos'a göre İncil'de örneklere, Luka'ya göre İncil'de mesellere, Yuhanna'ya göre İncil'de de içten tapınmanın gizli uygulamasına, her ne kadar bu dört İncil'de de az çok ayrıntılı bir şekilde bulunuyorsa da, rastlıyoruz. Havarilerin İşleri bölümünde de duanın uygulanışı ve sonuçları betimleniyor; Havarilerin Mektuplarında ve Vahiy bölümünde dua ile ilgili çeşitli görünümlere rastlıyoruz. İşte bu nedenle esenlik yolunda biricik kılavuzum İncil olmuştur.

Bana gösterdiği yerleri kendi İncil'imde işaretledim. Söyledikleri bana çok ilginç ve eğitici geldi. Kendisine bu yüzden çok çok teşekkür ettim. Sonra yolumuza, konuşmadan yaklaşık beş gün devam ettik. Yol arkadaşımın ayakları şiddetli bir şekilde ağrımaya başlamıştı. Devamlı yürümeğe pek alışık olmadığı belli oluyordu. Bu nedenle iki atla bir araba kiraladı, beni de yanına aldı. İşte bu şekilde bu yöreye kadar geldik. Üç gündür buradayız, dinlendikten sonra bir an önce istediği Anzerski'ye doğru hemen yola çıkacağız.

Starets:

– Yol arkadaşın çok önemli biri olmalı. Hem dindar hem de çok bilgili. Onunla tanışmak isterdim.

Gezginci:

– Burada bir eve yerleştik; onu belki yarın size getirebilirim. Şimdilik geç oldu. Hoşça kalın.

ALTINCI ANLATI

Gezginci:

– Tanışmak istediğiniz, esenlikli konuşmasıyla yolculuğumun nasıl geçtiğini anlamadığım, saygıdeğer yol arkadaşımı da dün size söz verdiğim gibi birlikte getirdim.

Starets:

– Sizleri görmekten çok memnun oldum, ümit ederim ki, saygıdeğer konuklarım da yolculuğunuzda edindiğiniz deneyimleri duymaktan memnun olacaktır. Aramızda saygıdeğer bir Skhimnik(7) ile bir peder bulunuyor. İsa, benim adıma iki ya da üç kişi bir araya gelirse onların arasında olurum demişti. Oysa bugün onun adına beş kişi bir araya gelmiş durumdayız, bu durumda her halde nurunu bizlere daha bolca verecektir. Sevgili dostum, yol arkadaşınızın kutsal İncil'e olan düşkünlüğünüz konusunda dün akşam

anlattıkları bana son derece anlamlı ve eğitici geldi. Bu kutsal yola nasıl ulaştığınızı öğrenmek ilginç olsa gerek.

Profesör:

– Bütün insanların kurtulmasını ve gerçeğe ulaşmasını isteyen sevgi dolu Tanrı inayet göstererek insan müdahalesi olmadan bunu bana şahane bir biçimde esinledi. Bir yüksek okulda beş yıl süre ile profesörlük yaptım. İçim kararmış bir vaziyette boş bir yaşantı sürmekteydim. Boş felsefeyle uğraşıyordum, İsa'nın öğretisine uygun bir felsefeyle değil. Dindar anacığımla ve olgun bir kadın olan kız kardeşimle birlikte oturmam beni belki bir dereceye kadar tamamen mahvolmaktan kurtardı.

Bir gün gezinti yerinde aylak aylak dolaşırken Fransız olduğunu söyleyen bir gençle tanıştım, kendisi yüksek tahsilli imiş, Paris'ten geleli daha çok olmamış, özel dersler vermek istiyormuş. Genç adamın yüksek kültürüne hayran kalmıştım, ülkemizin yabancısı olan bu adamı evime davet ettim. Böylece arkadaş olduk. Tanışmamızı izleyen iki ay boyunca beni sık sık ziyarete geldi. Bazen birlikte geziyor ve hoşça vakit geçiriyorduk. Birlikte kadınlarla tahmin edeceğiniz gibi sakıncalı ilişkilere giriyorduk.

Günün birinde beni böyle bir davete götürmek için geldi. Beni daha çabuk ikna etmek için de evine gideceğimiz kadının sevimliliğini, neşeli oluşunu övdü. Kısa bir süre konuştuktan sonra birden bana bulunduğumuz çalışma odamdan çıkıp salonda oturmamızı önerdi. Bu isteğini garipsedim. Daha önceleri de çalışma odamda pek isteyerek kalmadığını fark etmiştim, bunun nedenini kendisinden sordum. Salonun annemle kız kardeşimin kaldıkları odaya bitişik olduğunu, orada bu tür bir konuşmayı sürdürmemizin uygun kaçmayacağını söyledim. Önceleri öne birkaç bahane sürdüyse de sonunda açıkça itiraf etti:

– Kitaplığınızda kitaplar arasında bir de İncil bulunuyor; bu kitaba karşı saygım sonsuzdur, onun önünde kendi kötü meselelerimizi konuşmaktan sıkılıyorum. Onu dışarı götürün o zaman rahatça konuşabiliriz – dedi.

Bu sözlere gülmekten kendimi alamadım. İncil'i kitaplıktan çıkararak:

– Bunu bana daha önce söylemeliydiniz – dedim. Ve ona kitabı uzatarak:

– Kitabı alın ve yandaki odada istediğiniz yere koyun – dedim. Ona İncil'le henüz dokunmuştum ki zangır zangır titremeye başladığını ve birden yok olduğunu gördüm. Bu olay beni öylesine şaşkınlığa uğrattı ki, korkudan bayılarak yere yığıldım. Gürültüyü duyan evdekiler koşuştular, beni kendime getirmek için yarım saatten fazla uğraşmışlar. Kendime geldiğimde hâlâ korkudan tir tir titriyordum. Tam anlamıyla allak bullak olmuştum, bir kolumla bir ayağım tamamen hissizleşmişti, onları bir türlü kımıldatamıyordum. Doktor şiddetli bir korku ya da şok sonucunda felce uğradığımı söyledi. Teşhisi buydu.

Bu olaydan sonra tam bir yıl boyunca yerimden kımıldayamadım; en iyi doktorların tedavisi de bende en ufak bir iyileşme getirmedi; hastalığım yüzünden kariyerimi de bırakmak zorunda kaldım. O zamanlar annem zaten oldukça yaşlıydı; çok yaşamadı. Kız kardeşim de manastıra girmeye hazırlanıyordu. Bütün bunlar hastalığıma tuz biber ekti. Hastalığım sırasında bir tek avuntu kaynağım vardı; o da hasta olduğum günden beri elimden düşürmediğim İncil'i okumaktı. Bu bir bakıma başıma gelen o inanılmaz olayın doğruluğunu kanıtlamaktaydı. Günün birinde tanımadığım bir keşiş beni ziyarete geldi. Manastırı için bağış toplamaktaydı. Benimle ikna edici bir şekilde konuştu. Bana sırf ilaçlara güvenmemek gerektiğini, ilaçların beni Tanrı'nın yardımı olmadan iyileştiremeyeceğini, bu nedenle Tanrı'ya yakarmak ve coşkuyla dua etmek gerektiğini, duanın hem bedensel hem ruhsal her türlü hastalığı iyileştirme gücü olduğunu söyledi.

– Eğilemediğime göre, haç çıkarmak için kolumu da kımıldatamadığıma göre nasıl dua edebilirim? – diye şaşkınlıkla sordum.

– Nasıl olursa olsun ama dua et – dedi.

Nasıl dua etmem gerektiğini bana açıklamadı. Ziyaretçim gittikten sonra dua, duanın gücü ve etkileri üstünde düşünmeye, çok eskiden henüz öğrenciyken almış olduğum dinsel bilgileri aklımdan geçirmeye başladım. Bu uğraş hoşuma gidiyordu, böylelikle dinsel konulardaki bilgimi tazeliyordum; bu nedenle ruhum ısındı, içim rahatladı. Mucizeden sonra İncil'e olan inancım çok büyüdü. İncil'i devamlı olarak yanımda bulundurduğumdan kurslarda dua üstüne gördüğüm incelemelerin hepsinin İncil'deki parçalara dayandığı da aklıma gelince Hıristiyanlık tinselliği ve dua üstüne yalnız İncil'in öğretisine dayalı bir çalışmanın yapılmasının çok iyi olacağını düşündüm.

İncil'i, anlamını çıkartmaya çalışarak okuduğumda oradan verimli bir kaynaktan alıyormuşçasına, kurtuluşa götüren gerçek içten dua ve tinsel yaşam hakkında eksiksiz bir yöntem çıkardım. Bu konuyla ilgili parçaları büyük bir dikkatle inceledim. O günden beri bu Tanrısal öğretiyi öğrenmek için büyük bir çaba harcıyor ve bunu elimden geldiğince uygulamaya çalışıyorum. Böyle bir uğraşı içinde olduğum sıralar sağlığım yavaş yavaş düzelmeye başladı. En sonunda da gördüğünüz gibi tamamen iyileştim. Yalnız başıma yaşarken iyileşmemi ve aklımın aydınlanmasını borçlu olduğum Tanrı'ya, babaca iyiliğine şükretmek için, aynı zamanda yüreğimin eğilimine de uyarak kız kardeşimin gittiği yoldan gitmeğe, yani keşiş olmağa karar verdim. Böylece Kutsal Kitabın sonsuz yaşamla ilgili sözlerinin her birini engel tanımadan kabul edebilir ve kendime mal edebilirim. Şimdi Beyaz Deniz'de Solovetsky(8) manastırı yakınlarında ıssız bir yer olan Anzerski'ye gidiyorum. Güvenilir kaynaklardan edindiğim bilgilere göre orası ruh gözüyle seyrediş için ideal bir yermiş. Size bir de şunu söylemek istedim. Bu yolculuğum sırasında İncil bana avuntu verdi, kafamı aydınlattı ve yüreğimi ısıttı. Doğrusunu söylemek gerekirse, zayıf biri olduğumu biliyorum ve kurtuluşa ulaşmak ve dindar olmak için gerekli koşullar, kendi benliğimden vazgeçmenin zorunluluğu, İncil'in öngördüğü alçakgönüllülük ve her şeyden arınmak, bütün bunları gerçekleştirmenin zorluğu ve yüreksiz biri olmam beni korkutuyor. Umutla umutsuzluk arasında bocalıyorum. İlerde ne olacağımı kestiremiyorum.

Skhimnik:

– Tanrı size inayetini öylesine açık bir şekilde gösterdikten sonra, üstelik gördüğünüz eğitimden sonra cesaretsizliğe kapılmak bir yana, Tanrı'nın yardımından ve koruyuculuğundan birazcık bile kuşkuya düşmeniz bağışlanamaz. Tanrı'dan esinlenen Chrysostomos bu konuda ne diyor biliyor musunuz? Hiç kimse cesaretsizliğe düşmemeli, İncil buyrukları uygulanamaz ya da onları uygulamak olanak dışıdır gibi yanlış bir izlenime kapılmamalıdır. İnsanı yaratırken onun kurtuluşunu düşünen Tanrı hiç kuşku yok ki uygulanamaz gibi görünen buyruklarını çiğnesinler diye onları insanlara vermedi. Tersine onları, onların sayesinde kutsallığı ve yetkinliği elde ederek hem bu dünyada hem de öbür dünyada Tanrısal lütufa katılalım diye verdi. Kuşkusuz Tanrı'nın buyruklarını değişmeden, düzenli olarak yerine getirmek düşmüş tabiatımız için son derece zor bir şeydir. Bu nedenledir ki, kurtuluşa ulaşmak o kadar kolay bir iş değildir. Buyruklarının yerine getirilmesini isteyen bu aynı Tanrı sözü bunun çarelerini de birlikte sunuyor. Yalnız bunları kolaylıkla nasıl yerine getirmeyi değil, aynı zamanda bunlardan mutluluk bulmayı da öğretiyor. Bunun ilk bakışta sanki gizli bir perdenin arkasındaymış gibi hemen belli olmamasının nedeni daha alçakgönüllü olmamız ve dualarımızda doğrudan kendisine başvurarak kendisiyle birleşmemizi sağlaması için babaca yardımını dilememiz içindir. Kurtuluşun sırrı işte buradadır, yoksa kendi çabalarımıza olan güvende değildir. Gezginci:

– Aciz ve güçsüz biri olan ben, miskin yaşantımı Tanrı'nın şanı ve kendi kurtuluşum için hiç olmazsa bir dereceye kadar düzene sokabilmek amacıyla bu sırrı öğrenebilmeyi çok isterdim.

Skhimnik:

– Kardeşim, sen bu sırrı zaten biliyorsun. “Philokalia” adlı kitabın sayesinde biliyorsun. Bu sır, üzerinde o kadar çabayla çalıştığın, didindiğin ve o kadar mutluluk bulduğun “devamlı dua”nın içindedir.

Gezginci:

– Peder, ayaklarına kapanayım, ne olur, Tanrı aşkına, dünyada her şeyden çok duymaya can attığım üstüne yazılan yazıları günahkâr ruhuma güç ve avuntu versin diye okuduğum bu kutsal duanın kurtarıcı gizi ile ilgili bir şeyler söyle, benim iyiliğim için.

Skhimnik:

– Bu ciddi konuyla ilgili yeteri kadar deneyimim olmadığı için, vereceğim fikirler seni pek tatmin etmeyecektir. Ancak bende, bu sorunla ilgili olarak, tinsel bir yazarın herkesin anlayacağı biçimde kaleme almış olduğu notları var. Eğer arkadaşlarınız da razı olurlarsa hemen gidip o notları getireyim ve size okuyayım.

Hepsi birlikte:

– Çok memnun oluruz, saygıdeğer peder! Böylesine esenlikli bir bilgiyi bizden esirgemeyin

KURTULUŞA KAVUŞMA SIRRININ SÜREKLİ DUA İLE AÇIĞA ÇIKMASI

Nasıl kurtuluşa kavuşmalı? Bu önemli soru, insan yaratılışının güçten düşmüşlüğünün ve ağır yaralarının, olduğu gibi gerçeğe ve doğruluğa olan ilk özleminden kendisine arta kalanın da farkında olan her Hıristiyan’ın aklına gelecek bir sorudur. Ölümsüzlüğe ve öbür dünyada her şeyin misliyle karşılık bulacağına az da olsa inanmış kimse elinde olmadan “acaba nasıl kurtuluşa kavuşabilirim?” sorusunu kendi kendisine sorar. Bu sorunu tek başına çözemeyeceğini anlayınca akıllı ve bilgili kimselere başvurur. Sonra onların öğütlerine kulak vererek bu konuda yazmış tinsel yazarların kitaplarını okur. Okuduğu ve işittiği kuralları şaşmadan uygulamaya koyar. Edindiği bu bilgilerde kurtuluşa kavuşmanın koşulu olarak imanlı bir yaşam ve kesin bir dönüş sağlayacak kendi benliğiyle kıyasıya savaşım söz konusudur. Bütün bunlar onu imanın gereklerini yapmaya, sürekli olarak İsa’nın buyruklarını yerine getirmeye iter; böylelikle sağlam ve sarsılmaz bir imana sahip olabilecektir. Bir de, ona kurtuluş için gerekli tüm bu koşulların zorunlu olarak en derin alçakgönüllülük içinde yerine getirilmesi ve birbiriyle bağdaştırılması gerektiği öğretilir. Erdemlerin hepsi birbirlerine bağlı olduklarından birbirlerini karşılıklı olarak güçlendirmeli, birbirlerini tamamlamalı, biri diğerine destek olmalıdır, aynen güneş ışınlarının büyüteç aracılığıyla bir noktada toplanınca güçlerini ortaya koyarak alev çıkartabildikleri gibi. Başka bir deyişle, “küçük işlerde güvenilir olan kişi büyük işlerde de güvenilir olur” (Luk.16,10).

Bundan başka, bir bütün haline gelmiş bu çok karmaşık erdemi kendi içine daha çok yerleştirmek için, erdemin güzelliğini öven, kötülüğün zavallılığını ve kokuşmuşluğunu anlatan açıklamaları dinler. Bütün bunlar öbür dünyada görülecek olan korkunç cezalarla ya da vaat edilen çok büyük ödüllerle onun aklına işlenir. Zamanımızda verilen vaazların nitelikleri bunlardır. Kurtuluşa kavuşmayı büyük bir şevkle arzulayan, öğrendiklerini, okuduklarını ya da işittiklerini sevinçle uygulamaya hazırlanan kişi önceden işte böyle yönlendirilir. Ama ne yazık ki! İnsan daha ilk adımda isteklerini gerçekleştirmenin olanak dışı olduğunun farkına varır. Zavallı ve güçten düşmüş yaratılışının aklın ikna olduğu inançlara üstün geldiğini, özgürlüğünün denetim altına alındığını, doğal eğimlerinin soysuzlaştığını, tinsel gücünün de nefsine yenildiğini görür, hatta bunları denemeyle de saptar. O zaman aklına doğal olarak şu soru gelir: “Tanrı

yasasının, Hıristiyanlık dindarlığının gereklerinin nasıl yerine getirebileceğini gösteren, kutsallığa ve kurtuluşa erişenlerin kullanmış oldukları belirli bir yol yok mudur?" Sonuç olarak, vicdanın istedikleriyle, onları gerçekleştirememe güçsüzlüğünü birbiriyle uzlaştırabilmek amacıyla yeniden kurtuluş konusunda vaiz verenlere başvurur ve onlara şu soruyu sorar: "Ruhumu kurtuluşa nasıl kavuşturabilirim? Bu koşulları yerine getiremeyerek gösterdiğim beceriksizliğimi nasıl haklı çıkarabilirim? Bütün bu şeyleri bana öğretenlerin kendileri de acaba bunları şaşmadan uygulayabilecek güçte midirler?" "Tanrı'ya yakar. Tanrı'ya dua et Yardımını dilemek için ona dua et"

O zaman, araştırıcı, daha işin başında iken, tinsel yaşamın gereklerini yerine getirebilecek gücü tek başına verebilen dua üstüne çalışma yapmanın daha doğru olacağı gibi bir sonuca varır. Bunun üzerine kendini duaya verir. Okur, derin düşüncelere dalar, bu konu üzerine yazılmış yazıları inceler. Araştırmalarında bir sürü aydınlatıcı düşünceye, birçok derin bilgiye ve oldukça etkileyici fikirlere rastlar. Bazısı eşsiz bir biçimde duanın gerekliliğinden, bir başkası duanın gücünden, yararlı etkisinden, dua etmek görevinden; duanın gerektirdiği coşkulu çabadan, dikkati artırmasından, yüreğe sıcaklık vermesinden, kafayı düşüncelerden arındırmasından, düşmanlarımızla bizi barıştırmasından, bize alçakgönüllülük ve pişmanlık aşılamasından ve dua ile ilgili daha bir sürü şeyden söz eder.

Ama gerçekte dua nedir? Gerçekten nasıl dua edilir? Bu geciktirmeye gelmez ana sorulara herkesin anlayabileceği biçimde kesin bir yanıt verebilmek kolay değildir, işte bu nedenledir ki, dua ile ilgili bilgi edinmek isteyen kimsenin gözü önündeki esrar perdesi bir türlü aralanmaz. Şimdiye kadar okudukları genelde ona duanın ancak bir yüzünü gösterir, dindar olduğu halde duanın dışında kalır, dua etmenin kiliseye gitmek, haç çıkarmak, secde kılmak, Mezmurları, ayindeki duaları mırıldanmak olduğunu zanneder. Kilise Babalarının içsel dua ile ruh gözüyle seyrediş üstüne yazmış oldukları yazılardan haberleri olmayanların dua hakkında çoğu zaman kafalarında oluşturdukları düşünce budur. Bununla birlikte, araştırıcı en sonunda çok bilgili yirmi beş kutsal kişi tarafından kaleme alınmış, yürek duasının özünü ve gerçeğini bilimsel olarak, herkes tarafından öğrenebilinecek şekilde açıklayan "Philokalia" adlı kitapla karşılaşır. Araştırıcı gerçekten dua etmenin, düşüncesini ve dikkatini durmadan Tanrı'ya yöneltmek, onun huzurunda yürümek, onu düşünerek kendinde ona karşı sevgi uyandırmak ve onun adını soluk alıp vermeyle yüreğinin atışlarına uydurarak söylemek olduğunu anlar. Mesih İsa'nın adını dudaklarıyla yakarmakla ya da İsa duasını her yerde ve her zaman, nasıl bir uğraşı içinde olursa olsun durmadan söylemekle izleyeceği yolu bulur. Bu aydınlatıcı gerçekler, araştırıcının aklını aydınlatarak dua üstüne araştırma yapmasını sağlar. Araştırıcı duayı gerçekleştirmesini öğrenir. Bununla birlikte ilk girişimlerinde birçok zorlukla karşılaşması doğaldır. Ta ki deneyim sahibi bir ustanın kendisine bütün gerçeği, yani ruhun kurtuluşu için içsel duayı kusursuz olarak öğrenmenin tek ve etkili çaresinin, sürekli dua etmek olduğunu öğretene dek. Bu esenlikli çalışma yönteminin bütün temeli sık sık dua etmeye dayanmaktadır. Yeni Tanrıbilimci Simeon'un belirttiği gibi: "Durmadan dua eden kimse bu tek faaliyetle bütün iyiliklerin sentezini yapmış olmaktadır." Bu gerçeği daha iyi açıklamak için şunları ekliyor: "Ruhun kurtuluşu için her şeyden önce gerçek iman gerekiyor". Kutsal Kitap: "İman olmadan Tanrı'ya yaranmak mümkün değildir" der (İb.11,6). İmanı olmayan kimse yargılanacaktır. Ne var ki aynı Kutsal Kitap, insanın kendi kendine bir hardal tohumu büyüklüğündeki bir inancı bile içinde uyandıramayacağını yazıyor. İnanç, Tanrı'nın bir armağanı, tinsel bir lütufudur, bizden gelmez. Kutsal Ruh tarafından verilir. Durum böyle olunca, acaba ne yapmak gerekir? İnsanın inanca olan gereksinmesiyle, onu kendi çabasıyla uyandırma olanaksızlığını birbiriyle nasıl bağdaştırmalı? Bunun çaresi yine Kutsal Kitapta belirtiliyor: "İsteyin, size verilecektir." Kendi çabalarıyla tam bir imana sahip olamayan Havariler Mesih İsa'ya şöyle yakardılar. "Yarab, inancımızı çoğalt." Bu örnek inancı nasıl elde edeceğimizi bize gösteriyor. Buradan ancak dua ederek inanç sahibi olunacağı çıkar.

"Ruhun kurtuluşu için gerçek inancın yanı sıra iyi işler de yapmak gerekiyor, eylemlere dönüşmeyen bir inanç ölü bir inançtır" (Yak.2,17). "İnsan yalnızca inancından dolayı değil yaptığı işlere göre de yargılanacaktır" (Yak.2,24). Yaşama adımını atmak istiyorsan buyrukları yerine getir: öldürme; zina işleme; hırsızlık yapma; yalancı tanıklık etme; ananla babana saygı göster; insanları kendin gibi sev. Bu buyrukların hepsini birden yerine getirmen çok önemlidir; çünkü "Şeriat Yasalarının hepsini yerine getirip de bir tekine aykırı davranan kimse hepsinden suçlu sayılacaktır"(Yak.2,10). Havari Yakup böyle

diyor. Havari Pavlus da insanın ne kadar aciz bir yaratık olduğundan söz ediyor: "Tanrı'nın huzurunda hiç kimse Şeriat işleri sayesinde temize çıkamayacaktır" (Rom.3,20). Çünkü bizler Şeriatın tinsel olduğunu biliyoruz.

Oysa ben Tensel'im, günaha teslim olmuşum. Çünkü bende istek var, ama nasıl iyilik yapacağımı bilmiyorum. Ve istemediğim kötü şeyi yapıyorum… Düşünceyle Tanrı Yasasına, vücut ile de günah yasasına tabiyim (Rom.7, 15). İnsan güçsüzse ve Tanrı buyruklarını yerine getiremiyorsa, Tanrı Yasasının istediklerini nasıl gerçekleştirsin? İnsanın bunu elde edebilmesi için dua etmekten başka seçeneği yoktur. "Elde etmiyorsunuz, çünkü dilemiyorsunuz" (Yak.4,2). Havarinin öne sürdüğü neden işte bu. Mesih İsa'nın kendisi de şöyle diyor: "Sizde kaldığım gibi siz de bende kalın; bende kalan ve benim de onda kaldığım kimse bol bol ürün verecektir" (Yuh. 15,5). Ancak İsa'da olmak demek, onun varlığını sürekli olarak hissetmek ve onun adını durmadan yakarmak demektir. "Eğer benim adıma benden bir şey isterseniz, istediğiniz şeyi size vereceğim" (Yuh. 15,7). Böylece iyilik yapma olanağı insana dua aracılığıyla verilmiş oluyor. Buna bir örnek verecek olursak: Havari Pavlos günah eğilimine yenik düşmemek için üç kez diz çökerek, Allah Baba'ya içindeki adamı güçlendirmesi için dua etmiş, sonunda kendisine her şeyden önce dua etmesi, aralıksız olarak durmadan dua etmesi buyrulmuş. Yukarda söylenenlerden insan ruhunun kurtuluşa kavuşmasının duaya bağlı olduğu ortaya çıkıyor. İnanç dua sayesinde canlandırıldığına ve her türlü iyi şeyin dua sayesinde yapıldığına göre dua çok gerekli bir şeydir. Kısacası dua ile her şey başarıya ulaşır, dua olmadan Hıristiyan dindarlığının gerekleri yapılamaz. Şu halde yaşamımızın sürekli biçimde sunulması gereği sadece dua ile ortaya çıkmaktadır. Öteki erdemlere gelince, hepsinin kendi zamanı vardır. Dua konusunda ise bizden "Durmadan dua etmemiz" istenmektedir. Her zaman ve her yerde dua etmek yerinde ve uygun bir davranıştır.

Hangi vicdanlı insan gerçek dua için gerekli yukarda belirtilen koşulları yerine getirmekten uzak olduğunu, duayı ona eğilim ve sevgi duyduğundan ya da ondan zevk aldığından değil de sadece ihtiyacı olduğu zaman yaptığını kabul etmez. Bu konuda Kutsal Kitap şöyle yazıyor: "İnsanın ayakta sarsılmadan kalabilecek, kafasını kötü düşüncelerden arındırabilecek gücü yoktur. İnsanın düşünceleri gençliğinden beri kötüdür." Bizlere başka bir yürekle yeni bir akılı ancak Tanrı verebilir. İstemek de yapmak da Tanrı'ya özgüdür. Pavlus bunu şu sözlerle kanıtlıyor: "Dua ediyorum ama aklım başka yerlerde" (I. Kor. 14,14). "Dua ederken neler isteyeceğimizi bilmiyoruz"(Rom. 8, 26).

Bundan da kendi kendimize doğru dürüst dua edemeyeceğimiz sonucu çıkıyor. Dualarımızda gerçek duanın niteliklerini ortaya çıkartamayız.

Eğer insan bu kadar güçsüzse, öyleyse insan kendi gücü ve iradesiyle ruhunun kurtuluşu için ne yapabilir? İnsan dua etmeden inanç sahibi olamaz; dediğim iyi işler konusunda da aynen geçerlidir. Gerçekten dua edebilmek insan gücünü aşan bir şeydir. Peki, insanın geriye yapacağı ne kalıyor? Yok, olmaması ama kurtuluşa kavuşması için geriye özgürce ve gücünün yettiğince yapacağı ne kalmaktadır? Her eylemin kendine özgü bir niteliği vardır. Bu niteliği de bağışlamak için Tanrı uygun zamanı beklemektedir. İnsanın Tanrı'ya olan, Tanrı iradesine olan bağımlılığı daha açıkça belli olsun diye ve onu daha derin alçakgönüllülük içine daldırabilmek için, Tanrı insana çok dua etmek yeteneğini vermiş. İnsanın durmadan, her zaman, her durumda ve her yerde dua etmesini buyurmuş. Böylelikle gerçek duanın, aynı zamanda imanın ve Tanrı buyruklarının yerine getirilmesinin gizli yöntemi açıklanmış oluyor. Şu halde insana çok dua edebilmek yeteneği verilmiş. İnsan eğer isterse sık sık dua edebilir. Kilise Babalarının bu konuda öğrettikleri işte bunlardır. Ermiş Büyük Makarios diyor ki: "Çok dua edip etmemek bize kalmış bir şey, ama gerçekten dua edebilmek lütfun bir armağanıdır." Saygıdeğer Hesychios da diyor ki: "Sık sık yapılan dua alışkanlık haline gelerek insanın ikinci tabiatı olur. Yüreği arındırmanın tek yolu Mesih İsa'nın adını sık sık yakarmaktır."

Saygıdeğer Kallistos ile İgnatios, nefsi körelten çile ve dindarca davranışlara başvurmadan önce, İsa adının aralıksız olarak durmadan tekrar edilmesini salık vermektedirler. Çünkü sık sık söylenen dua kusurlu durumdan kusursuz duruma geçmektedir. Pek mutlu Diadochos'un öne sürdüğüne göre de bir insan ne kadar sık Tanrı adını yakarırsa, o insanın günaha düşme olasılığı da o kadar azalır. Kilise Babalarının

verdikleri bu pratik bilgiler ne kadar da insan yüreğine yatkın! Bu bilgiler ne eğitici, ne sağduyulu! Deneyimleriyle ve sadelikleriyle ruhu yetkinliğe götüren çarelerin üstüne ışık tutuyorlar. Aklın kuramsal olarak verdiği ahlak dersi ile aralarındaki ne çelişki! Akıl şöyle diyor: "Şu ya da bu iyi şeyi yap, cesaretini topla, irade gücünü kullan, erdemin iyi sonuçlarını görerek ikna ol. Örneğin aklınla yüreğini boş hayallerden arındırarak onların yerine eğitici düşünceler koy, iyilik yap. Bunları yaparsan saygınlık görür, huzur bulursun. Aklının ve vicdanının sesini dinleyerek yaşa." Bu düşünceye ne yazık ki sık sık dua etmeden Tanrı'nın yardımını dilemeden, gösterilecek tüm çabaya karşın ulaşılamayacaktır.

Şimdi de Kilise Babalarının ruhun arındırılmasıyla ilgili söylediklerine bir göz atalım.

Ermiş Johannes Klimakos şöyle diyor: "Ruh temiz olmayan düşüncelerle karardığında, İsa adını devamlı olarak yakararak düşmanı kaçırın. Ne bu dünyada ne de öbür dünyada bundan daha etkili bir silah bulabilirsiniz." Sinaitli ermiş Gregorios da şöyle diyor: "Bilin ki, hiç kimse tek başına kendi aklına egemen olamaz. Şu halde kötü düşünceler kafana üşüştüğünde İsa adını sık aralıklarla devamlı olarak yakarmaya bak. Göreceksin boş düşünceler kendiliğinden kaybolacaktır."

Ne kadar basit ve kolay bir yöntem! Böyle olmasına karşın doğruluğu deneyimlerle sabit olmuş. Saflığa kendi öz çabasıyla, kurum satarak ulaşmaya çalışan kuramsal akılla aralarındaki ne çelişki!

Kilisenin kutsal Babalarının kendi deneyimlerine dayanarak verdikleri bu bilgileri bir tarafa not edersek sağlam bir sonuca varırız. Kurtuluşa ve tinsel yetkinliğe ulaşmanın temel, tek ve çok kolay yöntemi ne kadar cılız olursa olsun aralıksız dua etmektir.

Kendinde Tanrı'ya ruhta ve gerçekte tapınacak gücü bulamıyorsan yüreğin, içsel duanın verdiği sıcaklığı, tatlı hazzı duyamıyorsa, o zaman elinden geleni, gücünün yettiği ve iradenin yapacağı kadarını dua olarak sun. Her şeyden önce dudaklarını sık sık, durmadan dua etmeğe alıştır. Dudakların İsa adını durmadan söylesinler. Bu çok zor bir şey değil, bunu herkes yapabilir. Bu konuda Havari Pavlos şöyle buyuruyor: "Şu halde, Tanrı'ya, onun aracılığıyla durmadan övgü sungusunu (kurbanını) sunalım, yani onun adını yücelten dudakların meyvesini" (İbr.13,15).

Duanın sık sık tekrar edilişi kuşkusuz alışkanlık meydana getirerek ikinci tabiat olacaktır. Bu davranış zamanla hem ruhu hem yüreği daha elverişli duruma getirecektir. Bir adamın devamlı olarak yalnızca Tanrı'nın dediği gibi dua ettiğini varsayalım. Adam yalnız bu davranışı ile bütün buyrukları yerine getirmiş olacaktır. Gerçekten de, eğer aralıksız olarak İsa'nın çok aziz adını gizlide yakararak duasını yapıyorsa (başlangıçta bunu büyük bir çaba göstermeden isteksizce kendini zorlayarak yapmasına karşın) boş düşüncelere, hemcinsini yargılamaya, zevk peşinde koşmaya ayıracak zamanı olmayacaktır. Her kötü düşünce, onda, bir engele toslayacak ve gelişemeyecektir. Onu günaha itecek eğilimlerin hiç biri, ruhun kendi haline bırakılmış olduğu zamanlardaki gibi amacına ulaşamayacaktır. Fazla ya da boş konuşmalar azalacak ya da tamamen kesilecektir. Tanrısal adın öylesine sık olarak yakarılmasının oluşturduğu esirgeyici güçle her kusur anında ruhtan silinecektir. Duanın sık sık yinelenmesi çoğu zaman ruhu günah işlemekten alıkoyacak ve onu Tanrı'yla birleşmeye kadar götürecektir. Dua konusunda niceliğin ne kadar gerekli ve ne kadar önemli olduğunu görüyor musun? Gerçek ve an duaya erişmenin tek yolu sık sık dua etmektir. Bu, duaya hazırlanmanın en iyi yoludur ve duanın amacına ve kurtuluşa ulaşmanın da en güvenilir yoludur.

Seni sürekli duanın verimliliğine ve gerekliliğine kesin olarak inandırması için söyleyeceklerimi not et: 1) Duadaki her düşünce ve her istek Kutsal Ruh'un eseri ve koruyucu meleğinin sesidir. 2) Dua sırasında yakarılan Mesih İsa'nın adı kendinde kendiliğinden var olan ve kendi kendine davranan kurtarıcı gücü içermektedir. Şu halde yaptığın duanın kuru ya da kusurlu olmasına üzülme. Tanrı adını sık sık yakarmakla elde edeceğin meyveyi sabırla bekle. Kuru kuruna yakarmanın boş hatta can sıkıcı bir tekrardan başka bir şey olmadığını söyleyen deneyimsiz, sağduyudan yoksun kimselere kulak asma. Hayır! Tanrı adı, gücünü, onu sürekli olarak yakarıldığı zaman gösterecektir.

Bu konuda çok güzel şeyler yazmış bir yazar şöyle diyor "Her yerde sahte büyüklük arayan, akıl ve gurura hoş gelen uygulamalar peşinde olan, sözde bilge ve tinsel geçinen felsefecilerin çoğu, sesli olarak yapılan sürekli duayı pek bir anlamı olmayan aldatıcı bir uğraş hatta basit bir oyalanma olarak görüyorlar. Ne var ki bu zavallılar aldanmaktadırlar. İsa'nın öğretisini de unutmuşa benziyorlar."

"Değişip de küçük çocuklar gibi olmazsanız, göklerin ülkesine giremezsiniz"(Matta. 18,3). Onlar kendilerine göre, doğal aklın sallantılı temelleri üstüne duanın bir çeşit bilimini kuruyorlar. Coşkulu bir yürekle, "İsa, Tanrı'nın Oğlu, acı bana" demek için çok bir bilgiye, bilme ve düşünceye gerek var mı? Tanrısal Efendimizin kendisi de sürekli dua taraftarı değil mi? Bu kısa ama sürekli olarak yapılan dua sayesinde eşsiz yanıtlar alınmadı mı? Eşsiz eylemler gerçekleşmedi mi? Uyanık ol. Sürekli olarak duanı yap. Susma, Çığlığın kendi içinde savaş halinde olan ve yarı yarıya dünya ile dolu olan bir yürekten gelmiş olsa bile, bunun bir önemi yok! Devam etmelisin; susmamalısın. Duan, tekrar ede ede kendi kendisini arındıracaktır. Şunu aklından hiç çıkarma: "İçinizde olan dünyada olandan daha büyüktür" (I. Yuh. 4. 4).

"Her şeyi bilen Tanrı, yüreğimizden daha büyüktür" (I. Yuh. 3, 20).

Bütün bu ikna edici doğrulamalar, insanın, bütün zayıflıklarına karşın, çok güçlü olan bu sürekli duayı yapabileceğini ve bunun kendi isteğine bağlı olduğunu gösteriyor. İlk kez de olsa, bir tek gün için de olsa kararını ver ve denemeye başla. Yirmi dört saat içinde İsa'nın adını öteki uğraşlardan daha çok zaman ayıracak biçimde sürekli olarak yakarmaya özen göster. Bu sana, duanın dünyasal uğraşlara üstün geldiğini, zamanı gelince, gününün boşa gitmediğini, ancak kurtuluş için kazanıldığını gösterecektir. Sürekli dua, Tanrısal yargı terazisinde zayıflıklarını, kötü davranışlarını dengeleyerek vicdanındaki bugünkü günahlarını silecek ve erdem merdivenine adımını atmana neden olarak kurtuluşa kavuşma umudunu verecektir.

Gezginci:

– Bütün yüreğimle size teşekkür ederim, saygıdeğer peder.

Okuduğunuz şeylerle günahkâr ruhuma sevinç saçtınız. Tanrı aşkına izin verin de şu okumuş olduklarınızı bir çekeyim. Bir iki saat içinde hepsini çekebilirim. Bu okuduklarınız "Philokalia" da aynı konuyla ilgili Kilise Babalarının yazmış olduklarına çok benziyor. Bunlar, aptal kafam için öylesine açık ve anlaşılır ve öylesine güzel ve öylesine ferahlatıcı ki! Örneğin Philokalia'nın dördüncü bölümünde Karpathoslu Johannes şöyle diyor: "Kendi nefsinize egemen olacak ve çile çekmek için gerekli gücünüz yoksa bilin ki Tanrı sizi dua aracılığıyla kurtarmak istiyor." Bütün bunlar sizin not defterinizde açık ve eşsiz bir biçimde ortaya konmuş! İlk önce Tanrı'ya sonra da size bütün bunları bana duyurduğunuz için teşekkür ederim. Profesör:

– Okumanızı ben de büyük bir dikkatle ve zevkle dinledim, peder. Sıraladığınız nedenlerin hepsi akla yatkın; bana saygıya değer görünüyorlar. Ama aynı zamanda bana öyle geldi ki sürekli dua edebilmek için uygun koşullar ve tamamen sakin bir yalnızlık gerekiyor. Eylemlerin kutlulaştırılması için gerekli Tanrısal lütfun yardımını elde etmede sürekli ve aralıksız olarak yapılan duanın tek ve güçlü bir çare olduğunu ve bunun da insanın kendi olanakları içinde olduğunu kabul ediyorum. Bu yöntem kanımca ancak yalnızlık ve sakinlik içinde olan kimseler tarafından uygulanabilir. İşten, kaygıdan ve eğlenceden uzaklaşarak sık sık hatta sürekli olarak dua edilebilir. Geriye sadece kendi uyuşukluğunun ve kendi düşüncelerinin oluşturduğu engeli yenmek kalıyor. Kişi resmi görevliyse, sürekli çalışma zorunda ise, çevresinde bir sürü insan bulunuyorsa, o kimse kaçınılmaz oyalanmalar yüzünden kendisinden istenen devamlı dua etme isteğini gerçekleştiremez. Öyleyse, bu sürekli dua etme yöntemi, uygun koşullar gerektirdiği için herkes tarafından yapılamayacağı gibi çok kimseyi de ilgilendirmez.

– Böyle bir sonuca varmamıza hiç gerek yok. İçsel dua ile eğitilmiş bir yürek, zihinsel ya da bedensel olarak yapılan hiçbir işle engellenmeden her türlü gürültü patırtı içinde (bilenler bunu deneyimle bilirler, bilmeyenler de çalışarak derece derece öğreneceklerdir) Tanrı adını daima yakarabilir. Açıkçası, dua etmek isteyen kimsenin duası hiçbir şekilde dıştan yapılan bir müdahale ile kesilemez. Çünkü insanın gizli düşüncesi dış koşullara çok az bağlıdır, tamamen özgürdür, her an uyandırılabilir ve duaya yönlendirilebilir. Dilin kendisi bile gizlice, ses vermeden, birçok kimsenin arasında ve her çeşit uğraş içinde iken duayı söyleyebilir. Aklımız sürekli dua yapmaya henüz alışmış olmasa da yaptığımız çok önemli işler ve çok ilginç konuşmalar arasında bile zaman zaman İsa duasını yakaracak bir yol bulunabilir herhalde. Dikkatli olarak ve durmadan dua etmenin en önemli koşulu insanlardan ve rahatsız edici nesnelerden uzak durmak olmasına karşın seyrek olarak dua ettiğimiz için utanmalıyız. Çünkü ne kadar zayıf ve meşgul olunsa da daha sık ve bolca dua etmek hasta ya da sağlıklı herkesin elinde olan bir şeydir. Buna örnek verebilirim. Sorumluluklar yüklenmiş, zamanlarının çoğunu alan görevleri, kaygıları, işi olan bazı kimseler İsa'nın adını yalnız daima yakarmakla kalmamış aynı zamanda bu sayede içsel ve sürekli yürek duasını öğrenerek onu benimsemişler de. Örneğin: Patrik Photius senatörken Patrik olmuş, Patrikhane'yi yönetirken Tanrı'nın adını durmadan yakarmakta sebat ederek sürekli yürek duasına erişmiş. Kallistos de "Athos" dağında bir yandan aşçılık yaparken sürekli duayı öğrenmiş. Sade yürekli Lazarus da devamlı olarak hayır işleri ile görevlendirildiği halde gürültülü iş faaliyeti arasında İsa duasını sürekli olarak yinelemiş ve bu sayede huzurlu kalabilmiştir. Daha birçokları da aynı biçimde Tanrı adını sürekli olarak yakararak uygulamışlardır. Vaktin tümünü alan iş ortasında ya da başka insanlar arasında dua etmek gerçekten olanak dışı olsaydı, hiç kuşkusuz bize böyle bir buyruk verilmezdi. Ermiş Johannes Chrysostomos dua ile ilgili sözlerinde şunları diyor: "Hiç kimse, kiliseye gidemeyen ve kafası dünya meseleleriyle dolu bir insanın daima dua edebilmesi olanak dışıdır diye düşünmesin. Nerede bulunursan bulun, her yerde düşüncende Tanrı'ya sunak kurabilirsin." Şu halde, yolculuk sırasında, iş yaparken, tezgâhın arkasında dururken ya da otururken, elle çalışırken dua edilebilir. Her yerde dua etmek mümkündür. Gerçekten de insan, dikkatini özenle kendi üzerine verebilirse ve en azından duanın başka her hangi bir görevden daha önce geldiğine ve en önemli uğraş olduğuna kanı getirmişse, duasını her yerde yapabilecek uygun durumlar bulabilir.

Bu durumda da, hiç kuşkusuz, meselelerini daha büyük bir kararlılıkla düzenleyecektir. Başkalarıyla olan gerekli görüşmelerini kısa kesmeye çalışacak, boş sözlere önem vermeyerek suskun kalmayı yeğ tutacaktır. Can sıkıcı meseleler yüzünden delice bir kaygıya kapılmayacaktır. Bu sayede sessizce dua etmeye daha çok zaman ayırmış olacaktır. Bu biçimde düzenlenmiş bir yaşamda tüm hareketleri Tanrı adını yakarmakla elde edilen güçle daha çok başarıyla noktalanacaktır. Ve sonunda da onu İsa adını aralıksız yakarmaya sürükleyecektir. Böylece, deneyimle, sürekli duanın, kurtuluşa kavuşmanın biricik yolunun, insanın isteğine bağlı olduğunu, her zaman, her durumda ve her yerde dua etmenin mümkün olduğunu anlayacaktır. Kolaylıkla da sürekli sesli duadan düşüncede yapılan duaya, oradan da insana kendi içinde Tanrı'nın Krallığı yolunu açan yürek duasına erişecektir.

Profesör:

– Otomatik olarak yapılan işler sırasında sık sık, hatta devamlı dua etmenin mümkün hatta kolay bir şey olduğunu kabul ediyorum. Çünkü vücudun mekanik olarak yaptığı iş derin zihin faaliyeti ya da çok düşünme gerektirmez. Onun için de, iş gerçekleştirilirken akıl sürekli duaya dalabilir, ağız da onu izleyebilir. Ancak sırf zihinsel bir şeyle uğraşıyorsam, örneğin kendimi dikkatle bir okumaya vermişsem, ya da bazı ciddi sorunlar üzerinde inceleme yapıyorsam, ya da yazınsal bir kitabı kaleme alıyorsam, bu durumda aklımla ve ağzımla nasıl dua edebilirim? Hem sonra, dua zihinsel bir faaliyet değil midir? Nasıl, aynı ve tek zamanda birbirinden farklı şeyleri aynı ve tek akılla yapabilirim?

Skhimnik:

– Sorunuzun çözümü, sürekli dua eden kimseleri üç sınıfa ayırırsak, hiç de zor değildir: 1) Yeni başlayanlar. 2) İlerleme göstermiş olanlar. 3) Duayı öğrenmiş olanlar. Yeni başlayanlar zihinsel bir çalışma sırasında bile ara sıra yüreklerinde ve düşüncelerinde Tanrı'ya doğru bir atılım duyabilirler. Ve dudaklarıyla kısa dualar yapabilirler. Aşama yapmış olanlar ya da zihinlerini devamlı dua durumunda tutmayı başaranlar sürekli Tanrı huzurunda zihinsel çalışma yapabilirler. Vereceğim örnekle bu daha açık bir şekilde anlaşılacaktır:

Varsayalım ki, sert ve güç beğenir bir hükümdar sizden kavranması güç bir konu üstüne bir yazıyı huzurunda ve tahtının dibinde yazmanızı buyurmuş olsun. Kendinizi tamamen çalışmaya verdiğiniz halde, yaşamınızı ellerinde tutan hükümdarın varlığını öylesine hissedeceksiniz ki, yalnız başına değil de sizden özel bir saygı ve özen gerektiren bir yerde düşündüğünüzü, yazdığınızı bir an bile aklınızdan çıkarmayacaksınız. Hükümdarın yakınında olma hissi ve bilinci, açıkça zihinsel bir çalışma sırasında bile insanın kendini sürekli olarak içsel duaya verebileceğini gösteriyor. Uzun uygulama sonucunda ya da Tanrı'nın lütfü sayesinde zihinsel duadan yürek duasına ulaşanlar ise yalnız yoğun bir zihinsel çalışma sırasında değil, uyurken de sürekli olarak dua söylemeyi kesmezler. Aynen Neşideler Neşidesinde belirtildiği gibi: "Uyuyordum ben, yüreğimse uyanıktı." (Neş.5,2) Yüreğin kendiliğindenliğini (doğal ritmini) gerçekleştirmiş olanlar Tanrı adını yakararak öyle bir yeteneklilik kazanırlar ki, dua eden hangi durumda olursa olsun, o sırada hangi soyut ve zihinsel işle uğraşırsa uğraşsın, dua kendiliğinden harekete geçerek tüm ruhu ve zihni sürekli dua dalgasına sürükleyecektir.

Papaz:

– Saygı değer peder, bir iki söz etmeme izin verir misiniz? Her ne olursa olsun, kurtuluşa ve yetkinliğe erişmenin tek yolu sürekli dua etmek olduğu okuduğunuz yazıda çok güzel biçimde belirtilmiş. Yalnız anlayamadığım bir nokta var. Dikkatimi vermeden ve ne söylediğimi anlamadan sürekli olarak Tanrı adını yakarmanın bana ne yararı dokunacak? Bu boş bir tekrardan başka bir şey değil midir? Bundan çıkacak tek sonuç, dil kendi gevezeliğine devam edecek, zihin ise faaliyetine ket vurularak dengesini yitirecektir. Tanrı bizden sözcükler değil, ama dikkatli, kavramasını bilen bir zihinle temiz bir yürek istiyor. Seyrek olarak ya da belirli saatlerde kısa ama dikkatle, çaba ve coşkuyla düşünerek yapılmış bir dua sunmak daha iyi olmaz mı? Başka bir deyişle, bütün gün ve gece durmadan dua etse de, zihinsel arılık olmadan ve hayır işleri yapmadan insan tek bu davranışıyla kurtuluşa kavuşamaz. Görünür bir gevezeliğe dayandığı için insan en sonunda yorgunluğa ve can sıkıntısına düşer, öyle ki imana ve duaya olan güveni tamamen sarsılır ve bu verimsiz yöntemi bir kenara atar. Zaten yalnızca ağızla söylenen duanın boş dua olduğu Kutsal Kitaplarda da belirtiliyor: "Bu insanlar beni dudakları ile sayıyorlar, ama yürekleri benden çok ıraktır" (Mk.7,6). "Bana, Yarab, Yarab, diyen herkes göklerin ülkesine girecek değildir" (Mt.7,21). "Anlaşılır durumda beş sözcük söylemeyi anlaşılmaz dille on bin sözcük söylemeye yeğ tutarım" (1.Kor. 14,19). Bütün bunlar dikkatsizce ağızla söylenen sesli duanın ne kadar yararsız bir şey olduğunu gösteriyor.

Skhimnik:

– Salık verilen ağızla yapılan duaya, bu duayı devamlı olarak yapmak zorunluluğu eklenmemiş olsaydı ve Mesih İsa'nın adını yakarmanın kendine özgü bir gücü olmasaydı ve kendiliğinden, sürekli olarak uygulamanın bir sonucu olarak dikkat ve şevk doğurmamış olsaydı o zaman görüşünüzde haklı olabilirdiniz. Ama mademki şimdi duanın aralıksız yapılma niteliği, süresinin uzunluğu ve sık yapılması söz konusu (başlangıçta özen göstermeden ya da duygusuz bir biçimde yapılsa bile) olduğuna göre varmış olduğunuz doğru olmayan sonuçlar böylelikle çürütülmüş olmaktadır. İsterseniz sorunu daha yakından inceleyelim.

Tinsel bir yazar, belirli, değişmez sözcüklerle ifade edilen sürekli duanın sağladığı yararları ve bunun büyük değerlerini gösterdikten sonra şöyle diyor Sözde aydın geçinen birçok kimse aynı duayı sürekli olarak tekrar etmenin yararsız boş bir şey olduğu, cahil kimselerin otomatik olarak yaptığı anlamsız

bir uğraş olduğu görüşündedir. Ne var ki görünüşte mekanik bir nitelikte görünen bu uygulamayla açığa çıkan sırrın farkında değiller. Dudakların bu sürekli hareketinin çaktırmadan iç çekişe dönüştüğünü, insanın içine işleyerek onu sevinçle doldurduğunu, ruhu aydınlatarak, onu besleyerek, onu Tanrı'yla birleşmeye götürerek adeta ikinci bir ruh olduğunu bilmiyorlar. Bu eleştirmenleri alfabeyi ve okumayı yeni sökmeye çalışan çocuklara benzetiyorum. Çalışmaktan usanınca hemen yaygarayı koparark: "Bütün günü durmadan a,b,c yi tekrar etmektense ya da bunları bir kâğıt parçasına karalamaktansa, babamız gibi balığa çıksak bin kez daha iyi olmaz mı?" Okuma yazma bilmenin sağladığı yararlarla aydınlanmaların yorucu bir çalışma ile ezbere öğrenilen bu harfler sayesinde olduğunu görmemektedirler. Aynen buna benzer olarak, Tanrı adının sade bir biçimde sürekli olarak yakarılmasının sağlayacağı ölçülemeyecek kadar büyük yararları kabul etmek istemeyen bu insanlar için bu sürekli dua örtülü bir sırdır. İnsanın bir ruh ve bir vücuttan oluştuğunu unutarak deneyimden yoksun, miyop akıllarının gücü ile inanç eylemine değer biçmeye kalkıyorlar. Örneğin, neden ruhunuzu arındırmak istediğinizde ilk önce oruç tutarak, uyarıcı yiyeceklerden uzak durarak işe vücudunuzdan başlıyorsunuz? Bunu kuşkusuz vücudunuz bir engel oluşturmasın diye, ya da, daha açıkça belirtmek gerekirse, aklın sağduyuya kavuşması, ruhun arınması konusunda yardımcı olabilsin diye, ve sürekli açlık duygusu kolayca akıldan çıkan Tanrı'nın hoşuna giden şeyleri ve içsel yetkinliği arama konusunda aldığınız kararı size anımsatsın diye yapıyorsunuz. Deneyimle de görülüyor ki, oruç sayesinde aklın gelişmesi, yüreğin huzura kavuşması gerçekleştirilmiş, tutkulara gem vuracak bir yol ve tinsel alıştırma için bir itici güç sağlanmış oluyor. Böylelikle somut çarelerle içsel ve tinsel yararlar elde edilmiş olur. Zamanla içsel yürek duasına dönüşen ve ruhu Tanrı'yla birleşmeye kadar götüren sürekli olarak ağızla söylenen duayı da aynen bu şekilde düşünmelisiniz. Ağız, anlamsız bu kuru şeyi yinelemekten bıkıp, böyle dua etmeyi yararsız görerek, bunu büsbütün bırakabilir diye düşünmek boşunadır.

Deneyimler bunun tam tersinin olduğunu göstermektedir. Sürekli duayı uygulamış olan kimseler bize şunların olacağına dair güvence veriyorlar: İsa'nın adını sürekli olarak yakarmaya, ya da aynı şey demek olan, İsa duasını devamlı olarak söylemeye karar vermiş kimse ilk önceleri kuşkusuz zorluklarla karşılaşacaktır. Bir de tembellikle savaşması gerekecektir. Ancak bu konu üstünde ne kadar uzun süre sıkıca çalışırsa, anlaşılmayacak biçimde yaptığı işe o kadar çok alışacaktır. Öyle ki sonunda dili ve dudakları öyle bir yetenek kazanacaklar ki, kendiliklerinden hiç bir çaba göstermeden kıpırdayacak ve sessizce dua eder duruma geleceklerdir. Aynı zamanda boğaz bölgesindeki kasların mekanizması öylesine çalıştırılmış olacak ki, dua eden durmadan dua etmeyi kendisi için önemli ve devamlı yapılacak bir iş olarak görmeye başlayacak ve bunu yapmadığı her defasında kendisinde bir eksiklik hissedecektir. Sonuçta zihin de ağzın istem dışı yaptığı duaya kulak vermeye ve buna uymaya başlayacaktır. Onun sayesinde dikkati uyanarak yüreğe mutluluk veren kaynağa ve gerçek duaya ulaşacaktır.

Burada, sık sık ya da sürekli olarak yapılan sesli duanın gerçek ve onduran etkisini görüyoruz. Bunu hiç anlamamış ve bu konuda hiç bir deneyimi bulunmayan kimselerin düşündüklerinin tamamen tersine. Görüşünüzü desteklemek için gösterdiğimiz Kutsal Kitap'taki sözlere gelince, doğru bir inceleme yaparsak bunlar da açıklanabilir. "Yarab, Yarab" diye yakaran kimsenin içtenlikten ve dürüstlükten uzak gösterişle yaptığı sesli duanın geçersiz olduğunu belirtiyor İsa. Çünkü kendilerini beğenmiş Ferisilerin Tanrı'ya olan inancı yalnız ve yalnız dudaklarındaydı. Vicdanları bunu hiçbir şekilde doğrulamıyor, yürekleriyle de bunu kabul etmiyorlardı. Bu sözler ferisiler için söylenmiştir, yoksa "insanlar daima dua etmeli ve bu konuda kendilerini koy vermemeliler" diyen İsa'nın o sözleri, açık seçik ve kesin bir şekilde öğrettiği dua ile ilgili değildir. Aynı şekilde havari Pavlus kafayla beş sözcük söylemeyi düşüncesizce ya da yabancı bir dilde bir sürü sözcük söylemeye yeğ tutarım dediğinde özel olarak duadan değil de cemaatle olan ilişkisinden söz ediyor, dua konusunda ise kesin olarak şöyle diyor: "İnsanların her yerde dua etmelerini isterim" (I.Tim.2,8). Temel dinsel buyruk ise ondan çıkmış: "Durmadan dua edin" (I.Sel.5,17).

Tüm sadeliğine karşın sürekli duanın ne kadar verimli olduğunu görüyor musun? Kutsal Kitapta yazılanları doğru anlayabilmek için de ne kadar aklı başında bir inceleme yapmak gerekiyor. Gezginci:

– Dedikleriniz çok doğru saygıdeğer peder. Herhangi bir eğitimden geçmemiş, dikkatin ne olduğunun bile farkında olmadan İsa duasını durmadan sesli olarak söyleyen birçok kimseye rastladım. Dilleri ve dudakları

öyle bir duruma gelmişti ki, onları dua etmekten alıkoymanın olanağı yoktu. Bu davranış onları aydınlatıyor ve sevinç içinde bırakıyordu. Zayıf ve uyuşuk olan bu insanları dünyadan el etek çekmiş, erdem konusunda örnek alınacak kişiler haline getiriyordu.

Skhimnik:

– Evet, aynen dediğiniz gibi! İnsan dua sayesinde sanki yeniden doğar. Duanın gücü öylesine büyüktür ki, dünyada hiç bir şey, ne derecede olursa olsun hiç bir ıstırap ona dayanamaz. Eğer arzu ederseniz vedalaşmadan önce size kısa ama ilginç bir yazı daha okumak isterim.

Hepsi birden:

– Büyük bir zevkle dinlemek isteriz – dediler.

DUANIN GÜCÜ

Dua öylesine güçlü, öylesine kudretlidir ki, dua için şöyle denilebilir.

“Dua et ve ne istersen onu yap.” Dua, doğru ve gerçek olan neyse onu yapmanı sağlayacaktır. Tanrı’nın hoşuna gitmek için yalnızca sevmek yeterlidir. “Sevin ve ne istiyorsanız onu yapın.” diyor aziz Augustinus, “çünkü gerçekten seven kimse sevdiceğinin hoşuna gitmeyen bir şeyi yapmayı arzulayamaz.” Dua sevgi gösterişi ve sevgi hareketi olduğuna göre benzetme yaparak aynı şekilde diyebiliriz: “Sürekli dua etmek kurtuluşa kavuşmak için yeterlidir.” “Dua et ve ne istersen yap.” Böylelikle duanın amacına ve onun sayesinde kutsallığa erişirsin.

Bu sorunu daha anlaşılır kılmak için birkaç örnek gösterelim:

1. Dua et ve ne istersen onu düşün. Düşüncelerin dua sayesinde arınacaktır. Dua sana ayırt etme yetisini verecektir. Tüm kötü düşünceleri kafandan kovarak seni rahatlatacaktır. Düşünceleri kovup kafanı arındırmak istiyorsan Sinaitli ermiş Gregorius’un bu konuda söylediklerine kulak ver. “Düşünceleri duayla kov.” Çünkü düşüncelere ancak duayla gem vurulabilir. Aziz Johannes Klimakos da bu konuda şunu diyor: “Aklını tutan düşmanlarını İsa’nın adıyla yen. Bundan başka silah bulamazsın.”

2. Dua et ve ne istersen onu yap. Yaptıkların Tanrı’nın hoşuna gidecek, yaptıklarının sana yararlı ve iyileştirici etkisi olacaktır. Hangi konuda olursa olsun sürekli dua etmenin daima yararı vardır; çünkü onda lütuf gücü vardır: “Her kim Rabbin adını yakarırsa kurtulacaktır.” Örneğin: Bir adam isteksizce ve başarısızca dua ettikten sonra, bu dua sayesinde ayırt etme yetisini ve pişmanlık duygusunu kazandı. Eğlenceyi seven bir genç kız de eve geldiğinde dua etti ve bu dua ona Mesih’in öğretisine boyun eğmeyi ve bakirelik yaşamının ne olduğunu gösterdi.

3. Dua et ve kendi çabanla tutkularını yenmek için fazla sıkıntıya girme.

Dua, içindeki tutkuları yok edecektir, “çünkü sizin içinizde olan dünyada olandan daha büyüktür” (I.Yuh.4,4). Karpathoslu ermiş Johannes de şöyle diyor: “Kendi nefsine egemen olamıyorsan, üzülme,

ancak Tanrı'nın senden istediği gibi dua etmeye bak, dua seni kurtaracaktır." Bu duruma uygun bir örnek de Kilise Babalarının Yaşamından verelim: "Bir starets günaha düştüğü her defasından duaya başvuruyormuş, böylelikle en sonunda dengesini bulmuş."

4. Dua et ve hiçbir şeyden korkma. Felakete uğramaktan, mutsuzluğa düşmekten korkma. Dua seni koruyacak ve onları senden uzaklaştıracaktır. Sulara gömülmekte olan havari Petrus'un inancının yetersizliğini; hapishanede dua eden Pavlus'u, dua sayesinde günah eğiliminden kurtulan rahibi, dua sayesinde bir askerin kötü emellerinden kurtulan genç kızı; İsa duasının gücünü, kudretini yapan ve onu evrensel kılan benzeri olayları aklına getirir.

Nasıl dua edersen et ama daima dua et, hiçbir şey seni bunu yapmaktan alıkoymasın. Neşeli ve sakin ol. Dua her şeyi yoluna koyacak ve seni eğitecektir. Johannes Chrysostomos'la Çilekeş Markos'un dua gücü üstüne söylediklerini düşün. İlki şöyle diyor: "Günahkâr olan ve günahın tutsağı olan bizler dua edersek dua sayesinde kısa sürede günahlardan arınabiliriz." İkincisi ise: "Herhangi bir biçimde dua etmek elimizde olan bir şeydir; ama mükemmel bir şekilde dua etmek lütfün bir armağanıdır." diyor. Şu halde Tanrı'ya elinde olanı kadarını sun. İlk önce Tanrı'ya, kendi elinde olan niceliği sun, Tanrı da senin zayıflığına güç katacaktır. Devamlı yapılan dua duygusuzca ve dağınık bir şekilde yapılmış olabilir, zamanla bu dua alışkanlık haline gelecek, ikinci bir tabiat olacak ve sonunda arı, nurlu, ateşli ve gerçek duaya dönüşecektir.

Sonuçta duadaki uyanıklık süren uzadıkça bir de bakacaksın ki, ne kötü şeyler yapacak ne de onları düşünecek zamanın olacak. "Sev ve ne istersen onu yap" ,"dua et ve ne istersen onu yap." Bu özdeyişlerde ne derin düşünceler bulunduğunu anladın mı? Bunlar, zincirden boşanmış tutkularının yükü altında inleyen ve zavallılıktan bunalan günahkâr kimse için ne avutucu ve ne rahatlatıcı sözler! Ruhumuzu yetkinleştirmek, kurtuluşa kavuşturmak için elimizdeki tek çare dua etmektir. Hepsi o kadar. Ancak buradaki "dua" sözcüğünün şu koşulu da içerdiği gözden uzak tutulmamalı: Durmadan dua etmek! Bu Tanrı'nın buyruğudur. O halde dua sık sık ve devamlı olarak yapılınca tüm meyvelerini ve en etkili gücünü ortaya çıkarmaktadır. Çünkü sık sık dua etmek kuşkusuz bizim elimizde olan bir şeydir. Ama duada yetkinlik, arılık ve ateşli çaba lütfün armağanlarıdır.

Onun için elimizden geldiğince sık dua etmeye bakmalıyız. Başlangıçta pek dikkatimizi veremezsek bile tüm yaşamımızı duaya adamalıyız. Sürekli uygulama sonunda dikkatli olmasını öğreneceğiz. Nicelik doğal olarak niteliğe götürecektir. Deneyim sahibi tinsel bir yazar şöyle diyor: "Bir şeyi gerçekten iyi yapmayı istiyorsak, onu mümkün olduğu kadar çok yapmalıyız."

Profesör:

– Dua konusu aslında çok önemli bir konu! Aynı duanın coşkulu bir biçimde tekrar edilmesi lütfün gizli olduğu hazineyi açan anahtar niteliğindedir. Oysa kaç kez kendi kendimle, büyük istek içinde olmakla uyuşukluk içinde olmak arasında bocaladığım oldu! Bende sürekli dua etme isteğini uyandıracak ve bana bunu yapmaya karar verdirecek bir yol bulsaydım çok mutlu olurdum!

SÜREKLİ DUA ETME İSTEĞİNİN UYANDIRILMASI

Skhimnik:

– Birçok tinsel yazar, dua etme isteğini uyandıracak, sağlam düşünme biçimine dayalı birçok yol göstermişler. Örneğin:

1. Ruhumuzu kurtuluşa kavuşturmak için, duanın gerekliliği, eşsizliği, etkili gücü ile ilgili düşünceleri kafamıza sokmamızı öğütülüyorlar.

2. Tanrı'nın bizden kesin olarak dua etmemizi istediğine ve bu 150 isteğini Kutsal Kitaplarda belirttiğine kesin olarak inanın.

3. Şu noktayı aklınızdan hiç çıkarmayın: dua konusunda gevşek ve savsayıcı olursanız dindarlıkta, huzur ve kurtuluş elde etmek konusunda hiçbir aşama kaydedemezsiniz. Buna göre de kaçınılmaz olarak hem bu dünyada hem de öbüründe cezalandırılarak acı çekeceksiniz demektir.

4. Almış olduğunuz kararı, sürekli dua ederek kurtuluşa ve kutsallığa erişmiş azizleri örnek alarak destekleyin. Sağlıklı bir düşünce sonucu çıkmış bu yöntemlerin kendilerine göre değerli olduğu halde, zevke düşkün ve vurdumduymaz bir kimse bunları kabul edip uygulamaya koysa bile bunların ne kadar önemli olduklarının bilincine pek varamaz. Nedeni şu: Bu iyileştirici yöntemler nazlı iştahına acı, bozulmuş yaratılışına da zayıf gelirler. Çünkü hangi Hıristiyan sık sık dikkatini vererek dua etmesi gerektiğini, bunun Tanrı tarafından istenen bir görev olduğunu, dua konusunda gevşeklik gösterirse zarara uğrayacağını, azizlerin ve ermişlerin hepsinin büyük bir istekle ve sebatla dua ettiklerini bilmez? Yine de bunu bilmenin bir yararı dokunduğu söylenemez. Kendini inceleyen herkes bu öğütleri, her ne kadar sık olarak aklına getirmiş olsa da, pek seyrek olarak yerine getirdiğini, uyuşuk ve kötü yaşamından vazgeçmemiş olduğunu görür. Onun için, insan yüreğinin aşırı zevke düşkünlüğünü ve insan iradesinin zayıflığını bilen Tanrısal bilgeliğe sahip deneyimli Kilise Babaları bazı özel çareler düşünmüşler. Acı ilacı tatlı şuruba katan doktorlar gibi kadehin kenarına bal çalmışlar. Uyuşukluktan ve duaya karşı duyulan ilgisizlikten – Tanrı yardımıyla – kurtulmanın en etkin ve en kolay yolu Tanrı'yı sevmenin çok hoş ve eşsiz bir duygu olduğunu bulmaktır, bu da dua etmekle elde edilir. Ruhunuzun bu durumunu elinizden geldiği kadar sık derin derin düşünmeniz, cesaret elde etmek için Kilise Babalarının bu konuda yazmış olduğu kitapları okumanız salık veriliyor. Bu hoş duyguların duada kolaylıkla ve ani olarak duyulabileceğine dair cesaret verici güvence veriyor ve bu duyguların şahane duygular olduğunu belirtiyorlar.

Örneğin: Yürekten gelen bir sevinç, içten gelen çok tatlı bir sıcaklık ve ışık, sözle anlatılamaz coşku, neşe, yürek ferahlığı, derin bir huzur ve sonsuz mutluluğun kendisi, bütün bunlar yürekte dua sayesinde ortaya çıkarlar. Bu tür düşüncelere dalmakla duygusuz ve zayıf olan yürek alevlenir ve güçlenir. Duaya karşı duyulan büyük istek yüreği cesaretlendirir ve insan kendini bir bakıma duayı uygulamaya itilmiş hisseder.

Suriyeli Isaak'ın dediği gibi: "Ruh sevincin çekiciliğine kapılır, bu sevinç yürekte umudun gelişmesiyle doğar, bu umut üstüne düşünmek de yüreğe huzur verir." Aynı yazar şunları ekliyor: "Bu faaliyetin başından sonuna dek başarıyla yürüyebilmesi bir bakıma önceden kabul edilen bir yönteme bağlıdır. Bu da görevini yerine getirmek isteyen ve aynı zamanda ulaşmaya çabaladığı amacın düşüncesinin mutluluğu ruhu bir temel atmaya iter." Aynı şekilde aziz Hesychios da: Uyuşukluğun duaya nasıl engel oluşturduğunu açıkladıktan ve dua isteğini uyandırmak için yapılan bazı yanlış düşünceleri reddettikten sonra sözünü şöyle noktalıyor. "Eğer başka hiç bir nedenle yürek sessizliğini arzulamaya hazır değilsek, bunu hiç olmazsa ruhun elde edeceği zevki düşünerek yapalım."

Öyle görülüyor ki, insanları sürekli dua yapmaya özendirmek için onun oluşturacağı sevinç duygusundan yararlanmak istiyor ermiş Büyük Makarios da aynı şekilde, "duayı, meyvesini yani yürek mutluluğunu elde edecek şekilde yapmalıyız" diyor. "Philokalia'nın" birçok bölümünde bu yöntemle ilgili, duanın sağladığı hazları ayrıntısıyla anlatan çok açık örneklere rastlamak mümkün. Uyuşukluğun ya da duygusuzluğun pençesinde bulunan kimse onları, böyle bir sevince kendisini layık görmeden ve dua etme konusunda daima savsak olduğunu kabul ederek elinden geldiğince çok okumalıdır.

Papaz:

– Böyle bir düşünüş biçimi deneyimsiz bir insan tinsel kösnü içine düşürmez mi? İmanın gereklerini ödül beklemeden sıyrılmış bir zorunlulukla yerine getirmeyi kabul etmeyen aşırı ve hazza susamış ruhun bu eğilimine Tanrı bilimciler bu adı takıyorlar.

Profesör:

– Bana göre, Tanrıbilimciler bu durumda, tinsel zevk konusunda aşırılıktan, oburluktan kaçınılması gerektiğini söylüyorlar, ancak içsel yaşamın getirdiği avuntu ve sevinci de bir kenara itmiyorlar. Bir şeyin karşılığında ödül beklemek yetkince bir davranış sayılmasa da Tanrı insana sevinci ve mutluluğu düşünmesini yasaklamamış, bizzat kendisi ödülden söz ederek insanları buyrukları yerine getirmek ve böylelikle yetkinliğe erişebilmeleri için isteklendirmiş: "Ananla babana saygı göster." Tanrı yasası böyle buyuruyor. Bu buyruğa uymanın sonucu olarak elde edilecek ödül de şu: "Ve bunun yararını göreceksin." "Kusursuz olmak istiyorsan, git varını yoğunu sat, yoksullara dağıt sonra gel beni izle." Kusursuz olmanın koşulu bu. Hemen sonra da kusursuzluğa erişmenin ödülü geliyor: "Göklerde bir hazineye sahip olacaksın." "İnsan Oğlundan ötürü insanlar sizden nefret ettikleri, sizi reddedip hakaret ettikleri ve sizi kötü saydıkları zaman ne mutlu size." (Luk.6.22).

Kusursuzluğa erişmenin gerektirdiği bu koşulları yerine getirmek için az rastlanır bir ruh gücüne ve sarsılmaz bir sabra gerek vardır. İşte bu nedenledir ki, ruhun gücünü ayakta tutabilmek için vaat edilen ödül ve mutluluk büyüktür: "Cennetteki ödülünüz büyük olacaktır." Onun için yürek duasında bir çeşit haz duyma isteğinin gerekli olduğuna ve hem insanı daha özenli olmaya iten hem de sonuca götüren bir çare olduğuna inanıyorum.

Skhimnik:

– Büyük bir Tanrıbilimci olan aziz Makarios bu konuda çok açık bir şekilde şöyle yazmış: "Bir gün bağ bozumunu elde edeceğiniz umuduyla bütün gücünüzü, bütün çalışmalarınızı asma çubuklarını dikmeye harcamışsanız, bağ bozumunu elde edemediğiniz zaman bütün zahmetleriniz boşuna olmuş olur. Dua konusunda da aynı şey söz konusudur: Tinsel meyveyi, yani sevgiyi, huzuru, sevinci ve benzeri öteki şeyleri aramazsanız zahmetiniz boşuna olacaktır. Onun için dualarımızı meyvelerini yani yürek ferahlığını ve sevincini elde edecek şekilde yapmalıyız." Bu kutsal evliya, duada sevinç duymanın gerekliliği üstüne sormuş olduğunuz soruyu açıkça yanıtlamış olmaktadır. Ne var ki aklıma, okuduğum, henüz çok olmadı, bir tinsel yazarın bir görüşü geldi. Aşağı yukarı şunu demek istiyordu: "Duanın insana doğal gelmesi, insanın duaya olan eğilimin birinci nedenidir." Bu doğal özelliği incelemek de, bana göre, profesörün o kadar büyük bir istekle aradığı çareye, duada çabayı dürtmek için gerekli çareye yararı dokunacaktır sanırım.

İzin verirseniz bu yazıda üzerinde durduğum bazı noktaları kısaca özletmek istiyorum. Örneğin, yazar: "İnsan aklı ve insan yaratılışı insanı Tanrı'yı tanımaya götürür." diyor. Birinci düşünce nedensiz eylem olamayacağı ilkesini doğruluyor. Duyarlı nesneler merdiveninin en alt basamağından en üst basamağa çıkılarak ilk Neden olan Tanrı'ya ulaşılır. İkincisi bir bilgeliğin, bir uyumun, bir düzenin eşsizliğini, adımlarını herkese açıklayarak sonlu nesneleri sonsuzluğa çıkaran merdivenin destek noktası durumundadır. Öyle ki insanın doğal yapısı, insanı doğal olarak Tanrı'yı tanımaya iter. İşte onun içindir ki, şimdiye dek Tanrı bilgisinden tamamen yoksun ne bir barbar kavim ne de bir halk olmuştur ya da olacaktır.

Bu bilgi sayesinde en vahşi yerli bile dıştan bir etki altında kalmadan dikkatini elinde olmadan göğe çevirir, diz çöker, anlamadığı bir iç çekiş geçirir, içinde kendisini yukarıya doğru çeken, bilinmeze doğru iten bir şeylerin varlığını hisseder. Bu dediğim bütün doğal dinlerin temelini oluşturan bir olgudur. Bu nedenle, çok ilgi çekicidir. Tüm doğal dinlerin özü ya da ruhu gizli duadan ibarettir. Bu gizli dua etme

bazı özel faaliyet biçimleriyle putperest kavimlerin içinde bulundukları karanlığın etkisiyle az ya da çok bozulmuş akıllarının seviyesine göre, kurban verme biçimiyle ortaya çıkar. Bu görüntü sağduyu için ne kadar şaşırtıcı ise, Tanrı'yı bulmak için duyulan bu doğal eğilimin ifade ettiği bu şahane şeyin gizli nedenini açığa çıkarmak da bizim için o kadar önemli olmalıdır. Bunu ruhbilimsel (psikolojik) açıdan incelemek pek kolay olmayacaktır.

İnsanın tüm tutkularının ve davranışlarının asıl nedeni, kökü, gücü doğuştan gelen kendisine olan sevgiden ileri gelmektedir. Tüm insanlığa ait ve insanın derinine kök salmış hayatta kalma içgüdüsü bunu doğrulamaktadır. İnsanın her isteğinin, her girişiminin, her davranışının son nedeni kendi özsevisidir, kendi yararını aramasıdır. Vahşi yerli yaşamı boyunca bu gereksinmesini karşılamaya çalışır.

Ama insan aklı yalnız duyuların doyumuyla yetinmez, yaratılıştan gelme kendini sevme isteği de hiç durmaz; bu yüzden arzusu da gün geçtikte daha gelişir, kendi iyiliğini daha çok düşünmeye, hayallere dalmaya ve duygusunu başka bir sona doğru itmeye başlar. Bu içten gelen arzu ve duygu dalgası geliştikçe doğal olarak insanı dua etmeye götürür. Bu, amacına güçlükle ulaşan var olma sevgisinin gereğidir. Doğal insan mutluluğa ulaşmadıkça onu daha çok ele geçirmeye uğraşır, arzusu daha çok kabarır, çareyi duada arar. Arzuladığı şeyi elde etmek için var olan her şeyin bilinmeyen Neden'ine başvurur. Böylece, bu yaratılıştan gelen hayatta kalma sevgisi, yaşamın temel öğesi vahşi yerliyi bile dua etmeye iter. Bilge Yaradan insan tabiatını hayatta kalma sevgisine elverişli olarak yaratmış. Kilise Babalarının ifadelerine göre, bu, düşmüş insanı yüce nesnelere çıkaracak bir "çekim" gibidir. Ah! Keşke insan bu yeteneğini yitirmeyip, onu hiç olmazsa kendi tinsel yaratılışına uygun olan eşsiz halinde tutabilseydi! O zaman kendisini tinsel yetkinliğe götüren etkin çareye sahip olurdu. Ama ne yazık ki insan bu soylu yeteneğini çoğu zaman hayvanı tabiatı için araç olarak kullandığında bencilce bir tutkuya dönüştürmüş oluyor.

Starets:

– Sevgili konuklarım, hepinize yürekten teşekkür ederim. Bu yararlı söyleşiden çok hoşnut kaldım ve bilmediğim birçok şey öğrendim.

Birbirleriyle vedalaştılar.

(7) Skhimnik. Bir tür rahiptir. Bu rahipler Batı Kilisesindeki rahipler gibi yeminler ettikten sonra daha sıkı manastır kurallarına uyacaklarına dair ikinci bir yemin daha ederler.

(8) Solovski Manastırı. Dünyanın en kuzeyinde Beyaz Denizde bir takımada üzerinde 15. yüzyılın başında kurulmuş bir manastırdır. Kurucuları arasında mucizeler yaratan aziz Savatiy ile Zosima vardır.

YEDİNCİ ANLATI

Gezginci:

– Saygıdeğer yol arkadaşım profesörle birlikte yola koyulmadan önce son bir kez sizi görüp hayır duanızı almak istedik.

Profesör:

– Evet, sizlerle görüşmemiz bizler için çok iyi oldu. Arkadaşlarınızla birlikte yapmış olduğumuz tinsel görüşmelerden çok yararlandık. Bir an evvel gitmeye can attığımız uzak ülkeye giderken bütün bu görüşmelerimizi dostluğun ve Hıristiyan sevgisinin bir güvencesi olarak yüreklerimizde götüreceğiz.

Starets:

– Beni anımsamış olmanıza teşekkür ederim! Çok uygun bir vakitte geldiniz. Yanımda iki ziyaretçim var, yirmi yıldır hiç kimseyle konuşmadan ormanda yaşamış bir keşişle Moldavyalı bir rahip. Sizi görmek istediler. Durun, gidip onları çağırayım… İşte onlar.

Gezginci:

– Ormanda tek başına yaşamak ne büyük mutluluktur! Ruhun hiç bir engel olmadan Tanrı'yla birleşmesi için ne uygun bir ortam! Yaşam ağacı Eden'deki yeryüzü cennetinde olduğu gibi orman sessizliği içinde orman keşişinin yüreğinde boy atar. Ormanda kendini doyuracak olanak bulabilmiş olsaydım, böyle bir keşiş yaşantısı sürdürmeyi hiç bırakmazdım.

Profesör

– Uzaktan bakınca, her şey bize güzel ve çekici gelir. Denemiş olan herkes bilir ki, dünyada her yerin kendine göre avantajları olduğu gibi sakıncaları da vardır. Kendisini yalnızlığın sessizliğine çekilmiş hisseden melankolik mizaçlı bir kimse keşiş yaşantısı sürdürmekten mutluluk duyacaktır. Bu yol üzerinde tehlikeler çoktur! Çilekeşlerin yaşamını anlatan yazılar, dünyadan büsbütün el etek çekmiş çok sayıdaki çekilgen ve keşişin hayallerin pençesine düşmeleriyle, baştan çıkmalarıyla ilgili örneklerle doludur.

Keşiş:

– Manastırlarda olduğu gibi Tanrı'dan korkan halk arasında da keşiş yaşamını ya da içsel duayı uygulamayı arzulayanların çoğu ayartılmaktan korktukları için bu eğilimlerinden vazgeçtiklerine ilişkin Rusya'da epey yaygın olan kanıyı öğrenince çok şaşırdım. Bana göre bunun iki nedeni vardır: Ya görevi yerine getirme konusunda yanlış anlaşılma ve tinsel alandaki eksiklik, ya da meditasyonda sebat edemeyecek kadar tembel oluşumuz ve kendimizden daha aşağı seviyede gördüğümüz başkalarının bu yüce bilgiyi öğrenip bizi geride bırakacaklarını düşünerek onları kıskanmamızdır. Aynı kanıda olan Kilise Babalarının bu konudaki öğretilerini incelememiş olmaları çok yazık. Gerçekten, Kilise Babaları Tanrı'ya yakarıldığında korkutmaması ve kuşku duyulmaması gerektiğini öğretiyorlar. Eğer kimi kimseler hayallerin pençesine düşmüşlerse, bunun nedeni o kimselerin kendini beğenmişliğidir. Ya da onlara bir yol gösterenin bulunmaması ya da çeşit çeşit hayalleri, serapları gerçekmiş gibi görmeleridir. Kilise Babalarının belirttiklerine göre insanın başına böyle bir şey gelirse, bu daha bilinçli bir deneyimle mutluluğa doğru gitmesi içindir. Çünkü böyle bir denemeye izin veren Tanrı, o kimsenin yardımına koşmakta gecikmeyecektir. "Yürekli ol, seninle birlikteyim, korkma," diyor Mesih İsa. Yanılsamaya (illüzyon) düşeceğiz diye içsel duadan korkmanın, ürkmenin anlamı yok. Kişinin tinsel yöneticiye ruhunu olduğu gibi açması, kendi günahlarını alçakgönüllülükle kabul etmesi, dua sırasında kafasında görüntülerin bulunmaması, birçok kimsenin tinsel faaliyete girişmeye cesaret edemeyecek kadar korktukları bu yanılsamalara karşı sağlam ve güvenilir savunma oluştururlar. Aslında bu insanlar günah eğilimine kapılma durumundadırlar. Sinaitli bilge Philotheos'un belirttiği gibi: "Zihinde oluşan yanılsamaları anlamayan ve onlara şeytandan gelmiş gibi katlanan çok sayıda rahip bulunuyor. Bu kişiler kendilerini büyük bir istekle

tek bir faaliyete verirler: hayır işlerine. Tinsel faaliyete gelince, yani meditasyon yapmaya, bunu ise kendilerine hiç dert etmezler, çünkü bu konuda aydınlanmamış ve cahil kalmışlardır. "Başkalarından lütfün onları içten değiştirdiğini duysalar bile, kıskançlıktan bunda sadece yanılsama görürler." diyor Sinaitli aziz Gregorios.

Profesör:

– İzninizle bir soru sormak istiyorum. Kendini inceleyen herkes kuşkusuz günahlarının bilincine varabilir; peki, ya yüreğinizi açabilecek, size tinsel yaşamla ilgili doğru ve güvenilir bilgiler verebilecek, kendi deneyimlerine dayanarak sizi yönetebilecek tinsel bir yönetici bulamayınca ne yapmak gerekir. Bu durumda kılavuzsuz tek başına bu denemeye atılmaktansa meditasyona girişmemek daha iyi olmaz mı? Bir de anlayamadığım bir nokta var. Tanrı huzuruna çıkan bir kimse kendisini kafasındaki şekillerden nasıl tamamen arındırabilir? Bu doğal bir şey değil. Çünkü ruhumuz ya da zihnimiz salt boşluk içinde şekilsiz herhangi bir şeyi gözünde canlandırmaz. Hem sonra neden ruh Tanrı'yla dolu iken Kurtarıcı İsa'yı ya da Kutsal Üçlü-Birlik'i v.s. gözünde canlandırmasın?

Keşiş:

– Yüreğini, hiçbir şey gizlemeden güvenle, yarar elde edecek şekilde her gün açabileceğin, düşüncelerini ve ruhsal eğitimin sırasında karşılaştıklarını söyleyebileceğin tinsel bir yöneticinin ya da tinsel konularda deneyimli bir starets'in öğütleri, sessizlik yolunda yürek duasını uygulamak için birinci derecede önemlidir. Bununla birlikte, böyle bir yönetici bulunmaması durumunda, yukarıdaki buyruğu veren aziz kişiler bir istisna yapıyorlar. Saygıdeğer Rahip Nikephoros bu konuda açık ve seçik olarak şöyle diyor: "Yürek duasını uygulamaya koyarken bilgili ve gerçek tinsel bir kılavuza gerek vardır. Eğer böyle biri yoksa ısrarla aramak gerekiyor. Aradığın halde bulamazsan, o zaman, pişmanlık duygusu içinde, Tanrı'nın da yardımını dileyerek Kilise Babalarının öğretilerindeki öğütlere ve açıklamalara başvurun, sonra da onların doğrululuğunu Kutsal Kitaplarla karşılaştırarak araştırın." İyi niyetli ve istekli araştırıcının basit insanlardan da yararlı bilgiler elde edebileceğini göz önünden ırak tutmaması gerek. İyi niyetle ve inanarak bir Sarazen'e bile sorular sorulsa, onun bize yararlı sözler edebileceği konusunda güvence veriyorlar Kilise Babaları. Buna karşılık kötü niyetle ve inançsız bir şekilde bir peygamberden öğüt istense, o bile bize yardımcı olamaz. Buna bir örnek Mısırlı Büyük Makarios'un yaşamından verilebilir. Büyük Makarios üzüntüsünden basit bir köylünün söylediği sözlerle kurtulmuş.

Şekillerin kafadan atılması konusuna gelince, yani hayal gücünü kullanmamak ve meditasyon sırasında hiçbir görüntüye izin vermemek, bu ister bir ışık, bir melek, İsa olsun ya da herhangi bir ermiş olsun, her türlü hayal kurmaktan kaçınmak gerekir. Bu, kuşkusuz deneyim sahibi Kilise Babaları tarafından şu nedenle isteniyor: "Hayal gücü bir şeyin biçimini kolaylıkla zihinde canlandırabilir, öyle ki, şeytan kendisini görkemli bir melek biçiminde gösterebilir diyen Kutsal Kitabın uyarılarına kulak asmayan deneyimsiz kimseler kolaylıkla bu düşsel yaratıkları gerçek vizyonlar olarak kabul edebilir ve böylece yanılgıya düşebilirler.

Tanrı'nın mevcudiyeti izlenimi içindeyken aklın, kolaylıkla ve doğal bir şekilde biçimlerden anabilmesi ve bu durumda kalabilmesi, hayal gücünün biçimsiz herhangi bir şeyi algılanabilir bir biçimde bu boşlukta canlandırabileceğini ve bu canlandırdığı şeye dikkatini verebileceğini gösteriyor. Örneğin ruhu, havayı, sıcağı ya da soğuğu düşünebilir ve içimizde canlandırabiliriz. Soğukta iken, soğukta bulunan kimse tarafından fiziksel olarak hissedilmeyen, ölçülmeyen, görünmeyen sıcaklığı zihnimizde iyicene canlandırabiliriz. Aynı şekilde Tanrı'nın tinsel ve anlaşılmaz mevcudiyetinin izlenimi de zihinde canlandırılabilir ve biçimlerden tamamen arınmış yürekte seçilebilir.

Gezginci:

– Yolculuklarım sırasında kurtuluşlarını düşünen dindar kimselere rastladım. Bu kimselerin içsel uygulamaya girişmekten korktuklarını gördüm. Böyle bir işe kalkışmanın yanılgı içine düşmek ya da büyülenmek olduğunu söylediklerini işittim. Birçoğuna "Philokalia"dan Sinaitli Gregorios'un bu konudaki öğretilerini okudum. Okuduklarımın yararı dokundu. Gregorios şöyle diyor: "Zihin faaliyetinin tersine, yürek faaliyetinde yanılma olamaz. Çünkü şeytan yürek sıcaklığını kendi kudurgan ateşine, ya da yürek sevincini iç karartıcı dünyasal zevklere dönüştürmek istese bile, zaman, deneyim ve duygu onun foyasını çıkartarak bu kurnazlığını, dalaveresini bu konularda bilgisi olmayan kimselere gösterir." Eskiden sessizlik yoluna girerek yürek duasını uygulamış, ama daha sonra bazı engellerle karşılaştıkları ya da günah işledikleri için cesaretsizliğe kapılarak uyguladıkları içsel yürek faaliyetinden vazgeçmiş kimselere de rastladım. Profesör.

– Bu çok doğal. Ben de, iç dengemi yitirince ya da bazı günahlar işleyince bazı durumlarda aynı şeyi hissettiğim olmuştur. İçsel yürek duası mademki kutsal bir uğraş, Tanrı'yla bir olmak demektir, öyleyse Tanrı'ya yeniden dönmek için, önce uygun bir biçimde içten pişmanlık duymadan ve sessizce tövbe etmeden, günahla alçalmış yüreğe kutsal bir şeyin girmesine engel olacak yerde, onu sokmaya çalışmak haddini bilmezlik olmaz mı? Ve böyle bir davranış kutsallığa hakaret sayılmaz mı? Tanrı huzurunda şaşkın ve karanlıklar içindeki bir yürekle "anlamsız sözler" etmektense suskun durmak daha iyi değil midir?

Rahip:

– Böyle düşünmenize üzüldüm. Bu umutsuzluğa kapılmak demektir, yani karanlıklar dünyasının bizlere karşı kullandığı en temel silah ve günahların en kötüsüdür. Deneyim sahibi Kilise Babaları bu konuda tamamen başka düşünüyorlar. Saygıdeğer Niketas Stethatos diyor ki: "Günaha düşmüş hatta boğazınıza kadar gömülmüş olsanız bile yılgınlığa kapılmamalısınız, vakit yitirmeden Tanrı'ya yönelin, o düşmüş yüreğinizi hemen yeniden kaldıracak ve size eskisinden daha çok güç verecektir. Bir süre için güneş ışınlarına tutulan iltihaplanmış yaralardaki iltihap nasıl etkisini kaybediyorsa, yüreğinizin günahla her kirlenişinden, her düşüşünden sonra vakit geçirmeden yüreğinizi iyileştirsin ve temizlesin diye Tanrı huzuruna çıkartmalısınız. Tinsel yazarların çoğu tutkularımızla, kurtuluşumuzun düşmanlarıyla olan anlaşmamız konusunda kesin bir görüş birliği içindedirler. Günaha bir kez bile düşmüş olsak hiçbir şekilde can veren faaliyetten yani yürekten yaptığımız Mesih İsa yakarışından vazgeçmemeliyiz. Günahlarımız, kendimizi kaygı içinde, bezgin ve üzgün hissettiğimiz için bizi Tanrı yolundan döndürmemeli, ne de içsel duayı söylememize engel olmalı, tersine bizi hemen Tanrı'ya döndürmeli. Aynen annesiyle birlikte giden, yeni yürümeye başlayan, yanlış adım atınca da hemen annesine dönerek ona yapışan küçük bir çocuk gibi.

Keşiş:

– Kaygı verici düşüncelerin, yılgınlığa düşmenin, kuşkuların zihnin dağınık olmasından ve içimizde sessizliği koruyamadığımızdan ileri geldiğini düşünüyorum. Eski bilge Kilise Babaları, Tanrı'ya olan sarsılmaz güvenleriyle, huzur verici yalnızlık suskunluklarıyla yılgınlığı yenmiş, içsel aydınlığa ve güce erişmişlerdi. Ve bizlere şu çok yararlı ve değerli öğüdü bırakmışlar: "Odana çekil, tek söz etmeden öylece otur, yalnızlık sana her şeyi öğretecektir."

Profesör:

– Keşişlerin çok değer verdikleri ve sizin açık açık yararlarını övdüğünüz keşiş yaşantısı ve sessizlik konusundaki düşüncelerimi eleştirmenizi size güvendiğim için saygıyla karşılıyorum. Ama şöyle düşünmeden de edemiyorum: Mademki bütün insanlar Tanrı tarafından verilen doğa yasasıyla zorunlu olarak birbiriyle ilişki içinde olacak, birbirlerine yardımcı olacaklar, birbirleri için çalışacak, karşılıklı yardımlaşmalarda bulunacaklar ve bireylerin toplum yaşamı ile bütünleşmeleri insanlığın yararına katkıda

bulunacak ve bireylerin birbirlerine duydukları sevgiyi açığa çıkaracaklar. Öyleyse dünyadan elini eteğini çekerek insanlardan uzaklaşmış bir keşiş boş durarak insanlara nasıl yardım edebilir, cemiyetin yararına ne gibi katkıda bulunabilir? Böyle davranmakla, insanların sevgide birleşmelerini ve evrensel kardeşliği isteyen Tanrı'nın yasasını çiğnemiş olmuyor mu?

Keşiş:

– Keşiş yaşantısı ile ilgili düşünceleriniz yanlış. Çıkardığınız sonuçlar da doğru değil. Bunları bir bir ele alarak ayrıntısıyla inceleyelim.

Tek başına sessizlik içinde yaşayan bir keşiş aylak aylak boş durmaz. Cemiyet içinde yaşayan bir kimseden daha çok çalışır. Elinden geldiğince bıkmadan usanmadan zihnini çalıştırır; uyanık kalır, meditasyon yapar; dikkatini ruhunun iç durumuna ve yaptığı aşamaya verir. Sessiz durmanın gerçek nedeni budur. Bu tutumla, kendi yetkinliğini sağladığı oranda ruhlarının yaşamını geliştirmek için kendi içlerine dikkatlerini veremeyenlere yardımcı olmaktadır. Çünkü sessizlik içinde uyanık durarak iç deneyimlerini gerek sözle (özel durumlarda) gerekse onları yazıya dökerek kardeşlerinin kurtuluşuna ve tinsel iyiliğine yardımcı olur.

Daha yüksek bir düzeyde daha fazlasını da yapar, çünkü basit bir hayırseverin basit duygusal sevgi gösterisiyle yaptığı iyilikler dünyada hep az sayıyla sınırlandırılmıştır, oysa içsel deneyimleri sayesinde tinsel gerçekleştirmeyi sağlayan, ikna edici çareleri göstererek iyilik yapan kimse bütün ülkelerin iyilikçisi durumuna gelir. Onun deneyimi ve onun öğretisi kuşaktan kuşağa geçer, eski zamanlardan günümüze kadar gelen bu bilgilerden yararlandık. Bu, Hıristiyanlık sevgisine ters düşmez, hatta sonuçları bakımından onu aşar bile.

Yalnızlığa çekilen keşişin hemcinsi üzerinde yaptığı değerli ve yararlı etkisi yalnızca içsel yaşamla ilgili gözlemlerini iletmesiyle değil, aynı zamanda dinle ilgisi bulunmayan bir kimseyi örnek yaşantısıyla kendisini tanımayı ve Tanrı'ya saygı duymasını sağlamasıyla belli eder. Keşişlerden söz edildiğini duyan ya da bir keşişin kulübesinin önünden geçen bu dünyadaki bir insan içinde tinsel yaşama doğru bir eğilim duyacak, insanın bu dünyadaki rolünü düşünecek ve Tanrı'nın insanı yarattıktan sonraki o ilk mutlu duruma insanın yeniden erişebileceğini düşünecektir. Suskun keşiş suskun kalışıyla bile aynı zamanda yaşantısıyla çevresine iyilik yapmakta, din ve erdem konusunda örnek olmakta ve Tanrı'yı aramak konusunda çevresini ikna etmektedir.

3. Burada belirtilen yarar sessizlik içinde kalarak gerçek anlamda eğitilmek ve Tanrı'nın lütfü tarafından aydınlanmaktadır. Suskun keşiş dünyanın ışığı olmak demek olan bu lütufa sahip olmasa da, dünyadan elini eteğini cemiyetten kaçmak amacıyla çekmiş olsa bile, yaratılış bakımından tembel biri olduğundan çalışmamak istemiş de olabilir; böylece başkalarına kötü örnek, ayırtıcı örnek olsa bile, yalnız kendisine büyük yarar sağlamakla kalmayacak, yaşadığı cemiyeti, aynen bir bostancının meyve vermeyen ağacı budaması ve bitkilerin daha iyi gelişmesi için yabani otları ayıklaması gibi iyi yönde etkileyecektir. Keşiş kendi kulübesine çekilerek günah eğilimlerinden kurtulabilirse çok şey yapmış sayılır, cemiyet de bundan yarar sağlar. İnsanlar arasında iken kaçınılması mümkün olmayan daha çok sayıda günah eğilimine düşmüş ve hemcinsinin ahlakını bozmuş olacaktı.

Suriyeli ermiş İsaak keşiş yaşantısını şu sözlerle övüyor: "Terazinin bir kefesine bu dünyadaki yapılan işleri, öteki kefesine de suskun yaşantıyı koyarsak dengenin ikinci kefenin lehine bozulduğunu görürüz; bu dünyada mucizeler, harikalar yaratanlarla suskun yaşantı içinde yaşayan keşişleri bir tutmayın. Keşişlerin suskunluğunu bu dünyadaki açgözlü insanların doymak bilmezliğine yeğ tutun. Kendini günahın bağlarından kurtarman tutsaktan boyunduruklarından kurtarmaktan daha iyidir."

Keşiş yaşamının yararlı olduğunu putperest bilge kimseler de kabul etmişlerdir. Platon'un yönetimi altında, pek ünlü yandaşları kendi içinde barındıran Neo-Platon Felsefe okulu, özellikle

suskunlukla elde edilebilen ruh gözüyle seyretme yaşam biçimini epey geliştirmişti. Bir tinsel yazar şöyle diyor: "Ülkenin eğitim ve refah seviyesini en üst dereceye çıkarmış bir devlette bile, geçmiş çağlardan bize kadar gelen ve gelecek kuşaklara devredeceğimiz gerçeğin Ruhu korunsun diye alışılmış görevlerini yapan yurttaşlardan ayrı olarak kendilerini ruh gözüyle seyredişe verecek insanların bulunması gereklidir." Bu insanlar Kilise içindeki keşişler, rahipler, çekilginlerdir.

Gezginci:

– Keşiş yaşantısının suskunluğunu ermiş Johannes Klimakos kadar övmüş başka bir kimse daha olduğunu sanmıyorum. Şöyle diyor: "Suskun durmak duanın anasıdır, günah tutsaklığından kurtulmaktır, erdemde göze çarpmayan adımlarla ilerlemektir, cennete doğru kararlı bir şekilde yükselmektir." Evet, İsa'nın kendisi de, sessizliğe çekilmenin yararını ve gerekliliğini bizlere göstermek için sık sık halka verdiği vaazlarına ara vererek dua edebileceği, dinleneceği ıssız yerlere çekiliyordu. Sessizce ruh gözüyle seyreden kimseler Kilise'yi gizli ve sürekli olarak dualarıyla ayakta tutan temel direklerdir. Çok eski zamanlardan beri birçok dindar müminin, hatta kralın, çevrelerinde yaşayan keşişleri ve dünyadan el etek çekmiş suskunluk içindeki bu insanları ziyaret ederek güçlenmek ve kurtuluşa kavuşmak için onların hayır dualarına başvurduktan görülmüştür. Şu halde suskun keşiş bir kenara çekilip dua ederek de insanlara yardım etmiş ve onların mutluluğu ve iyiliği için çalışmış oluyor.

Profesör:

– İşte, anlamakta zorluk çektiğim bir nokta daha: Biz Hıristiyanlar birbirimizden birbirimiz için dua etmeyi istemeği alışkanlık haline getirmişiz. Bir başkasının benim için dua etmesini istiyor, Kilise'nin bir bireyine özel bir biçimde güven duyuyorum. Bu sadece kendimi sevmekten ileri gelen bir istek olmasın sakın? Bu, başkalarından duyduğumuz şeyi hiçbir ciddi bir temele dayanmadan geçici hevesimizi gidermek için söylediğimiz bir alışkanlık olmasın sakın? Her şeyi önceden gören ve her şeyi insanların isteklerine göre değil de kendi bildiği gibi yapan, kutsal İncil'in dediğine göre, daha isteğimizi dile getirmeden her şeyi bilen ve ona göre karar veren Tanrı, insanların aracılığına neden gerek duysun? Birçoklarının duaları, O'nun kararlarına bir kişinin duasından daha güçlüce etki etmesi olası mıdır? Bu durumda Tanrı insanlar arasında ayrım gözetmiş olmuyor mu? Herkes kendi davranışlarından dolayı kınanacak ya da övülecek olduğuna göre bir başkasının duaları gerçekten beni kurtarabilir mi? İşte bu nedenle bir başkasından bizim için dua etmesini istemek, bence, karşılıklı olarak hoşa gitme isteğini ve alçakgönüllülük belirtilerini kapsayan tinsel dalkavukluğun dindarca gösterisinden başka bir şey değildir.

Rahip:

– Basit bir görüşle dıştan bakıldığında mesele böyle görülebilir. Ama içsel yaşamın deneyimleriyle derinleşmiş, Tanrı esini ile aydınlanmış tinsel ayırt etme yetisi daha uzağa giderek, meseleyi daha derinlemesine düşünür, ileri sürdüğünüz fikirlerden çok daha değişiklerini gizemli bir biçimde açığa çıkarır. Bunu daha açık ve daha çabuk bir şekilde anlayabilmek için bir örnek alalım ve sonra da bunun doğruluğunu Tanrı sözüne göre inceleyip saptayalım. Varsayalım ki bir öğrenci eğitim görmek amacıyla bir öğretmenin yanına gidiyor. Yeteneksizliği, daha çok tembel olması, dikkatini bir şeye verememesi öğrencinin derslerinde başarılı olmasına engel oluşturmaktadır. Bu yüzden onu iyi sonuçlar elde edemeyen tembeller kategorisine koymuşlardır. Öğrenci başarısızlıklarından dolayı epey üzüntü duymakta ve ne yapacağını şaşırmış bir haldedir. Kusurlarını nasıl düzelteceğini bilememektedir. O sıralar başka bir öğrenciyle karşılaşır; bu öğrenci sınıf arkadaşlarından biridir; daha yetenekli, daha çalışkan ve daha başarılı biridir, ona derdini açar. Öbürü onunla ilgilenir ve kendisine birlikte ders çalışmalarını önerir. Ona şöyle der: "Gel birlikte çalışalım, daha gayretli, daha neşeli, daha başarılı oluruz." Böylece birlikte çalışmaya başlarlar. Anlamadıkları konuları birbirlerine anlatmaya çalışırlar. Her ikisinin de ödevleri aynıdır. Aradan bir süre geçtikten sonra görülür ki, ilgisiz öğrenci çalışkan olup çıkmıştır; ödevini artık seve seve yapmaktadır, savsaklığı yerini büyük isteğe bırakmıştır, zihni açılarak iradesiyle davranışını etkiler duruma gelmiştir. Daha akıllı öğrenciye gelince, o da daha yetenekli ve daha özenli biri olmuştur. Bu karşılıklı etki sayesinde karşılıklı olarak yararlar elde etmiş oldular. Bu da çok doğal bir şeydir, çünkü insan toplum

içinde doğar; başkalarının aracılığıyla aklını geliştirir; tutumunu, terbiyesini, iradesini düzeltir; kısacası, her şeyi hemcinsleriyle olan ilişkisinden elde eder.

Mademki insanların yaşamı birbirlerine olan çok sıkı ilişkilerden, birbirlerine yaptıkları çok güçlü etkilerden ibarettir, öyleyse belirli bir kategorideki insanlarla yaşayan bir kimse onların alışkanlıklarını, davranışlarını ve yaşayış biçimlerini alacaktır. Böylelikle soğuk insanlar coşkulu olacak, alıklar daha gelişmiş kavrama yetisine kavuşacak, tembeller de çevrelerine karşı duydukları aşırı ilgi sayesinde daha çalışkan olacaklardır. Akıllı bir insan aklını başka bir akıla iletebilir; bir başkasını uygun bir biçimde etkileyebilir; onun dikkatini toplayarak dua etmesini sağlayabilir; onu bezginlik halinde iken yüreklendirebilir, kötülükten vazgeçirebilir, iyi işler yapmaya yöneltebilir. İşte karşılıklı yardımlaşmayla insanlar daha coşkulu, daha alçakgönüllü ve tinsel alanda daha aktif duruma gelirler. Başkaları için dua etmenin sırrı işte budur. Bu da Hıristiyanlar arasında neden birbirleri için dua etme gibi bir alışkanlığın olduğunu gösterir.

Bu, bizim, kendilerinden şefaat dilenmesinden hoşlanan bu dünya büyüklerinde olduğu gibi Tanrı'nın hoşuna gittiği için değil de, duanın kendi özünde dua edilen kimsenin ruhunu arındıran ve yücelten ve o kimseyi Tanrı'yla birleşmeye hazırlayan bir gücün var olduğunu görmemizi sağlar.

Karşılıklı birbirimiz için yaptığımız dualar dünyada yaşayan insanlara o kadar yararlı oluyorsa, bu dünyayla öbür dünyayı birleştiren çok sıkı bağlar gereğince bu dünyadan göçüp gidenler için de yararlı olacaktır kuşkusuz. Bu dünya Kilisesine mensup insanlar ile öbür dünya Kilisesine mensup ruhlar işte bu şekilde birleşebilirler. Ya da, aynı anlamda, Kilisenin birliğinde ölülerle hayatta olanları birleştirebilirler.

Bütün bu söylediklerim psikolojik bir kanıtlamadır, bunun doğruluğunu saptamak için Kutsal Kitabı açıp bakmak yetecektir.

1. Mesih İsa havari Petrus'a şöyle der: "İmanın sarsılmasın diye senin için dua ettim." Gördüğünüz gibi burada İsa'nın yapmış olduğu duanın gücü havari Petrus'un ruhuna güç katmakta ve imanı denemeye tabi tutulan ruhunu yüreklendirmektedir.

2. Havari Petrus hapiste iken "cemaat, ara vermeden onun için dua ederdi" (Hav.İş.12,5). Bu bize yaşam yolunda karşılaşılan zorluklarda insanların birbirleri için yaptıkları duanın ne kadar yararlı bir şey olduğunu gösteriyor.

3. Başkaları için yapılan dua üstüne en açık buyruk havari Yakup tarafından verilmiş: "Günahlarınızı birbirinize itiraf edin ve birbiriniz için dua edin. Erdemli bir insanın ateşli ve etkili duası büyük bir iyiliktir" (Yak.5,16). Yukarda gözler önüne serdiğimiz, psikolojik kanıtların açık doğrulaması işte bunlardır. Havari Pavlus'un örneğine ne demeli? Bir yazar, onu örnek alarak birbirimiz için dua etmenin ne kadar gerekli olduğunu anlamalıyız diyor, çok güçlü ve çok aziz bir çilekeş bile başkalarının dualarına gereksinme duyduğuna göre. İbranilere Mektup'ta dileğini şöyle dile getiriyor: "Bizim için dua edin. Temiz bir vicdana sahip olduğumuza ve her yönden olumlu bir yaşam sürdürmek istediğimize eminiz" (İb.13,18).

Bu sözleri dikkatle incelediğimizde yalnız kendi dualarımıza güvenmenin ne kadar akılsızca bir davranış olduğu ortaya çıkıyor. Lütufla dolu aziz bir insan alçakgönüllülükle İbranilerden dualarını kendisininkiyle birleştirmesini istiyor. Alçakgönüllülük ve sevgi yüzünden imanı en zayıf kimselerin dualarını bile hor görmemeli ve reddetmemeliyiz. Havari Pavlus'un aklı bu konuda en ufak bir tereddütte bile düşmüyor ve herkesten dua etmelerini istiyor. Havari, Tanrı gücünün zayıflarda ve sevgide en yetkin duruma geldiğini, bazen de iyi dua etmesini bilmeyenlerde ortaya çıktığını iyi bilmekteydi.

Bu örneğin bize öğrettiklerinden başka birbirimiz için yaptığımız duaların Tanrı tarafından kurulan Hıristiyan sevgi birliğini güçlendirdiğini, dilekte bulunan kimsenin tinsel alçakgönüllülüğünü

arttırdığını, dua eden kimsenin aklını da adeta beraberinde sürüklediğini görüyoruz. Karşılıklı olarak birbirinize destek olmamızın nedeni işte budur.

Profesör:

– Yaptığınız analiz ve gösterdiğiniz kanıtlar çok güzel ve çok doğru. Bize başkaları için nasıl ve ne biçimde dua etmeliyiz, onu gösterirseniz bizi memnun etmiş olurdunuz. Bu duanın verimliliği, insanlara somut bir yarar sağlamasından ve dua eden kimsenin aklının kendisi için dua edilmesini isteyen kimsenin aklı üzerine yaptığı sürekli etkiden geliyorsa, o zaman ruh bu durumuyla Tanrı'nın sürekli mevcudiyetinden uzaklaşmak ve ona içini açmak yerine dikkatini başka yere çevirmek tehlikesiyle karşı karşıya kalmaz mı? Gün boyunca hemcinsimizi bir iki kez sevecenlikle, Tanrı'nın yardımını dileyerek düşünmemiz, onun ruhunu etkilemeye ve güçlendirmeye yetmez mi? Kısacası, başkaları için nasıl dua edilir onu öğrenmek istiyorum.

Rahip:

– Tanrı'ya sunulan dua nasıl olursa olsun bizi Tanrı'nın mevcudiyetinden uzaklaştırmamalıdır. Uzaklaştıramaz da. Çünkü dua Tanrı'ya sunulmuşsa, bu kuşkusuz onun huzurunda yapılmış sayılır. Yönteme gelince, böyle bir duanın gücü hemcinsimize duyulan gerçek Hıristiyan sevecenliğine dayanır ve o kimsenin ruhuna bu sevecenlik derecesinde etki eder. Onun için, başkası için dua ettiğimizde, o kimseyi Tanrı'nın mevcudiyetinin yanına sokmaya çalışarak şu sözlerle dua edelim: "Ey esirgeyen Tanrım, herkesin kurtuluşa kavuşmasını ve gerçeğin bilincine varmasını isteyen iraden gelsin, kulun N. . . ye yardım et ve onu kurtar. Bu isteğimi bir sevgi çığlığı olarak kabul et."

Bu duayı içinizden geldiği her zaman yineleyebilir ya da tespihinizle birlikte söyleyebilirsiniz. Bunun, dua edeceğiniz kimseye ne kadar yararlı olacağını deneyimlerime dayanarak biliyorum.

Profesör:

– Görüşleriniz, ortaya attığınız kanıtlar, yapıcı konuşmanız ve bütün bunlardan çıkan düşünceler öylesine değerli ki, onları özenle kafamda tutmaya çalışacağım. Size her şey için en içten teşekkürlerimi sunarım.

Gezginci ile Profesör:

– Artık gitmek zamanı geldi. Yolculuğumuzun iyi geçmesi için sizin hayır dualarınızı istiyoruz.

Starets:

– Sonsuz birleşmenin kanı ile koyunların Yüce Çobanı olan, Rabbimiz Mesih İsa'yı ölüler arasından dirilten barış Tanrı'sı kendisine hoş geleni İsa aracılığıyla sizde gerçekleştirerek, sizi her iyi şeyde kendi iradesini yapabilecek duruma soksun. Tanrı'ya ebediyen şükürler olsun. Ã‚min.

Sayın okuyucu kardeşim, okuduğunuz kitap hakkındaki düşüncelerinizi bize yazmak isterseniz bizi sevindirmiş olursunuz. Mesaj yazmak için alttaki linki tıklayınız.

http://www.meryemana.net/merye/tr/kontakt.php

BİYOGRAFİK BİLGİLER

Athoslu Athanasios

Athos'taki (Aynaroz) Büyük Lavra manastırının kurucusudur.

920 yıllarında Trabzon'da doğdu. Bursa'da Kyminas dağında rahip oldu. Orada kesiş olarak yaşadı. 958 yıllarında Higumenos olarak atan-mamak için Athos'a kaçtı. Yalnız yaşayan keşişler arasında takma adla saklandı. Arkadaşı Nikephoros Phocas tarafından bulundu. Meryem Ana'ya adanacak bir kilise ve bir manastır inşa etmesi için ona yüklüce para verdi. Lavra manastırı Athos'ta inşa edilen ilk manastırdır.

Nikephoros Phocas 963 yılında imparator ilan edildi. Athanasios arkadaşının kendisini onurlarla boğmaması için Kıbrıs'a kaçtı. Ama daha sonra yalnız yaşayan keşişlere manastır kurallarını uygulamaya kalkınca güçlüklerle karşılaştı ve geri döndü. 1003 yılında beş rahiple birlikte bir tonozun altında kalarak can verdi. Aziz Athoslu Athanasios bayramı 5 Temmuzda kutlanmaktadır.

Kallistos Telikudas

Kallistos ve Ignatios Xantopulos çilekeş ekolüne aitti. "Hesychast'ın Uygulaması Üstüne" adlı küçük bir yapıtı bulunmak-tadır. Migne tarafından yayınlandı (P. G. c. 147, diz. 817-825).

Kallistos ve Ignatios Xantopulos

Kallistos 1397 yılında İstanbul'da patriklik yaptı. Arkadaşı ile birlikte hesychastçılar için çile üstüne bir kitap yazdı (P. G. c. 147).

Aziz Rostoflu Dimitri

Kazak bir subayın oğludur. 1668 yılında papaz oldu. 1701 yılında Büyük Petro tarafından Rostof (Moskova yakınlarında) episkoposluğuna getirildi. Papazların ve Hıristiyanların gevşekliğiyle var gücüyle mücadele etti. Disiplini kurdu.

Birçok vaazı ve inceleme yazısı vardır. Mezhepler üstüne bir anket kitabı da vardır. Tüm yaşamını azizlerin yaşamının bayram tarihle-ri sırasına göre yer aldığı dinsel Rus takvimini kaleme almaya harcadı. Kiev'de 1684 yılında başlayan yayın işleri ancak 1705 yılında bitebil-di. Bu yapıtında ve bir vaazında "Meryem Ana'nın Günahsızlığı" doğmasının lehinde yazmıştır.

1752 yılında vücudu mezarında bozulmamış halde bulundu. 1757 yılında aziz ilan edildi. Azizin bayramı 21 Eylülde kutlanıyor.

Aziz Suriyeli Efrem (302- 378)

Nuseybin'de doğdu. Anne ve babası putperestti. Kıldani ve Süryani Kiliselerinde anılan ve en çok okunan duaları ve ilâhileri Efrem besteledi. Bu Kiliselerin en büyük din bilginidir. Efrem özellikle Kutsal Kitapları yorumlamasıyla tanınıyor. Yapıtları Yunancaya, Arapçaya ve Ermeniceye çevrilmiştir. Gençliğinde azizleri örnek almış, Kutsal Kitapları ezberlemiş, kendini tamamen Tanrı hizmetine ve insanların sevgisine vererek dağa çekilmişti. Urfa'daki ilahiyat Üniversitesinin Rektörü seçilmiştir. Daha sonra Mısır'a giderek oradaki rahiplerle ve Kapadokya Episkoposu Aziz Basilios'la temas etmiştir. Vaazlarında daha çok Son Yargılanma gününden söz ediyordu. 9 Haziran 373'te öldü.

Gregorius Palamas

1296'da doğdu. 1347'de Selanik Başepiskoposu oldu. 1359'da öldü. Hesychasm yandaşı olan Gregorios Palamas, hesychastçıların doktrinlerini dogmatik bir temele dayandırmaya çalışmıştır. Ya-ratılmamış ışık ve Tanrı'nın özü ile enerjileri arasındaki farklılıklar üstüne yazdığı tezler dinsel tartışmalara neden olmuştur. Düşünceleri Batı Dünyasında ne yazık ki uzun süre iyi anlaşılamamış ve eleştirilmiştir. Günümüzde ise birçok yazar tarafından olumlu bir açıdan ele alınmaktadır.

Sinaitli Gregorios

Athos'lu bir keşiştir. XIII. Yüzyılın ikinci yarısında doğdu. 1346'larda öldü. Sina dağından gelip Athos'a hesychast geleneğini yerleştirdi. Sürekli duayı yeniden yürürlüğe koydu. Hesychastçılar arasındaki büyük kavgalar arasında (1320-1340) Athos'u terk ederek Bulgaristan'a yerleşti; orada Kavaklı kenti yakınlarında bir manastır kurdu. Yaşamını anlatan Yunanca metni Pomialovski tarafından 1894 yılında Petersburg'da, (Slavca metin, P. Syrku, Petersburg, 1909, Yapıtları da Migne, P. G. c. 150'de) yayınlandı.

Hesychasm:

Hesychasm, İsa duası, yüreğin gizemliliği üstüne yazılmış birçok kitap bulunmaktadır.

Batıda R. P trence Hausherr bu konuda uzman kişidir. Yapıtlarının çoğu Orientalia Christiana dizisinde yayınlandı. Yapıtlarından bazıları şunlardır: İçsel Duanın bir Rus Gezgici, Or. Christ., c. VI. s. 174-176; Hesychastçının Dua Etme Yöntemi, Or. Chris. c. IX. S. 109-219; Doğu Tinselliğinin Büyük Akımları, Or. christ., 1935, s.328-360; Hesychasm – Tinsellik Üstüne İnceleme, Or. Christ., 1956, s. 540 ve 247-275. Mesih'in Adları ve Dua Yolları, Roma, 1960.

Hesychius

V. yüzyılda yaşamış bir keşiştir. Kutsal Kitabın istiareli yorum-larının yazarıdır. Gezgincinin değindiği metin aynı adlı başka bir keşişe, Johannes Klimakos'un öğrencisi olan Batoslu Hesychius'a ait-tir.

Aziz İrkutsklu İnnokentios (1682-1741)

İnnokentios İrkutsk'un ilk episkoposu olur. Küçük Rusya'da olan Çernigov'da doğdu, eğitimini Kiev'de kolejlerde yaptı. Mosko-va'da Slav-Yunan-Latin Akademisinde profesörlük yaptı; sonra Petersburg'daki Aleksander Nevski Lavra sında başrahiplik görevini üstlendi.

Episkopos unvanı ile Çin'e görev için gönderildi. Beş yılını Selenginsk'te geçirmek zorunda kaldı. 1727 yılında Irkutsk episkoposu oldu.

Yolsuzluklara karşı çıkması, ahlâkın düzeltilmesine çalışması, gösterdiği sabır, tatlılık ve sevgi ona azizlik ününü getirdi.

1805 yılında, kalıntıları, önünde saygı gösterilmesi için halka açık tutuldu. 26 Kasımda bayramı kutlanıyor.

Suriyeli veya Niniveli İsaak

VII. Yüzyıl sonunda yaşamış çile adamıdır. Arap yarımadasında doğdu. Genç yaşında Musul'un otuz kilometre kuzeyindeki cebel Makub'daki Mar Mattay manastırına girdi.

Ninive episkoposluğunda patrik Georgios (660-680) tarafından yetiştirildi. Ancak yerel papazların bir yabancıyı çekememezlikleri yüzünden orada tutunamadı ve beş ay sonra orayı terk etti. Rabban Şabor manastırında okuma ve çileler yüzünden kör oldu ve ilerlemiş bir yaşta öldü.

Yapıtları XVIII. yüzyılda Nikephoros Theotoki tarafından Yunancaya çevrildi. Birkaç alıntıya Migne'de rastlayabiliriz (P. G. c. 86, süt., 811-886). Çeşitli yirmi beş vaazı elli üç bölüme ayrılmış durumda. Liber de Contemptu Mundi adıyla yayınlandı. Aynı kitap Yunanca ve Slavca yazılmış Philocalia'da yer alıyor. Rusya'ya bu yolla geçtiği sanılıyor. Dostoyevski'nin Karamazof Kardeşler Simerdyakov'un Suriyeli İsaak'ın devamlı okuyucusu olduğunu anımsayalım.

Suriyeli İsaak'ın konuşmaları Khristianskoe Tchtenie dergisinde 1821 ila 1849 yıllan arasında Rusça olarak yayınlandı.

Aziz Belgorodlu Yosaphat

1705'de doğdu, 1754'de öldü. On sekiz yaşında iken rahip oldu.

Yazdığı çeşitli yapıtlarından Yedi günahın Yedi Erdeme Karşı Savaşı adlı yapıtı 1892 yılında Kiev'de yayınlandı. Aziz Yosaphat'ın soyunun devam ettiği görülüyor. Burada söz konusu olan 1758'den beri Belgorod ve Kursk episkoposu olan ve 30 Haziran 1763'te ölen, uzun süre papazlık yapan ve papaz okulunda profesörlük yapan ve evli olan bir başka Yosaphat (Mitkeviç)' dir.

Aziz Johannes Klimakos veya Sinaitli (525-616)

Tasavvuf alanında büyük bir bilgindir. Tüm yaşamını yalnız başına kutsal bir dağın eteğinde geçirmiştir. Sadece birkaç yıl Sina Dağında bulunan Azize Katerina manastırını idare etmiştir.

En ünlü yapıtı Cennetin Merdivenidir. Yapıt özdeyişlerle dolu kapalı bir stilde yazılmıştır. Bu mükemmellik üstüne yazılmış kitap Evagre'm, Nysseli Gregorius'un ve Origenes'in mistik eğilimine bağlı kalmıştır. Fransızca çevirisi Arnaud d'Andilly tarafından 1661,1670 ve 1707 de L'Echelle Sainte ou Les Degres Pour Monter au Ciel adıyla yayınlanmıştır. İsa'nın duasıyla ilgili ilk atıştırmaya bu kitapta rast-lanıyor. İsa'nın duası ile ilgili ilk ifadelerin birisi olan "İsa'nın duası so-luk almanla bir olsun ki

suskunluğun ve yalnızlığın ürünlerini tanıyabilesin" (P.G. c. 88, diz. 1112c) Cennetin Merdiveni kitabında bulunur.

Johannes Damaskenos (700 -750)

Kudüs'teki Aziz Sabbas manastırında bir keşişti. İkona tartışmasının ilk devrelerinde ikonaların savunucusu olarak çok önemli rol oynamıştır.

En önemli yapıtları İkona Düşmanlığına Karşı Üç Söylev (726-737) Bilginin Kaynağı. Felsefi ve tanrıbilimsel doktrinlerin geniş sen-tezini içerdiği gibi başlıca din sapkınlıklarına değinen bu kitap Yunan Ortaçağının dogmatik el kitabı olmuştur.

XII. Yüzyılda Latinceye çevrilmiştir. Bu kitap Aquinolu Thomas tarafından da biliniyordu. Meryem Ananın Doğumu ve Ölümü Üstüne Dinsel Söyleşiler başka bir kitabıdır (Soures Chr., no 80).

Karpathoslu Johannes

Büyük olasılıkla VII.-VIII. yüzyıllarda yaşadı. Kimine göre episkopos kimine göre keşişti ve Karpathos adasında yaşadı. Yapıtları Migne'de, P. G. c. 85, diz. 791 den 826.

Büyük veya Mısırlı Makarios (300-390)

Altmış yıl boyunca yalnız başına Skete çölünde yaşadı. Yukarı Mısır'da doğdu. Aziz Antonius'un öğrencisiydi. Ona atfedilmiş olan yapıtlardan sadece V. yüzyıldan beri bilinen Genç Rahiplere Mektuplar ona mal edilebilir. Migne'nin Yunan Kilise Babalarının tüm yapıtlarının 34ünçü cil-dini dolduran elli dinsel söyleşi birçok tartışmalara neden olmuş ve sahte olarak kabul edilmiştir.

Keşiş Markos (430'larda öldü)

V. yüzyılın başlarında yaşamış çile üstüne yapıtlar vermiş bir ya-zar. Chrysostomos'un öğrencisidir. Ankara'daki bir manastırda başrahiplik yapmış.

Çile üstüne dokuz incelemesi bulunuyor, en tanınmışı De Lege Spirituali'dir. Bir de iki tane dogmatik incelemesi var. Bir tanesi Nesturilere karşıdır.

Migne'nin yapıtlarında, P. G. c, 65, diz. 905-1140.

Maximos Confessor (580-662)

VII. Yüzyılın en büyük Yunan Tanrıbilimcisidir. Önceleri impara-tor Heraclius'un özel sekreterliğini sonra da İstanbul yakınlarındaki Chrysopolis (Üsküdar) manastın başrahipliğini yapmıştır.

Monothelit sapkınlığına karşı savaşını vermiş, sonunda Kuzey Afrika'ya ve Roma'ya sığınmak zorunda kalmıştır.

653 yılında tutuklanıp Bizans'a geri getirilip inancı uğruna ona acı çektirilmiştir. Son günlerini sürgünde bir manastırda bitirmiştir.

Pseudo-Dyonisyos'un yorumlayıcısıdır. Doğunun büyük mis-tiğinin doktrininden tüm neo-Plâtonizm izlerini silmiştir. Batıda Johannes Scotus Erigena tarafından tanınmıştır.

Fransızca: Maximos Confessor, Centuries sur la Charite (Sources Chr. n. 9); H. Vdn Balthasar, Liturgie Cosmique, Mevtime le Confes-seur, Paris, 1947.

Maximos'un ayin üstüne bir yorumu "Mystagogie", İrenikon'da Fransızca olarak 1936.1937.1988'de yayınlandı.

Çok Mutlu Nikephoros

Athos'ta keşiş (XIV. yüzyıl). Yüreği Sakınmak adlı yapıtın yazarı (Migne, P. G. c. 147. diz. 988-996) ve belki de yanlış olarak Simeon Yeni Tanrıbilimciye mal edilen Dua'nın Üç Biçimi ya da Hesykasçıl Dua Yöntemi adlı kitabın yazandır.

Niketas Stethatos veya Niketas Pectoratus

XI. yüzyılın ortalarına doğru Studion (bugün İmrahor) manastırında keşiştir. Simeon Yeni Tanrıbilimcinin coşkulu öğrencisidir. Latinlere ve Ermenilere karşı yazılmış birkaç saldırgan yapıtı vardı. Ama yapıtlarının temelini çilekeş ve mistik öğreti oluşturur.

Yapıtında tinsel yaşamın üç derecesi üstüne Simeon'un ve aziz Maximos'un doktrinin yeniden ele almıştır.

Aziz Simeon Yeni Tanrıbilimcinin Yaşamı adlı yapıtı Fransızcaya P. Hausherr tarafından çevrildi (Orient. Chris. c. XII, Temmuz-Eylül 1925). Bak. Tinsel Cennet (Sources Chret. n. 8) ve Mektuplar ve Kitapçıklar (Sources Chret. n. 81).

Petrus Damascenus veya Petrus Mansour

1158 yıllarında yaşamış. Şimdiye dek yayınlanmamış birçok çile üstüne yazılmış yapıtın yazandır. Bak. J. Gouillard, XII. yüzyıldan bir tinsel yazar, Petrus Damascenus, Echos d'Orient. 38 yıl, 1939. s. 257-278.

Simeon Yeni Tanrıbilimci (949-1022)

Yunan Kilise'sinin en büyük mistiklerinden biridir. On dokuz yaşında imparatorluk sarayına girdi. Daha sonra Studion (bugün İmrahor) manastırına girdi, altı yıl içinde Agios-Mamas'ta higumen (başrahip) oldu. Bu görevde yirmi beş yıl kaldı.

Patriklikteki Nicomedialı Stephanos ile arasında geçen bir tartışma yüzünden bir süre için İstanbul'u terk etti. Ancak ölmeden önce yeniden saygınlığına kavuşturuldu. On, dört yaşından beri vizyon-lar gördü. Mısra halinde ilâhiler besteledi. Almanca çevirisi bulunuyor Licht vom Licht P. K. Kirchoff tarafından çevrilmiştir.

Tambovlu Teophanos(1515 1894)

Rahip, profesör ve 1859'da Tambov episkoposudur. 1866'da Visen manastırına çekildi ve ölünceye dek orada kaldı.

Birçok yapıtı vardı. Birçok kişiyle mektuplaştı ve eski yapıtları çevirdi, özellikle Philocalia'yı (Dobrotolubiye) Rusçaya çevirmiştir. (Moskova baskısı, 5 ciltlik, 1877 ve 1889).

Philadelphiyah Teoleptos

XIII. Yüzyılda yaşadı. Yapıtlarının çoğu henüz yayınlanmamıştır. Migne'de (P. G. c. 143. diz. 382-408) çile üstüne yazıları, dinden ayrılanlara karşı kalem tartışması ve Latinceye çevrilmiş birkaç ilâhisi bulunuyor.

Johannes Cassianus(435)

Büyük olasılıkla Marsilya yakınlarında 350 ila 360'da doğdu. Uzun yıllar Mısırlı rahipler arasında yaşadı.

Hesycastçı hareketi ve düşüncesini ilk kez Batıya getirendir. Yazılarında aziz Bendiktus'un kurallarını zikrediyor ve onun etkisi altında kaldığı görülüyor.

Starets ile ilgili bilgiler önsözde verilmiştir. İsa Duası ile ilgili bilgiler önsözde verilmiştir. Philocalia ile ilgili bilgiler önsözde verilmiştir.